PR. DR. GHEORGHE PETRARU

SECTE NEOPROTESTANTE ŞI NOI MIŞCĂRI RELIGIOASE ÎN ROMÂNIA

PR. DR. GHEORGHE PETRARU

SECTE NEOPROTESTANTE ŞI NOI MIŞCĂRI RELIGIOASE ÎN ROMÂNIA

Vasiliana '98
IAŞI - 2006

Tehnoredactare
Coperta
Valentin Grosu

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale
PETRARU, GHEORGHE
Secte neoprotestante şi noi mişcări religioase în România
/ Pr. dr. Gheorghe Petraru – Iaşi: Vasiliana '98, 2006
ISBN-10 973-116-009-4; ISBN-13 978-973-116-009-2

2

Editura **Vasiliana '98**
Tel: 0232-246588

Redactor: *Florentin Busuioc*

Apărut 2006
Iaşi - România

CUVÂNT ÎNAINTE

A trata problema sectelor creştine şi a unor noi mişcări religioase din România, în perspectiva Bisericii Ortodoxe şi a telogiei acesteia astăzi, obligă la elaborarea unei viziuni de ansamblu care să fie o sinteză creatoare dintre scrierile de teologie misionară de la începuturile acestei discipline academice în învăţământul teologic de la noi, respectiv din perioada interbelică, apoi din perioada totalitară ateistă şi, în cele din urmă, din etapa actuală, democratică şi deschisă valorilor occidentale, ceea ce presupune pe lângă pluralismul politic şi pe cel religios. În perspectivă teologică şi eclesială însă, teologul misionar ortodox pleacă de la premisa revelaţională a existenţei unei singure instituţii teandrice a mântuirii, Trupul tainic, comunitar-sobornicesc al lui Hristos, de la afirmaţiile esenţiale ale unităţii creştine, - „ca toţi să fie una" (Ioan 17,21) sau „un Domn, o credinţă, un Botez"(Efeseni 4, 4-6). Istoria creştină, în pofida separaţiilor, a rupturilor nefericite, din diverse motive a unor grupuri mai mari sau mai mici din acest Trup unic al lui Hristos, ne confirmă evident adevărul unităţii ei, în experienţa spirituală a comuniunii cu rostirea comună a Simbolul de credinţă niceo-constantinololitan în dreapta credinţă, de către credincioşii care sunt mărturia vie în timp şi spaţiu a unităţii creştine. Experienţa lor liturgică şi apartenenţa eclesială sunt expresia unităţii Bisericii lui Hristos Însuşi, mărturisit ca Dumnezeu-Omul şi Mântuitorul oamenilor până la sânge.

Astăzi, creştinismul însuşi ca religie nu mai este acea comuniune de Biserici unite în Duhul lui Hristos, mărturisind credinţa comună a Sinoadelor ecumenice aşa cum au hotărât Părinţii şi învăţătorii împreună cu întreg poporul dreptcredincios în primele secole de existenţă istorică a Bisericii. Creştinătatea, este o realitate plurală, confesională şi denominaţională, la care, din nefericire îşi

revendică existența și, mai mult, se autoproclamă insolent ca adevărate expresii ale Bisericii primare secte care se declară categoric anti-biserică, care resping dogme creștine fundamentale, Treimea și dumnezeirea lui Hristos – Martorii lui Iehova sau mormonii – care totodată nu pot instaura comuniunea în har, iubirea intratrinitară, în lume pentru că ele nu sunt în ordinea harului și a iubirii divine, ci a refuzului lui Hristos și a adevărului mântuitor, a apostaziei de la credința și viața bimilenară a Bisericii una. Bisericile istorice sunt în dialog teologic bilateral sau ecumenic pentru redescoperirea unității și reevaluarea tezaurului lor de spiritualitate consacrat în perioade istorice mai mari sau mai reduse, într-o atitudine de metanoia pentru separațiile create între creștinii care mărturisesc, în tradiții eclesiale diferite pe același Hristos și Domn, cu dorința expresă a realizării unității vizibile, însă sectele pretind arbitrar că ele sunt creștinismul adevărat, trădat de ceilalți creștini, chiar fiecare sectă vizând o universalitate proprie. De aceea, ele practică un prozelitism intens, căutând prin toate metodele să își mărească numărul membrilor, care nu devin prin aderarea la sectă, uneori prin rupere de Biserică, fii ai lui Dumnezeu prin înfierea harică, sacramentală prin Duhul lui Hristos din Biserica Sa, ci membri în angrenajul mai mult sau mai puțin ocult al sectei, nu fii ai luminii în iubire creștină ci ai întunericului în zona egoismului de grup, ai interesului imediat în cele mundane, politică, economie, finanțe, actori în plan secund ai globalizării actuale, paradoxal, prin fragmentare cu acțiuni prozelitiste în spațiul creștin tradițional. Sectele neagă Biserica, realitatea unică a prezenței mântuitoare a lui Hristos prin Duhul Sfânt, acolo unde aceasta își desfășoară misiunea ei de a sfinți, a învăța și a fi popor al lui Dumnezeu, alcătuit din ierarhie sacramentală și laicat călător în lume spre Împărăția lui Dumnezeu cerească și veșnică, căutând să o substituie sectei cu moralitatea ei rigoristă falsă, de grup de interese cu față religioasă, redus la lumea de aici, imanentă, eventual cu promisiuni în sens viitorologic și nu eshatologic prin lipsa harului Tainelor Sfinte și îndumnezeitoare.

Ideologia relativistă a veacului ce se referă agnostic și neîncrezător la Absolut, refuzul transcendenței divine întemeietoare și susținătoare a ordinii cosmice, a vieții, a oamenilor, structural

religioşi prin relaţia ontologică cu unicul Dumnezeu, postulat al raţiunii umane şi revelat în dimensiunea eclesială a lumii, în comuniune a cunoaşterii şi iubirii spirituale cu omul restaurat prin har cu Creatorul şi Mântuitorul Său, destructurarea valorilor, dezintegrarea comunitară constituie un cadru posibil pentru acţiunea deconstructivă a sectelor.

Secta, de aceea, trebuie evaluată, analizată în perspective multiple, teologico-eclesiale, ideologice, psihologice, sociologice, politice, culturale. Nu putem eticheta sectele şi pe membrii lor, întotdeauna de rea credinţă, mai ales acolo unde ele s-au structurat fără a cunoaşte Biserica, mai ales Lumea nouă. Dar atunci când desfăşoară acţiunile prozelitiste în spaţiul ortodox, de exemplu, ele dau dovadă de ignoranţă teologică, istorică, aceasta şi prin faptul că vin dntr-o societate ce îşi este autosuficientă, consumeristă, secularizată. Paradoxal secte fac prozelitism în spaţiul ortodox, însă, prin misionarismul şi mărturia dreptcredincioasă a Bisericii una, se constată şi treceri, convertiri marcante la unicul adevăr creştin, la Hristos propoveduit şi experiat în comuniunea mântuitoare a dreptei credinţe prin ierarhia sacramentală ce integrează Trupului lui Hristos pe omul însetat de adevărul şi viaţa creştine unice, chiar în spaţiul lor de proveniență.

Apelativul de «sectă» trebuie înţeles într-o perspectivă teologică şi eclesială, pentru că nu există comuniune între Biserică şi sectă.

Pe de altă parte în plan social, civic nu trebuie să se ajungă la tensiuni între membrii comunităţii umane, aceştia trebuind să urmărească progresul şi armonia vieţii de obşte, deocamdată, până la profeţia hristică a unei turme şi a unui păstor, fiecare fiind membru al propriei comunităţi creştine sau religioase. De altfel, în România toţi conducătorii de culte şi-au afirmat adeziunea pentru integrarea europeană şi propăşirea spirituală şi materială a poporului român.

Ortodoxia rămâne ceea ce se poate numi „acasă" al creştinismului. (Michael Harper, Lumina cea adevărată. Călătoria unui evanghelic spre Ortodoxie, *traducere din limba engleză de Elena Tâmpănariu, Editura Teofania, Sibiu, 2002, p. 15; Matthew Gallatin,* Însetând după Dumnezeu. De la rătăcirile

protestante la adevărul Ortodoxiei, *traducere de Tatiana Petrache, Editura Cartea Ortodoxă/Editura Egumenița, Galați, 2005; Patrick Barnes,* Non-Ortodocşii.Învățătura ortodoxă despre „creştinii" din afara Bisericii, *Editura Egumenița, Galați, 2004) Ortodoxia reprezintă Biserica cea una şi adevărată, unde ,nu trebuie să căutăm inventând adevărul creştin ci, unde totul este dat şi numai trebuie să te integrezi haric, sacramental şi spiritual în comunitatea şi comuniunea ei smerită şi înțeleaptă, în viața ei liturgică şi în rugăciunea ei, cu îndelungă-răbdare, cu conştiința curată, fără prejudecăți, ca a fi creştin mărturisitor ce doreşte mântuirea şi viața veşnică transcende toate cele ale lumii acesteia, că „lepădarea grijii lumeşti" este posibilă şi aduce libertatea spirituală şi bucuria de neînlocuit niciodată de nimeni şi de nimic.*

În cartea de față prezentăm secte neoprotestante reprezentative, unele noi mişcări reliioase neognostice, ocultiste şi expresia neoreligiozității inspirate din religiile extrem - orientale, cea mai semnificativă şi corupătoare din România, într-o sinteză a istoricului, doctrinei reprezentative, a cultului şi organizării fiecăreia în parte, cu luări de poziție din perspectivă ortodoxă la ceea ce este caracteristic, dominant la fiecare dintre acestea.

Cuvioasa Maica Parascheva,
14 Octombrie, 2006

PARTEA ÎNTÂI

I. FENOMENUL PROZELITIST SECTAR

Cuvântul *sectă*, etimologic, derivă din cuvântul latin *secta*, căruia în limba greacă îi corespunde termenul αιρεσις-εως. În Noul Testament, termenul (αιρεσισ) desemnează un grup religios, secta fariseilor (Fapte 5, 17). Însă şi noua comunitate creştină este desemnată la un moment dat în contextul tensiunilor dintre sinagogă şi Biserică tot cu acest termen (Fapte 24, 5; 28, 22). Această situaţie se datorează şi faptului că, la origine, cuvântul erezie sau sectă nu avea conotaţia peiorativă, negativă de astăzi, ci desemna pur şi simplu, atât în greaca clasică, cât şi în greaca Noului Testament, o alegere, o regrupare după anumite principii filosofice sau religioase pentru care o anumită persoană manifesta interes, aceasta şi în funcţie de o anumită orientare spirituală şi pentru formarea unei concepţii despre existenţă cât mai aproape de adevăr, dar şi o sciziune a unui grup din care se formează la rândul ei o altă grupare, precum şi sectele eretice[1]. Termenul se aplica, era valabil deci, atât în spaţiul filosofic cât şi în cel religios. Astfel, a opta pentru un anumit curent sau şcoală filosofică era o alegere liberă. De asemenea şi în spaţiul religios Josephus Flavius desemnează ca erezii cele trei mari partide religioase ale timpului său: fariseii, saducheii şi esenienii.

---

[1] Xavier Leon-Dufour, *Dictionnaire du Nouveau Testament*, Editions du Seuil, Paris, 1978, p. 488; cf. Henry Cazelles, *Qu'est-ce qu'une secte religieuse?* în *Communio* XVI (2) mars-avril 1991, p. 12.

Termenul a cunoscut o evoluție semantică peiorativă, negativă în creştinism, deşi fiecare religie îşi are, se poate spune, propriile sale fenomene sectare care desemnează o separație, o ruptură şi un protest față de învățătura, morala, cultul oficiale, consacrate. Astăzi, în perspectivă creştină, teologică şi eclesială, fenomenul sectar desemnează două atitudini fundamentale:

a) *ruptură, segregare* de Biserica cea una a Mântuitorului Hristos; în acest caz cuvântul sectă derivă din verbul latin *secoare* = a tăia:

b) *ascultare* de o altă autoritate decât cea a Bisericii, sectă derivând şi de la cuvântul *sequor-sequi* = a urma, deci *urmare, călăuzire* pe o altă cale decât cea cunoscută, consacrată a Bisericii şi implicit ascultare de o altă persoană, un şef religios autodeclarat, fără continuitate cu harul apostoliei şi al ierarhiei sacramentale şi fără dreapta învățătură revelată, biblică, dogmatică, spirituală, fără ordinea cultică şi canonică consacrtate tradițional în creştinism[2].

Separația, sectarismul ține de o logică foarte umană a interesului individual, egoist, ce înclină balanța în favoarea individului şi nu a comunității, a instituției cu membrii ei ce mărturisesc adevărul într-o continuă şi înnoită fidelitate față de Întemeietorul ei, respectiv Mântuitorul Iisus Hristos mărturisit de Biserica Sa în comuniunea experienței spirituale a Duhului Sfânt.

Sectele, în perspectivă creştină, au o istorie îndelungată, cărțile Noului Testament oferind date despre dezbinări, pericolul pentru unitatea Bisericii lui Hristos datorită dezintegrărilor din lipsă de iubire, refuzului autorității apostolice, ideilor sincretiste. După cum afirmă reputatul sectolog Kurt Hutten, istoria sectelor merge tot atât de departe ca istoria

---

[2] Jean Vernette, *Les Sectes*, Presses Universitaires de France, Paris, 1990, p. 9; cf. Jean-François Mayer, *Les Sectes. Non-conformismes chrétiens et nouvelle religions*, Cerf, Paris, 1987, p. 8.

Bisericii şi nu a cunoscut niciodată întrerupere. Astfel, Sfântul Pavel deja deplângea diviziunile Bisericii din Corint (I Corinteni 1, 10-16). Epistola către Coloseni respinge o „filosofie" care se fundamentează pe „elemente" (puteri ale lumii, îngerilor probabil) şi care nu are nimic comun cu Hristos. Cele două epistole către Timotei şi epistola către Tit (I Timotei 1, 3-11; 4, 1-11; 6, 3-10; II Timotei 2, 14-18; Tit 1, 10-16) dau gir autorității apostolice şi episcopale, ierarhiei sacramentale şi se opun învățăturilor iudeo-gnostice. Sf. Pavel dă sfaturi creştinilor de a se evita frecventarea adepților unor astfel de doctrine (Tit 3; 10). Epistola a doua a Sf. Apostol Petru avertizează față de „sectele corupătoare" care neagă pe Domnul nostru Iisus Hristos şi stigmatizează cu violență comportamenul carnal al acestor libertini gnostici (II Petru 2, 12-22). Epistola Iuda are ca temă o punere în gardă împotriva doctrinelor eretice (7-11). În ceea ce priveşte prima epistolă sobornicească a Sf. Apostol Ioan (2, 18-22), ea discerne în lucrarea predicatorilor ereziei gnostice un semn al timpului din urmă şi a venirii lui Antihrist[3]. În general, prin cărțile Noului Testament creştinii sunt avertizați despre pericolul prozelitist al unor ereziarhi ce denaturau esența adevărului creştin, contribuind astfel la ruperea de Biserică şi alienarea spirituală a celor ce le acceptau ideile. Secta înseamnă o deviere de la adevărul creştin, rupere de Hristos şi înstrăinare de Biserica Sa şi pierderea mântuirii în perspectiva veşnică a Împărăției lui Dumnezeu.

Sectarismul însemna implicit, automat şi căderea în erezie. Astfel, la începutul creştinismului, sectarismul este un

---

[3] Kurt Hütten, *Le monde spirituel des sectaires*, Delachaux et Niestlé, Neuchâtel/Suisse 1965, p. 7; cf. Diac. P.I. David, *Călăuza creştină pentru cunoaşterea şi apărarea dreptei credințe în fața prozelitismului sectant*, Editura Episcopiei Aradului, 1987, p. 19-22; Preot Dr. Petre Deheleanu, *Manual de sectologie*, Arad, 1948, p. 12-13.

fapt negativ, sancționat ca atare de Biserică. Sectarismul poartă amprenta ereziei, a învățăturii false și a schismei, adică a ieșirii din ascultare, de sub autoritatea evanghelizatoare și sacramentale a Apostolilor lui Hristos și a autoexcluderii din comuniunea Bisericii. Cu autoritatea Duhului lui Hristos, Biserica a sancționat întotdeauna rătăcirea, învățăturile eretice, invitând la reconvertire la adevărul mântuitor sau exco-municând pe cei ce persistau în erorile lor doctrinare întemeiate pe înțelegeri și interpretări influențate mai curând de mediul filosofico-cultural al timpului sau de persistența unor tradiții religioase care după întruparea lui Hristos și-au pierdut sensul, valoarea lor, decât de Revelație și teologia Bisericii, experiență a vieții veșnice în comuniune cu Duhul sfânt încă din veac.

Biserica primară și a primelor secole a fost încercată de multe ori de pericolul sectarismului, ea trebuind să-și defineas-că propria identitate și funcția ei mântuitoare prin Hristos în Duhul Sfânt, pentru a aprecia lumea drept creația lui Dumnezeu, spațiul spiritual al Împărăției lui Dumnezeu. Ereziile și schismele acestei perioade din istoria Bisericii sunt ilustrate în tratatele de istorie bisericească, succint chiar și în tratate de teologie misionară sau de sectologie și, de aceea, ne vom limita la a prezenta câteva atitudini teologice și eclesiale față de fenomenul sectar în sensul larg al termenului din acea perioadă. De la început trebuie spus că Biserica, Trupul tainic, comunitar-sobornicesc al Mântuitorului Hristos, a resimțit dureros aceste rupturi, după cum Însuși Capul ei, iubirea divină întrupată, a experiat moartea Sa în trup ca îndepărtare și rupere a umanității de comuniunea și viața cu singurul și adevăratul Dumnezeu. De aceea, Fericitul Augustin, sintetizând atitudinea dintotdeauna a Bisericii față de erezie și schismă, afirma în vremea sa că„nu a fost păcat mai grav decât sectarismul" pentru creștinism iar unitatea Bisericii, universalitatea, vechimea și consensul ei trebuie să fie absolute, întrucât „unitatea Bisericii nu este rezultatul final al

unui lung proces de creştere" a numărului creştinilor prin extinderea instituției mântuirii în timp şi spațiu, „ci corolarul imediat şi necesar al harului"[4].

Biserica a sancționat de fiecare dată ereziile în sinoadele ecumenice sau locale, iar teologii ei au lăsat posterității creştine pagini memorabile ce evidențiază un spirit polemic dublat de o retorică specifică timpului lor, un limbaj expresiv şi colorat, în care trebuie să surprindem şi proveniența şi conținutul învățăturilor eretice. De asemenea, în calitatea ei de continua-toare prin Duhul Sfânt a întreitei slujiri a lui Hristos, învață-toare, sfințitoare şi împărătească, Biserica s-a structurat în realizarea identității ei în istoria lumii pe trei elemente distinctive şi definitorii fundamentale fără de care nu putem vorbi de esnța ei, nu înțelegem identitatea ei dintru început, de la Cincizecime până astăzi:

1. *Credința evanghelică* întemeiată pe revelația dumnezeiască supra-naturală cuprinsă în Sfânta Scriptură înțeleasă ca *relație* personală şi comunitară reală şi spirituală cu Treimea de Persoane divine şi mărturisire a *dreptei credințe mântuitoare dogmatice* a Bisericii şi nu pe pretinse revelații personale, aşa cum pretind că au avut şi au întemeietorii sectelor;

2. *Sfintele Taine*, lucrări sfinte şi sfințitoare de încorporare a oamenilor în Biserica lui Hristos, de creştere şi desăvârşire spirituală până la unirea euharistică şi mistică cu Hristos în energiile necreate şi veşnice ale Duhului lui Dumnezeu prezent în Biserică, prin care oamenii primesc harul divin şi prin care ei întâlnesc personal şi sacramental, sunt în comuniune cu Treimea de persoane divine;

3. *Preoția sacramentală a Bisericii*, o structură harică în constituția teandrică a Bisericii care actualizează, vizualizează

---

[4] Jaroslav Pelikan, *The Christian Tradition*, vol. I, p. 311; Augustin, *De Baptismo*, 3, 14, 19; cf. Jaroslav Pelikan, *op. cit.*, vol. IV, *Reformation of Church and Dogma*, Chicago and London, 1984, p. 273-274.

prin Duhul Sfânt însăşi lucrarea mântuitoare, sfinţitoare a lui Hristos (I Corinteni 4, 12)[5].

Apărându-se pe sine, păstrând unitatea dată ei de Duhul lui Hristos, Biserica şi-a salvat diacronic identitatea ei, lăsând pe cei ce se separau de ea pradă propriei dezintegrări, refuzând denumirea de Biserică comunităţilor care urmau ereziarhilor. Având conştiinţă de sine, călăuzită de Duhul lui Hristos să fie Biserica cea una, vizibilă întemeiată de Hristos pe Cruce şi prin Înviere, intrând în lume din planul veşnic al lui Dumnezeu la Cincizecime, formulând şi apărând învăţătura evanghelică în sinoade şi în scrierile patristice prin întregul popor drept-mărturisitor al lui Dumnezeu, aceasta a adoptat o atitudine fermă, radicală faţă de cei ce se separau de ea numind comunităţile eretice prin termenii specifici precum: „ecclesia malignatium", „congregationes", „segregationes", „coetus hae-reticorum", „conventus haereticorum", „conventus schisma-ticorum", „pars Donati", „Synagoga"[6].

Replica fermă a Bisericii în disputele cu ereziarhii a creat şi un gen literar, ereziologia, care are în acelaşi timp o valoare teologică pentru că este o apologie a credinţei adevărate, iar acest gen este ilustrat de personalităţi marcante în creştinismul primelor secole, precum Sfinţii Justin martirul şi filosoful, Irineu de Lyon, Epifanie de Salamina şi alţii, ale căror opere aveau ca scop de a mărturisi şi proclama „fundamentul şi învăţătura adevărului, doctrina mântuitoare, „sfânta logodnică" care este Biserica lui Hristos[7].

Spiritul polemic nu se reduce doar la elementul de dispută aprinsă, sofistică, ci el dezvăluie şi arată iubirea lui Hristos pentru Biserica Sa şi adevărul Evangheliei Sale mântuitoare,

---

[5] Yves Congar, *Chrétiens en dialogue, Contribution Catholique á l'oecumenisme,* Les Editions du Cerf, Paris, 1964, p. 232.

[6] *Ibidem,* p. 227.

[7] Aline Pourkier, *L'Heresiologie chez Epiphane de Salamine,* Beauchesne, Paris, 1992, p. 82.

dar şi iubirea Bisericii, a creştinilor pentru Hristos, pentru comuniunea cea dreaptă şi mântuitoare în structura teandrică din lume prin care se pregustă Împărăţia lui Dumnezeu ca iubire şi viaţă veşnică. Ereziologii şi-au asumat ca sarcină primordială depistarea fiecărei grupări sectare, eretice, grupări care de altfel îşi trăgeau de obicei numele de la întemeietorul lor. Apoi, ei trebuiau să le cunoască doctrina şi practicile care erau făcute cunoscute, communicate Bisericii, creştinilor, pentru ca aceştia să evite astfel de comunităţi căzute din adevărul cel creştin şi la rândul lor aceste grupări eretice să se îndepărteze de Biserică[8]. Această cale este urmată de Biserică, de altfel, întotdeauna în istorie până astăzi.

Scrierile antieretice, antisectare conturau şi un profil religios, în sens larg, psihologic al sectarului, al ereticului În conturarea unui portret al ereticului se utilizau termeni duri precum impostor, înşelător, orgolios, ambiţios, profitor ca Simon Magul, trădător ca Satan, viclean, indicându-se şi sursele de inspiraţie ale ereziarhilor în formularea şi proclamarea ideilor lor, „fabricate în general din scrierile apocrife pe care Biserica le respinsese din textul canonului biblic datorită neveridicităţii lor. De asemenea ereziarhul e tributar gnosticismului şi este practicant al magiei şi astrologiei, modelându-şi de cele mai multe ori doctrina profesată după pasiunile sale"[9]. Această atitudine trebuie să inspire Biserica şi pe

---

[8] *Ibidem*, p. 486.

[9] *Ibidem*, p. 487; cf. Tertulian, *De Praescriptione haereticorum*, XLIII, 1-49 în *Apologeţi de limbă latină*, col. «P.S.B.» 3, traducere Prof. Nicolae Chiţescu, Bucureşti, 1981, p. 170. Scriitorul bisericesc menţionează „legă-turile ereticilor cu o mulţime de magi, de înşelători, de astrologi, de filosofi, cu cei dedaţi deşartelor cercetări. Dar însuşirile credinţei pot fi judecate după viaţa credincioşilor ei, căci purtarea este piatra de încercare a unei învăţături. Ei zic că nu trebuie să ne temem de Dumnezeu, de aceea toate le sunt slobode şi fără de nici o rânduială. Dar unde nu este temut Dumnezeu, decât acolo unde nu există? Şi unde nu este Dumnezeu nu poate dăinui nici un adevăr.

creştini şi astăzi când unii indivizi mai cu tupeu, profitând de o anumită incultură religioasă, de slăbirea credinţei în context secularist sau de indiferenţă religioasă, reiau în registru contemporan teme vechi gnostice, condam-nate, respinse la vremea lor, cu succes publicitar şi financiar, creind confuzie şi generând la categorii largi „sindromul Panurge". Ilustrativ este în acest sens şi evenimentul editorial *Codul lui Da Vinci* al lui Dan Brown.

Deşi, aparent, arbitrară prin stil şi atitudine, pentru spiritul dialogic, reconciliant, ecumenist al vremii noastre, poziţia fermă a ereziologilor avea ca scop distrugerea sectei şi apărarea credinţei Bisericii, iar metodele folosite pot inspira şi astăzi strategia antisectară a Bisericii în faţa puzderiei de secte ce invadează mapamondul. De fapt, textele pe care le prezentăm în continuare sunt relevante în această privinţă prin similaritatea procedeelor sectare, eretice, chiar dacă se situează temporar la un mare interval de vremea noastră.

În disputa cu grupările eretice sunt esenţiale afirmaţia şi convingerea Bisericii că „părăsirea credinţei este apostazie". Termenul redă exact ceea ce înseamnă faptul de a părăsi Biserica şi a trece la sectă numit, inconştiet, de unii ca act de pocăinţă, „pocăire". A trece de la Biserică la sectă, în urma prozelitismului sectar, al părerii false că acolo este mântuirea, viaţa în Hristos este o gravă eroare, o înşelăciune şi reprezintă un act de apostazie, de lepădare de Hristos, în perspectivă teologică, eclesială. Tertulian spunea că „părăsind credinţa mea devin un apostat"[10]. De aceea, ideea ce ispiteşte pe unii de a afla adevărul la secte este o iluzie pentru că „nimeni nu poate fi zidit sufleteşte de cel ce nu este în stare să facă nimic şi nimeni nu poate fi luminat de cel ce este el însuşi întunecat"[11].

Iar unde nu se află adevărul se duce în chip necesar o asemenea viaţă".

[10] Tertulian, *op. cit.*, XI, 3, *col. cit.*, p. 146.

[11] *Ibidem*, XII, 4.

Interpretând pentru noi terminologia şi atitudinea Bisericii din acele vremuri, putem aplica contextului creştin de astăzi cuvintele aceluiaşi apologet privitoare la aşa-zişii „evanghelizatori" care în loc să-şi îndrepte paşii, resursele financiare şi energia spre acele locuri unde oameni nu sunt creştinaţi, nu cunosc pe Hristos şi Evanghelia iubirii aşa cum sugerau şi Întâistătătorii Bisericilor Ortodoxe la întrunirile recente panortodoxe, fac prozelitism în aria spirituală şi canonic-administrativă Bisericii. Domnul Iisus Hristos ne învaţă şi creştinii ortodocşi ştiu, însă, că „ vor veni mulţi lupi hrăpăreţi sub piei de oaie. Şi ce sunt altceva aceste piei de oaie decât mărturisirea numai de formă a numelui de creştin? Cine sunt acei lupi răpitori, dacă nu simţurile şi duhurile viclene care se furişează pe dinăuntru ca să molipsească turma lui Hristos? Cine sunt falşii profeţi dacă nu falşi predicatori? Cine sunt falşii apostoli dacă nu cei ce predică o evanghelie falsificată? Cine sunt antihriştii acum şi pururea dacă nu cei răzvrătiţi împotriva lui Hristos? Acestea vor fi ereziile, care prin stricăciunea unor învăţături noi vor hărţui Biserica nu mai puţin decât o va urmări Antihrist prin sălbăticia persecuţiilor lui, ţinându-se seama însă că persecuţiile creează martiri, pe când erezia doar apostaţi"[12].

Şi Sfântul Ciprian al Cartaginei ilustrează situaţii ce fac parte din arsenalul strategiei sectare. Acestea sunt de o actualitate stringentă în peisajul contemporan prin falsificarea textului biblic sau „Botezul" sectar. Situaţia de atunci se repetă şi astăzi. Astfel, „interpreţi falşi şi stricători ai Evangheliei reţin ce e secundar şi trec ceea ce e principal, îşi amintesc de unele părţi iar altele intenţionat le uită: precum sunt rupţi de Biserică, aşa schimbă adevărul la fiecare verset biblic"[13]. Se cunosc foarte bine situaţiile când sectarul cu Biblia sectei,

---

[12] *Ibidem*, IV, 2-5.

[13] Sf. Ciprian al Cartaginei, *Despre unitatea Bisericii ecumenice*, în *Apologeţi de limbă latină*, XII, p. 442.

falsificată, în mână şi cu versetele pe care vrea să le folosească împotriva preotului sau a credinciosului ortodox şi a învăţăturii Bisericii, subliniate cu diverse culori, atunci când este solicitat să vadă şi textul invocat de interlocutor refuză aceasta din ignoranţă şi rea credinţă, ridică tonul sau pleacă.

Primirea impresionantă în sectă, prin rebotezare este incriminată de Sfântul Ciprian care arată şi netemeinicia şi falsitatea acestei practici. El afirmă că „deşi nu poate fi decât un singur Botez, ei se cred demni să boteze, promit binefacerea apei vii şi mântuitoare după ce au primit izvorul vieţii. În felul acesta oamenii nu se spală, ci mai rău se murdăresc, nu se curăţesc de păcate, ci dimpotrivă şi le înmulţesc. O asemenea naştere nu aduce fii lui Dumnezeu, ci diavolului. Născuţi din minciună nu primesc făgăduinţa adevărului. Rod al perfidiei pierd graţia credinţei. Nu pot veni la răsplata păcii cei ce au rupt pacea Domnului din nebunia dezbinării"[14].

Sfântul Ciprian, în consensul Bisericii celei una de pretutindeni şi dintotdeauna, arată că sectele reprezintă consecinţe nefaste ale ruperii de Hristos, viaţa şi adevărul: „Prin cuvintele «Dacă doi dintre voi se vor uni pe pământ» el a pus la bază unirea ca premisă a păcii, ne-a învăţat să fim uniţi prin puterea credinţei. Dar cum poate să fie unit cu cineva cel ce nu se uneşte cu Însuşi Trupul Bisericii şi cu comuniunea universală? Cum pot să se adune doi sau trei în numele lui Hristos, când aceştia se separă de Hristos şi de Evanghelia Lui? Nu noi ne-am despărţit de ei, ci ei s-au despărţit de noi şi de aceea s-au născut ereziile şi schismele, de aceea s-au făcut diverse bisericuţe, pentru că ei au părăsit principiul şi originea adevărului"[15].

Separaţiile unor creştini de Biserică au continuat şi continuă până astăzi iar, ceea ce putem numi, confesionalizarea creştinismului are şi o altă consecinţă care s-

---

[14] *Ibidem*, XI.

[15] *Ibidem*, XII.

a dovedit nefastă pentru istoria Bisericii şi anume prozelitismul. Confesiona-lizarea, aşa cum arată teologul J. Zizioulas, „este responsabilă de prozelitism"[16].

I.1. Prozelitismul

Prozelitismul defineşte un concept complex în istoria religioasă, cu o evoluţie contradictorie. Etimologic, cuvântul prozelitism vine de la verbul grecesc προσερχουαι, care se traduce cu *a se apropia de*, sau *a se alătura prin constrângere unui anumit grup*. Substantivul derivat, προσηλυτοζ, desem-nează persoana care este obiect al acestei acţiuni.

Conceptul şi fenomenologia prozelitismului sunt redate expresiv de Sfânta Scriptură. Astfel, în Vechiul Testament prozeliţii sunt cei străini de poporul ales, care datorită „forţei morale a iudaismului şi monoteismului său,[17] acceptau convertirea la religia ebraică, seduşi de cultul şi de credinţa poporului evreu (Ieşire, 12, 48-49).

Prozeliţii, deci, acceptau credinţa cea adevărată, singura înainte de Biserică lui Hristos care adora pe Dumnezeul adevărat şi unic, ce s-a descoperit în mod supranatural oamenilor, astfel că putem vorbi până la întruparea lui Hristos de un aspect pozitiv al prozelitismului ebraic, întrucât reprezentanţi ai religiilor naturiste se converteau la adevărul divin unic.

Prozeliţii se împărţeau în perioada Vechiului Testament în două categorii:

1. prozeliţii porţilor - *proselytae portae* - adică categoria de convertiţi la credinţa ebraică, ce nu se supuneau ritualului circumciziunii;

---

[16] J.D. Zizioulas, *Reflections of an Orthodox*, p. 32.

[17] Johannes Blaw, *L'Apostolat de l'Eglise*, p. 97.

2. prozeliții dreptății - *proselytae justitiae* - convertiții la iudaism care s-au supus ritualului circumciziunii, unii dintre aceştia, după Cincizecime, botezându-se şi devenind creştini.

În Noul Testament cuvântul prozelit apare de patru ori (Matei 23, 5; Faptele Apostolilor 2, 10; 6, 5 şi 13, 43) şi desemnează pe convertiții la iudaism care împreună cu evreii întăreau comunitățile ebraice din bazinul mediteranean dezvoltând „conştiința misionară implicit prezentă în mărturiile Revelației divine" [18] sau devenind misionari creştini după convertirea la Hristos precum diaconul Nicolae din Antiohia.

În limbajul biblic, deci, prozelitul desemnează pe cel convertit la Revelația Dumnezeului unic şi adevărat, care mărturiseşte credința dreaptă a comunității în care este integrat şi care prin comportamentul său religios exemplar exercită o forță de atracție pentru cei care caută adevărul. Odată cu întruparea Mântuitorului Hristos, ce critică formalismul în care decăzuse misionarismul iudaic (Matei 23, 15), desființând şi granița dintre iudeu şi elin (Galateni 3, 28) şi o supremație ebraică religioasă închisă într-un orizont spiritual rigid, relația de iubire cu Dumnezeu cel Unul şi Adevărat revelat în Hristos este deschisă tuturor oamenilor prin misiunea Bisericii care se adresează, are ca destinatar după porunca lui Hristos, toate popoarele. Toți oamenii sunt chemați la cunoaşterea Evangheliei şi la convertirea la Hristos în instituția teandrică şi mântuitoare a Bisericii care are datoria sacră de a converti la adevărul divin unic şi veşnic întreaga umanitate ce răspunde liber şi în iubire iubirii chenotice trinitare.

Cu toate tensiunile inerente condiției istorice, Biserica primului mileniu creştin confruntată cu erezii şi schisme a împlinit un mandat misionar unitar, extinzând mărturia evanghelică şi viața în Hristos prin harul Sfântului Duh revărsat în Tainele ei, în spații întinse, prin convertirea la Hristos a numeroase popoare şi culturi.

---

[18] *Ibidem*, p. 98.

Schisma între Bizanț și Roma a schimbat însă datele problemei. Separându-se una de cealaltă și accentuându-se diferențele, mai mult Bizanțul pierzând poziția politică după ocuparea de turci la 1453, centrul acesteia deplasându-se în Occidentul creștin, acesta, respectiv Roma, instituind și primatul papal, a înțeles misiunea nu doar ca o propoveduire a lui Hristos la necreștini ci și ca o readucere a tuturor creștinilor sub jurisdicția și ascultarea de episcopul Romei.

Odată cu apariția Reformei, și din sânul acestei confesiuni a numeroaselor secte neoprotestante, acțiunea prozelitistă occidentală a continuat, promovată și de noua înțelegere asupra creștinismului, mai ales de către evanghelismul american. La aceasta se adaugă pe fondul secularizării, a decreștinării, prozelitismul ocultist, neognostic, neopăgân și al noilor mișcări religioase cu fundament în filosofia și spiritualitatea extrem orientală.

De aceea prozelitismul actual poate fi definit ca acțiunea de smulgere a credincioșilor ortodocși sau ai altor confesiuni istorice de la Biserica lor și afilierea lor prin metode complexe, îndoctrinare, fanatism, inducere în eroare, amenințare, mituire, deprogramare, depersonalizare, căsătorii mixte, exploatarea lipsurilor materiale acolo unde există decalaj economico-financiar față de civilizația occidentală, la secte, la noi mișcări religioase sau la diferiți lideri religioși. Acest proces prozelitist însă nu duce spre Hristos și adevărul dumnezeiesc de viață ci aduce alienare spirituală membrilor înșelați prin trecerea la secte, dezechilibre psihice, sinucideri în masă, tensiuni familiale și sociale în planul vieții în general și contradicții teologice și eclesiale. De aceea, prozelitismul este o problemă teologico-eclesială și ecumenică, Bisericile, abordând serios această problemă, dar constituie și o problemă socială și comunitară, statul secularizat confruntându-se cu agresivitatea nocivă asupra membrilor comunității a unor astfel de mișcări.

Astfel prozelitismul este acea acțiune din spațiul unei Biserici, agresată și negată de un alt grup creștin. Acest grup

„se prezintă ca ceva străin iar mesajul sau este îmbrăcat într-o haină străină şi este aliat cu o cultură sau o politică străină"[19] în raport cu Biserica tradiţională, consacrată în spaţiul căreia el acţionează. Prin acţiunea prozelitistă a sectei Biserica este negată în însăşi structura ei, ca Biserică a poporului, într-o simbioză istorică şi culturală de veacuri. Această acţiune a fost resimţită cu atât mai negativ de Bisericile ortodoxe structurate etnic, unde Biserica şi Evanghelia lui Hristos s-au identificat cu idealul lor spiritual, cultural şi naţional. În contextul actual Bisericile ortodoxe resimt influenţa prozelitistă, negativă, exercitată prin noile secte şi mişcări religioase, alimentate şi susţinute de interese mondiale oculte. Prozelitismul, astăzi, exprimă în Europa aşa cum spune Pr. Prof. Viorel Ioniţă, realităţi negative. El semnifică „furtul de către o Biserică a creştinilor altei Biserici, indiferent de mijloace"[20]. De aceea Bisericile, în simpozioane, întâlniri bilaterale, în numere de reviste pe teme de prozelitism, abordează această problematică acută a timpului nostru, pentru că activitatea fanatică şi insolentă a sectelor şi unor noi mişcări religioase noi constituie o adevărată sfidare la adresa dialogului, a ecumenismului vremii noastre, fiind de fapt „o corupere şi o pervertire a mărturiei creştine"[21].

---

[19] *Concise Dictionary of the Christian World Mission*, Edited by Stephen Neill, Gerald H. Anderson, John Goodwin, Abingdon Press, Nashville and New-York, 1971, p. 501; cf. Paul Löffer, *Proselytism*, în *Dictionary of the Ecumenical Movement*, p. 829-830.

[20] Viorel Ioniţă, *Le point de vue de la Conference des Eglises européenes (K. E. K.) sur la Mission en Europe aujourd'hui et les relations entre les Eglises européenes*, în „Irénikon" 1/1995, p. 35. Volumul repro-duce de fapt temele prezentate la simpozionul organizat la Chevetogne în septembrie 1994 cu tema „Misiune, prozelitism şi unitate creştină".

[21] George Tavard, *L'Oecumenisme*, P. U. F. Paris 1994, p. 103; cf. André Seumois, *Oecumenisme missionaire*, p. 147.

I.2. Sectarismul modern

Confesionalizarea creştinismului a dus la apariţia de secte şi în confesiunile apărute după 1054, respectiv romano-catolicismul şi, după 1517, protestantismul.

Sectele mai noi apărute în aria Bisericii Romano-Catolice (Sfânta Biserică Catolică Harismatică a Canadei, Biserica Catolică Apostolică universală, Biserica Catolică Apostolică Occidentală, Biserica Catolică Apostolică şi Galicană) s-au născut în general din opoziţia faţă de centralismul papal şi doctrina infailibilităţii papale, dar şi din resentimentele antiromane ale Bisericilor locale, fiind şi expresia unui spirit local, naţional înăbuşit de puterea absolută a Romei. De asemenea, sectele apărute în spaţiul romano-catolic se explică şi ca o alternativă la sistemul teologic scolastic, raţionalist ce îngrădea spiritualul şi, implicit, manifestarea integrală religioa-să a experienţei şi vieţii creştine. Apariţia mişcării harismatice la penticostali şi apoi în lumea protestantă a fost îmbrăţişată de cercuri largi de credincioşi în Biserica romano-catolică.

Nici Ortodoxia, continuatoarea Bisericii una a primului mileniu creştin, nu a fost exceptată de apariţia formaţiunilor sectare. Sectele apărute în aria jurisdicţională a Bisericii Ortodoxe, în general, sunt de natură mistică şi liturgică, caracteristici specifice prin care, de altfel, se defineşte cel mai exact Ortodoxia în creştinism. Acestea aveau ca întemeietori indivizi cu manifestări psihice patologice, cu comportamente deviante şi în contradicţie cu etica creştină, cu etosul local. Dar în aria Bisericii Ortodoxe au apărut şi secte neoprotestante, cu centrele lor în Europa Occidentală sau America. Primele tratate de Teologie Misionară şi de Sectologie, apărute în Biserica noastră în perioada interbelică, evidenţiază elocvent aceste aspecte. Astfel, Episcopii Grigorie Leu şi Grigorie Comşa sau prof. Vasile Ispir confirmau că în spaţiul

Ortodoxiei româneşti existau trei categorii de secte în ceea ce priveşte proveniența şi doctrina lor:

1. Sectele anglo-saxone neoprotestante, reprezentante ale raționalismului protestant, active mai ales în provinciile istorice româneşti Transilvania şi Bucovina, respectiv baptiştii, adven-tiştii, milenişti, evangheliştii, penticostalii, nazarenii, seceră-torii;

2. Sectele misticismului slavon care „rodeau de mult la temelia Bisericii" şi a căror anarhie a contribuit la decăderea Rusiei, pregătind terenul favorabil pentru „sectele raționaliste şi mai anarhice din Apus", prezente mai ales în Basarabia, respectiv lipovenii, duhoborții, molocanii, scapeții, inochentiştii;

3. Sectele orientale sau asiatice, teosofii, spiritiştii.

Abordând problema misionarismului printre sectanți, prof. Vasile Ispir afirma că aceştia sunt rătăciți de la calea cea adevărată a vieții şi a mântuirii în Hristos din Biserica Sa, şi, de aceea, misionarul ortodox are datoria de a cunoaşte sectele, istoria lor, doctrina, situația lor statistică.

În contextul triumfului principiului naționalităților, după primul război mondial, şi al prăbuşirii imperiilor multinaționale, misionarii şi sectologii din perioada interbelică asociau prozelitismul sectar atât cu acțiunile şi atitudinile antiortodoxe cât şi cu cele antiromâneşti, vizând slăbirea statului național unitar român[22].

Sectele misticiste apărute în Biserica Ortodoxă sunt o antiteză la mistica adevărată a participării la misterul divin, mistică trinitară, hristologică, pnevmatologică şi sacramentală şi la cultul liturgic ortodox ce actualizează actele mântuitoare

---

[22]Arhiereu Grigorie Leu Botoşăneanu, *Confesiuni şi secte. Studiu istorico-misionar,* Tipografia Cărților Bisericeşti, Bucureşti, 1929, p. 39-41; Dr. Vasile Gh. Ispir, *Curs de Îndrumări misionare,* Bucureşti, 1929, p. 208-213; Episcop Grigorie Comşa, *Cheia sectelor din România,* Arad, 1930, p. 4-5.

ale lui Dumnezeu şi taina lui Hristos la scară subiectiv-personală şi comunitară. Ele eludează caracterul personalist-comunitar al Ortodoxiei şi în doctrinele lor false, pe lângă spiritualitatea pietistă deviantă, pretind o identificare panteistă cu principiul divin (hlâştii, molocanii, scapeţii, duhoborţii, inochentiştii, Turma Sfântului Ilie). Conducătorii sectei sunt una dintre cele trei Persoane treimice sau Sf. Fecioara Maria.

Tot în aria Ortodoxiei au apărut secte separatiste datorită unor îndreptări în cult. Aceste secte consideră cultul, riturile în general, ca un tot absolut sfânt şi intangibil şi la orice reformă eclesiastică ce vizează acest domeniu reacţionează prin proteste vehemente ce merg până la separare, la schismă, rămânând ataşate, fidele „vechii credinţe" (rascolnicii, stiliştii schis-matici). Există însă şi faţa opusă a fenomenului, în sensul că unii consideră o îngustare, o limitare închiderea mesajului biblic în forme liturgice, un act nejustificat şi de aceea caută o cale de eliberare prin entuziasm religios, perfecţionism ascetic sau o viaţă pur şi simplu aşa-zis evanghelică.

Dacă în general sectele care şi-au recrutat adepţi din lumea catolică şi cea ortodoxă, sunt reduse numeric şi au o existenţă uneori meteorică, nu acelaşi lucru se poate spune despre sectele ieşite din protestantism, care îşi arogă o universalitate în timp şi spaţiu, negând orice altă formă de creştinism. Sectele neo-protestante vizează convertirea tuturor oamenilor la o anume sectă şi instaurarea supremaţiei acesteia ca unica formă de religie.

Tipologia neo-protestantismului este de o diversitate inepuizabilă. Acest caracter al diversităţii este dat de individualismul Reformei şi protestul faţă de orice instituţie eclesială. Această diversitate tipologică continuă protestul şi contestarea de către Reformă atât a Bibliei chiar, evident mult mai rar, considerată drept un „papă de hârtie" - cazul anabaptiştilor -, dar mai ales a Bisericii ca instituţie a mântuirii, introducând în Biserica lui Hristos spiritul

negativist, exclusivist, separatist, individualist şi elitist, cu pretenţia legitimării directe prin revelaţii proprii, de către Dumnezeu Însuşi. S-a ajuns astfel, mai ales în lumea occidentală secularizată la o dezintegrare creştină alarmantă, concretizată în deconstrucţie teologică, destructurare eclesială, alienare spirituală, ravagii psihice, familiale şi sociale. Pietismul din spaţiul protestant a contribuit, de asemenea, la constituirea a numeroase secte în care „separatismul antieclesial s-a aliat cu motive entuziaste şi hiliaste"[23] (Mişcarea Philadelphia, Adevărata Comunitate inspirată condusă de Gruber şi Rock - 1716, secta Ronsdorf - 1716). Propice pentru formaţiuni sectare s-a dovedit epoca Revoluţiei franceze şi a războaielor napoleoniene, precum şi apariţia pe scena lumii a Americii cu avântul economic de după războiul de secesiune.

Aria protestantismului este cea mai propice pentru secte datorită libertăţii individului şi eliminării instituţionalului în creştinism. Însă, la rândul său, sectarul coagulează în jurul său un grup de indivizi care sunt dispuşi să-l asculte şi să-l urmeze şi, din acest motiv, putem identifica şi caracteristica esenţială din punct de vedere teologico-eclesial şi din punct de vedere sociologic a sectei, anume de a fi „un grup voluntar de credincioşi care constituie un mic cerc de aleşi, indiferenţi, dacă nu ostili problemelor culturii, dornici de a trăi intens viaţa individuală. Pentru sectă totul în afara ei este Sinagoga Satanei"[24].

De aceea, sectele sunt total opuse şi diferite de Biserică, singurul spaţiu al comuniunii libere şi iubitoare dintre Dumnezeu şi om, deşi membrii lor doresc să experieze o viaţă spirituală intensă. Însă aceast întensitate se înscrie în sfera pietismului, a emoţiei religioase, a pretinselor iluminări ce se

---

[23] K. Hütten, *Le monde spirituel des sectaires*, p. 10-12.

[24] Julien Reis, *Religion, magie et sectes. Une approche phenomenologique*, Louvain-la-Neuve, 1981, p. 78.

reduc doar la dimensiunea psihologică, interioară, subiectivă a umanului, a aşteptării în sens eshatologic a intervenţiei divine pentru a satisface dorinţele de instaurare a domniei lui Hristos cu cei aleşi, respectiv membrii sectei. După cum arată sectologul Richard Bergeron, în raport cu Biserica, „secta este un fenomen complementar caracterizat în general prin joncţiunea radicalismului eshatologic şi a iluminării. Sectele se prezintă ca grupuri autonome şi paralele de credincioşi care, inspirându-se din ceea ce ei consideră o revelaţie sau o inspiraţie a Duhului, se adună pentru a forma Biserica spirituală autentică, adică non-sacramentală şi non-ierarhică, pentru a trăi rigorismul moral şi disprețul față de lume"[25].

Secta trebuie considerată aşadar dintr-o multiplă perspectivă: teologică, eclesiologică, psihologică şi sociologică. Teologic secta nu poate înţelege sensul Revelaţiei divine şi al comuniunii eclesiale şi sacramentale a credinciosului cu Dumnezeu în har. Ea refuză, respinge tezaurul de credinţă dogmatică formulat de Biserică în comuniunea credinţei mântuitoare prin iluminarea Duhului Sfânt şi reflexia teologică în sinoade, experiat spiritual ca relaţie de iubire între Dumnezeu şi om în Biserică. De aceea, Tradiţia Bisericii ca viaţă în comuniunea Duhului Sfânt al lui Hristos Dumnezeu este respinsă din ignoranţă teologică şi spirituală. Viaţa Bisericii reprezintă o continuitate neîntreruptă de la Cincizecime a membrilor ei, cei din veşnicie cu cei vii din lume, în comuniunea mijlocirii, a rugăciunii, a iubirii lui Dumnezeu Treime. A fi creştin înseamnă a fi integrat prin Sfintele Taine acestei comunităţi sacramentale a mântuirii din care au făcut parte Sfânta Fecioara Maria, Mamă a Bisericii (Ioan 19,27), Sfinţii Apostoli, martirii şi sfinţii, creştinii care au

---

[25] Richard Bergeron, *Le cortège des fous de Dieu. Un chretien scrute les nouvelles religions,* Editions Paulines, Apostolat des Editions, Montreal, Paris, 1990, p. 60-61.

mărturisit pe Hristos Înviat şi au crezut în învierea trupurilor la sfârşitul veacurilor şi în viaţa veşnică. Integrarea sacramentală şi încorporarea în Hristos, în Biserica Sa, Trupul Său sobornicesc se face în biserica, loc de închinare, „axis mundi" în sens religios şi centru liturgic al creaţiei în sens creştin, „casă a Tatălui", consacrată în acest scop sublim prin rugciunea arhiereului, împodobită cu icoane, ferestre spre Împărăţia lui Dumnezeu şi vizualizări ale Revelaţiei scripturistice prin cuvinte, în temeiul vederii slavei divine, a lui Hristos Domnul întrupat (Ioan 1,14). Biserica reprezintă timpul şi spaţiul sacru al întâlnirii credinciosului cu Dumnezeu în ziua Domnului - Duminica - şi în timpul sărbătorii, eveniment al comuniunii întru bucuria vederii feţei lui Dumnezeu în Hristos, a comuniunii cu sfinţii din cer şi membrii de pe pământ ai Bisericii luptătoare, în sens spiritual, ai aducerii-aminte pioase de cei trecuţi, mutaţi în veşnicie, vii cu sufletul în Împărăţia tainică eshatologică, pregustă în rugăciune şi Euharistie. Biserica este orizontul prezenţei divine prin harul mântuitor şi a mărturiei şi misiunii creştine organizate cu bună rânduială canonică, în unitate şi ascultare de episcopul locului ce asigură comuniunea cu biserica universală şi reprerzintă, este expresia Bisericii universale în orice timp şi orice loc, în comunităţi locale, parohii sau mânăstiri, modul sacramental şi existenţial de a fi cu Domnul-Hristos în mijlocul nostru.

Dimpotrivă, secta refuză ceea ce este Biserica în esenţa ei, ceea ce a voit Htristos Dumnezeu să fie în lumea chemată să se facă Trup al lui Hristos în iubirea şi libertatea lui Dumnezeu spre transfigurarea prin lumina veşnică a întregii creaţii care să reflecte slava divină. Secta este expresia unui protest decisiv faţă de Biserica structurată dintru început în totalitatea esenţei şi a funcţiilor ei soteriologice şi transfiguratoare în sfinţenia oamenilor, faţă de teologia creştină structurată în secole de apărare şi exprimare a adevărului creştin. „Secta, cum remarcă judicios Julien Reis, profesor la Universitatea Catolică din

Louvain, nu este interesată de exigențele gândirii, ea nu are teologie ci se mulțumește cu o etică riguroasă, cu o imaginație mitică vie și o speranță pasională pentru viitor"[26]. Refuzând edificiul dogmatic al Bisericii, consistent, articulat, bogat și structurat pe probleme teologice, hristologice, pnevmatologice, sacramentale, eshatologice într-o conexiune internă, riguroasă, secta se autoexclude din ontologia eclesială, sens al umanității ca viață prin Duhul Sfânt cu Hristos Mântuitorul prin preoție, cuvânt și Taine și „se atașează etic la Domnul Hristos, modelul și interpretul lui Dumnezeu"[27]. Apartenența la sectă nu înseamnă existența înnoită în har, mântuitoare, în Biserica lui Hristos, ci intrarea într-un grup de creștini „convertiți, cu pretenție de a deține adevărul absolut al Evangheliei" ceea ce explică independența lor, aparența toleranță care este perceptibilă doar din exterior. În realitate în interiorul sectei nu există nici un fel de toleranță, ci o disciplină morală riguroasă"[28].

Născută dintr-un protest față de Biserica lui Hristos, secta nu mai are respect față de Tradiția Bisericii, de fapt viața creștină în comuniune neîntreruptă cu Hristos prin Duhul Sfânt inaugurată în umanitatea răscumpărată începând de la Cincizecime, ci ea reprezintă ataşarea unui grup religios față de un lider autoritar, o persoană pretins harismatică ce înlocuiește și se substituie Tradiției. Chiar dacă resping Tradiția Bisericii, sectele se legitimează și își întemeiază în general autoritatea pe ceea ce a respins Biserica, pe învățăturile greșite. Ereziarhii dintotdeauna, începând chiar cu primele secole creștine sunt pentru secte reprezentanții adevărului creștin. Ceea ce a fost erezie, condamnat de Biserică și cei care au inițiat și promovat ereziile sunt pentru sectele creștine exponenții credinței adevărate, ai vieții spirituale autentice,

---

[26] Julien Reis, *op. cit.*, p. 81.

[27] *Ibidem*, p. 80.

[28] *Ibidem*, p. 81.

ştiute doar de Dumnezeu, expresii ale „trezirii la veritabilă viaţă evanghe-lică[29] experiată în grupările sectare. Este adevărat că în aceste grupări există o anumită efervescenţă de natură pietistă, sentimentală, emoţională, relaţii strânse între membrii grupării, solidaritate dar motivată de interese prozelitiste. A afirma însă, cum face de exemplu un teolog de talia lui Jürgen Moltmann, că adevăratul spiritualism creştin s-a propagat până în vremea noastră într-o tradiţie paralelă Bisericii, anume „subsolul ecle-sial al sectelor, mişcărilor şi comunităţilor", opusă episcopa-tului de tip monarhic[30], reprezintă, din punct de vedere ortodox, al teologiei şi spiritualităţii Bisericii, o enormă absurditate şi o confuzie regretabilă.

Spre a se evita confuziile în înţelegerea fenomenului sectar şi legitimarea teologică eclesială şi spirituală a sectei, o caracterizare a acesteia din perspective diverse este absolut necesar, având în vedere că secta este o realitate teologică şi sociologică[31], în acelaşi timp are conotaţii în ambele sfere de gândire, de reflecţie. Mai curând, având în vedere specificul religios al sectei, putem vorbi de ideologia sectei.

---

[29] *Drumul Bisericii*, traducere de Constantin Pascu, Bucureşti, 1980; *Biserica sau Adunarea*, vol. 1-3, Gute Botschaft Verlag (f.a.); Ellen White, *Tragedia veacurilor*, traducere de Nelu Dumitrescu, Bucureşti, 1981.

[30] Jürgen Moltmann, *L'Eglise dans la force de l'Esprit. Une contribution a l'écclesiologie messianique*, p. 395. După Moltmann, cu împăratul Constantin cel Mare s-a trecut la Biserica „imperială", iar Biserica şi-a asumat rolul de „religie de stat", publică, ceea ce era necesar din punct de vedere politic pentru integrarea popoarelor în Imperiul Roman. Ca o reacţie la acest fenomen s-au născut „sectele profetice" şi „sectele reformatoare" care practică o „viaţă comunitară excepţională", p. 411-414. Din perspectiva teologiei ortodoxe aceste comunităţi sunt viabile la nivel sociologic şi nu eclesial, pentru că din structura lor lipsesc elementele esenţiale ale Bisericii.

[31] Jean Vernette, *Les sectes*, P.U.F., Paris, 1990, p. 9.

I.3. Ideologie sectară

Teologic, secta se defineşte prin opoziţia faţă de Biserică. Prin negarea Bisericii, care este spaţiul autentic al mântuirii, al vieţii creştine, al relaţiei mântuitoare, a comuniunii cu Dumnezeu, prin Hristos în Duhul Sfânt în orice timp şi orice loc acolo unde s-a structurat Trupul tainic, comunitar, sobornicesc al lui Hristos, secta se consideră drept singura manieră de a trăi viaţa creştină. Negând Biserica, dimensiunea unică şi adevărată a vieţii în Hristos, a mântuirii şi a sfinţeniei, secta refuză în acelaşi timp adevărul creştin propoveduit de Biserică şi viaţa harică oferită de Hristos prin Duhul Sfânt Trupului Său mistic. Eliminând Biserica secta propune o altă structură mântuitoare, de fapt o pseudostructură care, aşa cum spune K. Hutten „distruge relaţia originară între Dumnezeu şi om"[32]. Hristos este pentru unele secte doar o persoană umană, este adevărat, de o moralitate exemplară, nemaiîntâlnită, dar nu Dumnezeu-Omul credinţei dogmatice a Bisericii, Mântuitorul şi Arhiereul veşnic ce se oferă ca jertfă Tatălui, jertfă în care este inclusă şi comunitatea mărturisitoare în Euharistia săvârşită de ierarhia sacramentală a Bisericii. De fapt, la secte întemeietorul lor, a fiecăreia în parte, este mijlocitorul dintre Dumnezeu şi om, care se substituie astfel lui Hristos Însuşi şi preoţiei sacramentale a Bisericii prin care lucrează tainic harul Sfântului Duh. Secta se caracterizează astfel prin „reducţionism şi radicalism, ea fixând limitele mântuirii şi revendicând monopolul adevărului şi al mântuirii"[33]. Orice sectă neagă că până la apariţia ei a existat Biserica adevărată şi mântuirea în dialogul omului cu Dumnezeu în iubire, aceasta survenind doar odată cu secta respectivă, peste secole de la întemeierea Bisericii la

---

[32] Kurt Hütten, *Le monde spirituel des sectaires*, p. 43.

[33] *Ibidem*, p. 41.

Cincizecime, fiind coagulată de un aşa-zis iluminat, pe baza „revelaţiilor personale" ce se autointitulează drept „ales al lui Dumnezeu" prin care vine mântuirea tuturor oamenilor în secta „aleasa lui Dumnezeu". Biserica este în viziunea sectei o „massa perditionis" şi din acest motiv, în prozelitismul lor, sectele se erijează ca salvatoare ale întregii omeniri din întuneric spiritual. Negând Biserica secta se propune pe sine, eliminând pe Dumnezeu din orizontul umanităţii, ajungând să pivoteze în jurul propriei sale axe, a liderului autoritar, prin aceasta excluzând însăşi întâlnirea cu Dumnezeul cel viu şi iubitor care se oferă tuturor ca iubire mântuitoare şi veşnică[34].

Secta se defineşte net ca o anti-Biserică. Prin radicalismul ei, pe de altă parte, secta pretinde a poseda puritatea învăţăturii creştine aşa cum e propoveduită de Hristos în Evanghelie şi o morală rigoristă, caracterizată de „voinţa inflexibilă de a realiza idealul Predicii de pe Munte"[35]. Refuzând însă tezaurul de învăţătură creştin formulat şi experiat de membrii Bisericii în condiţia istorică a adaptării şi inculturaţiei Evangheliei la popoare şi în culturi diferite, unificate spiritual într-o diversitate de expresii ale relaţiei unice cu Hristos, firesc se pune întrebarea cum se face că un grup religios poate să apară la un moment dat din senin şi să pretindă a fi unicul depozitar al adevărului creştin, eliminând timpul în care acest adevăr a fost mărturisit şi transmis din generaţie în generaţie până în vremea noastră? Această atitudine defineşte o altă dimensiune teologică a sectei, anume *fundamentalismul.*

1. Termenul *fundamentalism* este o noţiune cu un conţinut semantic divers, dat de diferite interpretări. Sectologul Richard Bergeron, având în vedere dimensiunea, aspectul istoric al Revelaţiei divine, faptul că Dumnezeu înterpelează pe omul

---

[34] *Ibidem*, p. 44.

[35] Richard Bergeron, *op. cit.*, p. 239.

viu în istorie, autodăruindu-Se acestuia în iubire, şi autocomunicându-I voinţa Sa spre mântuire în planul eternităţii, consideră că „fundamentalismul refuză să recunoas-că caracterul istoric al textelor biblice", istoria însemnând de fapt „contingenţă şi proces evolutiv. Orice adevăr religios şi moral este istoric, este legat în mod necesar de o conjunctură particulară"[36]. Cu alte cuvinte, adevărul mântuirii revelat de Dumnezeu în Hristos are o orientare umană şi înţelegerea lui este una teandrică (Fapte 15, 28), pentru că el presupune întotdeauna relaţia Dumnezeu-om, comuniunea lor în lume, în timp, în istoria oamenilor.

Mitropolia Ardealului BIBLIOTECA

Mesajul profetic divin implică dialogul, deci o participare umană la receptarea şi formularea unui adevăr despre Dumnezeu, chiar în limbajul şi în contextul experienţei umane a divinului în istoria contingentă şi în lumea finită, care este însă întotdeauna primordial şi întemeietor, cu origine în absolutul divin personal şi veşnic, infinit. Fundamentalismul elimină umanul, accentuând radical, univoc, divinul, astfel că omul devine un obiect al unei voinţe divine arbitrare, ceea ce este fals din punct de vedere teologic şi spiritual, din perspectiva Revelaţiei. În perspectivă fundamentalistă, Biblia „este un bloc monolitic căzut direct din cer"[37], „o dictare divină"[38], doar pentru creştinii ce se convertesc la sectă. Biblia este înţeleasă literal, textual. Mai mult, fundamentalismul apelează la o „lectură selectivă a Bibliei"[39], adică recurge la colaje de texte rupte din context pentru justificarea oricărei teze doctrinare a sectei, în funcţie de specificul ei, baptismal,

---

[36] *Ibidem*, p. 238.

[37] *Ibidem*, p. 228.

[38] *Ibidem*, p. 229.

[39] *Ibidem*, p. 230; P.I. David, *Invazia sectelor*, vol. I. *De la erezii vechi la secte religioase ale timpului nostru*, Editura „Crist-1", Bucureşti, 1997, p. 88-97.

advent, pietist, harismatic, mesianist şi implicit a unui moralism amorf.

Fundamentalismul trebuie abordat şi în contextul creştinismului evanghelic, al tensiunii dintre vechi şi nou, dintre literă şi duh, dintre Evanghelia ruptă de Biserica lui Hristos şi cultura şi ştiinţa modernă, având ca punct de pornire controversa creaţionism - evoluţionism, aşa cum s-a desfăşurat această dispută în contextul religios şi cultural american al începutului de secol XX, mai precis în cercurile evanghelice care au şi elaborat 12 volume, larg răspândite în SUA începând cu 1910-1915, intitulate *„The Fundamentals"*. În această lucrare se ia atitudine fermă faţă de liberalismul teologic, accentuându-se teme fundamentale ale Revelaţiei precum autoritatea şi ineranţa Sfintei Scripturi, cuvânt al lui Dumnezeu, dumnezeirea lui Iisus Hristos şi naşterea Sa din Fecioara Maria, minunile şi moartea Sa pentru mântuirea umanităţii, Învierea şi Parusia, păcatul şi mântuirea în Iisus Hristos ca Mântuitor personal[40]. Însă aceste teze sunt formulate într-un context rupt de tradiţia Bisericii prin care s-a creştinat umanitatea şi cultura ei, respectiv spaţiul spiritual ortodox grec sau slav precum şi cel latin până la separarea adâncă de Orientul creştin, pe care „evangheliştii" îl neagă în virtutea unui spirit orgolios al Vestului în general şi al Americii în special. Fundamentalismul apare ca unul dintre parametrii esenţiali care definesc spaţiul spiritual şi reţeaua hermeneutică a sectei. Viziunea lumii pe care o propune,

---

[40] Bradley J. Longfield, *Fundamentals in Dictionary of the Ecumenical Movement*, p. 430-431; Arhiepiscop Dr. Lazar Puhalo, *Abordarea inte-lectualilor în era post-creştină, Omul de cultură în faţa descreştinării. Referatele simpozionului internaţional „Omul de cultură în faţa descreşti-nării" organizat de Facultatea de Teologie Ortodoxă a Universităţii* „1 Decembrie 1918", Alba Iulia, (13-15 mai 2005), Editura Reîntregirea, Alba Iulia, 2005, p. 81, 88-90; cf. *Fundamentalism observed*, Edited by Martin E. Marty and Scott Appley, Chicago, London, 1991.

hermeneutica literalistă a Scripturii pe care o implică, abordarea globală a realităților pe care le comandă și atitudinea practică pe care o favorizează sunt tot atâtea elemente care pătrund toată doctrina, etosul și praxis-ul sectei.

Totuși cuvântul fundamentalism are conotații mai ample și mai largi, fiind folosit astăzi curent pentru a desemna atitudini, concepții conservatoare, tradiționaliste, integriste, convenționa-liste. De asemenea, așa cum analizează acest concept prof. Jean-Marie Jaspard de la Universitatea Catolică din Louvain, noțiunea de fundamentalism se poate apropia de de cele precum literalism, dogmatism, totalitarism, auturitarism, fanatism, conformism, intoleranță, ortodoxie, ultramontanism, puritanism, maniheism. Mai mult, unele științe sunt fundamen-tale, de bază, în acest sens ceea ce între disciplinele teologice se numește Teologie fundamentală, tratând probleme esențiale ale credinței creștine, Dumnezeu, om, Biserică în perspective multiple, revelaționale, filosofice, culturale, în fidelitate diacronică față de adevărul primordial, de Treimea care se revelează și se dăruiește în iubire pentru oamenii ce răspund cu iubire Iubirii tripersonale infinite.

În perspectivă ideologică, fundamentalismul este mai conservator, reticent până la neîncredere față de ceea ce este nou, modern, cu preferință pentru ceea cec este tradițional, consacrat ca valoare. Totodată, este radical în sensul biblic, hristic al cuvântului, Da, Da! Nu, Nu!, al încrederii și ascultării de cel încercat, cu experiență duhovnicească, capabil de a călăuzi ucenici pe calea mântuirii prin care se alege liber binele moral de exemplu, sau în sens dogmatic al păstrării adevărului de credință statornicit sinodal, cu autoritatea Duhului Sfânt și consensul Bisericii. De asemenea, termenul mai implică și modelul de atașare neclintită de adevărul absolut, de Dumnezeu, de Hristos până la sacrificiu în condiții istorice cunoscute, și se poate extinde cu conotații pozitive la cei ce sunt cunoscuți drept „nebuni pentru Hristos" care refuză lumea din iubire și dăruire totală pentru cele mai

presus de lume, pe care nimic nu-i poate opri de dragostea lui Hristos (Romani 8,35)[41].

2. Strâns legată de fundamentalism, o altă însuşire a sectei o constituie *iluminarea* sau *iluminismul*. Membrii sectei emit pretenţia iluminării directe de la Sfântul Duh. Deşi în multe secte creştine există o predilecţie pentru Duhul Sfânt, penticostalismul şi mişcarea harismatică fiind elocvente în această privinţă, totuşi Persoana şi lucrarea Sfântului Duh, neînţeleasă în perspectivă teologică, eclesială, declanşează în sânul grupărilor respective mai curând gesturi emoţionale cu rezonanţe în zona psihismului uman, decât autentice experienţe pnevmatice. Acestea din urmă pot fi înţelese şi experiate în tradiţia creştină, în Biserică, nu în spaţii marginale ce ignoră teologia şi spiritualitatea creştină structurate eclesial. Întâlnirea şi experienţa Duhului Sfânt este concomitent o întâlnire cu Hristos şi de aceea „Duhul şi puterea Lui se manifestă în Biserică. Biserica este revelaţia lui Dumnezeu în Hristos a Cărui eficacitate se prelungeşte prin Duhul şi puterea Lui. Ea continuă Revelaţia în Hristos, nu ca o sporire a conţinutului său, ci ca o actualizare în Duhul a prezenţei lucrătoare a lui Hristos Care S-a revelat deplin prin faptele şi cuvintele Sale şi prin cele ale Apostolilor"[42].

Or sectele consideră că doar ele sunt călăuzite de Duhul Sfânt la întregul adevăr (Ioan 16, 13; I Ioan 2, 20, 27). Astfel sectele eludează un adevăr esenţial al Bisericii anume acela că „vitalitatea creştinismului decurge din joncţiunea şi dialectica armonioasă a două principii, al cunoaşterii spirituale şi,

---

[41] J.-M. Jaspard, *Signification psychologique d'une lecture „fondamentaliste" de la Bible*, „Revue Theologique de Louvain", 2/2006, p. 201, 204; Richard Bergeron, *op. cit.*, p. 231.

[42] Pr.prof. Dumitru Stăniloae, *Rugăciunea lui Iisus şi experienţa Duhului Sfânt*, în româneşte de Marilena Rusu, Editura Deisis, 1995, p. 98; cf. Idem, *Teologia Morală Ortodoxă, vol III, Spiritualitatea Ortodoxă*, Bucureşti, 1981, p. 38.

respectiv, al preoției Bisericii care călăuzește cu puterea Duhului lui Hristos spre adevărul dumnezeiesc și conferă în Tainele și ierurgiile bisericești harul divin sfințitor și mântuitor[43].

De asemenea, sectele consideră că ele sunt expresia unei acțiuni directe, de iluminare instantanee prin Sfântul Duh, prin diferite revelații particulare și miracole, spre deosebire de Biserică, spațiul lucrării sacramentale, al credinței dogmatice și al autenticei experiențe pnevmatice. Teologic, doar Biserica este normativă în a declara astfel de experiențe compatibile cu învățătura ei. Aceasta face ca pretinsa iluminare a liderului sau a membrilor sectei să ia forma unui fals spiritualism, a unui entuziasm religios deplasat, fals, a unei căutări a senzaționalului și miraculosului, a absolutizării stărilor subiective ce pot fi înșelătoare și deviante de la adevărul teologic, obiectiv, de la diavol (I Petru 5, 8-9; II Corinteni 11,14).

Aceste atitudini au repercusiuni în plan creștin eclesial, prin închiderea în sine și autosuficiență, prin refuzul dialogului caracteristic spiritului ecumenic actual, precum și în plan social-comunitar prin non-angajarea în structurile societății. Secta, pe lângă caracteristica ei de a fi anti-Biserică, este și anti-lume, anti-mundană.

Ignorând teologia, spiritualitatea și structura Bisericii, secta manifestă predilecție față de comunitatea creștină primară. Orice sectă consideră că ea este expresia Bisericii Cincizecimii. Membrii sectei afirmă, de o manieră fundamentalistă, că reeditează experiența întemeietoare și unică a Cincizecimii, a revărsării Duhului Sfânt în mod minunat, cu harisma glosolaliei, justificată din rațiuni misionare, pentru extensia creștinismului în lume, temei pentru adevărul instituției mântuirii ce se va grefa înnoitor și transfigurator peste lumea veche.

---

[43] Richard Bergeron, *op. cit.*, p. 59.

3. Strâns împletită cu iluminarea, o altă trăsătură a sectei o constituie *eshatologismul.* Eshatologismul sectar poate lua forma milenarismului, a apocalipticului sau a utopismului socio-politic. Eshatologia este un segment important al speranței Israelului istoric și al Bisericii în plinirea tuturor în Dumnezeu (Efeseni 1, 23; II Corinteni 15, 28). Acuzând Bisericile de o neglijare a eshatologiei, sectele se întrec în a oferi date exacte, bazate pe combinații numerice arbitrare luate din Sfânta Scriptură - unde numărul indică în primul rând calitatea și apoi cantitatea -, despre Parusie și începutul așa-zisei împărății de 1000 de ani a lui Hristos cu cei aleși, respectiv cu membrii sectei.

False de atâtea ori și neîmplinite datorită viciului lor structural de calcul, aceste profeții sectare reduc eshatologia la viitorologie[44] și dovedesc ignoranța membrilor referitoare la Împărăția lui Dumnezeu ce va veni „anticipată în prezent dar paradoxal determinată și întemeiată de viitor în virtutea dialecticii dintre „deja" și „încă nu" ce caracterizează mărturia, viața și speranța creștină[45]. De fapt, la sectă verticala speranței eshatologice se transformă, după K. Hutten, care analizează minuțios fenomenul sectar, într-o orizontalizare a speranței creștine[46] de tipul devizei iehoviste; „Bucură-te în veci de viață, pe pământ".

După cum arată și R. Bergeron, „eshatologismul este neutralizarea eshatologiei"[47] și în același timp și negarea prezentului, a istoriei, a timpului mântuirii în care oamenii experiază iubirea lui Dumnezeu întru bucuria existenței spre

---

[44] *Ibidem*, p. 234; cf. Kurt Hütten, *Le monde spirituel des sectaires*, p. 70-71.

[45] *Ibidem.*

[46] Kurt Hütten, *Seher, Grübler, Enthusiasten Das Buch der traditionel-len Sekten und religiösen Sonderbewegungen*, Quell Verlag, Stuttgart, 1989, p. 18.

[47] Richard Bergeron, *op. cit.*, p. 236.

mântuire şi viaţă în comuniune cu Dumnezeu-Treimea, prin harul sfinţitor, prezent şi lucrător în Biserica lui Hristos.

3. O altă însuşire a sectei o constituie ceea ce se numeşte *salvaţionismul sectar*, aceasta pentru că *salvarea, mântuirea* oamenilor are loc, se săvârşeşte numai prin sectă sau în cadrul disciplinar, festivist, moralist al sectei. Limitând doar la membrii ei prezenţa şi lucrarea lui Dumnezeu, secta pretinde că oferă certitudinea absolută a mântuirii. Secta ne asigură de certitudinea mântuirii doar prin aderare la structurile ei. Astfel, aderarea la sectă devine cea mai uşoară şi cea mai sigură cale spre mântuire.

Mântuirea este practic un contract încheiat cu o sectă de către un nou membru al ei. Prin aceasta, secta sporeşte numeric şi, obligându-l pe aderent să proclame crezul noului grup, să facă prozelitism şi să-i aducă noi membri, împlinind datoriile faţă de aceasta, inclusiv cele financiare, zeciuiala, îi oferă, în mod iluzoriu şi certitudinea propriei mântuiri, desigur o mântuire care uneori eşuează lamentabil sau chiar fatal pentru că mântuirea omului este cea care vine de la Dumnezeu prin Hristos (Ioan 3,16) în Biserica Sa. În altă ordine de idei, renaşterea spirituală, „naşterea din apă şi din Duh", nu mai reprezintă începutul mântuirii înţeleasă ca viaţă în Hristos prin harul Sfântului Duh, pentru că în concepţia sectelor harul nu se conferă în Tainele Bisericii, ci prin convertire, act personal ce angajează fiinţa umană integral pentru Dumnezeu, aceasta raţional, psihologic, fără harl, iubirea divină. Însă prin această teză se susţine mai curând mântuirea omului prin propriile puteri, automântuirea umană într-un orizont limitat, închis imanenţei şi nu prin energiile divine necreate, care sunt de fapt „însăşi manifestarea Celui viu",[48] a lui Dumnezeu în Biserică. În viziunea sectelor în

[48] John Meyendorff, *Sfântul Grigorie Palamas şi mistica ortodoxă*, traducere de Angela Pagu, Editura Enciclopedică, Bucureşti, 1995, p. 101.

general „binecuvântările Evangheliei sunt primite prin credință",[49] însă credința psihologică, precedată de pocăință, pocăință fără dimensiunea harică, sacramentală, ci o atitudine umană de cercetare a conștiinței proprii prin principiile etice evanghelice. Prin acest mod de a înțelege apartenența la creștinism, ordinea logică și ontologică a „nașterii de sus" (Ioan 3,5) este inversată în sensul că lucrarea lui Dumnezeu este eliminată iar mântuirea este înțeleasă ca un act de automântuire, de iluminare prin propriile puteri ale omului. Această concepție este mai aproape de spiritul religios extrem-oriental decât de învățătura creștină.

Siguranța mântuirii, prin simpla aderare la grupul sectar și declararea credinței în Iisus Hristos ca Dumnezeu personal, omul devenind astfel o ființă incapabilă să mai păcătuiască, reprezintă o teză inacceptabilă din punct de vedere biblic și teologic, ortodox, pentru că mântuirea „cu frică și cu cutremur" „nu se finalizează în moartea lui Hristos pe Cruce ca echivalent juridic al ofensei pe care omenirea a adus-o lui Dumnezeu, ci în unirea lui Hristos cel răstignit și înviat cu oamenii care cred în El, pentru ca și ei să poată muri păcatului și învia"[50].

Lucrarea mântuirii, viața în Hristos, încep la Botez și se continuă prin harul Sfintelor Taine, prin credință și fapte bune

---

[49] Henry Thiessen, *Prelegeri de Theologie sistematică,* Societatea Misionară Română (fără an), p. 375; cf. Pr.lect. Dumitru Gh. Radu, *Caracterul eclesiologic al Sfintelor Taine și problema intercomuniunii,* în „Ortodoxia", 1-2/1978, p. 180-185; Pr. Gh. Petraru, *Concepția neoprotes-tantă despre Botez și Botezul în Ortodoxie,* în „Analele Științifice ale Universității «Al.I. Cuza» Iași" , Teologie III (1995-1996), p. 173-174.

[50] Pr.prof.dr. Dumitru Stăniloae, *Teologia Dogmatică Ortodoxă,* vol. III, București, 1978, p. 7; cf. Pr. Gh. Petraru, *Creștinii după Evanghelie,* în „Analele Științifice ale Universității «Al.I. Cuza» Iași" , Teologie III (1995-1996), p. 167-168.

(Efeseni 2, 8-10) în toată existența creștinului. Mântuirea înseamnă o continuă înaintare într-o relație tot mai intimă și mai iubitoare, existențială, cu Hristos Fiul lui Dumnezeu, nedespărțit de Tatăl și de Duhul și deoființă cu Ei. Paradoxal, cu cât această relație este mai intensă și mai luminoasă, cu atât creștinul conștientizează limitele sale spirituale și dorește o relație mai profundă înțelegând în același timp și intimitatea iubitoare și luminoasă a lui Dumnezeu și posibilitățile nelimitate ale iubirii de Dumnezeu, mister inepuizabil în experiența ascensiunii duhovnicești.

De fapt trăitorii pe culmile duhovnicești dau expresie despre nevrednicia lor smerită în fața infinitului divin și în același timp mărturisesc despre necesitatea unei mai sporite și mai angajante decizii pentru mântuire. Este elocvent pentru a înțelege aceasta exemplul Sf. Sisoe cel Mare despre al cărui sfârșit Patericul relatează următoarele: „Atunci când era să se săvârșească, șezând părinții lângă dânsul, a strălucit fața lui ca soarele. Și le-a zis lor: iată avva Antonie a venit ! Și după puțin a zis: iată ceata proorocilor a venit. Și iarăși fața lui mai mult a strălucit. Și a zis: iată ceata Apostolilor a venit și s-a îndoit iarăși fața lui de strălucire. Și se părea ca și cum ar vorbi cu cineva și s-au rugat bătrânii de el zicând: cu cine vorbești părinte? Iar el a zis: iată îngerii au venit să mă ia și mă rog să fiu lăsat să mă pocăiesc puțin. Și i-au zis bătrânii: nu ai trebuință să te pocăiești părinte! Și le-a zis lor bătrânul: cu adevărat nu mă știu pe mine să fi pus început. Atunci au cunoscut toți că este desăvârșit. Și iarăși s-a făcut fața lui ca soarele și s-au temut toți. El le-a zis lor: Vedeți, Domnul a venit. Iar Domnul a zis: Aduceți-Mi pe vasul pustiului! Și îndată și-a dat duhul. Și s-a făcut ca un fulger și s-a umplut toată casa de mireasmă"[51].

---

[51] *Patericul*, Alba-Iulia, 1990, p. 209.

4. O altă însuşire a sectei este *elitismul* şi *alegerea, legitimarea direct de către Dumnezeu*[52], o concepţie sectară strâns legată de siguranţa mântuirii, şi de faptul că aderarea la sectă este cea mai comodă şi sigură cale spre mântuire, fără asceză şi viaţă spirituală, jertfă şi înnoire interioară, Membrii sectei sunt cei puri, iluminaţi, aleşi. Ei consideră că au rolul providenţial de a fi „sarea pământului" şi acea „turmă mică", fidelă total lui Dumnezeu. Această concepţie generează un comportament bizar, de separare de ceilalţi membri ai comunităţii umane şi închidere în propriul grup, concomitent cu afişarea unei atitudini de superioritate faţă de ceilalţi creştini în special şi faţă de oameni în general, un orgoliu ce contravine smereniei şi comuniunii creştine. Elitismul este extrapolat la cote diabolice şi prin aşa-zisele revelaţii particulare prin care, de fapt, s-ar desăvârşi revelaţia prin ceea ce conceptual este desemnat drept *revelaţie deschisă.* Prin aceasta, sectele pun pe acelaşi plan cu Sfânta Scriptură „Bibliile Complementare", un fel de „Magna Charta" a sectei, ce aduc, în concepţia membrilor grupării separatiste, adevărul ultim deţinut de către o anume sectă[53]. Biblia este relativizată şi dublată de o altă „scriptură" pentru fiecare sectă - Scrierile E. White, *Tragedia veacurilor* pentru adventişti, *Cartea lui Mormon* pentru mormoni, scrierile lui Swedenborg pentru Noua Biserică, *Ştiinţa şi sănătatea cu cheia Scripturilor* pentru Ştiinţa creştină, *În lumina adevărului* pentru Mişcarea Sf. Graal, *Dianetica* pentru scientologi etc.[54].

---

[52] Jean Vernette, *Les sectes*, p. 15-16; cf. Bryan Wilson, *Les sectes religieuses*, Hachette, Paris, 1970, p. 31; *Sectas in America latina*, CELAM, Bogota, 1981; M. Benoit-Lavaud, *Sectes modernes et foi catholique*, Aubier, Paris, 1954. „Secta are un ideal donatist. Ea nu acceptă păcătoşii în sânul său", p. 17. Teza nu poate fi susţinută pentru că Mântuitorul Iisus Hristos a venit să mântuiască şi să vindece pe cei bolnavi, pe cei păcătoşi.

[53] Kurt Hütten, *Le monde spirituel des sectaires*, p. 84.

[54] *Ibidem*, p. 77; 82-83.

Cu Biblia în mâna stângă şi cu „Scriptura sectei" în mâna dreaptă, membrii sectelor şi noilor mişcări religioase caută adepţi spre a-şi spori propriul nucleu de credinţi în toate părţile lumii. Aderarea la sectă înseamnă însă o ruptură de Biserică, de societate, uneori şi de familie sau prieteni, pentru o îndoctrinare cu ideile sectare şi aplicarea lor până la alianare de sine, comunitară, depersonalizare, prin manipulare mentală, crearea de automatisme prin pătrunderea în subconştient şi anularea eului.

Apostazia unor creştini de la Biserica cea una a lui Hristos în care au fost încorporaţi prin Botez, Mirungere şi Euharistie, devenind „pietrele cele vii" ale casei duhovniceşti a lui Dumnezeu (I Petru 2,5; Efeseni 2,21) se explică şi prin *cauze teologice-religioase,* respectiv ignoranţă teologică, necunoaşterea minimală a învăţăturii de credinţă ortodoxă şi relativizarea acesteia prin afirmaţii de genul că toate credinţele de fapt se referă sau converg spre o unică divinitate, o putere absolută, o energie infinită. Lipsa de participare la cultul divin public, la viaţa Bisericii, la nivel local - parohie, lipsa rugăciunii personale induc starea de nereligiozitate, de diminuare, de uitare a memoriri religioase care se reduce la o simplă amintire şi tradiţie culturală, etnografică, folclorică activată la marile sărbători, fără referinţa exctă la Hristos Domnul şi la experienţa spirituală a pocăinţei, a reconvertirii prin care se reface starea harică a comuniunii cu Dumnezeu. Fenomenul este unul de slăbire şi de pierdere a credinţei religioase, ca stare de rugăciune, de meditaţie şi contemplaţie la iconomia mântuirii, de aducere-aminte de iubirea mântuitoare şi de orizontul de lumină şi bucurie sfântă al comuniunii cu Dumnezeu, al sentimentului de filiaţie divină harică, de intimitate în Duhul cu Hristos care ne face prieteni ai Săi(Ioan 15,14) cu acea frică sacră existenţială întru smerenie şi înţelepciune ce desparte creatura de Creator.

Pentru unii creştini propoveduirea eclesială este ceva banal, nu aduce acea satisfacţie intelectuală, consideră că deja

cunosc ceea ce li se spune în cuvintele preotului, asemănându-se din nefericire cu acele seminţe din parabola Semănătorului care au căzut pe drum sau pe piatră (Luca 8,5-6). Unii uită de dimensiunea mistagogică a credinţei ca viaţă în Hristos, pătrundere la inimă şi lucrare transfiguratoare întru lumina divină cu şi prin aceste cuvinte ale Evangheliei, ale Scripturii care au o destinaţie personală, în comunitatea eclesială pentru fiecare dintre creştini chemaţi la rodire duhovnicească, prin împlinirea poruncilor ce sunt iubire şi viaţă din Dumnezeu. Când vine un „evanghelizator" ce face de fapt prozelitism, cu intenţia clară de a rupe pe unii creştini tradiţionali din Biserică, unora dintre creştini li se pare că aduce un mesaj nou, nemaiîntâlnit, original - de fapt un plus de artă oratorică şi de joc scenic, de gestică teatrală cu o metodă psihologică penetrantă, fără dimensiunea duhovnicească a cuvântului, fără iubirea ce vine de la Hristos şi de care este purtat preotul în misiunea sa pastorală pentru credincioşii săi - şi, de aceea, pot fi ispitiţi de aderare la sectă de falsul misionar ce nu cunoaşte pe Dumnezeu-Iubire, ci doar interesul său egoist. Astfel apare trufia minţii şi revolata împotriva adevărului prin „apostoli mincinoşi", „lucrători vicleni" slujitori ai satanei care „se preface în înger de lumină" (II Corinteni, 11,13-15).

Sectarul nu cunoaşte ascultarea, de aceea el trebuie să fie în mod necesar şi automat lider de care ascultă ceilalţi, peste care stăpâneşte, impunând punctul său de vedere, ceea ce poate tenta pe unii dintre creştini care se consideră mai capabili, mai destoinici, cu un disccurs mai coerent şi mai elaborat decât al preotului ritualist, considerând că şi lor li s-ar cuveni funcţii de conducere, de ce nu chiar locul preotului. Ei uită, însă de rânduiala Bisericii, de faptul că în Ortodoxie cinstea aceasta nu se ia de la sine ci se oferă în ordinea canonică şi sacramentală a hirotoniei (I Corinteni 14,33).

I.4. „Religii Noi"? „Nouă religiozitate"?

Religia este relația omului cu Dumnezeu, originea ei se situează în transcendentul divin, realitate substanțială infinită, revelată ca persoană în iudaism şi ca Treime de Persoane în creştinism, creatoare şi conducătoare a lumii şi mântuitoare a oamenilor. Religia, ca interpelare a omului de Dumnezeu şi constituirea comuniunii la răspunsul uman pozitiv, nu este o invenție umană, deşi elementul antropologic şi comunitar are pondere însemnată în structurarea religioasă în istorie. Religiile, ca şi filosofiile spiritualiste, religioase apar în, ceea ce este cultural numit, epoca, perioada *axială* a umanității, respectiv secolul al V-lea î.Hr. cu profetismul ebraic, filosofia greacă clasică, religiile orientale, taoism sau budism, pentru ca religia absolută, în terminolofia filosofică europeană, aşa cum defineşte G.F.W. Hegel creştinismul, să se instaureze în lume prin Hristos, Logosul şi Înțelepciunea Tatălui, ca Biserică. Există apoi cele trei religii „ale Cărții", comunitatea ebraică, Biserica creştinilor, cu confesiunile şi denominațiunile cunoscute, islamismul, iar unii analişti prevăd chiar o a patra religie a Cărții, mormonismul, dacă statisticile privind creşterea numărului membrilor acestei grupări se va confirma în viitor.

Sectele care apar în religii sunt *invenții,* aceasta mai ales în ceea priveşte sectele creştine actuale, produse ale modernității ca ieşire din religie, religia consacrată, instituționalizată cultural, comunitar, statal, refuz al acesteia din rațiuni mai mult sau mai puțin oculte. Cert este că modernitatea a detronat Biserica din poziția consacrată, din ierarhia valorilor încununate de valoarea religioasă în sistemele clasice de axiologie, Biserică articulată în Dumnezeu coextensiv lumii prin har, prin iubirea divină ce constituie şi ființa Absolutului (I Ioan 4,8), fără a se confunda panteist cu aceasta, dând credit inițiativei individuale, private în plan religios, după modelul celui din plan economic sau financiar. A inventa, „a întemeia o

religie" e tot atât de firesc, în orizontul redus ideologic la imanență și istorie, ca a face o firmă privată. Cine nu înțelege pe Hristos și Biserica sa, cine este nemulțumit de ierarhia ei sacramentală și de viața spirituală a creștinilor, fiind atras de aparente forme de rigorism moral, de pretinsă superioritate spirituală, de cunoaștere mai înaltă, gnoză, își arogă dreptul arbitrar și injust și de a respinge propria Tradiție religioasă, aceasta și pe fondul ateismului, al fenomenului secularist. S-a ajuns până acolo ca prin pancarte și lozinci să se defileze și să se scandeze sindicalist *religie, da! Dumnezeu, nu; Iisus, da! Biserica, nu! Meditație, da! Rugăciune, nu!* Generației mai tinere, acultătoare de muzică rock e se strecoară în subconștient pe ritmuri muzicale sintagma *a new religion* inventate, în propriile lor frustrări cu tendințe nihiliste și anarhice, destructive a ceea ce este consacrat spiritual și cultural de noii zei ai societății consumiste.

Analiștii fenomenului sectar, teologi, sociologi, psihologi, istorici și filosofi ai religiei, politologi, juriști sunt de acord în a considera sectarismul modern și proliferarea sectelor precum și apariția unui nou tip de religiozitate ca o consecință, așa cum sintetiza fenomenul neoreligios J.Vernette, „a umanismelor atee contemporane"[55] de tip marxist, freudian, nietzcheian,

---

[55] Jean Vernette, *Des chercheurs de Dieu „hors frontieres". Sectes et nouvelles religions,* Desclée de Brouwer, Paris, 1979, p. 48; Nicolae Achimescu, *Noile mișcări religioase,* Editura Limes, Cluj-Napoca, 2002, p. 16-17; Paul Toinet, *Vers une age theologique,* Fac Edititions, Paris, 1981, p. 13, vede consecința noii religiozități în „deteologizarea gândirii umane pe cale de a deveni străină ideii teologice sub toate formele prin efectul raționalității pure și a utilitarismului tehnologic"; Juan Luis Segundo, *The Liberation of Dogma,* Orbis Books, Maryknoll, New-York, 1992, p. 188-194, 254, identifică invenția religioasă în „aventura umanismului modern" de tip burghez, în „criza dogmei" generate de Renaștere și Reformă. Soluția la degringolada fragmentării și a derapajului de la Biserică, concretizat ca o diminuare semnificativă a relației creștinilor cu

existențialist, a materialismului şi consumerismului civilizației actuale care, refuzând pe Dumnezeu, viziunea teologică şi religioasă despre existență, şi propunând o viziune antropocentristă, îşi crează propriile divinități într-o încercare acerbă de resacralizare a condiției umane, de recuperare a „sensului spiritual" ce dă autenticitate vieții, din păcate doar prin o religie a sinelui, egolatrie. Structural, omul este o ființă religioasă, adică o ființă ce-şi împlineşte funcția şi vocația în orizontul religiei înțeleasă ca relație a omului cu Dumnezeu, în mod liber şi conştient. Această relație este întemeiată pe Revelația, pe deschiderea lui Dumnezeu spre om, pe afinitatea spirituală dintre Creator şi creatura sa rațională, omul, chip în lume, în cosmos al lui Dumnezeu. Fără Dumnezeu, omul nu mai este om, fără religie omul, cu toate realizările sale în plan material, rămâne un alienat. Materia şi maşina, deşi au optimizat condiția umană, nu i-au adus omului mai multă fericire pentru că împlinirea de sine supremă o reprezintă viața spirituală, dorința şi setea de a afla un sens în propria existență, un sens infinit care să copleşească totalitatea experiențelor tranzitorii şi iluzorii.

Secularizarea este dublată de „o reîntoarcere a sacrului"[56], de o resacralizare a ordinii umane şi sociale, dar nu prin sacrul

---

mesajul evanghelic îl constituie revenirea, prin evanghelizare eclesială, la sensurile inițiale ale *kerygmei,* la adevărul creştin; Romani, 14, 1-4; Clade Gefre, *Une nouvelle age theologique,* Cerf, Paris, 1972, p. 56, arată că rațiunea modernă nu acceptă să se supună unui adevăr în numele autorității, fie chiar de la Dumnezeu; Jon Butler, *Awash in a Sea of Faith. Christistianizing the American People,* Harvard University Press, 1990, p. 36-37, 97, 164, 274, afirmă că de la prozelitismul intern al lumii noi, s-a trecut la un prozelitism extern, la scară globală, religia americană, „o invenție a secolului al XVII-lea, fiind constituită din moştenire religioasă europeană, magie şi ocultism de la populația neagră şi pluralismul trezirilor evanghelice.

[56] Julien Ries, *Religion, Magie et sectes,* p. 97; Paule Solomon, *Les nouveaux aventuriers de l'esprit,* Albin Michel, Paris, 1979.

tradițional, exprimat şi manifestat ca Biserică a lui Hristos, cu teologia, spiritualitatea, morala, cultul ei, ci prin forme de religiozitate neognostice, chiar de o resurecție a unui neopăgânism. Se vorbeşte despre Dumnezeu, însă nu despre Dumnezeul Revelației, Treimea de Persoane divine, Creatoarea şi Mântuitoarea lumii, doar pentru că Dumnezeu mai păstrează în limbajul unora dintre contemporanii noştri dimensiunea unui „semnificant tradițional al transcendenței iudeo-creştine" şi „un simbol uman tradițional" iar sacrul continuă să rămână un „operator cultural necesar vieții colective"[57].

Pe fondul unei căutări religioase a unor categorii ce au pierdut sensul spiritual creştin, fenomenul sectar zdruncină societățile noastre şi urmăreşte destructurarea tuturor instituțiilor tradiționale: familie, şcoală, armată, Biserică, urmărind instaurarea unei noi societăți, a unei structuri planetare eliberată de modelele spirituale, culturale ale trecutului.

După cum afirmă sociologul Alain Woodrow, sindromul civilizației actuale, diagnosticul care i se potriveşte cel mai exact, exprimându-i identitatea în derivă spirituală şi culturală, îl reprezintă „pierderea absolutului"[58], absolut identificat în metafizica tradițională cu esența divină sau în limbaj teologic, dat de experiența pnevmatică, cu Dumnezeu, existența tripersonală absolută, infinită. Din nefericire această situație are la bază o mutație semnificativă, creată în creştinism de apariția protestantismului şi a principiilor sale (*sola Scriptura, sola gratia, sola fide, preoția tuturor creştinilor*),

---

[57] Robert Tessier, *Déplacements du sacré dans la societé moderne. Culture, politique, économie, écologie*, Bellarmin, Quebec, 1994, p. 179, 203, 211.

[58] Alain Woodrow, *Les nouvelles sectes*, Seuil, Paris, 1977, p. 20; cf. Hans Holzer, *Les nouvelles sectes payennes*, André Gerard, Marabout, 1974.

influențată incipient de un segment ocultist medieval[59] și în vremea noastră de teologii liberale, ale secularizării ce propun o viziune post-creștină eliberată de „mitologie" (R. Bultmann) de „supranatural" (P. Tillich) de „religios" (D. Bonhoeffer)[60]. Toate aceste teologii, chiar dacă nu mai sunt la modă, au afectat și influențat gândirea, mentalitatea creștinilor, relativizându-le crezul și mărturia despre Hristos. Biserica și preoția ei sacramentală nu mai reprezintă spațiul și, respectiv, preotul nu mai este omul absolutului. După cum remarcă, analizând fenomenul sectar, A. Woodrow, dacă în Occident Bisericile adoptă o anumită tăcere despre Dumnezeu, „au fost lovite de apofatism, sectele știu ce cred și ce vor și nu se opresc de a striga de pe acoperișuri"[61]. Cu alte cuvinte, în fața secularizării, Bisericile occidentale au cedat și setea de absolut, de Dumnezeu, este satisfăcută de surogatele religioase ale așa-ziselor „Biserici paralele"[62], sectele, noile mișcări religioase. Acestea oferă, așa cum scria Jean Vernette, acel „supliment de suflet"[63] de care omul are absolută nevoie în condiția sa în lume, el fiind ontologic, „homo religiosus", revendicând funciar o autoritate călăuzitoare și iubitoare, căutând și dorind pe Dumnezeu, ca temei absolut al existenței și sens pentru viață. Din nefericire, cultura modernă, „un amestec curios de necredință și superstiție, de materialism și idealism", cu științele, filosofia, psihologia, dominate de ateism și agnosticism, ce formează un front antireligios comun, lasă în urmă un

---

[59] Jaroslaw Pelikan, *The Christian Tradition*, vol. IV, *Reformation of Church and Dogma* (1300-1700), p. 425; cf. Ioan Petru Culianu, *Eros și magie în Renaștere*, 1484, Nemira, București, 1994, p. 238.

[60] Alain Woodrow, *op. cit.*, p. 17; cf. Rosino Gibellini, *Panorama de la théologie au XXe siècle*, traduction de l'italien par Jacques Mignon, Cerf, Paris, 1994, p. 33-61; 93-172; Klauspeter Blaser, *La theologie au XX-e siecle. Histoire-Defis-Enjeux*, L'Age de l'homme, Lausanne, 1995.

[61] Alain Woodrow, *op. cit.*, p. 20.

[62] Bernard Vignot, *Les Eglises paraleles*, Cerf, Paris, 1991.

[63] Jean Vernette, *Des cherchéurs de Dieu*, p. 53.

vid spiritual şi religios ce determină pe oameni să apeleze, să recurgă la iraţional şi ocult, la o falsă religiozitate ce tinde să se extindă la scară planetară. Această pseudoreligiozitate oferă celor creduli şi ignoranţi teologic şi spiritual „o cunoaştere mai vizuală şi mai senzorială decât una abstractă şi discursivă"[64], despre Dumnezeu. Pierzând relaţia cu Dumnezeul biblic al Revelaţiei prezent prin Duhul Sfânt în Biserica lui Hristos, omul îşi fabrică proprii zei din realitatea imediată, aureolând într-un limbaj condimentat cu metafore religioase personaje şi situaţii dintre cele mai diverse: „zeul Reagan, regele mag Gorbaciov, calvarul etiopian" etc. De asemenea concertele de muzică rock din stadioane sau pieţe şi manifestările sportive devin pentru omul secularizat „marile Missae" care se substituie liturgicului creştin, contribuind la alienarea religioasă a individului în societăţi cu o diversitate de oferte iluzorii şi angoasante. „Religia civilă" de tip american şi preocupările ecologice şi de dezvoltare durabilă înlocuiesc religia creştină cu o „religiozitate socială şi cosmică ce depersonalizează umanul, angajat în structuri fluide şi lipsite de o axiologie articulată valorii supreme, religioase"[65] înţeleasă nu obiectivant şi reificat ci ca relaţie personală întru iubire, adevăr şi lumină spirituală cu Dumnezeu cel Viu.

Protestantismul, mediu propice pentru sectele religioase, reprezintă un protest faţă de autoritatea şi doctrina Bisericii, iar radiografiat şi diagnosticat într-o viziune modernă culturală reprezintă un proces de „ucidere a tatălui"[66], respectiv a papei de la Roma şi implicit, prin extensie, a ierarhiei sacramentale a Bisericii. De aceea, Reforma poate fi

---

[64] Alain Woodrow, *op. cit.*, p. 24; cf. Jean-François Catalan, *Omul şi religia sa. O perspectivă psihologică*, traducere de Andreea Bratosin, Editura Polimark, Bucureşti, 1997, p. 70-71.

[65] Robert Tessier, *Deplacement du sacré dans la societé modèrne*, Ballarmin, Quebec, 1994, p. 23-47.

[66] *Ibidem.*

privită secvențial şi prin prisma complexului lui Oedip, a cărui consecință este imposibilitatea de a înțelege relația autoritate-libertate, individ-instituție, creştinul fiind pus permanent în situația alegerii unei alternative respectiv pe cea individualistă, subiectivistă şi liberală promovată de modernitate. Aceste alternative însă sunt factori de dezintegrare comunitară şi, de asememnea, duc la crearea unor structuri monadice, închise dar dornice de extensie spațială prin înglobarea unui număr tot mai mare de membri într-o competiție a orizontalității şi responsabilității imanente, sociale nu a verticalității teologice şi spirituale, eclesiale. Această direcție a noii religiozități este influențată şi de spiritul filosofic şi cultural secular[67]. Apariția şi extinderea acestui model cultural, secular au fost favorizate şi de autoritarismul şi absolutismul puterii clericale romane care a strivit individul, persoana omului.

Sectele, ce proliferează alarmant, vin cu o ofertă foarte concretă în mediile indiferente religios şi ignorante teologic; cu Biblia în mână şi cu o educație întemeiată pe Biblie, cu o pietate rigoristă, cu un cult emoțional şi harismatic prezidat de un lider aparent harismatic sau guru aureolat de mister, în cazul noilir mişcări religioase, cu o forță de persuasiune penetrantă şi cu un paternalism quasi-divin ce se substituie iubirii Dumnezeului invizibil, oferind un discurs religios captivant, o „viziune nouă, de sine, a umanității, a cosmosului", cu promi-siunea unui nou început, al unui ev nou de care sunt favorizați selectiv şi elitist membrii grupării. Noua religiozitate se vrea o căutare a transcendenței, a sacrului, a misterului prin meditații, mistică, celebrare şi

---

[67] Jaroslaw Pelikan, *The Christian Tradition*, vol. V, *Christian Doctrine and Modern Culture*, Chicago and London, 1991, p. 60-61; Paule Solomon, *op. cit.*: Sectele îşi propun: 1. A privi lumea; 2. A o transforma şi a se organiza; 3. A crea o viață nouă.

adorare după cum sintetizează documentul romano-catolic, referitor la secte, din 1986[68], această mişcare a vremii noastre.

Spaţiul structurării sectare cel mai semnificativ şi influent îl constituie America, astăzi puterea supremă a lumii, care, inspirându-se din modelele istorice ale relaţiei religie-stat şi încercând să depăşească şi „simfonia bizantină" şi cezaro-papismul roman, oferă modelul diversităţii religioase non-conflictuale şi coexistente într-o piaţă religioasă inspirată de lumea capitalului în care statul tronează absolut, justificat şi fundamentat pe principiile iluminismului şi ale filosofiei dreptului şi religiei de factură hegeliană, care viza absolutizarea statului şi atomizarea religiei[69].

---

[68] *Les „sectes" ou „mouvements religieuses". Defi pastoral,* în „La Documentation Catholique", nr. 1919, 1 juin 1986, 2. 1. 6-2. 1. 18, p. 549-551; cf. *Sectas in America latina.*

[69] G.W.F. Hegel, *Prelegeri de filosofie a religiei,* traducere şi cuvânt înainte de D.D. Roşca, Humanitas, Bucureşti, 1995, p. 337, 474, 506: „Religia, trebuinţă pioasă îşi poate găsi refugiu - ca la concept - şi în simţire în sentiment, să se limiteze la acesta, încât să renunţe la adevăr, să renunţe de a şti (cunoaşte) un conţinut, astfel ca Sfânta Biserică să nu mai aibă *comunitate* şi să se disperseze în atomi; căci comunitatea este în doctrină; dar fiecare individ are sentimentul său propriu, propria sa simţire". Concepţia este tributară filosofiei kantiene căci plasează religia în domeniul „raţiunii practice", excluzând-o din cel al „raţiunii pure, al adevărului" în spaţiul moralei, din metafizico-ontologic în etic; Arhiepiscop dr. Lazar Puhalo, *op. cit.,* p. 79-80, analizând acest fenomen în contextul american, arată că instaurarea ideologică a aşa-numitei societăţi, *a erei post-creştine,* s-a poziţionat pe următoarele principii: 1. Descurajarea instituţiilor biseri-ceşti de a controla viaţa publică; 2. dorinţa celor care propovăduiesc Evanghelia de a fi liberi să facă acest lucru fără a fi nevoiţi să acţioneze în cadre influenţate de stat care ameninţau independenţa politică a Bisericii; 3. recunoaşterea crescândă a faptului că poporul lui Dumnezeu nu constituie majoritatea, cu atât mai puţin o majoritate morală.

Efectul îl reprezintă „dezintegrarea în lanț"[70] a religiei, a comunității eclesiale, concret atomizarea ei după modelul creştin american al prezentului pe care America prin ponderea ei politică şi financiară îl exercită în lume cu pretenția de autoritate spirituală.

Constituită din câteva elemente proeminente, precum moştenire religioasă şi culturală europeană transferată prin imigranți peste ocean, magie şi ocultism, reminescențe ale mentalității africane negre din comerțul cu sclavi şi cele trei valuri ale „trezirii" evanghelice, religia americană, pluralistă, incluzând elemente de New-Age are conştiința „noului Israel" fiind o religie „democrată şi republicană"[71].

Model politic şi economic astăzi, America exercită şi un prozelitism extern[72] spre a exporta „Lumea nouă" şi a extinde la scară planetară „Noul Israel" printr-o misiune creştină mondială. Aşa se explică valul de „evanghelizatori" veniți după căderea „cortinei de fier", în 1989, în spațiile ortodoxe. Creştinismul american practică astfel după cum afirma misiologul David Bosch, „un nobil imperialism spiritual" pe lângă cel economico-financiar. Acest creştinism proclamă pe Hristos „stăpân al națiunilor" dar printr-un proces de eludare a percepției soteriologice tradiționale despre Persoana şi opera Mântuitorului Iisus Hristos, de desacralizare şi destructurare a Bisericii, fără Cruce şi fără Înviere, prin eliminarea supranaturalului.

Însă, în perspectivă teologică tradițională, în general, şi ortodoxă, în special, acest model de creştinism este mai curând o mişcare seculară, pentru că Împărăția lui Dumnezeu se

---

[70] H.Ch. Chery o.p., *L'offensive des sectes*, Les Editions du Cerf, Paris, 1959, p. 28; cf. Maurice Colinon, *Le phénomene des sectes au XXe siècle*, Fayard, Paris, 1959.

[71] Jon Butler, *Awash in Sea of Faith. Christianizing the American People*, p. 36, 129, 164, 289.

[72] *Ibidem*, p. 274.

reduce la imanență și antropocentrism iar edificarea ei este o afacere de știință a planificării, în spiritul romantismului și perioadei iluministe. Este un creștinism redus la dimensiunea socială și nu comuniune reală cu Dumnezeul Treimic experiat în energiile Lui necreate, în lumina Sa cea veșnică. Acest model nu aduce viață în Hristos prin harul Sfântului Duh, sfințenia personală și mântuirea în Biserică[73].

I.5. Psihologia sectei și tipologii sectare

Experiența religioasă sectară se înscrie în câmpul, în aria vastă a experienței religioase, însă din perspectiva teologiei Bisericii și a învățăturii ei, a spiritualității și cultului creștin, structurate într-un ansamblu coerent, real, adevărat, experiența spirituală sectară este una deviată de la calea eclesială, spațiul unirii duhovnicești cu Dumnezeu. Creștinul experiază prezența copleșitoare și iubitoare a lui Dumnezeu în existența sa în general și mai ales în comuniunea de rugăciune și viață duhovnicească a Bisericii.

După cum spune teologul Jean Mouroux experiența religioasă este o experiență structurată, trinitar, sacramental, eclesial, spiritual[74] prin faptul că aceasta conștientizează o relație gândită, voită, simțită și angajantă în plan comunitar cu Dumnezeu ca Persoană transcendentă ce în iubirea Sa absolută interpelează pe omul ce se dăruiește și răspunde apelului divin.

La rândul său această structură a experienței religioase implică mai mulți factori, mai multe elemente, de ordin

---

[73] David Bosch, *op. cit.*, p. 404-405, 434; cf. Pr. Gh. Petraru, *Creștinii după Evanghelie*, în „Analele Științifice ale Universității «Al.I. Cuza» Iași", Teologie III (1995-1996).

[74] Jean Mouroux, *L'experience chrétienne*, Aubier, Paris, 1954, p. 26-27; Arhim. Zaharia Zaharou, *Hristos, Calea vieții noastre. Darurile Teologiei Arhimandritului Sofronie*, traducere din limba greacă ieromonah Evloghie Munteanu, Editura Bunavestire, Galați, 2003, p. 222-224.

subiectiv, respectiv persoana omului ca loc interior, tainic, al lucrării duhovniceşti, al dialogului sufletului încălzit de iubirea lui Dumnezeu şi comunitatea eclesială factor obiectiv al experienței, cu „credința ei dogmatică"[75] având ca centru pe Hristos „plenitudinea experienței creştine"[76]. În Biserica instituție şi comuniune de viață în iubire şi adevărul cunoaşterii luminoase a lui Dumnezeu cel necuprins (I Timotei 6,16), credinciosul experiază întâlnirea cu Hristos împreună cu cei care mărturisesc pe Hristos, cu o intensitate spirituală deosebită. În această experiență confirmată şi autentificată de Hristos-Dumnezeu şi de comunitatea mărturisitoare - Biserica - credinciosul cunoaşte, printr-o „sinteză activă", adevărul demersului său religios, faptul că se află pe calea adevărului cu Cel ce este Adevărul, împărtăşindu-se de Cuvântul Lui în Scriptură şi în viața sacramentală a Bisericii, „stâlpul şi temelia adevărului" (I Timotei 3,15), culminând cu Euharistia. Experiența lui este ancorată dublu în realitate, prin conectarea ei la evenimente istorice semnificante soteriologic - istoria mântuirii în Hristos - şi prin dorința de a participa la realitatea acestui eveniment actualizată în Biserică, în credința şi mărturisirea comunității[77].

Credinciosul are conştiință de autenticitatea experienței sale spirituale, a comunității sale dreptmărturisitoare şi,

---

[75] Gerard Siegwalt, *Dogmatique pour la catholicité evangelique. Système mystagogique de la foi chrétienne. 1. Les fondements de la foi. 2. Realité et Revelation*, Labor et Fides, Cerf, Paris, Geneve, 1987, p. 98: Dogmatistul protestant face distincție între credința Bisericii „dogmatică", „teologică", deci formulată de Biserică şi normativă, expresie a adevărului evanghelic, experiat în relația cu Hristos prin Duhul Sfânt şi „credința ontologică", un discurs sapiențial filosofic despre conceptul de Dumnezeu sau chiar religios în sensul larg al cuvântului.

[76] Jean Mouroux, *op. cit.*, p. 126-127.

[77] André Godin, *Psychologie des experiences religieuses, Le Désir et la realité*, Centurion, Paris, 1981, p. 215.

implicit, despre faptul că existența, viața, funcția mântuitoare a acesteia în lumea ceasta se datorează Dumnezeului celui adevărat (Ioan 4, 22)[78], închinat, slăvit şi adorat în cuvinte, în cuvintele Revelației sau în imnologia comunității, poezie teologică, expresie a iubirii-răspuns a creştinilor pentru Dumnezeu. Experiența religioasă neîntreruptă, în fidelitate, față de textul sacru şi de înțelegerile sale, de hermeneutica teologică şi eclesială a acestuia în relație comunională, sacramentală cu Persoana lui Hristos una şi aceeaşi în toate timpurile şi toate locurile, conferă scopul autentic al existenței creştine printr-o „veritabilă instaurare a Logosului, o ontologie" manifestată ca adevăr în comunicare, relațional cu Dumnezeu Cel ce se revelează, temeiul originar şi profund al experienței umane religioase, în Biserică[79]. Acest adevăr pe care Ortodoxia l-a înțeles şi îl proclamă neîntrerupt este esențial pentru creştinism, pentru identitatea eclesială şi confirmarea fidelității şi a angajamentului misionar şi spiritual pentru Dumnezeu, aceasta pentru că se articulează în Dumnezeu Însuşi care de fapt îl şi perpetuează în comunitatea Bisericii prin existența şi lucrarea, prin prezența Duhului Sfânt şi a întregii Treimi. Biserica este posesoarea unui limbaj al său structurat în toată istoria ei, adaptat ca formă de comunicare oricărei culturi şi în orice timp. Prin acest limbaj al Bisericii Însuşi Dumnezeu se comunică lumii ca Persoană pentru ca aceasta să primească adevărul Său care este darul existenței în diversitatea sa funcțională şi structurală.

Astfel în limbajul teologic al Bisericii, în cultul, cateheza, predica ei se modulează cuvintele lui Dumnezeu exprimate în actul chenotic al Revelației după capacitatea noetică umană de receptare şi înțelegere, într-o repetiție înnoită şi nouă de fiecare dată după modelul consumării Logosului euharistic

---

[78] *Ibidem*, p. 11.

[79] Adolph Gesché, *Théologie dogmatique* în *Initiation à la pratique de la théologie*, vol. I, Cerf, Paris, 1994, p. 272.

care „se mănâncă pururea şi niciodată nu se sfârşeşte"[80]. După cum arată Antoine Vergote, există o relaţie între cuvânt şi cel despre care se vorbeşte, despre care se spune ceva în cuvinte şi aceasta cu atât mai mult când este vorba despre Dumnezeu şi cuvintele Sale din Scriptură şi, la modul infinit, în cazul Cuvântului Său cel veşnic şi ipostatic. Astfel, „ceea ce reprezintă, limbajul religios face prezent. Acestea sunt cuvinte despre Dumnezeu care fac ca Dumnezeu să devină Dumnezeu-pentru-om. Ele Îl arată şi Îl fac să vină pentru om ca „mântuire". Limbajul creştin, chiar prin singularitatea sa, nu subzistă în el însuşi. El reproduce un ecou al cuvintelor şi gesturilor unui om care a fost Logosul însuşi. Teologia intervine aici cu toate resursele istorice şi hermeneutice pentru a studia caracterele obiective ale operei revelaţionale primordiale, cu consistenţa sa de discurs creştin care păstrează amintirea acelui eveniment"[81]. Odată cu cuvintele lăsate nouă în Scriptură din iubire pentru noi, pe care le auzim rostindu-se în Biserică de către preot sau le citim în lecturile biblice personale Însuşi Hristos este prezent în ele cu Duhul Său cel Sfânt din Biserica Sa. Cuvântul creştin este însă, prin Hristos, unit cu harul, iar preoţia sacramentală a Bisericii în cuvintele şi gesturile sale prin lucrarea Sfântului Duh al lui Hristos se face iconom al harului şi al adevărului (Ioan 1, 17) pentru lumea chemată la credinţă dreaptă, dogmatică şi mântuitoare în perspectiva veşniciei a Bisericii lui Dumnezeu.

Ruptă de Biserică şi adversară înverşunată a ei spre a o elimina, secta şi, mai ales, noile religii de azi, fără istorie, fără tradiţie religioasă şi spirituală, reprezintă cum arată sectologul H.Ch. Chery atât psihologic dar şi sociologic, mai mult sub aspectul teologico-eclesial, „o excrescenţă parazitară" a

---

[80] *Liturghier*, Bucureşti, 1995, p. 162.

[81] Antoine Vergote, *Interprétation du langage religieux*, Seuil, Paris, 1974, p. 8; cf. J. Ladriere, *L'articulation du sens*, vol. II, *Les langages de foi*, Cerf, Paris, 1984.

autenticei religii, respectiv a Bisericii şi o „superstiţie"[82] explicabilă în contextul libertăţii umane căzute, a alegerii între bine şi rău, virtute şi păcat, viaţă şi moarte. Prin auto-excludere de la comuniunea Sfinţilor în frunte cu Sfânta Fecioara Maria, şi cădere din comuniunea Bisericii, fără metanoia-penitenţă şi întoarcerea la credinţa şi viaţa eclesială adevărată, secta rămâne un grup apostatic în zona tenebrelor prin caracterul ei antieclesial.

Din atitudine, mod de comportament şi relaţii interumane, se poate contura un portret psihologic al sectarului, respectiv al grupului sectei. Secta afirmă că ea şi prin ea se reconstituie comunitatea creştină primară, care se caracteriza esenţial prin simplitate, diferită de lumea rea, păcătoasă. Oferta, uneori scandalos de publicitară a sectei, fără a ţine seama de dinamica lumii, a societăţii, de culturile diverse în care s-a încarnat Evanghelia şi, mai ales de cea greco-latină cu evenimentele sinodale şi formularea dogmatică a credinţei Bisericii, este şi în contextul actual una rigidă, dualistă, maniheică, fără capacitatea de distincţie, de discernământ teologic între ceea ce este central şi periferic în teologie, cu o interpretare literalistă Bibliei. Cu convingerea că este reprezentantul creştinismului primar autentic, secta sau membrii ei procedează la recrutarea de adepţi pentru consolidarea socio-comunitară a noii grupări prin acţiuni de convertire a cât mai mulţi membri, ceea ce este vital în ecuaţia existenţei proprii. Prin recurs la maniere publicitare specifice societăţii de consum, hedoniste, secta ca invenţie a modernităţii şi-a însuşit şi modalităţile tipice ale atitudinii, ale comportamentului, a felului de a fi a omului modern, adică individualism, materialism şi nevoia de afiliere la grup. Discursul creştin tradiţional al iubirii dezinteresate, al smereniei, al jertfei şi răbdării cu speranţa fericirii eshatologice îndepărtate, atunci când nu este experiat spiritual în condiţia actuală, interiorizat şi tainic, se pretează mai puţin la omul

[82] H.Ch. Chéry o.p., *L'offensive des sectes*, p. 106.

societății actuale, pragmatice şi utilitariste, a interesului imediat, pe când secta vine în întâmpinarea acestor aşteptări cu totul terestre. Omul societății tehnice şi informatizate nu mai are răbdare, nu cunoaşte prea mult taina rugăciunii, ci are nevoie imediat de loc de muncă, maşină, casă, mijloace materiale pentru împlinirea dorințelor somatice asupra cărora factorii publicitari exercită influență directă şi covârşitoare, față de care nu se mai pun probleme morale, de virtute şi păcat, de înfrânare şi cumpătare iar secta poate veni cu oferta imediată a locului de muncă şi a resusrselor financiare. Pentru aceasta el şi racolează membri mai rezistenți la insistențele sectei, dar şi află indivizi gata să intre în rețeaua sectei, interesați de satisfacerea dorințelor mundane, de crearea unui statut profesional, de împlinirea personală, de recunoaşterea de către ceilalți.

Secta *satisface* nevoile immediate ale individului, cel puțin formal, şi mai ales orgoliul acestuia de a fi recunoscut drept important comunitar. Aderarea la sectă, în perspectiva individului, înseamnă *convertirea acestuia la o grupare religioasă nouă,* care poate fi activă, în sensul ca acesta, din` proprie inițiativă şi voință, doreşte asumarea sau schimbarea identității religioase, sau pasivă în sensul că el devine victima scenariilor de recrutare asiduă a membrilor sectei, fără a schița gesturi de refuz, lăsându-se total în grija noii structuri de asociere care îl integrează rapid.

Convertirea la sectă sau o nouă mişcare religioasă este determinată, în conformitate cu analizele lui John Franklin Lofland şi Rodney Stark, de următorii factori subiectivi; tensiuni în viața socială de zi cu zi a individului, dorința de a aborda propriile probleme de viață într-o perspectivă religioasă, dorința de aflare a autenticei religiozități, contactul cu membrii grupului respectiv urmată de consolidrea relațiilor de natură afectivă cu aceştia, ruperea totală a relațiilor cu cei care nu sunt membri ai noii grupări la care se aderă şi, în final, convertirea propriu-zisă. Intrarea la sectă presupune o nouă

socializare, noi experienţe şi posibilitatea de a rezolvare a problemelor stresante, cu impresia concursului ordinii supranaturale, care au motivat noua apartenenţă religioasă.

Obiectiv, motivarea psihologică a convertirii la sectă poate fi explicată de mai mulţi factori:

a) marginalizarea individului în societatea contemporană, industrializată, tehnocratică şi informatizată, în care se produce o polarizare dublă, unii devin tot mai bogaţi, iar unii tot mai săraci. Această polarizare generează structuri depersonalizante ce se manifestă prin criză individuală sau colectivă. Pentru cei marginalizaţi, neluaţi în seamă, a căror personalitate este desconsiderată, aparent, sectele oferă un mediu de normalitate a vieţii, de comunicare, de regăsire de sine, într-un orizont de anumită securitate individuală şi de grup. În criza de identitate, individul caută un sens, răspunsuri la problemele sale. El este dornic de realizarea unei armonii eu-lume, într-o perspectivă holistică. El vrea să fie recunoscut ca un partener de dialog, de a i se considera locul şi rolul său. El doreşte să fie el însuşi, chiar important în grupul său, ceea ce aparent secta ar oferi.

b) alienaţii societăţii, copiii străzii, drogaţii, pervertiţii de orice natură sunt atraşi la secte, unde ei sunt educaţi, instruiţi în spiritul grupării respective, fără ca ei să conştientizeze că această atenţie deosebită ce li se acordă poate ascunde de cele mai multe ori interese oculte.

c) Eliminarea oricărei autorităţi familiale, instituţionale, psihanaliza făcând ravagii în această privinţă, repere sociologice fiind mişcările tineretului din deceniul şapte al secolului nostru în America, sau revoluţia studenţilor parizieni din 1968, au singularizat individul, mai ales generaţia tânără, căreia i s-au demolat reperele spirituale, morale, culturale şi naţionale. Ateismul militant al sistemului totalitar comunist a creat aceleaşi lacune, carenţe greu de recuperat în societăţile ce au experimentat acest model politico-social şi economic.

De aceea, unele categorii de tineri sunt o pradă uşoară pentru secte, şi analiştii din diferite domenii trag semnale de alarmă faţă de acest fenomen al înregimentării sectare a tinerilor, a deprogramării şi mecanizării comportamentului lor, a libertinismului şi erotismului.

Subiectiv, trecerea la sectă constituie un act de răutate şi perversiune, de refuz al comunităţii eclesiale, orizont al încorporării sacramentale în Hristos, de egoism şi dorinţă de uzurpare a frauduloasă şi insolentă a unei demnităţi pentru care nu există vocaţie, iubire de Dumnezeu şi de oameni, cunoaştere spirituală prin Duhul lui Hristos[83].

În dualismul ei, de refuz şi de complex faţă de lume, secta antrenează o mutaţie psihologică profundă în contextul orientării spirituale a individului care este supus unui fenomen de convertire forţată şi definitivă. Lui i se inoculează o conştiinţă a superiorităţii şi a elitismului. Astfel, existenţa sa are un alt sens, este percepută prin ochii, în viziunea liderului sectei. Acest lider este situat ca „într-un turn de fildeş" spre a fi ascultat orbeşte şi adulat[84]. Liderul sectar este absolutizat iar membrii sectei sunt anulaţi ca persoane libere, conştiente.

---

[83] John Franklin Lofland, Rodney Stark, *Becoming a World Saver. A Theory of Conversion to a deviant Perspective,* în „American Sociological Review", 30/1965, p. 862-874; Julien Ries, *op. cit.,* p. 100-101; cf. W. Haack, *Des sectes pour les jeunes,* traduit d'allemand par François Vial, Mame, 1980; Roger Ikor, *Les sectes: état d'urgence,* Albin Michel, Paris, 1995, p. 249; Laeticia Schlesser-Gamelin, *Le langage des sectes,* Salvator, Paris, 2001, p. 62; Frank Nordhausen, Liane v. Billerbeck, *Psycho-Sekten. Die Praktiken der Seelenfanger,* Fischer Verlag, Frankfurt am Main, 2000, p. 166-177; P.I. David, *Sectologie sau apărarea dreptei credinţe,* Editura Sfintei Arhiepiscopii a Tomisului, Constanţa, 1998, p. 12-13.

[84] W. Haack, *op. cit.,* p. 143. 147; John Gordon Clark, *Destructive Cult Conversion,* Weston, MA, 1981.

Asupra membrilor sectei care sunt „deprogramați", se exercită un autentic „viol psihic"[85].

În altă ordine de idei, deşi sectarul se vrea un dizident, un neînțeles şi nimic nu are valoare în plan religios până la demersul lui reformator, structuri religioase, doctrine, cult, căi spirituale până la „revelațiile" lui fiind înşelăciune, totuşi, doar el înțelege ceea ce a voit să spună Hristos[86]. Sectarul însă „înțelege" pe Hristos, autoexcluzându-se din comunitatea drept mărturisitoare a Bisericii. Paradoxal el nu vrea să fie singur şi prin diferite metode caută să racoleze adepți cărora să le propună viziunea sa şi asupra cărora să-şi exercite autoritatea. Refuzând autoritatea, paradoxal, el exercită un autoritarism despotic, mergând până la o programare şi un control strict al activităților membrilor sectei.

În acesastă perspectivă, convertirea la sectă include anumite *etape de recrutare* a celor labili, nesiguri în ceea ce priveşte identitatea lor religioasă. Aceste etape sunt seducția, convingerea şi îndoctrinarea ca infantilizare şi depersonalizare.

a) *Seducția* la sectă are loc pe fondul unei instabilități personale, a unei crize identitare emoționale, moment în care membrul racolator, fin psiholog şi versat actant se apropie cu multă bunăvoință şi solicitudine, afectuos, amabil, generos, harismatic de individul angoasat care este fascinat pur şi simplu de această compasiune şi solidaritate. Este momentul deciziei de aderare la sectă.

b) *Convingerea* reprezintă faza dublă a integrării în rețeaua sectei, respectiv de îndoctrinare şi de violență psihică pentru crearea comportamentului docil, vizat de lider asupra membrilor grupării lui. Inteligența şi educația personale, energia psihică şi nivelul de personalitate sunt foarte importante la această fază pentru discernământ, în sensul

---

[85] Françoise d'Eaubonne, *Dossier S... comme sectes*, Ed. Alain Moreau, Paris, 1982, p. 227, 232; cf. Alain Woodrow, *op. cit.*, p. 117.

[86] H.Ch. Chery, *op. cit.*, p. 386.

renunțării sau a integrării definitive la sectă. El este supus, de regulă, unui program intens de îndoctrinare prin mijloace similare publicității obositoare şi false din sistemul de marketing cotidian. El este menținut permanent în stare de activitate, adică de studiu biblic, prozelitism, colportaj cu cărțile şi revistele sectei, fapt ce creează o presiune puternică asupra psihicului, o adevărată terorizare. Secta îşi vinde astfel produsul în logica pieței, iar cel racolat este asaltat de publicitatea stereotipă a unor formule repetate la infinit, ceea ce atrage oboseala, renunțarea la setul de valori anterior integrării în sectă şi adoptarea forțată, mecanică a normelor mentale şi comportamentale induse în noua rețea de grup. Totul culminează cu botezul, de fapt o ceremonie mai fastuoasă şi zgomotoasă prin care adeptul nu primeşte nici un har divin, ci este oficial integrat deplin sectei.

c) *Îndoctrinarea* reprezintă faza finală, de reuşită a sectei prin creşterea numărului de membri şi de eşec personal al celui înşelat, chiar dacă el nu realizează acest lucru al manipulării mentale şi comportamentale, al remodelării gândirii, al deprogramării personalității şi al reprogramării unui individ automatic, mecanic prin procesul de obicei numit de „spălare a creerului", infantilizarea. Îndoctrinarea consolidează conver-tirea şi se realizează pe trei nivele, respectiv cultural, psihic şi afectiv. Cultural, individului i s-a inoculat o nouă ierarhie a valorilor, noi referințe în raportatea la lume, la existență în general prin supunerea necondiționată față de liderul sectei, perceput într-o ipostază cvasidivină, în structura tensionată a rețelei ierarhizate şi rigoriste sectare; psihic, el este altă persoană, este dedublat, pierde libertatea devenind o piesă în angrenajul structural şi funcțional al rețelei sectare, un executor mecanic al voinței superiorilor; afectiv, noul membru este decuplat de la experiențele familiale, sociale şi de grup, profesionale trecute, relațiile îi

sunt transferate la noul grup care devine familia, viața sa, el devenind un propagandist curajos al ideilor sectei[87].

În funcție de modelul de viață, de exercițiile spirituale, de comunitatea religioasă, sectologii au formulat mai multe tipologii sectare în relație cu un ideal ce reunește în gradul cel mai înalt caracterele esențiale ale unui grup. Astfel, Bryan Wilson[88] de la Oxford stabilește șapte tipologii sectare cu elemente interferente ce se regăsesc sau se structurează ulterior în diferite secte.

a) *Tipul conversionist-fundamentalist* ce se individuali-zează prin atitudinile de „retrezire" și acțiunile individualiste este reprezentat de sectele marcate de o viziune dualistă, maniheică despre lume. În viziunea lor lumea este coruptă, rea. Ca remediu pentru ieșirea din această lume există secta cu aureola de sfințenie, de viață morală creștină. Prin convertire la secta ce se autopropune ca singura alternativă a mântuirii, omul se regăsește pe sine. Acest tip de sectă este reprezentat în general de sectele fundamentaliste care practică și un „ecumenism naiv", emoțional. Secta oferă egalitatea șanselor spirituale iar idealul sfințeniei propus de aceasta s-a împletie bine cu cel laic al protestanților americani ce acționau conform devizei „ajută-te singur"[89]. Secte conversioniste sunt evangheliștii, baptiștii, darbyștii, „Discipolii lui Hristos", frații Plymouth, metodiștii, acele „mișcări ale sfințeniei" („Holyness movements"), „Bisericile lui Dumnezeu", penticostalii, Armata Salvării etc., care au structurat laicismul protestant

---

[87] Jean-Marie Abgrall, *La mecanique des sectes*, Payot, Paris, 1996, p. 114-115; Max Bouderlique, *Comprendre les actions des sectes. Reagir face aux sectes*, Lyon, 1997, p. 45-55; Francois Brune, *Fericirea ca obligație. Psihologia și sociologia publicității*, traducere din limba franceză și prefață de Costin Popescu Editura Trei, București, 2003, p. 53-57; Julien Ries, *op. cit.*, p. 102.

[88] Bryan Wilson, *Les sectes religieuses*.

[89] *Ibidem*, p. 52, 54,57.

american prin „egalitatea şanselor spirituale", prin paternalism şi participare comună la viaţa Duhului şi respingerea oricărui „aparat eclesial"[90]. Acest model este deosebit de atrăgător într-un mediu în care individul este alienat spiritual, devenind marfă de export în contextul pluralismului creştin în toată lumea şi, mai ales, în spaţiile eclesiale tradiţionale pentru destructurarea şi eliminarea Bisericilor.

b) *Tipul penticostal-harismatic* acordă primat expresiilor emoţionale în viaţa comunitară iar liderul harismatic - „sfântul", reprezintă întruchiparea cea mai adecvată a divinităţii care, poate, constituie şi forma aproape exclusivă sub care omul societăţii secularizate acceptă să întâlnească pe Dumnezeu. Acest „sfânt" însă nu prea are legătură cu modelul de sfânt din Biserică, consacrat în conştiinţa creştină, ci este un bun actor pe scena stadioanelor sau a sălilor de conferinţe imense, ce gesticulează viguros şi produce mai multă căldură emotivă decât lumină spirituală.

c) *Tipul revoluţionar* cuprinde acel spectru de secte în general eshatologice, care nemulţumite de situaţia actuală a lumii aşteaptă intervenţia directă a lui Dumnezeu spre a instaura o împărăţie teocratică prin membrii sectei respective. Astfel, prin calcule ale unor date biblice, printr-o combinaţie arbitrară de numere, aceste secte fixează date exacte pentru venirea a doua a lui Hristos şi începutul domniei de 1.000 de ani, respectiv a mileniului cu cei aleşi. Ani precum 1843, 1844, 1875, 1925, 1975, 2000 etc. sunt date fixate de aceşti „calculatori serioşi ai mileniului" pentru sfârşitul apocaliptic al lumii şi începutul teocraţiei.

Între sectele revoluţionare se numără adventiştii, iehoviştii, mormonii, fiecare în parte considerându-se instrumente, agenţi ai planului lui Dumnezeu de instaurare a mileniului. Aceşti sectari dau însă o falsă interpretare textului Apocalipsei care se referă la domnia lui Hristos în Biserica Sa,

---

[90] *Ibidem.*

la slujirea Sa împărătească până la „predarea Împărăției Tatălui" (I Corinteni 15, 24; Apoc. 20, 4, 8)[91].

d) *Tipul introvertit* sectar este reprezentat de către acele grupări care consideră că singura modalitate de a împlini legea evanghelică, poruncile lui Hristos, este retragerea din lume, „izolarea ca o condiție a mântuirii"[92]. Locul izolării, al retragerii este și spațiul lucrării efective, sigure a Sfântului Duh. Aceste grupări au întemeiat în general colonii izolate de ceilalți membri ai societății de care se diferențiază și se particularizează printr-o viață de pietate, de „sfințenie" personală intensă: printr-un limbaj care, rupt de comunicarea cotidiană, devine arhaic, prin îmbrăcăminte specifică, prin endogamie (cei care contractează căsătorii cu alți membri decât ai sectei sunt expulzați), prin „sacralizarea" unor activități din care se întreține comunitatea.

În acest fel se poate vorbi de o „fosilizare sectară", de o încremenire în trecut, membrii unor astfel de secte, de altfel, fiind insensibili total la dinamica societății, la reforme sau revoluții sociale. De asemenea, acest tip de sectă nu face nici prozelitism, membrii nefiind interesați de o expansiune geografică și de creșterea numerică a comunității, prin convertirea altora la grup. Membrii unor astfel de secte sunt interesați doar de o perfecționare spirituală individualistă.

Astfel de secte sunt anabaptiștii, hernhuterii, amishii, quakerii[93], În aceste secte domină un spirit fratern, de coeziune internă a grupului și de relații de o deosebită afectivitate între membri.

---

[91] Julien Ries, *op. cit.*, p. 83; Bryan Wilson, *op. cit.*, p. 92-116. Despre milenarism și combaterea lui, a se consulta *Îndrumări misionare*, București, 1986, p. 917-923; Diac. P. I. David, *Călăuza creștină*, p. 387-394.

[92] Bryan Wilson, *op. cit.*, p. 117.

[93] *Ibidem*, p. 119-120, 128; cf. Julien Ries, p. 89.

e) *Tipul „manipulativ"* cuprinde un spectru larg de secte, de mişcări religioase, mai ales de nuanţă ocultistă, esoterică şi gnostică ce caracterizează ceea ce generic se numeşte „noua religiozitate"[94].

Sectele din această tipologie au o doctrină monistă, sunt panteiste şi propun „o viziune a lumii ce consideră multiplicitatea fiinţelor ca manifestare iluzorie a unităţii metafizice, absolute şi divine, hristice". Fundamentul absolut, ultim, al realităţii, constă din energia spirituală, divină, hristică, conştientă, mentală sau cosmică iar demersul spiritual al individului uman trebuie orientat, călăuzit spre a se alimenta din energia divină. Această energie dă posibilitatea membrilor unei grupări să obţină „armonia cu sine, cu ansamblul cosmosului" şi chiar „o stăpânire absolută care este principiul libertăţii interioare"[95].

Invazia de ocultism şi ezoterism se explică printr-o ofensivă a ceea ce se numeşte generic „filosofia perenă" sau „tradiţia paralelă"[96], procesul de aşa-zisă „redescoperire a anticei înţelepciuni religioase" cum arată W.A. Visser't Hooft[97]. Acest proces are loc pe fondul unei decreştinări şi secularizări a Occidentului. Această filosofie şi tradiţie în contextul actual reprezintă, de fapt, acea direcţie opusă creştinismului, veche dar înnoită prin contribuţia unor ocultişti mai vechi şi mai noi care combină printr-o imaginaţie

---

[94] Jean Vernette, *Jésus au péril des sectes*, p. 23.

[95] *Ibidem*, p. 29.

[96] Owen C.Th. Thomas, *Tillich and the Perrenial Philosophy*, în Harvard Theological Review 89:1 January 1996, p. 85; Richard Bergeron, *Le cortège des fous de Dieu*: p. 139-145; Jean Vernette, *Les sectes*, p. 73-78; Idem, *Jésus au péril des sectes*, p. 137; Alexandrian, *Istoria filosofiei oculte*, traducere de Claudia Dumitriu, Humanitas, Bucureşti, 1994; L. Pauwels, J. Bergier, *Dimineaţa magicienilor*, traducere Dan Petrescu, Editura Nemira, Bucureşti, 2005.

[97] W. A. Visser't Hooft, *L'Eglise face au syncretisme*, Labor et Fides, Geneve, 1963, p. 54.

bogată şi o sensibilitate deosebită - „sindromul gnostic" - cum caracteri-zează celebrul analist al gnosticismului Hans Jonas[98] această atitudine şi această viziune a lumii - elemente din diferite tradiţii religioase, ale Greciei, Iranului, Indiei, şamanismului asiatic, iudaismului rabinic şi kabalistic, alchimiei, societăţilor secrete moderne, spiritismului, teosofiei New-Age-ului.

Alcătuite din „iniţiaţi", membrii acestor grupări esoterico-ocultiste se consideră ca făcând parte dintr-o „Biserică interioară" a „iluminaţilor". Ei pun accentul pe „Totalitate" - holism - şi au o viziune despre univers bizară. Astfel universul este „prevăzut cu suflet viu" şi numeroase „fiinţe intermediare" ajută pe om să se reintegreze stării de androginitate iniţială, dinainte de cădere[99].

Liderii însă îi folosesc pe membrii sectei nu pentru a-i călăuzi pe o cale spirituală spre mântuire ci pentru a le înşela speranţele şi a-i deposeda de bunurile lor. Este cazul mai ales al sectelor sincretiste de astăzi, ce utilizează concepte ale religiilor Indiei şi ai căror lideri se folosesc de metodele psihologice inductive spre a inocula membrilor sectei idei fixe, spre a-i fanatiza şi a-i manipula pentru interese proprii, speculându-le credulitatea, paralizându-le voinţa, transformându-i în sclavi ai unor reţele oculte, ai capriciilor erotice ale unor „guru", prin îndoctrinare forţată şi programe zilnice extenuante[100]. Aceasta explică şi sinuciderile care trebuie înţelese ca un avertisment clar despre ce înseamnă a inocula, a

---

[98] Hans Jonas, *La religion gnostique. Le message du Dieu Etranger et les debuts du christianisme*, traduit de l'anglais par Louis Evrard, Flammarion, Paris, 1978, p. 443; Karen L. King, *What is Gnosticism?* The Belknap Press of Harvard University Press, Cambridge, Massachusetts, London, England, 2003, p. 224-229.

[99] Richard Bergeron, *op. cit.*, p. 143.

[100] Jacques Cotta, Pascal Martin, *Dans le secret des sectes*, Flammarion, Paris, 1992, p. 107, 126, 147.

induce idei fixe, scenarii de „paradis" unor categorii umane credule şi uşor de manipulat.

Analizând stările comportamentale ale unor astfel de lideri sectari, H.Ch. Chery le face următorul portret psihologic: „Tendința ocultistă corespunde unei oarecare dispoziții a sufletului, puțin răspândită, dar mai răspândită decât o credem în mod obişnuit: gustul de secret şi de complicitate, nevoia de distincție interioară, pofta de insolit şi miraculos, dorința de certitudine intelectuală şi de siguranță a mântuirii, voința de putere ce duce la intrigă mai curând decât la poruncă şi caută mai realitățile liniştite onorurilor publice. E aici esențial comportamentul unui aristocrat. Ocultistul este un aristocrat al sentimentului religios, cu tot ceea ce comportă acest cuvânt; orgoliu şi uneori vanitate puerilă, cu aceste dispoziții amestecându-se perversitatea, senzualismul, sadismul, direcție în care ocultismul virează cu o înfricoşătoare uşurință, trecutul şi prezentul oferind destule mărturii"[101].

f) *Tipul taumaturgic* oferă un model spiritual nou, anume acela al primatului miracolului asupra învățăturii de credință, „al taumaturgicului împotriva Ortodoxiei"[102]. La membrii acestor secte abundă mesajele din lumea supranaturală, mesaje spirituale care prevestesc catastrofe în cazul lipsei de convertire la o anumită sectă.

Membrii grupărilor din această categorie trăiesc psihoza unor evenimente extrordinare, de aceea psihicul lor labil este uşor influențabil şi văd peste tot intervenția directă a divinității.

De fapt, aceste secte sunt mai aproape de magie şi de spiritism şi, de aceea, în sânul lor se încearcă consolarea acelor categorii de persoane care sunt la limita unor situații, care au pierdut pe cei apropiați şi foarte uşor cred în realitatea comunicării cu cei de dincolo, în telepatie, curioşi de a afla mai

---

[101] H. Ch. Chery, *op. cit.*, p. 106.

[102] Bryan Wilson, *op. cit.*, p. 166.

multe despre cei dispăruți. Astfel de secte sunt antoinismul, Știința creștină, spiritiștii, Umbanda[103].

g) *Tipul reformist* propune o schimbare radicală a structurii lumii și societății pe baza unor principii mai curând idealiste, nerealiste. Aceste grupări religioase rigoriste pretind că întruchipează „conștiința lumii"[104] și de aceea duc o campanie de eliminare a ceea ce este rău, negativ în viața omenirii. Ele consideră că vor reuși să aducă o pace mondială, prin eliminarea conflictelor, a războaielor, ceea ce religiile tradiționale nu au reușit. Aceasta se va face prin „apelul de conștiință"[105], ceea ce, desigur, dezvăluie la aceste grupări o necunoaștere a complexității existenței umane. Oamenii, în confruntarea cu aspectele negative ale vieții, trebuie să se fortifice și să învingă, ceea ce este în spiritul însăși al Revelației, al Împărăției lui Dumnezeu care se dobândește prin exercițiu și efort spiritual, moral, prin angajarea solidară în comunitatea umană spre reînnoirea ei permanentă. Astfel de secte sunt *quakerii, Prietenii omului* dar și cea a *iehoviștilor* și cele *milenariste* în general care propoveduiesc o lume nouă.

h) *Tipul utopic* în tradiția tuturor utopiilor filosofice sau sociale, este ilustrat de acele secte religioase ce își propun să construiască o lume nouă după o formulă comunitară locală, specifică. Aceste grupări, izolându-se de lume, formează colonii unde membrii lor își conformează viața după anumite programe stricte pe care vor să le extrapoleze la lumea întreagă spre reorganizarea acesteia într-o perspectivă comunitară. Astfel de secte sunt cele ale *menoniților, fraților moravi, tolstoienilor, huterienilor.*

Cu toată această diversitate de tipologii descriptive realitatea sectelor este deosebit de complexă. Se poate vorbi și de o *interferență de tipologii* ale sectelor - mormonii, iehoviștii -

---

[103] *Ibidem*, p. 170-171; cf. Julien Ries, *op. cit.*, p. 90.

[104] Julien Ries, *op. cit.*, p. 91.

[105] Bryan Wilson, *op. cit.*, p. 179.

care în prozelitismul lor vor să anuleze Biserica şi perspectiva ortodoxă în care credincioşii doar în Biserică adoră pe Dumnezeu şi experiază comuniunea de viaţă cu El prin harul Său spre a-şi modela persoana după „chipul lui Dumnezeu", spre sfinţenie şi mântuire, şi nu după „chipul omului" care duce la ruină spirituală, morală şi materială. Or, acceptarea sectei înseamnă a accepta o comunitate constituită mai mult după chipul omului cu consecinţele ce decurg din aceasta şi care sunt tot mai elocvente astăzi.

I.6. Sociologia sectei

Având în vedere şi dimensiunea socială a Bisericii, a religiilor, şi secta la rândul ei ca grup religios se defineşte în raport cu socialul. Pe lângă abordarea teologică şi eclesială există şi o perspectivă sociologică a fenomenului sectar. Sociologi ai religiei, precum Max Weber, Ernst Troeltsch, Ioachim Wach, J. Seguy, B. Wilson, J. Milton Yinger, definesc în general secta pornind de la principiul depărtării, al separării acesteia de creştinismul universal[106].

Biserica, instituţia mântuirii, „marginală în raport cu societatea la naşterea ei"[107] cum arată David Bosch, din punct de vedere teologic nu poate fi interpretată ca fiind la început o „sectă"[108] aşa cum se acreditează şi se inoculează această idee din raţiuni de relativizare a creştinismului, a lui Hristos şi a sensului eclesial al existenţei. Nu se poate face, de aceea, nici o apropiere între Biserică şi sectă, sau altfel spus secta nu

---

[106] Richard Bergeron, *op. cit.*, p. 48.

[107] David Bosch, *La dynamique de la mission chrétienne*, p. 234.

[108] Jean Duchesne, *Une Eglise de sectes?* în „Communio" volumul *L'Eglise, une secte?*, XVI, 2, mars-avril 1991, p. 5. Fenomenul sectei nu este desigur străin creştinismului. Se poate chiar risca susţinându-se că îi este inerent. Ce a fost Biserica primară? Într-un sens nimic mai mult decât „o sectă iudaică renegată"; cf. Françoise d'Eaubonne, *op. cit.*, p. 17; Alain Woodrow, *Les nouvelles sectes*, p. 12.

marchează începutul Bisericii. Dintru început Biserica inaugurează şi conţine noutatea absolută a vieţii în Hristos, fiind acel grăunte de muştar care va creşte spre a adăposti păsările cerului (Matei 13, 31-32). Grăuntele de muştar simbolizează convertirea popoarelor la Evanghelia mântuirii şi extensia Bisericii pe toată suprafaţa pământului. Dimpotrivă, secta s-a conturat ca un protest faţă de Biserică, o revoltă faţă de instituţia eclesială şi structura ei ierarhică, faţă de adevărul ei formulat dogmatic în funcţie de interpelările apărute prin contextualizarea Evangheliei. Supusă unei analize sociologice ce nivelează şi elimină diferenţele, apariţia creştinismului este similară apariţiei oricărei mişcări religioase noi pentru că „procesul de formare a unei secte este întotdeauna acelaşi; la origine există o personalitate excepţională care a avut o experienţă spirituală deosebită a cărei intensitate sau originalitate au reţinut atenţia contemporanilor"[109]. Dar nici întemeietorii celorlalte religii mondiale, budism, hinduism, mahomedanism şi, cu atât mai mult, întemeietorii sectelor dintotdeauna nu sunt personalităţi excepţionale de fiecare dată. Cum poţi să situezi în acelaşi plan, să pui semnul egalităţii între Iisus Hristos-Dumnezeu-Omul , Fiul lui Dumnezeu întrupat pentru mântuirea lumii, mort şi înviat, Domnul slavei, şi între Buda, Mahomed sau mai grav, C.T. Russel, E. White, Moon, David Berg etc.? Este o blasfemie şi o apostazie! Cei care pun pe Hristos alături de întemeietorii de religie şi secte, nu cunosc pe Hristos şi nici nu au credinţă religioasă care implică un ataşament integral, cu toată fiinţa, o relaţie de iubire şi dăruire încrezătoare faţă de Dumnezeu. Sunt afirmaţii făcute în afara sistemului de referinţă, a obiectului abordat şi studiat, ceea ce gnoseologic şi mai ales în cunoaşterea spirituală, teologică, este un non-sens.

Secta reprezintă coagularea unor tendinţe centrifuge ce apar în fiecare religie unde, aşa cum afirmă sociologul Joachim

---

[109] Jean-François Mayer, *Les sectes*, p. 80.

Wach, există „proteste periodice împotriva tendințelor principale"[110], în teologie, cult sau organizare. Acolo unde „protestul este radical riscă să se producă separarea" și apariția sectei[111]. Astfel, secta apare ca o grupare ce din voință proprie se desparte de comunitatea dreptmărturisitoare, constituind grupul voluntar, exclusivist ce revendică deja monopolul absolut al adevărului, cu o organizare laică ce îndepărtează funcțiile ierarhico-sacramentale tradiționale, cu o repliere spre sine, închidere, separare de celelalte comunități, de societate într-o atitudine de ascultare necondiționată a tuturor membrilor de liderul religios propriu. Cu toate acestea, sectarii consideră că acest apelativ ce li se acordă este peiorativ, nu este în tonul spiritului ecumenic, al dialogului vremii noastre. Totuși, aderarea la sectă este expresie a liberei voințe pentru că te naști într-o Biserică dar poți deveni membru al unei secte prin părăsirea Bisericii și afilierea la comunitatea sectară în care se „trăiește într-o stare de tensiune perpetuă față de societatea globală, închisă influenței ei, și pretinzând de la membrii ei o perfectă loialitate și solidaritate"[112].

De asemenea, secta este strâns legată de un cadru, de un orizont socio-cultural. Absolutizând un aspect al acestuia și eliminând alte caracteristici, secta este rezultatul unui prozelitism datorită căruia reușește să se implanteze oriunde. Dăm exemplu elocvent în această privință cazul evanghelicilor români care, influențați negativ și reducționist de evanghelismul mondial, consideră că Biserica lui Hristos a început să existe în România prin Teodor Popescu și Dimitrie Cornilescu. Aceștia sunt expresia creștinismului românesc autentic în viziunea evanghelicilor, și nu Biserica Ortodoxă

---

[110] Joachim Wach, *Sociologie de la religion*, traduit de l'Anglais par Maurice Lefčvre, Payot, Paris, 1955, p. 139.

[111] Bryan Wilson, *Religion in Sociological Perspective*, Oxford, New-York, 1982, p. 91-92; cf. Jean Vernette, *Les sectes*, p. 10-16.

[112] Jean-François Mayer, *Les sectes*, p. 8.

bimilenară cu sfinții, martirii, ierarhii şi poporul drept-credincios, pentru că cei doi sus-numiți „ilustrează «trezirea» din România fără influențe din afara țării"[113]. A gândi în acest fel înseamnă rea-credință, tendință de a influența negativ pe cei mai puțin instruiți teologic, spiritual şi cultural, într-un spațiu unde creştinismul este aproape bimilenar şi bisericile ca lăcaş de cult, mănăstirile şi cultura sunt şi poartă pecetea autentică a creştinismului.

Sociologic, secta atentează la tezurul cultural şi spiritual al Bisericii, al națiunii şi culturii ei. Exemplificăm şi în acest caz tot cu falsa şi tendențioasa afirmație a evanghelicilor români, specifică de altfel tuturor sectelor. Astfel tezaurul cultural românesc este bagatelizat, trivializat cu insolență, iar spiritualitatea românească şi ortodoxă este negată în expresii ofensatoare ce ar trebui să dea de gândit intelectualilor, oamenilor politici, factorilor de decizie din diferite domenii de activitate.

Secta este antieclesială, anticulturală, împotriva culturii clasice, tradiționale, consacrată cu şi prin Biserica unui popor în secole de mărturie creştină.

1. *Secta ca anti-Biserică.* Adepții şi susținătorii sectelor batjocoresc Biserica, acuzând-o şi spunând că „Ortodoxia îşi mărginea activitatea la copierea textelor religioase slavone, la picturi bizantine şi la nazalizarea turco-greacă a Liturghiei în biserici. Cum Liturghiile erau în limba slavonă, timp de secole masa de credincioşi a fost menținută într-o religie a ceremoniilor şi a formelor creând o psihologie a cucerniciei întemeiate pe afecțiune, nu pe cunoaştere... În liniştea acestor lăcaşuri sfinte unii pisari sau dieci copiau texte bisericeşti - totdeauna în limba slavonă - cu o caligrafie deosebit de îngrijită, apoi le legau în scoarțe groase. Atâția oameni temători de Dumnezeu, se mulțumeau să sărute scoarțele cărților sfinte... În secolul al XX-lea unii români care au fost în

[113] *Biserica sau Adunarea*, vol. III, p. 394.

America pentru a câştiga ceva bani s-au întors în ţară cu cunoaşterea lui Hristos"[114]. Astfel de afirmaţii şi injurii care reflectă şi un complex al lipsei unei tradiţii spirituale şi culturale, ca aceea românească, sunt o insultă la adresa poporului român şi a Bisericii Ortodoxe, această sinteză unică în creştinismul mondial care este Ortodoxia latină din spaţiul carpato-danubiano-pontic, ce invită la reflecţie, la conştientizarea identităţii culturii şi spiritualităţii româneşti, a tezaurului patrimonial al ţării, confruntat cu mercantilismul destructiv şi dezumanizant al prezentului, de factură consumeristă, antropo-idolatrizantă într-un context de internaţionalism economico-financiar cu consecinţe incalculabile asupra persoanei, a comunităţii umane şi a mediului ambiant, cu perspectiva unei umanităţi marcate de schizoidie spiritual-culturală.

2. *Secta, anticultură tradiţională.* Nu putem să nu amintim aici şi atacurile insolente ale lui Iosif Ţon din cartea „Credinţa adevărată" unde decupând reducţionist pasaje din diverşi autori români prinşi de mirajul Occidentului, aduce grave ofense nu numai Ortodoxiei ci şi latinităţii în general, cosiderând că nu numai Biserica Ortodoxă ci şi cea Romano-Catolică „a frânt dezvoltarea economică a unor ţări ca Spania, Portugalia şi ţările din America latină, cu toate că resursele acestor ţări, nu erau cu nimic mai prejos decât cele din ţările reformate"[115].

Faţă de asemenea aserţiuni se poate firesc pune întrebarea: Autorul face apologia Bisericii lui Hristos sau unui sistem economico-social clădit pe principiile colonialismului şi neocolonianismului, a atragerii competenţelor din spaţii marginalizate şi considerate lumea a doua sau a treia, contrare

---

[114] *Ibidem*, p. 392-394; cf. Pr. lect. Gh. Petraru, *Creştinii după Evanghelie.*

[115] Iosif Ţon, *Credinţa adevărată,* Societatea Misionară Română, 1991, p. 19 şi 24-28.

spiritului evanghelic şi fraternităţii creştine? Nu putem spune decât că astfel de afirmaţii reprezintă o confuzie regretabilă între Biserică, Împărăţia lui Dumnezeu, ce marchează evident cultura şi societatea, şi un creştinism social, orizontalist, redus la sentimentalism şi interese de grup, grup ce urmăreşte cu tenacitate prin mijloace prozelitiste diverse scopuri terestre, economice, politice.

Sociologic asistăm în contemporaneitate la o „revenire la religie"[116], dar o dimensiune religoasă care aşa cum spune teologul André Manaranche „reprezintă astăzi pentru Biserică o ameninţare mai puternică decât ateismul"[117]. Această afirmaţie se întemeiază pe faptul că această nouă formă de religie constă dintr-un amalgam de doctrine şi practici inconsistente şi eterogene care definesc o dimensiune umană esenţială, aceea de „homo religiosus" structurat într-o diversitate copleşitoare în întreaga lume. În Occidentul creştin, în statele europene creştine, „homo religiosus" era membrul Bisericii. Însă ideologiile atee au erodat sensul creştin şi religios tradiţional care este astfel suplinit de o neo-religiozitate ce include diferite tehnici spirituale de integrare într-un absolut metafizic, cosmic, inspirate din practici zen, yoga, shamanice, dar şi magice, ocultiste, sataniste.

În locul comunităţii umane structurate spiritual ca Biserică în plan naţional şi cultural în funcţie de specificul local, într-o relaţie simfonică religie-cultură-stat, modernitatea iluministă şi raţionalistă propune alte principii ce pot fi prezentate astfel:

a) *Statul–Providenţă*, în care individul este responsabil, liber, iar raţionalitatea elimină credinţa, înlocuieşte Biserica, instalându-se în vârful piramidei comunitare. Omul modern prin raţionalitatea sa eliberată de obscurantismul „medieval", este liber de determinările religioase care l-ar constrânge, el

---

[116] Jean-François Catalan, *Omul şi religia sa*, p. 43; cf. Gilles Keppel, *op. cit.*

[117] André Manaranche, *Rue de Evangile*, Fayard, Paris, 1987, p. 104.

adoptând o atitudine secularistă. Astfel, aşa cum afirmă sociologul Peter Berger, în modernitate, Biserica a pierdut poziția ei hegemonică în plan social, iar viziunea despre lume, concepția despre viață, propuse de ea sunt atacate vehement de viziuni materialiste, ateiste, scientiste, care sperau să aducă oamenilor optimism, bunăstare, fericire terestră, nu una iluzorie în vreo dimensiune cerească, transcendentă. Sociologul american afirmă, în contextul neutralității savantului, al non-implicării sau aderării şi apartenenței la vreo religie, credință, că Biserica în această situație are două alternative, două căi, cea „liberală" sau cea „sectară"[118]. Biserica ori se liberalizează ori se sectarizează, afirmații care indică în perspectivă ortodoxă, limitele sociologice şi intelectualiste ale abordării Bisericii şi teologiei de către structuri secularizate ce nu pătrund în miezul problematicii, nu înțeleg esența Bisericii, adevărul şi comuniunea reală, sfântă cu Dumnezeu. Or, astfel de afirmații sunt oferite omului contemporan, care, totul fiind relativizat, relativismul fiind noua religiozitate euro-atlantică, nu mai ştie unde este adevărul creştin al lui Hristos şi al Bisericii Sale. Ortodoxia însă, este în lume şi ea invită la redescoperirea, pe care de fapt o şi fac cei neortodocşi care se află în lăcaşul de cult ortodox, Bisericii lui Hristos, ca viață de comuniune în harul Treimii prin care persoana omului este transfigurată şi pregustă din bucuria vieții cea din Dumnezeu. Cuvintele misiologului elvețian sunt relevante în acest senss: „Ortodoxia, prin natura însăşi, nu suportă *un discurs asupra ei.* Este necesar să facem experiența Ortodoxiei. Nu există decât o cale ce permite să ajungem la înțelegerea învățăturii ortodoxe, anume ritmul său,

---

[118] Peter Berger, *The Social Reality of the Religion,* London, 1969, p. 154-171; Asist.Drd. Radu Mureşan, *„Misiunea Misiologiei". Câteva considerații actuale privind Misiologia Ortodoxă,* în „Studii Teologice", 1/2006, p. 210.

spiritualitatea sa, culorile şi comunităţile ei"[119]. În Ortodoxie doar, omul contemporan află pacea şi bucuria Împărăţiei, pe Hristos - Iubire, care aduce bucuria de a fi în lumea fără sens, redusă ideologizant la hedonism şi consumerism, lume propusă de cercuri de imagine de astăzi. Paradoxal, în locul seninătăţii oferite de noile perspective omul „recent" se află într-un spaţiu stresant, angoasant, lipsit de sens, aproape suicidar. În autonomia sa el trebuie să opereze şi o recompunere religioasă de manieră inclusivă şi nu exclusivă, într-o piaţă religioasă din care e invitat să aleagă ceea ce este compatibil cu idealul său, cu exigenţele sale intelectuale, morale.

b) *Religia, Biserica* în Occidentul tradiţional *corpus christianorum,* este exclusă teoretic, ideologic din spaţiul public în cel privat, devenind o „afacere privată". Ea nu mai reprezintă un modul de a fi al lui Dumnezeu cu poporul Său, consacrat spiritual, cultural într-o istorie multiseculară la care se articulează individul prin acceptarea, asumarea conştientă şi responsabilă moral, spiritual spre mântuire a mărturisirii de credinţă dogmatice, oficiale, în experienţa liturgică, de rugăciune a unei comunităţi, primită întro tradiţie religioasă neîntreruptă, ci „contemporanii noştri sunt constrânşi de a-şi construi propria lor identitate religioasă, negociind" relaţia lor cu una dintre organizaţiile religioase ce-şi oferă serviciile pe piaţa religioasă într-o competiţie în cel mai clasic stil capitalist. Ignorant religios, teologic, cultural, individul societăţii secularizate „recompune"[120] după chipul şi asemănarea sa un model religios pe care îl capitalizează prin atragerea a cât mai mulţi aderenţi. Aceştia, în setea lor ontologică după Dumnezeu,

---

[119] Klauspeter Blaser, *La Theologie au XX-eme siecle, Histoire-Defis-Enjeu,* L'Age de l'homme, Lausanne, 1995, p. 375.

[120] Olivier Fatis, Henry Mottu, Roland J. Campiche, Jean-Claude Basset, Erich Fuchs, *Pour sortir l'oecumenisme de Purgatoire,* Labor et fides, Geneve, 1993, p. 65; cf. Pr. prof. Dumitru Popescu, *Ortodoxie şi contemporaneitate,* Editura Diogene, Bucureşti, 1996.

nu-L găsesc pe Acesta ci sunt manipulați de indivizi ai „pieței religioase" ce reduc religia la dimensiunea socială și creează o confuzie și o eliminare a valorilor autentic creștine.

c) *Conceptul „piață"* este astăzi valoarea supremă, zeul omenirii. Totul se vinde și se cumpără, inclusiv oamenii și sufletul acestora sunt marfă pentru piață. Toate valorile gravitează în direcția unei piețe „totale" care să absoarbă orice preocupare și în care omul să devină un mecanism nesemnificativ, un robot, o mașină de produs și de consumat bunuri materiale, angrenat într-un cerc vicios, ceea ce este incompatibil cu demnitatea, cu libertatea omului care caută un supliment de suflet dincolo de recurența cotidiană *metro-boulot- dodo*[121].

Astfel „logica pieței este absolută și transcendentă față de toate responsabilitățile noastre... Producția de bunuri nu mai are în fond valoare, banii sunt importanți și nu oamenii. Nu uzina are viitor, ci bursa"[122]. În aceste condiții, omul este sacrificat social și este exclus, marginalizat iar societatea este atomizată și cu ea structurile ei tradiționale. Demolarea instituțiilor tradiționale antrenează apariția de grupări voluntare, cu liberă inițiativă, care suplinesc aspirațiile perene umane, iar oamenii sunt aproape forțați să se asocieze acestor grupări.

Schimbările majore în structurile sociale și economice ale prezentului, accentuarea unui individualism ce minimalizează comunitatea cu valorile și tradițiile ei perene, favorizează apariția și prozelitismul unor lideri religioși a căror activitate se înscrie în contextul libertăților societăților noastre. Libera circulație a oamenilor și a ideilor oferă largi posibilități unor astfel de „evanghelizatori" de a constitui grupuri voluntare de presiune în spații structurate religios, cultural și național în

---

[121] Jean Vernette, *Des Chercheurs de Dieu...*, p. 53; Dietmar Mieth, *La dignité de l'homme est inviolable, Que signifie le „marché" selon ce principe?*, în *Concilium*, vol. *Hors du marché point de salut*, 270, 1997, p. 168.

[122] Dietmar Mieth, *op. cit.*, p. 169.

epoci îndelungate spre a le atomiza şi controla printr-un proces de invazie sectară şi import de religie şi cultură, străine de etosul local tradiţional.

În acest sens, după cum arată A. Woodrow, secta îşi asumă riscuri ce pot destabiliza structuri întregi sociale, politice şi economice prin dorinţa de putere personală, de bogăţie şi de dominaţie politică.[123] Acestei triple tentaţii ce alienează pe om nu se poate răspunde decât cu modelul smereniei şi jertfei lui Hristos care a învins pe ispititor în pustiu. În caz contrar, secta, şi mai ales întemeietorul ei, ajunge la excese de megalomanie incredibile, lăsându-se „divinizat" de supuşii săi, autointitu-lându-se „Mesia", „Dumnezeu", „Duhul Sfânt", „al treilea Adam", „reîncarnarea lui Hristos", aşa cum se prezintă indivizi, precum: Moon, David Berg, Francisc Maitreya şi alţii sau conducători ai noilor mişcări religioase din România, Turma Sf. Ilie, Biserica secretă, M.I.S.A.

În al doilea rând, conducătorii sectei sunt tentaţi de puterea economică şi financiară, membrii sectei devenind sclavi pur şi simplu în corporaţiile maeştrilor spirituali proprii sau fiind nevoiţi să ofere întreaga proprietate sectei care de multe ori recurge la eliminarea fizică a unor membri mai înstăriţi pentru a intra deplin în posesia bunurilor acestora. Situaţii ca acestea se petrec în Biserica scientologică, în secta Copiii Domnului, Asociaţia internaţională pentru conştiinţa lui Krishna (AICK), Ordinul Templului Solar etc. De asemenea, sectele neo-protestante în general, deşi aparent propun scopuri religos-morale, în realitate ele au în vedere planuri economice şi succes în afaceri după logica „eticii protestante" şi în spiritul liberalismului anglo-saxon care proclamă respectul şi teama de Dumnezeu nu din raţiuni teologico-spirituale ci utilitariste, întrucât „Providenţa recompensează pe cei care slujesc pe

---

[123] Alain Woodrow, *Les nouvelles sectes*, p. 124; cf. Françoise d'Eaubonne, *op. cit.*, p. 64-65; cf. Pr.prof.dr. Ion Bria, *Destinul Ortodoxiei*, Bucureşti, 1989, p. 305.

Dumnezeu prin binecuvântări materiale aici pe pământ"[124]. Această atitudine, întemeiată pe spiritul juridic al Vechiului Testament, se situează la antipozii teologiei iubirii, a Fericirilor şi a spiritului Evangheliei.

În fine, tentaţia puterii politice şi dominaţia mondială, tendinţa de a înlocui orice religie istorică, tradiţională cu secta care inaugurează o epocă nouă, a bunăstării materiale şi a unei fericiri imanente într-o armonie universală, fac ca secta să fie, după cum apreciază J.P. Morin „o nouă formă de subversiune prin care câteva organizaţii internaţionale, cu ambiţii nemăsurate, exploatează în lumea occidentală fiinţe umane prin procedee imorale", căutând să impună o ideologie de tip fascist a celor aleşi, superiori, în ţările democratice care sunt astfel la cheremul unui „agresor" ce doreşte o „supunere totală şi activă a naţiunilor"[125].

Asfel de organizaţii sunt în general cele de tip milenarist: Martorii lui Iehova, Mormonii, Bahai, New-Age.

De aceea societatea trage un semnal de alarmă, un S.O.S. în ceea ce priveşte prozelitismul sectelor şi al noilor mişcări religioase şi consecinţele acestuia în plan personal, familial, social, educaţional, financiar, economic şi politic, prin alienarea individului, exploatarea de reţele oculte feroce, cu ambiţii elitiste, fără nimic din iubirea creştină. Secta atentează la demnitatea omului, prin nerespectarea, încălcarea drepturilor acestuia, iar în contextul polarizării lux-sărăcie aceasta apare drept salvatoare deşartă a celor lipsiţi, care la început primesc bunuri materiale sau băneşti, pentru ca ulterior să se trezească la plata zeciuielii. În cele din urmă, confuzia dintre Biserică, unica mântuitoare prin Hristos în Duhul Sfânt care nu se identifică cu nimic din cele create de om (Fapte 5, 37-39) şi alte grupuri religioase din plan social, lipsa discernământului spiritual prin care din slăbiciune sau

---

[124] Alain Woodrow, *op. cit.*, p. 141.

[125] *Ibidem*, p. 117.

ignoranță teologică, religioasă sau culturală se aderă la un anumit grup pseudoreligios, cu veleități transcendentaliste reprezintă tot o cauză socială a proliferării sectare[126].

I.7. Strategii prozelitiste sectare

Strategia prozelitistă sectară în general şi cea a noilor mişcări religioase de astăzi cuprinde o gamă foarte diversă de manifestări. În ceea ce priveşte prozelitismul sectelor creştine, se poate spune că acesta se desfăşoară după un plan de evanghelizare mondială care urmăreşte eliminarea Bisericii tradiționale şi înlocuirea ei cu comunități aşa zis creştine, cu „centre" creştine. Aceste aşa-zise „centre" sunt de fapt grupări de oameni ce dau spectacole muzicale cu un conținut religios, sentimental, pietist ce atrag mai ales tinerii. De asemenea, aceste centre sunt şi ambulatorii pentru că ne este dat să vedem pe unele autoturisme reclame publicitare de genul „Centrul creştin Timişoara, Cluj, etc.". Dacă Bisericile tradiționale în organizarea lor la nivelul comunităților locale se manifestă ca parohii, spațiul spiritual în care se mărturiseşte credința în Hristos din generație în generație, evanghelizatorii sectari au ca scop destructurarea şi desființarea parohiei, „deparohializarea". Parohia ar reprezenta în viziunea acestor „înnoitori" ai creştinismului, în organizarea sa, la nivelul fiecărei comunități umane un semn de „tribalism" ce trebuie depăşit şi eradicat spre a fi înlocuit de grupurile constituite ulterior din cei care au aderat la sectă. Aceştia trebuie să exercite o animație emoțională, sentimentală, în Bisericile tradiționale printr-un program neo-creştin, în care religia este redusă la imanență şi la relații interumane. Acest program funcționează pe principiile misionare tradiționale, misiunea externă, având ca scop „deparohializarea, principiu organizatoric central" şi misiunea internă având ca scop „dez-

[126] P. I. David, *op. cit.*, p. 10-11; Roger Ikor, *Les sectes*, p. 288-289.

alienarea". Cu alte cuvinte, parohia tradițională ar fi spațiul alienării spirituale, din care s-ar salva cei ce aderă la aceste grupuri sectare[127]. Acest program de evanghelizare pentru și în Bisericile tradiționale este conceput în mai multe faze și anume „cinci trepte, etape în procesul de deparohializare", un „program multidimensional"[128] pe care grupările sectare creștine îl aplică în spațiile vizate:

a) Cel trimis să evanghelizeze este pregătit special în centre de evanghelizare. Exercitând un prozelitism agresiv și impertinent, ignorant al tradiției eclesiale și culturale locale, evanghelizatorul trebuie să fie pregătit pentru surprize care dau naștere la devieri față de planul inițial. Cu alte cuvinte, el află în locul unde este trimis o altă situație decât cea care i-a fost prezentată, și sesizează diferențe importante uneori față de programul inițial, la care nu se aștepta.

b) Astfel, urmează pentru evanghelizator o experiență primordială în spațiul său de acțiune, care îi permite reexaminarea la fața locului, analizarea corectă a sistemelor, culturilor, limbajelor, o ucenicie nouă, de data aceasta la fața locului, între cei la care a fost trimis să facă prozelitism.

c) „Evanghelizatorul" va face astfel o inventariere a noii sale experiențe, se va adapta la contextul local, preluând chiar elemente din tradiția religioasă întâlnită pe care le va folosi pentru a atenua diferențele între planul său inițial și realitatea de fapt din spațiul unde este trimis pentru „misiune", de fapt, o contra-mărturie creștină.

d) Urmează o nouă planificare, „evanghelizatorul" creând o sinteză dintre planul său, care urmărește de fapt destructurarea comunității eclesiale tradiționale, și elemente de religiozitate locală.

---

[127] Donald N. Larson, *Transcending Tribalism: Deparochialization in Missionary Orientation*, p. 389.

[128] *Ibidem*, p. 393.

e) În cele din urmă, ultima etapă o reprezintă prognoza pentru activitatea ulterioară şi un efort sistematic pentru o creştere a eficacităţii aşa-zisei evanghelizări[129].

De fapt, la acest model de evanghelizare recurg toate sectele neoprotestante care cunosc foarte puţine lucruri despre Ortodoxie şi care, mai mult, consideră spaţiile ortodoxe ca „teritorii misionare", mai ales în fostele ţări ortodoxe care au cunoscut opresiunea sistemului comunist şi unde oamenii, în logica politcă a existenţei regimului ateu, şi-ar fi pierdut credinţa în Dumnezeu. Această viziune însă are conotaţii mai curând politice pentru că aceste secte au şi alte scopuri decât cele strict religioase. Mai mult, grupările creştine prozelitiste, pentru că sunt relativ noi şi au apărut în aria creştină în ultimele două secole, mai ales, consideră că ele îndeplinesc o datorie faţă de Hristos. Din punctul de vedere al acestora „a defini un grup ca prozelitist pentru că face parte dintr-o biserică mai tânără este, aşa cum au exprimat reprezentanţi ai lor la întâlnirea comisiei ecumenice *Misiune şi evanghelizare* din 1993, la Santiago de Compostella (Spania), opresiune", deoarece aceste „biserici paralele" proclamă ataşarea la credinţă şi revenirea la Biserica primară[130].

Bisericile Ortodoxe din Est consideră însă, pe bună dreptate, acţiunea prozelitistă a sectelor neoprotestante drept „arogantă şi lipsită de respect faţă de mărturia credincioasă de secole a acestor Biserici."Astfel, pe lângă faptul că dacă în Vestul în mare parte secularizat prozelitismul nu este decât o problemă de etică, în Est aceasta este şi o problemă politică şi culturală[131].

---

[129] *Ibidem*, p. 390-392.

[130] Cecil M. Robeck Jr., *Mission and the Issue of Proselytism* în International Bulletin of Missionary Research 20, 1/1996, p. 7 (volumul este unul tematic; tema generală este *„To Evangelise or Proselytise?"*, I.B.M.R.); Bernard Vignot, *Les Eglises paraleles*, Cerf, Paris, 1991, p. 13.

[131] Eugen P. Heideman, *Proselytism, Mission and the Bible*, în I.B.M. R., 1/1996, p. 11.

Întrebarea firească ce se pune este: De ce această ofensivă aşa-zis evanghelizatoare la unele popoare care încă din zorii creştinismului au fost evanghelizate şi în spaţiul religios şi cultural al cărora abundă mărturiile de viaţă spirituală creştină neîntreruptă până astăzi? Oricum este evident că evanghelizatorii occidentali au o perspectivă diferită despre ceea ce este Biserica însăşi şi relaţia ei cu cultura, statul, societatea. Din perspectiva ortodoxă, în secolele de viaţă creştină s-a cristalizat o osmoză între cultură şi Biserică la popoarele ortodoxe. De aceea, pe bună dreptate se poate afirma că Bisericile ortodoxe se consideră ca păstrătoare ale culturilor şi ele au modelat un profil al popoarelor existente astăzi în spaţiul ortodox compact din Est. Bisericile au creat un autentic etos creştin local cu o valoare universală şi de aceea vor să păstreze „caracterul ortodox al culturii lor"[132] spre deosebire de Vest unde autonomia valorilor a dus la dezintegrarea în mare măsură a etosului tradiţional. Având în vedere rolul major al Bisericii, al mărturiei creştine în profilarea specificului, a identităţii naţionale, culturale, spirituale a popoarelor ortodoxe, dar şi ataşamentul la Biserică şi conştiinţa creştină a celor ce trăiesc în aceste spaţii unde s-a constituit şi există o relaţie specifică Biserică-cultură, Ortodoxia, fidelă Mântuitorului Hristos şi adevărurilor divine despre sensul existenţei umane ce nu poate fi redusă la imanenţă, la social, politic şi economic, nu se poate considera după modelul ideologic de astăzi ca un simplu şi unul dintre mulţii actori ai jocului social de pe „piaţa liberă a bunurilor şi a ideilor"[133].

Biserica lui Hristos este instituţia teandrică a mântuirii, unde creştinii experiază relaţia cu Hristos-Dumnezeu, care eternizează umanul şi nu o congregaţie umană sau religioasă,

---

[132] Miroslav Volf, *Fishing in the Neighbour Pond: Mission and Proselytism in Eastern Europe,* în I.B.M.R., 1/1996, p. 27.

[133] *Ibidem.*

una dintre numeroasele congregații ce există în lume și care ar funcționa în viziunea liberalismului religios după sintagma „o Biserică liberă într-un stat liber", o „axiomă civico-religioasă" specifică în general întregului neo-protestantism[134].

Libertățile sistemului politic democratic și pluralismul aferent acestuia implică un orizontalism și o socializare a Bisericii, dimensiune de altfel specifică acesteia. Ortodoxia este însă conștientă mai mult de dimensiunea sa verticală, a relației drepte a omului cu Dumnezeu revelat în istoria umană în Hristos, a vieții Bisericii în Duhul Sfânt ce depășește condiționările contingenței și nu poate reduce rolul ei doar la unul închis în orizontul istoriei, al lumii. Prin Biserică oamenii depășesc istoria, timpul. Viața de comuniune cu Dumnezeu, experiată la nivel eclesial, reprezintă deja valoarea supremă ce la depășește pe toate celelalte: „Căutați mai întâi Împărăția lui Dumnezeu și dreptatea Lui" (Matei 6, 33).

De asemenea, Ortodoxia nu este doar reprezentată de o elită religioasă, exclusivistă, rigoristă așa cum se pretind sectele ai căror membri sunt „aleși" de Dumnezeu, sunt sfinți. Mântuitorul Hristos a venit să răscumpere pe cei păcătoși, iar Biserica, prin Duhul Sfânt, ce continuă sacramental lucrarea lui Hristos, constituie în lume spațiul răscumpărării, al vindecării de păcat, al mântuirii și de aceea ea este „mama care îmbrățișează pe copiii ei",[135] pe toți cei botezați care cad în păcate și al căror comportament moral lasă uneori de dorit. Sectele însă consideră că toți cei care nu se comportă într-un mod creștin - prin credință și fapte - „sunt obiect al

---

[134] Ioan Bunaciu, *Propoveduirea în bisericile creștine baptiste*, București, 1977, p. 33-34; cf. Bruno Würtz, *Doctrinele principalelor secte ale creștinismului contemporan*, Timișoara, 1988, p. 29; Miguel M. Garijo-Guembe, *Gemeinde der Heiligen. Grund, Wesen und Struktur der Kiche*, Patmos Verlag, Dusseldorf, 1988, p. 135.

[135] Miroslaw Volf, *art. cit.*, p. 27.

evanghelizării"[136]. Astfel, în viziunea sectei, doar cei care părăsesc Biserica la care au fost integrați tainic prin Botez devin creştini adevărați, prin alăturarea la comunitățile de creştini adevărați, respectiv sectele.

Prozelitismul virulent şi insolent al sectelor, al „evanghelizatorilor" care neagă însă Biserica spre a o înlocui cu un sistem religios, eventual ataşat de unul politic, urmăreşte interese oculte, vizând destructurarea unor entități etnice, culturale şi absorbirea lor în fluxul unei integrări globale ce anulează specificul local, tradițional, real al oricărei comunități ce contribuie prin ea însăşi la simfonia universalității. Agresarea ortodocşilor la ei acasă prin colportaj de material religios, trafic de influență, mită, acuze la adresa ierarhiei Bisericii, a valorilor naționale, culturale, este un act grav ce este săvârşit de indivizi inconştienți, marionete ale unor forțe obscure care nu are nimic comun cu Hristos, Evanghelia şi Biserica Sa.

Strategia de racolare la sectă este de o diversitate covârşitoare în toate spațiile de acțiune indiferent de condițiile sociale şi economice. În Vestul industrializat sectele şi noile mişcări religioase sunt un răspuns la „nesemnificația culturii industriale"[137].

Civilizația industrială şi informațională creează noi raporturi interumane, în sensul că acestea se diminuează îngrijorător de mult. Legat de maşină, omul nu mai comunică cu aproapele său, nu-l mai cunoaşte, limitându-şi orizontul său la o stare de anonimat, de pasivitate şi autosuficiență ce duce la „sclavie spirituală".

Structural ființă dialogică, omul în această condiție este agresat spiritual de reprezentanți ai acestei noi religiozități, care nu au mandat divin pentru activitatea lor ci, dintr-o inițiativă liberă se erijează în maeştri divini, ce au datorii

---

[136] *Ibidem.*

[137] W. Haack, *Des sectes pour les jeunes.*

spirituale față de oameni, datorii care urmăresc însă interese egoiste sau de grup.

În spațiile lumii a doua sau a treia, sectele, beneficiind de suportul material şi financiar al lumii bogate, îşi manifestă „generozitatea" față de cei săraci, marginalizați, rupând pe unii dintre aceştia din comunitatea lor tradițională. Distribuirea de bani, alimente, îmbrăcăminte, reprezintă de multe ori metode de a atrage la o anumită sectă. Infiltrarea prin asociații umanitare în sectoare sociale precum azile, case de copii, de handicapați, poate reprezenta şi o strategie de racolare de noi membri, folosiți ulterior în acțiuni prozelitiste sectare.

În strategia sectară şi a noilor mişcări religioase sunt vizate categorii uşor de manipulat şi un segment important îl reprezintă tineretul, tineretul ce în entuziasmul său uneori fără discernământ poate cădea pradă unor acțiuni prozelitiste subtile. După cum arată W. Haack, aşa-zisul evanghelizator sau „guru" este tânăr, deci din aceeaşi generație aproximativ cu cei pe care îi interpelează. La început el nu este autoritar, ceea ce face ca tinerii să nu simtă o anumită canalizare spre un scop precis. Tânărul, într-o discuție cu un astfel de individ, este invitat gratuit la o masă, beneficiind deodată de o atenție specială, oferindu-i-se o excursie gratuită în străinătate, sau alte avantaje. El nu sesizează pericolul.

Prin această tehnică de racolare „love-bombing" sau „flirting-fishing"[138] cum este denumită tehnic, tânărului i se pare că totul se petrece din libera sa voință, dintr-o inițiativă personală şi mediul în care are acces este unul favorabil. Acolo el se simte bine, ca în sânul familiei. După această fază a începutului tentant, reconfortant, începe să se simtă autoritatea adevăratului interlocutor. Acesta începe să domine grupul, să-l îndoctrineze, să-l izoleze de restul comunității. Recruții la sectă sunt supravegheați atent, sunt obligați să presteze munci de tot felul pentru a avea permanent o

[138] *Ibidem*, p. 151.

ocupație și a nu avea timp să-și pună întrebări la care de altfel li se dau totdeauna răspunsuri gata făcute. Ei sunt antrenați în așa-zise practici spirituale prin care li se diminuează până la anestezie totală voința proprie, li se anulează rezistența prin metode de dominare și control al minții, li se alterează conștiința prin diferite metode de perturbare a cunoașterii, sunt izolați de familie, prieteni, refuzându-li-se accesul la orice fel de informație alta decât cea care le este administrată de lider. Liderul li se prezintă într-o aureolă quasidivină. El devine astfel o personalitate unică, excepțională, harismatică în fața căruia membrii sectei se extaziază, se prosternează într-un adevărat delir[139], ca unei divinități.

Unele secte (iehoviștii, mormonii) fac un prozelitism intens din casă în casă, răspândind colportaj religios, reviste (Turnul de Veghe) cu dorința de a instaura o eră nouă, cea a Regatului lui Iehova, negând insolent orice valori tradiționale care, spun ei, nu au reușit să elimine din lume relele de tot felul, războaiele.

Membrii unor astfel de secte trimise să salveze lumea nu precupețesc nici un efort în împlinirea planurilor dictate de centru chiar dacă fac acest „misionarism" în zadar. Apostrofați, ei se consideră martiri pentru adevărul noii religii așa cum la început creștinismul, Biserica a avut martirii proprii care i-au asigurat răspândirea în lume.

De asemenea, sectele se infiltrează în ceea ce psihologic și sociologic se numește „perioada tranzitorie a vieții personale". De exemplu, o perioadă expusă racolării sectare, este aceea a adolescenței care are ca particularități psihice interogațiile și căutările, dorința de aventură, curiozitatea dar și o instabilitate, o labilitate ce premerge un anumit profil al personalității. Astfel, se explică o anumită propensiune în

---

[139] *Ibidem*, p. 140-141; Constantin Cuciuc, *Religii noi în România*, Editura Gnosis, București, 1996, p. 38-39.

mediile şcolare şi universitare spre practici spirituale, spre exotism oriental, mai ales cel de sorginte indiană. Trecerea de la perioada de şcolarizare la o activitate efectivă în beneficiul societăţii prin integrarea în muncă este un alt prag psihologic speculat de secte în condiţiile creşterii şomajului şi a găsirii cu o dificultate sporită a unui loc de muncă.

Perioade mai dificile, situaţii-limită în existenţa umană sunt folosite de secte pentru a-şi arăta solicitudinea fariseică şi generozitatea. Boala, suferinţa îndelungată, pierderi materiale în situaţii de catastrofe naturale, sau accidente nedorite şi păgubitoare sunt tot atâtea situaţii în care omul poate fi tentat de un ajutor material sau financiar în schimbul căruia i se cere să renunţe la credinţa sa ortodoxă sau catolică, şi să se „convertească" la un grup sectar. Decesul în familiile defavorizate economic este, de asemenea, o ocazie de manifestare a unei solidarităţi interesate şi egoiste din partea sectelor.

Aşa cum creştinii erau acuzaţi în timpul primelor secole şi în perioada persecuţiilor că din cauza lor se abăteau asupra Imperiului Roman toate cataclismele, tot aşa unii sectari, fără logică şi discernământ, de o manieră puerilă pun retoric întrebări preoţilor sau credincioşilor; De ce nu aţi oprit voi preoţii cu crucea şi icoana în mână inundaţiile devastatoare provocate de revărsarea Dunării sau a altor râuri?

Sectele sunt expresia unei lumi care a pierdut reperele morale şi spirituale supreme ale creştinismului, Dumnezeu, Hristos, Biserica, iubirea, rugăciunea, bunătatea, milostenia, într-un cuvânt credinţa ca „piatra cea din capul unghiului" a edificiului comunitar şi a fiecărei persoane umane ce se integrează Tradiţiei ca viaţa spirituală prin harul Sfântului Duh în comunitatea eclesială. Autonomia valorilor, eliminarea sau marginalizarea valorilor morale şi religioase, exacerbarea egoismului, a individualismului şi tensiunea totală şi nedisimu-lată după bunuri efemere într-o competiţie tot mai ascuţită şi mai nemiloasă pe fondul lipsei de religiozitate şi de experienţă spirituală creştină adevărată, în Biserică,

comunitatea şi comuniunea oamenilor cu Dumnezeu cel Unul revelat în Hristos şi a oamenilor întreolaltă, putem spune că reprezintă condiţia obiectivă a unei anumite prize a prozelitismului sectar în contemporaneitate.

Cauza subiectivă, internă putem spune, a invaziei şi structurării unor elemente sectare o constituie anumite deficienţe în viaţa şi lucrarea Bisericii, a slujitorilor ei care datorită acestor sfidări şi interpelări sunt obligaţi, aşa cum spune O. Clement, la două lucruri: „pe de o parte la a avea comunităţi cu adevărat frăţeşti, cu adevărat călduroase, unde să existe dragoste, iar pe de altă parte la propovăduirea Cuvântului lui Dumnezeu, şi la explicarea Cuvântului lui Dumnezeu fără încetare, pentru că slujbele noastre n-o mai fac îndeajuns prin ele însele, căci nu sunt înţelese. Trebuie deci ca preoţii să o facă insistent şi pe înţelesul poporului. Pornind... de la explicarea Liturghiei, a Botezului... a celor şapte Laude care toate sunt de inspiraţie scripturistică şi comentează poetic Scriptura"[140].

[140] *Ortodoxia văzută de un occidental*, Olivier Clement, la Pr.dr. Constantin Coman, *Ortodoxia sub presiunea istoriei. Interviuri*, Editura Bizantină, Bucureşti, 1995, p. 263.

PARTEA A DOUA

II. SECTE NEOPROTESTANTE ÎN ROMÂNIA

A clasifica sectele şi noile mişcări religioase este astăzi mai dificil, pentru că există o diversitate de astfel de orientări, în general antieclesiale, care nu acceptă să fie numite cu termenul peiorativ sectă. Contextul religios ecumenic şi cel politic democratic, drepturile omului, implică abordarea atitudinii anisectariste în coordonate care să ofere o înţelegere corectă unor astfel de grupări, de nuanţă evanghelică mai ales, care cunosc prea puţin despre Ortodoxie de exemplu, şi care se consideră ofensate când în activitatea lor evanghelizatoare sunt percepute drept grupări ce fac prozelitism. Denumirea de sectă este devalorizantă astăzi în contextul ecumenist, însă o clasificare a sectarismului se impune din perspectiva eclesială, teologică, dogmatică, misionară şi pastorală, precum şi din perspectiva unei „tipologii practice de tip descriptiv" cum consideră sectologul J. Vernette[141].

Sectologii de astăzi împart sectele în general în trei grupe distincte în care acestea se înscriu în funcţie de baza lor doctrinară, respectiv, Biblia, ocultismul sau religiile orientale sau chiar în patru grupe, adăugând şi sectele „potenţialului uman". Există astăzi o varietate, o diversitate sectară amplă şi aparent inepuizabilă prin apariţia unor noi lideri şi a unor noi mişcări religioase care pot fi împărţite după schema următoare:

a) sectele de inspiraţie iudeo-creştină, care îşi fundamentează doctrinele pe Biblie;

---

[141] Jean Vernette, *Jésus au péril des sectes*, p. 37.

b) grupurile de inspirație orientală ce își au rădăcinile în religiile necreștine actuale, în budism, hinduism, islamism;

c) curentele neo-gnostice, ocultiste, tradiția paralelă a Occidentului sau gnozele occidentale;

d) grupurile potențialului uman[142].

În număr de peste trei sute astăzi, sectele de inspirație creștină, puține în Ortodoxie și în catolicism sunt grupurile „ieșite dintr-o lectură particulară a Bibliei"[143] și, mai ales, „expresii modernizate ale mișcărilor de trezire care au zguduit Reforma și anglicanismul secolelor XVII și XVIII[144]. Aceste secte sunt în general moștenitoare ale evanghelismului și pietismului protestant.

Expresii evidente ale individualismului religios, rupt de tradiția spirituală a creștinismului, de viața Bisericii, păstrând unele elemente din învățătura creștină mai apropiate de istoricitatea și de sensul moral decât de dimensiunea ontologică autentică a vieții în Hristos, de nuanță milenistă, evanghelică, fundamentalistă, mesianistă, sectele practică un prozelitism intens spre a-și mări numărul de membri, negând valorile creștine, eclesiale, spirituale și culturale din spațiile unde își desfășoară acțiunile, creând tensiuni, dezechilibre. Accentuând un aspect al vieții creștine în detrimentul celorlalte, manipulând conștiințe labile și persoane ce ignoră propria credință, sectele afișează un elitism scandalos, oferind poate cea mai ieftină rețetă de mântuire prin trecerea în rândurile sectarilor în urma așa-zisului „Botez" sau „pocăințe", a falselor revelații sau pretinselor minuni.

---

[142] *Ibidem*, p. 37, 232; Idem, *Les sectes*, p. 35-88; Jean-François Mayer, *Les Sectes*; Richard Bergeron, *Le cortège de fous de Dieu*; Hans Diether Reimer, *Sects* în *Dictionary of the Ecumenical Movement*; H. Reller, *Sekten*, în *Ökumene Lexikon. . Kirchen, Religionen, Bewegungen*, Lembeck-Knecht, Frankfurt am Main, 1987, p. 1097-1100.

[143] Jean Vernette, *Les Sectes*, p. 35.

[144] Richard Bergeron, *Le cortège des fous de Dieu*, p. 73.

Preluând elemente din învățătura creştină, uitând că „cine va păzi toată legea dar va greşi într-o singură poruncă s-a făcut vinovat de toate poruncile" (Iacob 2, 10) sectarii, eludând adevărul biblic şi teologic sunt asemenea ispititorului care „umblă ca un leu, căutând pe cine să înghită" (I Petru 5, 8). Ceea ce este mai grav, vorbind de Hristos, prin faptul că sunt prooroci mincinoşi, îl tăgăduiesc spre a lor pierzare (II Petru 2, 1) dar şi a celor pe care îi ademenesc. Se încalcă astfel principiul unității Bisericii, prin care, dezbinarea, după cum spunea Fericitul Augustin, este cel mai mare păcat[145]. Mai mult, erijarea în apostoli şi uzurparea acestei unice calități, sau ceea ce este incredibil, absurd şi demonic, autodefinirea ca Mesia, a unor lideri ai noilor secte demons-trează deruta generată de vidul spiritual, de ignoranța teologică, de egoismul uman, supralicitat de alienarea într-o lume ce şi-a pierdut valorile, sensul. În aceste condiții, valorile creştine autentice, păstrate şi cultivate individual sau comunitar, respectiv modelele de vrednicie şi experiență spirituală în Hristos sau ritmul liturgico-sacramental al Bisericii, sunt cu atât mai necesare pentru păstrarea identității creştine. Mai vechi sau mai noi, cu originea mai ales peste ocean sau în Europa occidentală, prin diverşi „evanghelizatori", sectele fac un prozelitism intens, negând valorile creştine perene, istoria Bisericii, mărturia creştină bimilenară, exprimată în teologie şi spiritualitate, în cult, în icoane, în arhitectura locaşurilor de cult, în etosul ortodox structurat în secole de viață creştină.

Respingând ceea ce este mai apropiat sufletului ortodox, cultul Sfintei Fecioare Maria, Născătoarea de Dumnezeu, „fericită de către toate neamurile" (Luca 1, 48) şi al sfinților, „prietenii Mirelui" (Ioan 15, 14), crucea şi icoanele, cultul divin încununat de Sfânta Liturghie, poezia doxologică a Ortodoxiei,

---

[145] Jaroslav Pelikan, *The Christian Tradition. A History of the Develop-ment of Doctrine*, vol. IV, *Reformation of Church and Dogma, (1300-1700)*, Chicago and London, 1984, p. 268.

răspunsul uman la interpelarea divină, la iubirea lui Dumnezeu față de lume, sectarii reprezintă o categorie nihilistă eclesial, cultural și național. Zelul lor misionar este unul orientat spre falsitate în ceea ce privește învățătura creștină. Orgoliul demonic de care dau dovadă, reprezintă, de asemenea, un aspect negativ din punct de vedere moral și spiritual

De nuanță milenaristă și fundamentalistă, pietistă, penticostală, aceste secte, principial, neagă adevăruri de credință esențiale consacrate în Biserica lui Hristos precum sunt cele referitoare la Sfânta Treime, unele secte refugiindu-se în monoteismul Vechiului Testament, la hristologie, Iisus Hristos fiind perceput mai mult într-o perspectivă morală, la pnevmatologie, Sfântul Duh fiind o energie impersonală a unicului Dumnezeu.

Revelația este cuprinsă numai în Sfânta Scriptură pe care o poate citi, interpreta și înțelege oricine printr-o iluminare directă a Duhului Sfânt, făcându-se abstracție de autoritatea și viața Bisericii dintotdeauna, exprimată în Tradiția ei, tezaurizată simbolurile de credință, canoanele apostolice, definițiile dogmatice ale sinoadelor ecumenice și locale, mărturisirile de credință ale martirilor, scrierile Sfinților Părinți ai Bisericii, cărțile de cult, mărturiile istorice și arheologice ce reflectă credința apostolică[146].

Înțelegând în mod fundamentalist Sfânta Scriptură, o carte a Bisericii, a comunității creștine, pe care, paradoxal o folosesc împotriva acesteia, sectele creștine exclud Biserica, mediul ei și norma eclesială hermeneutică și comunională care a conferit scrierilor sacre forma actuală, utilizând texte rupte din context, într-o exegeză arbitrară.

Sectele resping Biserica, comuniunea oamenilor cu Dumnezeu, spațiu al lucrării dumnezeiești de mântuire a oamenilor prin harul Sfântului Duh, înlocuind-o cu secta

---

[146] *Îndrumări misionare*, București, 1986, p. 40.

proprie, singurul mediu al relației cu Dumnezeu în perspectivă sectară.

Mântuirea subiectivă nu se obține prin sinergie, prin harul Sfântului Duh, condiție absolută pentru viața înnoită în Hristos, ci în cazul sectelor este vorba mai curând de automântuire, prin convertire mentală la un alt set de valori decât cele eclesiale, respectiv o informare, prin citirea Bibliei, despre Hristos față de care se manifestă ulterior un atașament emoțional, sentimental, pietist prin acceptarea lui în mod declarativ ca Mântuitor personal. Harul este exclus din lucrarea mântuirii pentru că, după unele dintre secte nu există Sfânta Treime, sursă a harului. Botezul şi Cina Domnului oficiate în cadrul sectei nu conferă nici un har, nu pun într-o relație cu implicații ontologice pe om cu Dumnezeu, așa cum a înțeles antropologia creştină această relație cu consecințe spirituale, mântuitoare asupra omului, a unei transfigurări prin harul Sfântului Duh. „Faptele bune" ale sectarilor sunt acțiuni filantropice cu arie limitată, izvorâte de cele mai multe ori din rațiuni prozelitiste, pentru a atrage în grupul lor diferiți indivizi.

În viziunea sectelor, Biserica nu este instituția teandrică a mântuirii, ci ea reprezintă ceva vetust. De aceea, Biserica trebuie eliminată şi înlocuită cu comunități sectare care la rândul lor, deşi proclamă dimensiunea invizibilă, spirituală doar de Dumnezeu cunoscută a Bisericii, nu ezită nicidecum să construiască case de rugăciune spațioase, dar incompatibile cu arhitectura sacră, deasupra cărora din rațiuni de contextualizare așează uneori şi crucea spre a induce în eroare pe creştinii ortodocşi. De fapt, nu trebuie să ne mire faptul că grupările sectare vor utiliza cât mai multe elemente specifice patrimoniului creştin tradițional în general şi ortodox în ceea ce ne priveşte, pentru a diminua din diferențele ce le seapră de comunitățile structurate eclesial.

Sectele elimină din patrimoniul creştin elemente esențiale precum cultul Sfintei Fecioare Maria şi al Sfinților, al Sfintei

crucii, al Sf. icoane atât de familiare, de intime inimii creştinilor, deschisă prin rugăciunea de mijlocire celor care lupta cea bună au luptat pentru agonisirea cununilor.

Secolele de viaţă creştină sunt eliminate în mod arbitrar, anarhic, pentru a ne trezi instantaneu cu vreun „iluminat" şi cu un grup de „aleşi" ce monopolizează adevărul creştin şi Împărăţia lui Dumnezeu plasată în urma unor combinaţii numerologice, într-un viitor mai mult sau mai puţin previzibil. Lipsa comuniunii cu sfinţii antrenează lipsa comuniunii cu strămoşii, cu neamul şi cultura, sectele reprezentând un reper clar al unei tendinţe de ştergere a memoriei istorice, esenţială pentru înţelegerea de sine, pentru viaţa şi identitatea omului, a societăţii în general.

După cum comuniunea înseamnă întâlnire spirituală, iar aceasta implică un timp al întâlnirii care este prin excelenţă sărbătoarea, când omul se bucură, prin aducerea aminte sau vedere a celor cu care este în comuniune, omul definindu-se şi ca „homo festivus", sectele elimină sărbătorile. Unele secte înlocuiesc sărbătoarea duminicii cu sâmbăta, a zilei mari a Învierii, cea dintâi şi cea de a opta, cu aşa-zisul sabat ebraic, sau altele, precum iehoviştii, încearcă să elimine din calendar şi din memoria creştinilor orice sărbătoare, Paşte, Naşterea Domnului[147] etc., deschizând perspectiva unei existenţe cenuşii, irelevante, spre a manipula mai uşor grupuri umane spre propriile interese oculte pentru o lume şi o ordine nouă, ruptă de trecut, fără continuitate firească cu ceea ce a fost, este şi trebuie să fie spre menţinerea şi transmiterea identităţii creştine.

Scopul lucrării de faţă nu este de a face o prezentare după metoda devenită clasică a manualelor de sectologie[148], ci de a

---

[147] *Să aducem argumente din Scriptură*, Wachtturm-Gesellschaft, Seters/Taunus, 1989 (ed. rom.), p. 334-340.

[148] Prezentăm pentru informare câteva cărţi mai vechi şi mai noi care fac o prezentare detaliată a grupărilor sectare prozelitiste şi răspund, de asemenea, din punct de vedere ortodox la obiecţiunile

sectare: Grigorie Leu-Botoşăneanu, *Confesiuni şi Secte*, Bucureşti, 1929; Grigorie Gh. Comşa, *Cheia sectelor din România*, Arad, 1930; Pr. Al. N. Constantinescu, *Sectologie. Istoricul şi combaterea sectelor din România*, Bucureşti, 1943; Prot. Petre Deheleanu, *Sectologia*, Arad, 1948; Arhim. Ilie Cleopa, *Despre credinţa ortodoxă*, Bucureşti, 1985; *Îndrumări misionare*, Bucureşti, 1986; Diac. P.I. David, *Călăuza creştină*, Arad, 1987; Idem, *Invazia sectelor. Coarnele fiarei apocaliptice în mileniul III*, vol. I, *De la erezii vechi la secte religioase ale timpului nostru*, Editura „Christ-1", Bucureşti, 1997; vol. II, *„Proorocii" timpului, dascăli mincinoşi, antihriştii evanghelizatori!*, Editura Ruropolis, constanţa, 1999; vol. III, *De la tălmăciri şi interpretări personale la traduceri biblice „controversate"*, Editura Europolis, Constanţa, 2000; Idem, *Sectologie sau apărarea dreptei credinţe. Manual de Sectologie pentru cursul liceal*, Editura Sfintei Arhiepiscopii a Tomisului, Constanţa, 1998.

Din literatura de specialitate, utilizată în lucrarea de faţă referitoare la fenomenul sectar indicăm şi următoarele titluri: Jean Paul Benoit, *Denominations et sectes*, coll. Les Bergers et les Mages, 1965; William J. Whalen, *Separated Brethren. A Survey of Protestant, Anglican, Eastern Orthodox and other Denominations in United States*, Huntington, 1979; Frank S. Mead, *Handbook of Denominations in the United States*, Abingdon, Nashville, 1980; Friederich Heyer, *Konfessionskunde*, Walter de Gruyter, Berlin, New-York, 1977; G. Welter, *Histoire des sectes chrétiennes des origines a nos jours*, Payot, Paris, 1950; Joseph Longton, *Fils d'Abraham, Panorama des communautés juives, chrétiennes et musulmanes*, Brepols, Belgique, 1987; Kurt Hütten, *Seher, Grübler, Enthusiasten. Das Buch der traditionellen Sekten und religiösen Sondernbewegungen*, Quell Verlag, Stuttgart, 1989; *Handbuch der Religiöse Gemeinschaften. Frei Kirchen, Sondergemeinschaften, Sekten, Weltanschaungen, Missionierende Religionen des Ostens, Neureligionen, Psycho-Organisationen*, Gütersloher Verlagshaus, Gutersloh, 1993; *Religions, Sects and Movements*, număr tematic în „Studia missionalia", vol. 41/1992, Editrice Pontificia, Universita Gregoriana, Roma; Jean Vernette, Claire Moncelon, *Dictionnaire des groupes religioux aujourd'hui. Religions, Eglises, Sectes, nouveaux mouvements religieux, mouvements spiritualistes*, P.U.F., Paris, 1995; Christian Plume, Xavier Pasquini, *Encyclopedie des sectes dans le monde*, Editions Henry Veyrier, 1984;

prezenta sintetic istoricul şi elementele doctrinale specifice sectelor a căror influenţă prozelitistă se simte în spaţiul ortodox.

II.1. Baptismul

Baptismul a apărut în secolul al XVII-lea, are rădăcini mai vechi, este inspirat direct din anabaptism şi menonism şi, după cum este uşor de observat, din însuşi numele pe care şi l-a luat, doctrina şi practica baptistă se leagă de un act fundamental pentru viaţa creştină, pentru începutul vieţii în Hristos, anume Botezul. Dacă o afirmaţie esenţială a protestantismului este mântuirea prin credinţă, „sola fide", atunci baptiştii au ajuns la concluzia logică ultimă, anume că fiind în imposibilitate de a crede, de a face o mărturisire de credinţă, copii nu pot primi Botezul şi deci ei nu pot fi botezaţi. Numai persoanele capabile să facă mărturisirea de credinţă sunt acceptate la Botez[149]. Negând orice valoare sacramental-mântuitoare actului Botezului, baptiştii reduc afundarea în apă a omului care doreşte să devină creştin doar la aducerea-aminte, la memorialul morţii şi învierii lui Hristos. În urma acestui act săvârşit cu multă solemnitate, cu o participare impresionantă a membrilor baptişti, cel botezat la vârstă adultă devine prin convertirea sa interioară un următor al lui Hristos. Botezul este un act solemn prin care o persoană ce s-a decis să urmeze lui Hristos primeşte „Botezul exterior", propriu-zis, după ce prin pregătire specială a primit „Botezul interior" cu Duhul Sfânt[150], singurul mântuitor, şi care face aproape inutilă scufundarea în apă, act ce de fapt nici nu aduce iertarea păcatelor, acestea fiind anulate prin convertire,

---

Johannes Gründler, *Lexikon der Christlichen Kirchen und Sekten,* vol. I-II, Herder, Wien, Freiburg, Basel, 1961.

[149] William J. Whalen, *Separated Brethren, a Survey of Protestant, Anglican, Eastern Orthodox and other Denominations in the United States,* Huntington, 1979, p. 72.

[150] Jaroslav Pelikan, *op. cit.,* p. 317.

actul interior premergător ce poate dura până la vârsta adultă. Omul este astfel lipsit de harul Duhului Sfânt dat de „naşterea din apă şi din Duh" (Ioan 3, 3-5), Botezul fiind pentru baptist mai curând o declaraţie personală de apartenenţă la comunitatea baptistă. Deşi problematica Botezului la vârstă adultă este premergătoare baptismului şi se întemeiază pe interpretarea unilaterală a textelor biblice şi neînţelegerea actului de mărturisire a credinţei în complexitatea lui, totuşi baptiştii, ca de altfel majoritatea sectelor, consideră că această mişcare reprezintă „reînvierea creştinismului primar"[151], reactualizarea după secole a Bisericii dintru început, de la Cincizecime, când cei adunaţi la Ierusalim la sărbătoarea Cincizecimii ebraice, la îndemnul Sfântului Apostol Petru: „Pocăiţi-vă şi să se boteze fiecare dintre voi în numele lui Iisus Hristos spre iertarea păcatelor voastre şi veţi primi darul Duhului Sfânt, căci vouă este dată făgăduinţa şi copiilor voştri şi tuturor celor de departe, pe oricâţi îi va chema Domnul Dumnezeul nostru" (Fapte 2, 38-39), au primit Botezul. Coroborat cu textul de la Sfântul Evanghelist Marcu, „Cel ce va crede şi se va boteza se va mântui..." (Marcu 16, 16) şi altele din Noul Testament (Fapte 22, 16; I Petru 3, 21), baptiştii consideră că botezul poate fi administrat numai celor adulţi, maturi, care pot să-şi exprime în mod conştient şi liber credinţa lor în Hristos. Însă, înaintea baptiştilor şi alţi erziarhi au proclamat botezul adulţilor, ceea ce determină pe unii istorici baptişti să-şi revendice o origine mai timpurie decât cea de obicei recunoscută, anume, mişcarea anabaptiştilor în secolul XVI. Adepţii lui Petru Bruys, petrobrusienii la începutul secolului XII, respingeau botezul copiilor, în nordul Franţei, atitudine condamnată de un fost călugăr benedictin Henric de Lausanne. Arnold de Brescia şi valdenzii, respingeau pedobaptismul. Dacă aceşti premergători ai

---

[151] Dr. Alexa Popovici, *Istoria baptiştilor în România*, vol. I, Editura Bisericii Baptiste Române, Chicago, 1980, p. 9.

baptismului reprezentau oarecum aspectul practic al problematicii, autorul moral al refuzului de a boteza copiii poate fi identificat în persoana lui Petru Abelard (1079-1142), care susținea, împotriva lui Anselm de Canterbury, primatul rațiunii asupra credinței, cunoscut în formulele scolastice consacrate „intelligo ut credam" (înțeleg ca să cred) spre deosebire de „credo ut intelligam" (cred ca să înțeleg). Corifeii mișcării de mai sus respingeau, în general, multe dintre adevărurile doctrinare și practicile cultice creștine consacrate care vor fi respinse ulterior si de baptiști și de alte secte creștine: tot ceea ce nu are temei în Sfânta Scriptură este lipsit de valoare. Biserica adevărată este alcătuită numai din adepții mișcării respective, nu există Taine prin care credinciosul primește harul mântuitor, nu este nevoie de preoție sacramentală, semnul crucii este odios, nu trebuie să se facă jurăminte. Aceste atitudini și concepții s-au perpetuat peste veacuri și s-au constituit într-o paralelă coexistentă și parazitară Bisericii, concretizată astăzi prin puzderia de secte-denominațiuni în spațiul creștin.

Anabaptistul este cel care se rebotează, cel care primește din nou Botezul, primește rebotezarea (Wiedertaufer), din rațiuni antipedobaptiste. Aceasta se întâmpla în contextul Reformei mai întâi în Elveția, printre adepții lui Zwingli, care însă în cele din urmă a respins această practică, iar conducătorii elvețieni ai mișcării anabaptiste Conrad Grebe, Iacob Faulk, Felix Mantz și alții au fost condamnați la moarte prin înnecare pentru că nu au voit să renunțe la botezul adulților prin cufundare în apă. În 1529, Dieta de la Speyer a hotărât ca toți anabaptiștii și fiecare persoană rebotezată să fie ucisă. Așa se face că până în 1531 în Tirol și Gortz au fost executați aproximativ 1000 de oameni, în Einsisheim 600, la Linz în șase săptămâni au fost ucise 73 de persoane din aceleași motive, ceea ce oferă imaginea apocaliptică a disputelor și dimensiunea pseudomartirică a celor care se jertfeau pentru principiul Botezului la vârstă adultă, jertfă însă

mai puțin pe altarul adevărului teologic, al credinței drepte în Hristos. Dacă mișcarea anabaptistă s-a manifestat mai pregnant sub aspect practic, prin suportarea persecuțiilor, totuși trebuie să menționăm și formularea credinței în *Confesiunea Schleitheim* (1527), care spunea despre Botezul pruncilor că este „cea mai înaltă și oroarea de căpetenie a papei, dar și a Bisericilor protestante care au menținut pedobaptismul.

Confesiunea de la Schleitheim, un sat în apropiere de Schaffausen, a fost redactată de către Michael Sattler, unul dintre membrii „Uniunii frățești a copiilor lui Dumnezeu credincioși și botezați", care însă a fost prins, torturat și ars pe rug la Bothenberg. Mărturisirea de credință anabaptistă arată, între alte puncte de vedere doctrinare, că Botezul trebuia oferit numai credincioșilor, frângerea pâinii trebuia făcută numai în prezența celor care au fost botezați, viața morală a membrilor comunității să fie cât mai rigoristă, iar aceștia, deși trebuiau să se supună autorității statale, nu aveau voie să ocupe vreo dregătorie politică și socială. Declarându-se ferm împotriva serviciului militar, a legilor care constrângeau libertatea de conștiință, a jurământului de supunere față de principi, a taxelor, a impozitelor, a proprietății particulare, a alcoolului, jocurilor de noroc, luxului, anabaptiștii au trecut la transpunerea în practică a cestor principii, la constituirea unui model socio-politic de organizare umană în contextul tulbure al vremii, atât în plan religios, dar și prin mișcările țărănești, expresia concretă a acestora fiind războiul țărănesc german din 1524-1525 condus de Thomas Müntzer. Astfel, anabaptiștii au reușit să creeze la Münster „comunitatea celor aleși", un regim teocratic care suprima proprietatea și regla viața personală a membrilor proprii până în cele mai mici detalii. Conducătorii comunității de la Münster au fost lutheranul Rotmann, care s-a rebotezat și a trecut la anabaptiști, reușind să convertească pe unii la programul ideologic ce includea comunitatea bunurilor și ideea împărăției de o mie de ani, și emigrantul olandez Jan

Matthys, brutar, autodeclarat profet al comunității, al cărui loc este preluat, după căderea lui în luptă, de către Jan van Leyden, autoproclamat „regele Sionului", predicator entuziast, care, datorită numărului mare de femei necăsătorite din Münster şi, având ca model pe unii dintre patriarhii Vechiului Testament, a introdus poligamia, el însuşi căsătorindu-se cu 17 femei.

Expresie a Reformei radicale, anabaptismul, prin comunitatea de la Münster, se constituie în temelia pe care s-a clădit antipedobaptismul modern[152]. Dieta de la Worms din 1535 a hotărât să desfiinţeze experimentul de la Münster, revendicativ, radical şi păgubitor psihic şi social, anabaptismul răspândit şi în Elveţia, Tirol, Italia septentrională, Germania meridională, Boemia şi Moravia, manifestându-se apoi pacifist, religios, spiritual-contemplativ. Grupuri din Germania şi Moravia, conduse iniţial de Iacob Hutter (1536), au continuat un mod de viaţă comună, însă persecutaţi au ajuns şi în alte părţi ale lumii, precum Ungaria şi Ucraina, dar mai ales, în secolul trecut, în America de Nord (Dakota de Sud) şi Canada (Manitoba), unde sunt cunoscuţi şi astăzi sub numele de luttheriţi, practicând agricultura în comun

Mennonismul poate fi considerat tot o formă de anabaptism însă mai moderat şi fără dimensiunea socială radicală pe care o cunoscuse comunitatea de la Münster. Mişcarea îşi are originea în Olanda, unde Menno Simons (1496-1561) a îmbrăţişat opiniile anabaptiste renunţând la

---

[152] Ioan Bunaciu, *Propoveduirea în Bisericile creştine baptiste*, Bucureşti, 1976, p. 18-24; cf. Bruno Wurtz, *Doctrinele principalelor secte ale creştinismului contemporan*, Timişoara, 1988, p. 15-25; Ovidiu Drâmba, *Istoria culturii şi civilizaţiei*, vol. IV, Editura Ştiinţifică, Bucureşti, 1994, p. 288-291; Earle E. Cairns, *Creştinismul de-a lungul secolelor. O istorie a Bisericii creştine*, Societatea Misionară Română, 1992, p. 296-300; Jaroslav Pelikan, *op. cit.*, p. 315-318; P. I. David, *Călăuză creştină*, p. 135-136.

calitatea sa de preot romano-catolic în 1536. Cei care l-au urmat au renunțat la denumirea de anabaptiști din rațiuni de securitate, având în vedere persecuțiile și decimările la care au fost supuși aceștia. Mennoniții administrau Botezul prin stropire, nu prin afundare în apă, și în comunitatea lor erau adepții unor principii între care amintim refuzul serviciului militar, refuzul prestării jurământului, toleranța religioasă și, firesc, refuzul Botezului copiilor. Menno Simons a făcut mai multe călătorii, organizând comunități mennoniste în Olanda sau Germania. În anul 1676, menoniților li s-a acordat libertate religioasă în Olanda. În 1663 ia ființă prima comunitate mennonită din S.U.A., la Germantown (Pennsylvania). Astăzi există în lume 1,5 milioane de creștini mennoniți dintre care 350.000 în S.U.A., 150.000 în India, 152.000 în Zair, 140.000 în țările fostei U.R.S.S., 120.000 în Canada, 20.000 în Germania etc.[153].

II.1.1. Istoric

O verigă între anabaptism și baptism, mennonismul a constituit spațiul favorabil apariției Baptismului propriu-zis, pentru că personalitatea lui John Smyth, de care se leagă începuturile acestei secte creștine, a fost influențată în emigrația acestuia în Olanda, de atmosfera spirituală din acest spațiu. Pe de altă parte, apariția baptismului trebuie legată de atmosfera generală a Occidentului protestant de la începutul secolului al XVI-lea: Reforma din Anglia (1534) de sub Henric al VIII-lea și conflictul noii Biserici Anglicane cu Biserica Romano-Catolică, diversitatea teologică a diferitelor direcții din noua Biserică (episcopalienii, puritanii, independenții,

---

[153] Joseph Langton, *Fils d'Abraham. Panorama des communautes juives, chretiennes et musulmanes*, Edition Brepols, 1987, p. 148-151; cf. H.J. Goertz, *Mennoniten* în *Okumene Lexicon. Kirchen, Religionen, Bewegungen*, Lembeck-Knecht, Frankfurt am Main, 1987, p. 800-803.

congregaționiștii), persecuțiile la care erau supuși unii dintre dezidenți. Între aceștia se numără și grupul congregaționist de la Gainsborough, apărut în 1606, care, sub conducerea lui John Smyth (1554-1612), a emigrat în Olanda, la Amsterdam, în 1607. La Amsterdam, John Smyth și alți adepți ai grupului său, între care Thomas Helwys și John Murton, au primit, influențați de mennonism, un Botez nou, prin stropire cu apă. Întorcându-se în Anglia, în 1612, Thomas Helwys (1550-1616) și adepții săi au întemeiat la Londra, în 1612, prima comunitate baptistă. Această primă comunitate, care practica Botezul prin stropire și susținea, în ceea ce privește doctrina teologică, idei arminiene[154], este cunoscută sub numele de *baptiștii generali*, care manifestau și o toleranță largă față de toate confesiunile. Din grupul baptiștilor generali s-au desprins *baptiștii particulari*, în 1633, în comunitatea baptistă a lui Henry Iacob, care au început să boteze prin afundare.

Baptismul s-a structurat puternic în America, unde a fost adus, în 1639, de către Roger Williams. Cu toată aparenta unitate dată de denumirea generică, baptiștii s-au constituit în mai multe grupări, între care cele mai importante sunt următoarele: baptiștii celor șase principii; baptiștii de ziua a 7-a; baptiștii liberi; baptiștii unitarieni; baptiștii cufundători; baptiștii cuvântului; baptiștii frățietății etc.

Dezvoltarea și extinderea baptismului american impune punctarea câtorva momente importante ale acestui proces. Astfel, în anul 1707, se înființează *Asociația baptistă de la Philadelphia*, iar în 1773 ia ființă *Convenția baptistă de Sud*, adesea numită „copilul-problemă al protestantismului american", care a ajuns să fie cea mai mare comunitate neo-

---

[154] *Arminienii* era adepții teologului Iacob Arminius (1560-1609), care a contestat concepția predestinației absolute a lui Jean Calvin, reconsiderând aspectul libertății umane și mărturisind că Hristos a murit pentru ca toți oamenii să se mântuiască. Doctrina arminiană a fost condamnată la Sinodul de la Dordrecht, 1618, în Olanda.

protestantă din America, aceasta datorită zelului misionar şi participării la mişcările evanghelice care se manifestă în societatea americană de astăzi, dintre ai căror exponenţi amintim pe baptistul Billy Graham sau penticostalul Oral Robert. Un moment important al istoriei baptiste este anul 1792, când William Carey, misionar în India, denumit şi „părintele misiunilor moderne", a înfiinţat „Societatea Misionară Baptistă Engleză". În 1905 a luat fiinţă *Alianţa Baptistă Mondială*, care are sediul acum la Washingthon. Secolul XX înregistrează răspândirea baptismului şi în fosta U.R.S.S., în ciuda ateismului militant oficial. Există astăzi o comunitate baptistă internaţională cu aproximativ 65 de milioane de credincioşi, dintre care 35 milioane botezaţi. Dintre personalităţile care au mărturisit credinţa baptistă amintim pe John Bunyan, John Milton, autorul „Paradisului pirdut", Daniel Defoe, autorul lui „Robinson Crusoe", personalităţi politice, precum preşedinţii americani Harry Trumann, Jimmy Carter sau Bill Clinton, sau luptătorul pentru drepturile civice ale populaţiei de culoare, pastorul Martin Luther King. Baptiştii participă în mare parte la mişcarea ecumenică

II.1.2. Baptismul în România

Din America, baptismul s-a răspândit prin intermediul unor americani şi în Europa. În România, baptismul a pătruns prin filieră germană, în Germania fiind convertit, de către un marinar american, I.G. Oncken, în 1834, la Hamburg. Oncken a călătorit în Rusia şi România (1869). În România, prima comunitate baptistă ia fiinţă la Salonta, în 1875, fiind condusă de pastorul Mihai Kornay, ordinat pastor de către Oncken însuşi. Prima comunitate baptistă în Transilvania a fost organizată de croitorul Antal Novac.

Mihai Kornay a întemeiat comunităţi în judeţele Bihor, Arad şi Timişoara, mai întâi printre unguri, dar au fost atraşi

ulterior şi români, pe care Budapesta urmărea să-i deznaţionalizeze prin aderare la o credinţă străină de spiritul românesc şi ieşirea de sub autoritatea morală, spirituală a Bisericii Ortodoxe şi a preotului român. Se vizau prin trecerea la credinţa baptistă interese politice, ca de altfel prin procesul prozelist în genere, mărturia unui deputat maghiar în Parlamentul de la Budapesta, Oliver Almay, care spunea următoarele în ziarul „Arady Kozlony" din anul 1913, fiind elocventă în acest sens: „Chestiunea naţională românească ar trebui dezvoltată aşa, ca poporul român să fie dezlegat de sub conducerea preoţilor români. E de mare însemnătate că chestia românească, cel puţin în prima parte, poate fi dezlegată cu ajutorul baptismului. Baptismul poate ajunge la cuceriri de necrezut în judeţul Aradului. Lucrul acesta îl consider ca foarte important deoarece în acest chip poporul român scapă de sub influenţa preoţilor fanatizatori"[155]. Iată o mărturie externă, de o excepţională valoare, pentru rolul preoţimii ortodoxe şi al Bisericii româneşti în cristalizarea, consolidarea şi permanenţa etnică română care invită şi astăzi la aceeaşi dăruire pentru Biserică şi neam din partea preoţimii ortodoxe.

În regat, în România de dinainte de 1918, istoria baptismului începe cu constituirea unor comunităţi baptiste pentru germanii din Bucureşti şi din Dobrogea. Primul român trecut la baptism este considerat a fi Constantin Adorian, botezat de pastorul baptist german Hammerschmit la Bucureşti în 1903, apoi Radu Taşcă, originar din Pecica, jud. Arad, care a întemeiat comunităţi baptiste în Dobrogea, între care cea de la Cernavodă. Constantin Adorian, după ce a făcut studii la Seminarul Baptist de la Hamburg, centru european al baptismului, distrus însă de nazişti, care nu au agreat această sectă, revenit în ţară, a fost primul pastor baptist din România. Baptiştii români însă, din dorinţa de a mai câştiga ceva

---

[155] Episcop Grigorie Comşa, *Biserica, statul şi baptismul*, Bucureşti, 1926, p. 28.

vechime pe teritoriul românesc, deşi pretind şi ei că sunt creştini de 2000 de ani pe acest teritoriu născut creştin şi român simultan, aşa cum se mai aude în mass-media prin vocea unor pastori baptişti, leagă începutul baptismului la noi în ţară de venirea familiei Hammerschmit în 1856. Dar această familie era germană şi prin ea s-a făcut prozelitism între germani, aşa cum şi alt predicator baptist, Augustin Leibig, care boteza în 1865 câteva persoane în apa Dâmboviţei, era tot german, după cum şi primul lăcaş de cult deschis la Bucureşti, în 1866, era tot pentru germanii din România. De fapt, aşa cum spune pastorul Alexa Popovici în „Istoria baptiştilor din România", baptismul, prin pastorii şi adepţii săi, urmăreşte două scopuri: 1) de infiltrare; 2) de consolidare, scopuri ce au interferat şi interferează permanent în virtutea prozelitismului sectar baptist, potrivit căruia „fiecare baptist trebuie să fie un misionar", aşa cum lansează deviza Oncken şi, de asemenea, fiecare baptist în timpul secerişului vieţii trebuie să aducă la comunitate măcar „un singur snop", pentru a nu fi considerat „slugă leneşă" şi „pom neroditor".

Baptiştii, prin Legea Cultelor din 1928, sunt recunoscuţi ca asociaţie numai în Transilvania, deşi au activat în toată ţara, iar în 1948 au fost recunoscuţi drept cult de către Statul român, în 1950 publicându-se „Statutul de organizare şi funcţionare a cultului creştin baptist".

Prozelitismul baptist se manifestă astăzi, ca de altfel şi al altor secte şi noi mişcări religioase, puternic favorizate de subsidii financiare din Vest. Arogându-şi vechime bimilenară, dar nepierzând ocazia de a calomnia valorile spirituale şi culturale româneşti, lăcaşurile de cult ortodoxe, iconografia, Biblia sinodală, personalităţi politice şi culturale geniale ale neamului, ªtefan cel Mare şi Sfânt sau Mihai Eminescu, baptiştii sunt mesagerii unei spiritualităţi de grup, „poporul baptist". Limbajul şi atitudinile baptiştilor, caracterizate de un sentimentalism fad, lipsit de consistenţă dogmatică, singura care face viabilă experienţa religioasă autentică, izbăvind-o de

devieri periculoase psihologic şi sociologic, dublată de un cult simplu, lecturi biblice, cântări de multe ori pe fundal folcloric, cuvântări fără relevanţă, subiective şi emoţionale, speculează momente de criză din viaţa umană, compensate cu ajutor frăţesc consistent material, dar care este de fapt o filantropie falsă şi prozelitistă prin care cei ignoranţi în ceea ce priveşte adevărul de credinţă ortodox şi viaţă spirituală, se leapădă de Hristos.

Misionarul sectar de orice fel, cu vocea insinuantă, va strecura îndoiala în conştiinţa interlocutorului slab, demolându-i crezurile cu o convingere demnă de o cauză mai bună. Însă acesta face jocul ispititorului. Neintegrat comuniunii adevărului Bisericii şi vieţii în Duhul lui Hristos el crează o aparenţă de comuniune, nu prin har şi iubire, ci prin emoţie umană ce ţine de abisul existenţial al oricărui om, printr-o presiune psihică tensionată, prin corupţie şi mită. Participarea impresionantă la cultul sectar improvizat şi dotat cu mijloace moderne audio-vizuale, ce contrastează cu atmosfera de lumină şi seninătate, de detaşare spirituală spre a accentua prezenţa divinului în sufletul însetat şi doritor de Dumnezeu conectat la ritmul liturgic şi poetic ortodox devenit autentic înveliş protector şi oferind pregustarea şi anticiparea vieţii celeste, dincolo de bulversarea, de conflictele şi grijile cotidiene, se constituie într-o paralelă la cultul autentic al Bisericii, la ciclul celor 7 laude încununate de aducerea jertfei celei fără de sânge la Sfânta Liturghie.

II.1.3. Doctrina

Deşi baptiştii au mai multe mărturisiri de credinţă, unitare în fond, totuşi ezită în structurarea unei doctrine unice, aceasta spun ei, din respectul pentru libertatea individuală care este cea mai importantă pentru baptism. Trebuie să menţionăm că au apărut mai multe mărturisiri de credinţă baptiste dintre care una mai importantă este cea din 1689, care, printre alte

învățături, afirmă următoarele: „Nu vă rușinați de credința voastră; amintiți-vă că ea este Evanghelia străveche a martirilor, a celor care au mărturisit-o, a reformatorilor și a sfinților. Mai presus de toate ea este adevărul lui Dumnezeu pe care porțile iadului nu îl pot birui. Viețile voastre să fie o podoabă a credinței voastre, exemplul vostru să vă împodobească crezul. Mai presus de toate trăiți în Iisus Hristos, umblați în El, acordând crezare numai învățăturilor pe care El le-a dat și fiți stăpâniți de Duhul Sfânt. Țineți-vă cu putere de cuvântul lui Dumnezeu care vă este arătat aici"[156].

Mărturisirea de credință cuprinde 32 de capitole în care se regăsesc în general liniile mari ale concepției teologice protestante. Există și alte mărturisiri de credință baptiste alcătuite și în America, precum Mărturisirea de la Philadelphia (1707), sau Mărturisirea de la New-Hampshire (1832), mărturisiri de credință în care se constată o îndepărtare de la doctrina calvină a predestinației, insistându-se în special asupra angajării perso-nale pentru Iisus Hristos a adultului, sancționată prin Botez, asupra autonomiei comunității locale față de stat și instituțiile eclesiale.

Totuși, există anumite principii baptiste fără de care nu se poate înțelege esența acestui grup creștin, ca și a celorlalte secte creștine și care pot fi enunțate astfel:

1. Scriptura este unicul îndreptar pentru credință și viață, și de aceea baptiștii refuză orice tradiție bisericească cu normă de viață creștină.

2. Baptiștii admit în comunitatea lor numai pe cei care în mod conștient și liber se decid pentru Hristos, se botează pe baza mărturisirii de credință și se antrenează în disciplina comunității.

3. Baptiștii înțeleg botezul ca moarte conform cu textul biblic din *Epistola către Romani 6* a Sf. Apostol Pavel și, de aceea, îl săvârșesc prin cufundare. Botezul copiilor mici care

---

156 *Mărturisirea de credință baptistă de la 1689*, f. a.

nici nu cred nici nu mărturisesc credința lor nu-l consideră Botez și de, aceea, admit rebotezarea.

4. Acceptă preoția universală și nu aprobă patronajul altei atribuții, respectiv preoția sacramentală, ci doar pe purtătorul duhului harismatic al autorității învățătorești.

5. Ei consideră comunitatea locală ca independentă și reprezentare a suprastructurii eclesiale care este inevitabilă ca organizare.

6. Baptiștii revendică libertatea conștiinței creștine și de aceea cer despărțirea Bisericii de Stat. De fapt această libertatea individuală este fundamentală în viziunea baptiștilor care au ca principiu *o Biserică liberă într-un Stat liber*. În acest sens putem consemna crezul pionierilor baptismului. Astfel Th. Helwys scria împotriva regelui Angliei: „Stăpânul nostru, regele, e doar un rege pământesc... religia oamenilor față de Dumnezeu este între Dumnezeu și ei înșiși; regele nu va răspunde pentru aceasta, nici nu poate judeca între Dumnezeu și om. Fie ei eretici, turci sau evrei, ori altceva, nu aparține puterii lumești să-i pedepsească". Roger Williams spunea că „omul nu are nici o putere de a face legi care leagă conștiința"[157]. De aceea, se poate spune că „libertatea religioasă și libertatea conștiinței caracterizează pe baptiști mai mult decât ceea ce cred ei despre Taina Botezului căruia îi neagă caracterul sacramental în favoarea unei interpretări simbolice, baptistul prin botez fiind creștinul care este un următor al lui Iisus Hristos și un membru al comunității locale, care se autodefinește ca baptistă[158].

Mai important decât Botezul este comunitatea, Biserica, - *Biserica universală* - care nu este uniunea, comitetul de

---

[157] Friedrich Heyer, *Konfessions-Kunde*, Walterde Gruyter, Berlin, New-York, 1977, p. 629-630; Denton Lotz, *Baptists* in *Dictionary of Ecumenical Mevement*, Geneva, Grand Rapols, 1991, p. 86-88;

C. Meister, *Baptisen* în *Okumene Lexikon*, p. 119-123.

[158] William J. Whalen, *op. cit.*, p. 72.

conducere, pastorul, suma tuturor baptiştilor, ci „societatea credincioşilor în Domnul nostru Iisus Hristos". Deşi formată din mai multe grupări, organizate în diferite chipuri şi răspândită pretutindeni în lume, Biserica este totuşi în El, în Iisus Hristos, şi nu este organizaţie pământească vizibilă, ci organismul viu, spiritual al celor mântuiţi, al celor care au crezut în Iisus Hristos şi au fost născuţi din nou. Apartenenţa lor la Biserica universală nu este legată de botezul baptist, de structura comunităţii şi organizarea ei, ci Biserica este oriunde acolo unde un grup de credincioşi se numesc ca Biserică pe baza unei mărturisiri de credinţă personale. Însă, noua comunitate este de fapt o rupere de Biserică, un factor de contestare şi de disoluţie a Bisericii. Este o sectă (verbul latin *seco, -are = a tăia*), ceva tăiat dintr-un întreg. Chiar dacă membrii acestei comunităţi se consideră pe ei înşişi Biserica, aceasta nu mai este o instituţie cu scopuri supranaturale care cuprinde şi pe cei drepţi şi pe cei păcătoşi, pentru mântuirea lor, ci este o comunitate exclusiv a credincioşilor renăscuţi în mod personal. Structurarea noii comunităţi, paralele Bisericii, este consecinţa unui act subiectiv uman, generat de emoţionalitate şi nu consecinţa unui act divin întemeietor, respectiv jertfa, moartea şi învierea lui Hristos care premerge Cincizecimea, momentul incipient al istoricităţii Bisericii care penetrează şi umple timpul şi spaţiul uman spre a-l face mediu al Împărăţiei lui Dumnezeu. Această modalitate nouă de înţelegere eclesială, trecând cu buretele peste istoria Bisericii care este realitatea prezenţei şi lucrării efective a lui Hristos prin Duhul Sfânt în lume, lume care a înregistrat pentru conştiinţa şi spiritualitatea creştină modele de sfinţenie, de dăruire absolută lui Hristos şi care a marcat din temelii istoria şi cultura lumii se datorează, potrivit pretenţiei oricărui „ales", revelaţiei individuale, iluminării prin lucrarea nemijlocită a lui Dumnezeu asupra individului uman. Credinţa în sensul tezaurului de învăţături mântuitoare şi harul divin trec în plan secund şi nu sunt hotărâtoare,

determinante pentru mântuire, pentru viața în Hristos, pentru apartenența la Biserică. Citirea Bibliei, de exemplu, în mod automat produce această „renaştere" şi „trezire" personală care unește cu Hristos şi toți cei care împărtăşesc o astfel de experiență sunt treziți personal la Dumnezeu, renăscuți spiritual şi devin frați ai lui Hristos în adevărata Biserică ce reeditează unicitatea în istoria mântuirii a Cincizecimii[159].

De fapt, această concepție eclesială este una *fundamentalistă*. Fundamentalismul este definit în general ca acea direcție devoțională intensă față de cuvântul Bibliei, devoțiune ce consideră creştinismul centrat pe persoana lui Hristos prin convertire personală. Hristos este Mântuitorul personal şi aflarea lui în mod direct, prin revelație personală, elimină condiționarea istorico-eclesială şi teologico-spirituală a Revelației ceea ce explică atitudinea ostilă fața de Tradiția Bisericii, de culturile care au receptat şi au dat un profil propriu Evangheliei. Interpretarea fundamentalistă a creştinismului capătă şi conotații milenariste, dualiste, antisociale, anticultu-rale, antiştiințifice, un refuz al lumii, al realității şi refugiu în imaginar şi oniric. Cu toate acestea, prozelitismul sectar se manifestă viguros şi cu o intenționalitate redusă la efemer şi terestru, cu ignorarea spiritualității şi a etosului local. Termenul de fundamentalism este de origine anglo-saxonă şi trebuie localizat în mediul teologic american de după 1910 când au apărut cele 12 volume intitulate *„The Fundamentals"* ce cuprindeau 90 de articole redactate de mai mulți teologi ce refuzau orice compromis cu modernitatea, cu liberalismul teologic specific unor curente ale lumii protestante şi care dădeau mărturie despre infailibilitatea absolută a Bibliei, „expresie literară a

---

[159] Max Weber, *Etica protestantă şi spiritul capitalismului*, traducere de Ihor Lemnij, postfața de Ioan Mihăiescu, Humanitas, Bucureşti, 1993, p. 148-152.

adevărului divin"[160]. Rolul secund al harului divin, contrar spiritului învățăturii creştine că „în har sunteți mântuiți" (Efeseni 2, 5), circumscrie această trezire spre Hristos ordinii naturalului, iar iluminarea nu reprezintă decât stimularea factorilor psihici ai personalității ce ajunge la o conştiință de sine superioară, fără ajutorul harului divin, fără Dumnezeu care singur mântuieşte. Putem vorbi de *automântuire personală* în această situație şi nu de mântuirea prin Hristos în Biserica Sa în care sălăşluieşte harul Sfântului Duh. De aceea, cei care vor să caute mântuirea în afara Bisericii, la grupările sectare nu află pe Hristos şi harul Său, bucuria mântuirii şi lumina vieții, ci tocmai autoexcluderea de la aceste daruri divine, rănind trupul lui Hristos, Biserica cea una. Biserica este una şi ori te situezi întru ea ori în afara ei, aşa cum Unul este şi Capul ei Hristos (Matei 6, 24).

Măsura adevărului este Hristos şi Biserica Sa, nu individul limitat care trebuie să iasă din subiectivitatea sa şi să se afilieze normei obiective a adevărului care este Hristos şi Biserica Sa, cu tezaurul său de dogme şi viață harică.

Opusul nu este decât individualismul orgolios şi fanatic care instaurează o ordine a supunerii necondiționate şi oarbe, nu comuniunea, iubirea, semnul infailibil al prezenței lui Dumnezeu, Biserica. În acelaşi timp, Biserica nu este doar o elită, constituită din cei aleşi, ci din toți membrii care se purifică neâncetat de păcatele care sunt inerente condiției umane în istoricitatea ei, aceasta prin harul dumnezeiesc lucrător în Biserică, în comuniunea cu Hristos.

În aceste condiții, în ciuda unei perspective sociologizante care vede în sectă o viitoare Biserică printr-un proces de autoevaluare mai degrabă decât de atingere a parametrilor

---

[160] Jared Wicks, *Fondamentalisme* în *Dictionnaire de Theologie foundamentale*, Bellarmin, Cerf, Paris, Montreal, 1992, p. 473 cf. Gilles Kepel, *Dumnezeu îşi ia revanşa*, p. 126-127; Kurt Hütten, *Seher, Grubler, Enthusiasten*, Quell Verlag, Stuttgart, 1989, p. 175.

eclesialității, secta este doar o grupare religioasă, o asociație de indivizi legați de un anumit ideal, poate un spațiu de inițiere din moment ce membrii ei pretind, nejustificat, a fi o elită spirituală, nu însă Biserica pentru că a fi membru al Bisericii înseamnă a urma calea pe care Dumnezeu a lăsat-o în istoria umană pentru ca oamenii să aibă părtăsie de viața dumnezeiască, de relația simțită cu Mântuitorul Iisus Hristos şi nu calea pe care diverşi „iluminați" au găsit de cuviință să o impună unora mai puțin cunoscători ai adevărurilor credinței, dar dornici de afirmare în virtutea unui orgoliu nestăpânit.

Având în vedere cele spuse mai sus cu greu pot fi înțelese unele „axiome" ale „eclesiologiei" sectare aşa cum au fost formulate de I. Bunaciu.

1. Axioma teologică. *Dumnezeu cel Sfânt şi plin de iubire are dreptul să fie suveran.*

Suveranitatea lui Dumnezeu este evidentă în iubirea Sa față de om. Ea nu este de natură arbitrară. Dacă ar fi aşa, am asista la monstruozitatea teologică a dublei predestinări, a unora spre bine şi a altora spre rău potrivit unei voințe arbitrare a lui Dumnezeu.

2. Axioma religioasă: *Toți oamenii au acelaşi drept de a sta în legătură cu Dumnezeu.*„Dumnezeu vrea ca toți oamenii să se mântuiască şi la cunoştința adevărului să vină" (I Timotei 2, 4). Toți oamenii sunt chemați la comuniunea cu Dumnezeu prin Hristos şi Biserica Sa. În perspectiva sectară, această legătură o asigură doar secta respectivă şi nu Biserica „stâlpul şi temelia adevărului" care de aproape 2000 de ani a sfințit pe oameni şi lumea, oferind-o lui Dumnezeu, jertfă ca răspuns la darul Său de Sine în Hristos Iisus.

3. Axioma eclesiastică. *Toți credincioşii au dreptul la aceleaşi privilegii în Biserică.* Formal, axioma este valabilă pentru că darul mare al Bisericii este acela de a oferi „naşterea de sus - din apă şi din Duh", filiația divină şi apartenența la Trupul lui Hristos. Numai că trebuie să avem în vedere structura ierarhizată a Bisericii, care însă nu crează inechități ci implică

responsabilităţi sporite în funcţie de talanţii încredinţaţi. Să ne gândim doar la cuvintele Sfântului Apostol Pavel: „Pe unii i-a pus Dumnezeu în Biserică: întâi apostoli, al doilea prooroci, al treilea învăţători, apoi pe cei cu darul de a face minuni, apoi darurile vindecărilor, ajutorările, cârmuirile, felurile limbilor. Oare toţi sunt apostoli? Oare toţi sunt prooroci? Oare toţi învăţători? Oare toţi au putere să săvârşească minuni? Oare toţi au darul vindecărilor? Oare toţi vorbesc în limbi? Oare toţi pot să tălmăcească?" (I Corinteni 12, 28-30). Toţi însă alcătuiesc Trupul lui Hristos care se întemeiază întru iubire. Biserica este constituită după expresia plastică şi atât de realistă a Mântuitorului Hristos din turmă şi păstor (Ioan 10), idee preluată de scriitorii nou testamentari (Fapte 20, 28; I Timotei 3, 4-5; I Petru 5, 1-2), de Părinţii şi Scriitorii bisericeşti, practică apostolică transmisă până astăzi şi pentru totdeauna „prin punerea mâinilor" (II Timotei 1, 6; Fapte 14, 23; 19, 6, 12). Aşa-zisul privilegiu este plus de responsabilitate şi slujire întru rânduiala statornicită de Dumnezeu Însuşi după criterii divine şi nu umane. Orice abatere de la aceasta, orice inovaţie este uzurpare şi neorânduială, afront la adresa Dumnezeului păcii şi orânduielii.

4. Axioma morală: *Ca să fie responsabil sufletul trebuie să fie liber*. Libertatea nu poate fi separată de adevăr din punct de vedere creştin aşa cum arată Însuşi Mântuitorul Iisus Hristos „Adevărul vă va face liberi" (Ioan 8, 32). Există, aşadar, o intercondiţionare între adevărul şi libertatea creştine revelate de Dumnezeu şi experiate în comunitatea eclesială dintru început ca dar al Sfântului Duh, criteriu al adevărului: „Unde este Duhul Domnului acolo este libertatea" (II Corinteni 3, 17). Libertatea creştină înseamnă o credinţă dreaptă aşa cum a fost aceasta revelată de Dumnezeu, formulată de Biserică şi experiată dintotdeauna în diversitate în funcţie de inculturaţia Evangheliei în comunitatea creştină - Biserica, unde „darurile sunt felurite, dar acelaşi Duh şi felurite slujiri sunt dar acelaşi Domn, şi lucrările sunt felurite dar este acelaşi Dumnezeu care

lucrează toate în toți" (I Corinteni 12, 4-6) şi aceasta dintru început de la Cincizecime, neîntrerupt până în vremea noastră şi pentru totdeauna. Adevărul creştin nu înseamnă revelație individuală şi rupere de Biserică, care este orizontul adevărului şi libertății creştine, aceasta pentru că în ea este prezent însuşi Dumnezeu care penetrează şi iradiază de frumusețe spirituală creația şi umanitatea întreagă, pentru ca aceasta să viețuiască deiform întru libertate şi comuniune cu izvorul vieții.

5. Axioma civico-religioasă. *O biserică liberă într-un stat liber.* De la libertatea individuală se face saltul la libertatea comunității şi la cea asigurată într-un stat prin legile de rigoare. Însă, de multe ori, libertatea individuală riscă egoismul, autoeliminându-se din ordinea libertății Duhului care este Duhul unității. Libertatea induviduală înseamnă de multe ori egoism, interes propriu, neînțelegere a spiritului şi etosului unor alte comunități ce şi-au cristalizat şi îşi cristalizează neîncetat o ordine spirituală proprie. Libertatea individuală, cel puțin aşa cum este înțeleasă în contextul socio-politic este una juridică, civică care se defineşte mai degrabă ca un „refuz al sacrului"[161] respectiv al valorilor religioase statornicite dar mereu noi şi înnoitoare pentru cine se integrează ordinii şi spațiului eclesial sacru. Cât despre o aşa-zisă „biserică liberă într-un stat liber" problema este mult mai complexă şi mai nuanțată, pentru că democrația americană care statuează în general această teză, şi unde orice religie creştină sau necreştină are aceeaşi valoare în fața legislației, nu cunoaşte şi nu are o experiență în relația stat-Biserică aşa cum a avut-o şi o are Europa atât în partea orientală unde s-a constituit „simfonia bizantină" paradigmă pentru o evoluție ulterioară a acestei relații cu toate conflictele şi neajunsurile, unde secole de-a rândul Biserica a fost „Biserica de stat"

---

[161] Marc Auge, *Religie şi antropologie*, traducere şi prefață de Ioan Pânzaru, Editura Jurnalul literar, 1995, p. 82.

oficială, dar şi în partea occidentală unde întotdeauna Roma căuta să fie deasupra imperiilor şi regatelor, fiind bine cunoscute conflictele notorii din Evul Mediu până la perioada Concordatelor şi la divorţul actual dintre ordinea eclesială şi cea statală. Libertatea umană e una relativă, ca şi cea conferită de către orice legislaţie umană. Libertatea în sens absolut ţine de ordinea divină şi este dată şi se dobândeşte în acelaşi timp prin comuniunea cu Dumnezeu. Adevărul spiritual eliberează şi instaurează adevărata libertate a Duhului, este „dreptate şi pace şi bucurie în Duhul Sfânt" (Romani 14, 17), date de experienţa spirituală în comuniunea Bisericii, neîntrerupt până în vremea noastră şi totdeauna, experienţă obiectivă şi subiectivă în acelaşi timp, verificată într-o continuitate eclesială neîntreruptă. Nu se poate deci ca un grup de indivizi „liberi" să constituie o „biserică liberă" într-un spaţiu de o densitate spirituală aparte. Ceea ce realizează aceştia sunt de fapt presiuni, bine cunoscute de altfel, de ordin economico-financiar, sau presiuni la adresa persoanelor mai slabe pentru a le aservi şi a crea un grup social care reprezintă interese străine, uşor decelabile prin praxisul exercitat într-o lume ce are acces la informaţie şi sesizează direcţiile şi tendinţele la nivel mondial[162].

6. Axioma socială: *Iubeşte pe aproapele tău ca pe tine însuţi*, deşi reproduce porunca biblică a Mântuitorului Iisus Hristos care în Biserica Sa constituie fundamentul comuniunii creştine, pentru că „întru aceasta vor cunoaşte toţi că sunteţi ucenicii Mei, dacă veţi avea dragoste unii faţă de alţii" (Ioan 13, 35), nu poate fi considerată decât în perspectiva unei solidarităţi umane redusă doar la grupul „celor aleşi", cei de aceeaşi credinţă. Axioma neoprotestantă în general poate fi formulată mai exact după cum urmează: „Leapădă-te de credinţa ta, de Biserica ta, şi vino la noi pentru că îţi oferim tot ceea ce

---

162 Pr.dr. Constantin Coman, *Ortodoxia sub presiunea istoriei. Interviuri*, Editura Bizantină, Bucureşti, 1995.

doreşti". Solidaritatea este una de interes, una de cooptare de noi membri, prin orice mijloace şi nu una de slujire creştină autentică. Experienţa românească post-decembristă este una grăitoare şi revelatoare despre autenticele dimensiuni ale acestei „iubiri". Ceea ce este de remarcat este însă solidaritatea dintre membrii unei grupări, ai unei denominaţiuni creştine, ceea ce poate constitui un exemplu pentru toţi membrii Bisericii noastre: ajutorarea celor suferinzi, în lipsuri materiale, împlinirea datoriilor financiare minime faţă de parohie ca Biserica să poată desfăşura o amplă lucrare caritativă sau a construi biserici, lăcaşe de cult şi case parohiale în fiecare aşezare umană.

II.1.4. Organizare şi cult

Baptiştii sunt organizaţi în ceea ce pretind ei a fi Biserica. Comunitatea baptistă este constituită prin unirea voluntară a unui grup de credincioşi care optează pentru credinţa baptistă. Astfel, ei renasc spiritual, experiind „naşterea din nou", personală, prin declaraţia publică a conştiinţei individuale de identificare cu voinţa lui Iisus Hristos, Fiul lui Dumnezeu. Bisericile alcătuiesc *comunitatea*, iar mai multe comunităţi alcătuiesc *uniunea*. Baptiştii din România sunt reuniţi în *Uniunea Bisericilor Creştine Baptiste din România*, care editează lunar revista „Creştinul azi" şi care îşi are sediul la Bucureşti, B-dul N. Titulescu, nr. 56. În fruntea Uniunii Baptiste din România se află un preşedinte. Baptiştii din România sunt afiliaţi la Federaţia Baptistă Europeană şi la Alianţa Mondială baptistă. În România există aproximativ 127.000 de baptişti, grupaţi în 1800 de comunităţi cu peste 700 de pastori. Învăţământ teologic superior pentru pregătirea personalului de cult există la Bucureşti - Institutul Teologic Baptist - şi Universitatea Emanuel din Oradea.

Comunităţile baptiste nu sunt parohii în sensul clasic, administrativ şi sacramental al cuvântului, unde se săvârşeşte

Euharistia şi credincioşii sunt încorporaţi Trupului Tainic al lui Hristos – Biserica –, unde sunt sfinţiţi în diferite împrejurări ale vieţii şi experiază plenitudinea demnităţii de fiu al lui Dumnezeu prin harul Duhului Sfânt, sub autoritatea spirituală a preotului canonic hirotonit de către episcopul locului şi responsabil de mântuirea celor încredinţaţi lui spre păstorire. În viziunea doctrinarilor baptişti, ca de altfel şi a abordărilor din perspectiva psihologiei şi a socilogiei religiei, comunităţile sunt adunările voluntare, ale celor care au optat cu sufletul şi întreaga lor conştiinţă pentru Iisus Hristos şi mântuirea prin credinţa în cuvântul lui Dumnezeu exprimat în Biblie. Baptiştii, ca toate celelalte secte creştine, nu au preoţie sacramentală prin care şi căreia Hristos Domnul i-a încredinţat misiunea sfinţitoare de a transmite harul în chip vizibil credincioşilor. Fiecare credincios are acces direct la Dumnezeu prin Iisus Hristos, fiecare om poate comunica direct şi personal cu Dumnezeu prin studierea textului biblic. De aceea, fiecare credincios este propriul său preot..

De la bun început se impune precizarea că denumirea de cult prin care au fost recunoscute în România pe baza mărturisirilor proprii de credinţă Bisericile, confesiunile şi sectele autorizate să funcţioneze prin reglementări de stat, nu înseamnă că din punct de vedere al adevărului creştin fiecare dintre aceste „culte" îşi dobândeşte prin aceasta eclesialitatea. Denumirea de cult pentru stat nu implică diferenţe doctrinare, teologice. Pentru statul secularizat, toate cultele sunt egale în faţa legii şi prin învăţătura şi principiile lor doctrinare şi morale, sau prin practicile rituale, aceste culte nu trebuie să contravină legilor statului sau bunelor moravuri. Acestea sunt reglementări constituţionale, juridice, de bună convieţuire cetăţenească şi de relaţii interumane întemeiate civic şi moral. Pentru stat toţi cetăţenii sunt egali în ceea ce priveşte drepturile şi îndatoririle. Din perspectivă eclesial-teologică şi spirituală, problematica raporturilor dintre cultele recunoscute de stat este mult mai nuanţată şi mai complexă, aceasta

întrucât punctul de referință nu mai este legea statală ci adevărul de credință. Criteriul adevărului este unul teologico-eclesial şi nu unul juridic civil, laic, secularizat. Adevărul creştin este al Bisericii şi este mărturisit de membrii ei care sunt întru adevăr, care trăiesc întru Hristos - Adevărul, fundamentul absolut al ordinii, al existenței cosmice şi umane. Adevărul înseamnă dreapta credință în Hristos şi perpetuarea aceluiaşi adevăr, revelat, formulat şi experiat de Biserică fără întrerupere de la început şi până în vremea noastră prin fiii ei care sunt în acelaşi timp factorii de cultură şi civilizație, de progres social în istoria umană într-o continuitate neîntreruptă ce a generat în dinamica istorică, socială şi spirituală a devenirii umane un etos specific dat de limbă, mentalități, tradiții.

Egalitatea cultelor în fața puterii seculare nu însemană şi situarea lor unanimă fătă de adevărul creştin cel unul. Mai mult, este imposibil de înțeles atitudinea unor grupuri creştine ce-şi revendică originea şi specificul prin raportarea la unele persoane cu un secol-două înaintea noastră, şi care se manifestă virulent, nihilist față de Biserica cea una, ce-şi extrage seva spirituală dintru zilele de început ale creştinismului. Teologic şi eclesial, cu toată deschiderea şi dorința de comunicare, de dialog, nu se poate pune semnul egalității între Biserica ortodoxă şi aceste noi grupări religioase sectare, nici sub aspectul învățăturii de credință de la al cărei adevăr acestea s-au depărtat în mare măsură, nici în ceea ce priveşte aportul lor la cultura şi civilizația românească profund marcată de pecetea spirituală a Ortodoxiei, a credinței adevărate.

De aceea, denumirea de cult dată de către stat în genere pentru toate confesiunile creştine dar şi pentru unele secte creştine nu îndreptățeşte pe acestea din urmă la eclesialitatea deplină care este dată numai de adevărul de credință şi de prezența harului divin lucrător permanent de la Cincizecime în Biserică. Biserica este spațiul comunicării, al comuniunii, al relațiilor iubitoare dintre oameni chemați la adorarea lui Dumnezeu întru smerenia inimii şi nu o echipă de voluntari ce

umblă din casă în casă spre a nega valorile spirituale locale, invitând la închinare străină de spiritul locului, în contradicție cu tradiția multiseculară, ce transfigurează pe credincios și spațiul său vital făcând din acesta membru al Bisericii însăși. În același timp, deși în plan eclesial și teologic nu poate fi vorba de un dialog, pentru că secatrii refuză în general dialogul, aceasta datorită lipsei de perspectivă teologică, istorică și culturală, nu se poate exclude dialogul în planul relațiilor civice și sociale, în ansamblul societății în general. Dar și la acest nivel pot să apară conflicte pentru că uneori omului i se cere pentru a fi admis într-o anumită societate economică sau la o anumită firmă să treacă la credința membrilor respectivului grup, ceea ce este inuman și contrar spiritului creștin.

Cultul propriu-zis la baptiști constă din rugăciuni, cântări, citiri din Sfânta Scriptură și predică. Serviciul divin este condus de un pastor, iar acolo unde nu este pastor, de un membru al comunității căruia i se acordă această încredințare care nu are în sine nimic sacramental, haric, ci este o desemnare a cuiva de a face ceea ce poate face oricine dintre membrii respectivei comunități. Serviciul religios are loc duminica dimineața și seara, dar și vineri sau sâmbătă seara. Fiecare dintre cei prezenți la cult, membru al comunității, poate să rostească de unul singur o rugăciune, să citească din Biblie, să rostească o meditație. Odată în lună se oficiază Cina Domnului de către pastor, ajutat acolo unde există, de către diaconul ordinat. Elementele folosite la Cina Domnului sunt pâinea și vinul, pâinea frântă în bucăți mici și vinul turnat în pahare pentru cei ce doresc să se împărtășească, citindu-se și textul de la I Corinteni 11, 23-26: „Căci eu de la Domnul am primit ceea ce v-am dat și vouă. Că Domnul Iisus, în noaptea în care a fost vândut, a luat pâine și mulțumind a zis: Luați, mâncați; Acesta este Trupul Meu care se frânge pentru voi. Aceasta să faceți pentru pomenirea Mea". Doi credincioși, după citirea textului scripturistic, poartă prin casa de adunare

talerele cu bucăți de pâine şi păhărele de vin. Cina Domnului nu actualizează nesângeros jertfa Golgotei iar pâinea şi vinul nu sunt Trupul şi Sângele lui Hristos, aşa cum a încredințat Mântuitorul pe toți cei ce se vor împărtăşi cu El, ci acest ceremonial se reduce la o dimensiune anamnetică, de aducere-aminte de ceea ce o dată a făcut Domnul pentru noi. În acest cult Hristos nu este jertfit Tatălui şi nu se aduce vreo altă jertfă pentru cei vii sau morți ci doar se comemorează acea jertfă a Lui de pe Cruce, adusă o dată pentru totdeauna[163].

Pe linia protestantismului care concepe în general mântuirea omului ca ispăşire juridică a lui Hristos în locul nostru şi pentru noi, şi pentru care Hristos nu mai este prezent în Euharistie, sectele neoprotestante au ajuns la faza extremă a acestei atitudini. La Cină, Hristos este prezent aşa cum este şi în Cuvânt, în cuvântul Scripturii. A mânca pâinea şi vinul la Cina Domnului înseamnă a comunica lăuntric cu Hristos, spiritual nu fizic. De fapt, în perspectiva credinței ortodoxe, pâinea şi vinul prefăcute prin rugăciunea de invocare în însuşi Trupul îndumnezeit al lui Hristos, efect al lucrării divine, al „energiei Domnului care lucrează cele mai presus de fire, pe care nu le poate cuprinde nimic altceva decât credința"[164] reprezintă prelungirea tainei întrupării şi a Răscumpărării, pentru toate generațiile, într-un prezent netrecător, veşnic, prin Euharistie Dumnezeu unindu-se cu noi în cea mai desăvârşită iubire, oamenii ajungând să fie un duh cu Însuşi Dumnezeu [165].

---

[163] *Mărturisirea de credință baptistă*, 30, 2, p. 46.

[164] Ioan Damaschin, *Dogmatica*, IV, 13, traducere de D. Fecioru, Bucureşti, 1938, p. 264; Nicolae I. Popoviciu, *Epicleza euharistică*, Sibiu, 1933, p. 67-68.

[165] Nicolae Cabasila, *Despre viața în Hristos*, IV, studiu introductiv şi traducere din limba greacă de Pr.prof.dr. Teodor Bodogae, Bucureşti, 1989, p. 196; Pr.prof.dr. Dumitru Stăniloae, *Teologia Dogmatică Ortodoxă*, vol. III, Bucureşti, 1978, p. 81-121

Cina Domnului nu crează comuniunea, unitatea deplină dintre Dumnezeu şi credincioşi şi între ei înşişi pentru că ea rămâne la aspectul comunicativ, nefiind puterea ce sudează pe toţi întru Domnul, care este prezent ca Persoană divino-umană, dar şi cu trupul Său îndumnezeit.

Botezul este serviciul solemn al baptismului şi se săvârşeşte la majorat pe baza mărturisirii de credinţă făcută personal. Candidaţii la botez sunt îmbrăcaţi în haine albe, iar cel ce botează este pastorul, în haine negre. Înainte de botezul adulţilor există la baptişti un serviciu, la cererea familiei, de binecuvântare a copiilor, la şase săptămâni de la naştere, la casa de rugăciune.

Căsătoria, actul de convieţuire a bărbatului cu femeia nu este un act sacramental, ci unul natural, întemeiat pe consimţământul soţilor înaintea lui Dumnezeu, însă şi la serviciul divin. Acest serviciu oficiat de pastor constă din cântări şi o predică în care sunt arătate sensurile căsătoriei.

Înmormântarea este un serviciu religios căruia i se dă amploare deosebită prin participare numeroasă şi prin cântările intonate de către cei prezenţi. Se rostesc rugăciuni, se predică. Muzica instrumentală ocupă de asemenea un loc deosebit.

II.1.5. Concluzii

Prin doctrina şi practica lor, baptiştii ca toţi sectarii în general, considerându-se „cei aleşi", „cei sfinţi", o elită spirituală, nu fac decât să creeze o paralelă, falsă însă, o alternativă care neagă învăţătura şi experienţa multiseculară a Bisericii, adevărul mărturisit şi experiat în spiritul tradiţiei creştine tradiţionale. Practica sectară este o contrafacere, un surogat de adevăr şi spiritualitate, prin care se întreţin interese de grup şi se atentează la edificiul eclesial şi la tezaurul creştin de învăţătură şi viaţă în Hristos prin refuz al comuniunii şi al dialogului. Refuz al Liturghiei şi al Jertfei, cultul sectar e o

contrafacere, un surogat de cult care de multe ori degenerează, cu exprimarea unor opțiuni și cereri care nu mai au nimic în comun cu viața spirituală și riscă ridicolul.

Baptiștii constituie expresia liberalismului creștin și, în același timp, confirmă ceea ce numim pluralismul creștin dat de existența confesiunilor și a denominațiunilor care dau profil mondial creștinătății separate. Biserica Ortodoxă în spiritul ecumenismului vremii noastre respectă pe creștinii aparținând celorlalte culte, implicit cultul baptist, într-un spirit de dialog, îngăduință și bună-convietuire ce de fapt a caracterizat în general spațiul românesc.

Însă Biserica Ortodoxă nu acceptă sub nici o formă prozelitismul sectar, inclusiv cel baptist, animat de spiritul de concurență din dinamica vieții socio-economice transferat la dimensiunea eclesială. Biserica Ortodoxă este deschisă dialogului, conlucrării cu orice cult în planul vieții comunitare, fără a renunța la dreapta învățătură mântuitoare a creștinismului la experiența pnevmatică-spirituală, la tezaurul cultic și canonic care-i definesc și îi profilează unicitatea în peisajul creștin contemporan și, în același timp, îi confirmă fidelitatea față de Hristos, Domnul Său, de Apostolii și Părinții Bisericii.

II.2. Evangheliștii sau „Creștinii după Evanghelie"

Evangheliștii reprezintă o categorie de creștini de o diversitate tipologică aparte și cu orientări teologice diverse, fundamentaliste, conversioniste, harismatice, taumaturgice. Separați de Biserică, evangheliștii consideră, paradoxal, că ei înșiși alcătuiesc adevărata Biserică fiind cunoscuți doar de Domnul. Biserica este invizibilă dar acolo unde se adună la Cina Domnului se constituie comunitatea creștină ai cărei membri se pot în acest fel și recunoaște între ei ca aparținând de această grupare creștină. De fapt, evangheliștii reprezintă expresia și consecința ultimă a eclesiologiei protestante ce

accentua caracterul invizibil al Bisericii[166], ei alcătuind Biserica în sensul spiritual al cuvântului, Biserica adevărată ai cărei membri sunt cunoscuți doar de Domnul[167] şi care se adună pentru a celebra Cina Domnului, unde Iisus Hristos este prezent de fiecare dată când cei care sunt ai Săi se adună în numele Lui.

II.2.1. Istoric

Evanghelismul începe în Europa cu acel fenomen de *„trezire"* („revival") experiat în comunități diverse precum cele ale adepților lui Edward Irving (1792-1834) întemeietorul Bisericii Neo-Apostolice, ale darbyştilor sau „Frații Plymouth", sectă întemeiată de John Nelson Darby (1800-1882), ale perfecționiştilor, ale aşa-numiților „creştini" sau „evange-lisches Bruderverein" şi ale evanghelicilor americani - Evange-licals. Evangheliştii americani consideră că America a cunoscut trei valuri de „trezire", respectiv în anii 1730-1740, 1787-1825 şi 1865-1900[168].

---

166 Jaroslaw Pelikan, *The Christian Tradition*, vol. IV, p. 316.

167 *Biserica sau Adunarea*, vol. III, Gute Botschaft Verlag (G.V.B.), Dillenburg, fără an, p. 284-5.

168 David J. Bosch, *Dynamique de la mission chrétienne*, p. 371-382; cf. Paul Meritt Basset, *Evangelicals* în *Dictionary of the Ecumenical Movement*, p. 393-394; Gabriel Fackre, *Evangelical, Evangelicalism* în *The Westminster Dictionary of the Christian Theology*, edited by Alan Richardson and John Bowden, Philadelphia, 1983, p. 191-192; Whiliam J. Whalen, *op. cit.*, p. 66-67; Kurt Hütten, *Seher ...*, p. 262-265; Joseph Longton, *op. cit.*, p. 110-116; Philippe Larčre, *L'Essor des Eglises evangeliques*, Centurion, Paris, 1992, consideră că „trezirea separatistă se produce în Anglia prin metodism care avea legături cu pietismul german şi „frații moravi" şi în acest context trebuie situate separările din secolul XIX: Irwing, Darby, Armata Salvării - întemeietor William Booth (1829-1912) prezentă astăzi şi în România, mişcările de sfințenie (Holyness Church) înnoirea harismatică la care se

Încă din momentul apariției acestor mișcări s-a pus foarte des întrebarea care ar fi cauzele apariției lor. În primul rând majoritatea Părinților Bisericii au spus că rătăcirile de la adevărata Biserică ar fi cauzate de influențele demonice care prin insuflarea mândriei îi fac pe unii să se creadă trimiși și mesageri ai voiii divine. Alte cauze ar fi dorința de noutate a omului, dorința sa de a fi conducător și nu în ultimul rând slăbirea credinței în Dumnezeu. Pe lângă aceste cauze mai sunt încă foarte multe de ordin social, moral, cultural. Pătrunzând în lumea modernă cauzele apariției acestor grupări par a se naște din ce în ce mai puțina credință a contemporanilor și din dorința lor, asemenea lui Adam, de a se îndumnezei fără Dumnezeu, de a-și fi lor totul, noțiune care exclude posibilitate ca odată fiecare să dea răspuns pentru faptele sale. În lumea modernă două sunt cauzele care duc la nașterea diferitelor grupări pseudo-religioase și la prozelitismul pe care ele îl practică. Aceste două cauze sunt: *laicizarea* și *secularizarea.*

Laicizarea este în viața socială un proces îndelungat și lent de îndepărtare a populației de preocupările religioase. Ea îngrijorează mai ales Bisericile tradiționale, cu mulți credincioși, care constată a scădere lentă a preocupărilor religioase: nu mai sunt respectate recomandările bisericești, oamenii frecventează tot mai rar locașurile de cult, se preocupă mai mult de „cele lumești". Laicizarea se manifestă ca: tentația spre valorile umane, acordarea priorității succesului în detrimentul umilinței, tendința de reformă în Biserică, reducerea distanței dintre sacru și lume, modernismul care încalcă specificul domeniului religios. Acest proces de *deteologizare* ar însemna: deconfesionalizare, declericalizare, desacralizare. Oamenii nu se mai referă la o

---

adaugă „oamenii de afaceri ai Evangheliei", mișcarea inițiată de evanghelistul armean Demos Shakarian (1952) sau „Tineretul în misiune" condusă de Loren Cunningham (1960).

confesiune, sporește migrația interconfesională, se practică pluralismul religios.

Dacă laicizarea neglijează sacrul, *secularizarea* îl abandonează. O caracteristică esențială a secularizării este contestarea Bisericilor tradiționale. Evangheliștii și sectele au, în general, un suport teologic și dogmatic șubred, nu reușesc să combată convingător vechile teologii, dar le contestă. În preocuparea lor se află cu prioritate aspectele exterioare: practica, fastul, ierarhia, manifestarea Bisericii ca instituție. Secularizarea se disociază de declinul religiozității, are în vedere aspectele vizibile, formale, instituțiile. Prin secularizare se produce un transfer, o mutație a valorilor dinspre religios spre laic[169].

Luând naștere într-o societate în care religiozitatea este văzută doar ca un factor ca oricare altul, sectele duc o luptă de așa zisă *evanghelizare,* de reîntoarcere a oamenilor spre Dumnezeu. Ei propun lumii moderne întoarcerea la adevăratele valori creștine, susținând că ele doar dețin adevărul și că Bisericile tradiționale nu ar fi decât mijloace de îngustare culturală și spirituală a credincioșilor. Activitatea misionară a acestor grupări este una violentă, chiar dacă ei nu recunosc acest lucru, și aceasta se face mai ales acolo unde Hristos este deja prezent. Ei vin cu *noutatea,* cu proclamarea adevăratei biserici, de parcă de două mii de ani lumea ar fi fost lipsită de prezența lui Dumnezeu, a iubirii lui Hristos. În acest context, ei uită că „misiunea creștină înseamnă proclamarea Evangheliei în lume, Evanghelia mântuirii, a Împărăției lui Dumnezeu, care reprezintă în același timp și viața cea nouă adusă lumii prin Întruparea Mântuitorului Iisus Hristos. Cel

---

169 Constantin Cuciuc, *Sociologia religiilor,* Editura Fundației „România de mâine", București, 2003, p. 207-209; Michael Harper, *Lumina cea adevărată. Călătoria unui evanghelic spre Ortodoxie,* traducere din limba engleză de Elena Tâmpănariu, Editura Teofania, Sibiu, 2002, p. 20-38, 49.

dintâi care vesteşte Împărăţia lui Dumnezeu este Mântuitorul Hristos, trimisul Tatălui. După Mântuitorul Hristos, cei care propovăduiesc Evanghelia, cei care primesc această putere la Cincizecime - de a predica Evanghelia şi a instaura biserici - sunt apostolii, iar după ei episcopii şi preoţii - ierarhia sacramentală a Bisericii"[170].

Ca şi celelalte grupări creştine, creştinii după Evanghelie numiţi şi evanghelişti îşi arogă titlul de biserică mântuitoare. Ei au apărut în Europa, în Elveţia mai exact, de unde mai apoi s-au răspândit în întreaga lume. Potrivit concepţiei lor ei alcătuiesc Biserica adevărată, fiind cunoscuţi doar de Domnul, alcătuiesc Biserica în sensul spiritual al cuvântului, o Biserică care nu este limitată de noţiunea de instituţie şi care nu este structurată ierarhic şi sacramental.

Evanghelismul susţine că a venit în lume cu adevărata înţelegere a Evangheliei şi că înainte de ei nu a existat un creştinism autentic. Personalităţile marcante ale creştinismului primelor veacuri sunt puse într-o lumină nefavorabilă, experienţa creştină autentică laică sau monahală este prezentată ireverenţios pentru că, în viziunea evanghelică, autenticii mărturisitori ai lui Hristos sunt ereticii, pavlicienii în est, apoi catarii, albigenzii, valdenzii, prereformatorii în vest. Mai mult, nici reformatorii Martin Luther şi Jean Calvin nu cunoşteau multe adevăruri ale cuvântului lui Dumnezeu, pentru că au rămas la concepţia mântuirii prin credinţa în Hristos şi jertfa Lui, care a dat naştere unor sisteme bisericeşti izolate unele de altele, alcătuite din toţi locuitorii unei ţări, la o anumită vârstă, după o instrucţie religioasă care nu înseamnă nicidecum naştere din nou[171].

---

[170] Pr. Gheorghe Petraru, *Misiologie Ortodoxă*, Editura Panfilius, Iaşi, 2002, p. 51.

[171] Lect.Pr. Gheorghe Petraru, Lect. Pr. Gheorghe Popa, *Creştinii după Evanghelie*, în „Analele Ştiinţifice ale Universităţii «Al.I. Cuza» Iaşi", Teologie III, 1995-1996, p. 156.

Creştinii după Evanghelie nu au avut un întemeietor şi un sistematizator doctrinar, considerând că iniţiatorul mişcării din care fac parte este Însuşi Domnul Iisus Hristos a cărui învăţătură, cuprinsă în Sfânta Scriptură constituie doctrina cultului evanghelist. Neavând un întemeietor propriu-zis „doctrina lor este un amestec din concepţiile lui Zwingli, ale baptiştilor, ale lui J.N. Darby, George M. Muller, Fr. Bernay"[172].

Evanghelismul apare într-o perioadă de profunde schimbări în mentalitatea şi modul de viaţă al omului european. Această perioadă este marcată de urmările Revoluţii franceze şi de războaiele napoleoniene, de independenţa Americii care a afectat din plin regatul Marii Britanii, de trecerea de la civilizaţia agricolă la cea industrială. Aceste evenimente sociale au fost dublate de altele de ordin religios - moral, mai ales de criza provocată de iluminism, raţionalism şi deism. În acest moment de cumpănă pentru societatea europeană apare şi această mişcare care potrivit adepţilor săi avea o „doctrină mai curată, autoritatea Scripturii şi a mântuirii prin har şi credinţa în Hristos"[173].

Cel care a început o *mişcare de înnoire* în viaţa creştinilor cu coordonatele principale ale evangheliştilor, a fost Eduard Irwing (1792-1834). El a fost pastor presbiterian şi a început să predice venirea a doua a lui Hristos la parohia sa din Londra. Datorită predicilor sale a fost exclus din sânul acestei comunităţi, punând ulterior bazele unei noi grupări, *Biserica Apostolică* sau *irwingienii.* Adepţii săi erau caracterizaţi de aşteptarea venirii iminente a Mântuitorului Hristos. Dintre adepţi săi s-au ales 12 persoane, numite *apostoli,* care trebuiau să-l înconjoare pe Hristos la venirea Sa întru slavă. În 1836 Irwing face o profeţie potrivit căreia Domnul Iisus Hristos

---

172 Diac. P.I. David, *Călăuză creştină. Sectologie,* Editura Episcopiei Argeşului, Curtea de Argeş, 1994, 151.

173 Lect.Pr. Gheorghe Petraru, Lect.Pr. Gheorghe Popa, *art. cit.,* p. 157.

voia să împartă celor 12 *apostoli* domnia semințiilor lui Israel şi fiecare trebuia să primească un spațiu pentru propovăduire. În 1837 cei 12 *apostoli* au plecat în misiunea de evanghelizare şi de chemare la adevărata credință, misiune care a durat 1260 de zile, timp în care au pătruns din Germania până în America. Adepții lui Eduard Irwing au fost numiți irwingieni. Cu timpul învățătura lor s-a îndepărtat de crezul inițial, preluând elemente din învățătura romano-catolică, dar cu toate acestea pot fi numiți pe drept cuvânt pionerii evanghelismului de azi.

Pe lângă irwingieni o altă rădăcină autentică a evangheliştilor de azi au fost *darbyştii,* numiți aşa după John Nelson Darby (1800-1882). Acesta a fost preot în Biserica Anglicană într-o perioadă în care apăruseră în Anglia şi Irlanda numeroase grupuri de *frați* sau *sfinți* care se îndeletniceau cu o lectură insistentă a Scripturii şi care s-au rupt de Biserica oficială acuzând-o de lipsă de vigoare şi slăbiciune. Urmând exemplul acestor *frații,* Darby rupe şi el în 1835 legăturile cu Biserica Anglicană şi, implicit, cu ceilalți creştini, grupul condus de el erijându-se într-o mişcare extremistă. Într-o broşură apărută la Dublin, intitulată „Considerații asupra naturii şi unității Bisericii lui Hristos", Darby îşi expune concepția sa despre adevărata Biserică, concepție care stă şi azi la baza eclesiologiei evangheliste. Astfel el spune: „Cel care caută interesele unei anumite denominațiuni este vrăjmaş al lucrării Duhului lui Dumnezeu, iar cei care cred în puterea şi venirea Domnului Iisus Hristos trebuie să se păzească de un astfel de spirit... Nici o strângere laolaltă, dacă nu este formată pentru a cuprinde pe toți copiii lui Dumnezeu, pe temelia completă a Împărăției Fiului, nu poate afla plinătatea binecuvântării pentru că nu o are în vedere şi credința ei n-o cuprinde... Simbolul exterior şi mijlocul de a exprima unitatea este participarea la Cina Domnului: «Pentru că noi care suntem mulți suntem o singură pâine»... Unitatea este adevărul în care Biserica se glorifică, dar unitatea care are ca scop să favorizeze şi să asigure propriile noastre interese nu

este unitatea Bisericii; este o confederație care tăgăduiește natura și nădejdea Bisericii.

Unitatea care este într-adevăr cea a Bisericii este unitatea Duhului și nu poate fi realizată decât în lucrările Duhului"[174].

Darby și-a răspândit ideile sale religioase călătorind foarte mult atât în Europa cât și în America, având ca centru misionar Geneva. Evangheliștii erau mai puțin preocupați de latura doctrinară a creștinismului și puneau un accent deosebit pe partea practică a acestuia, întemeindu-și viața pe studiul Bibliei și pe rugăciune.

Un fenomen mai interesant din istoria răspândirii Evanghelismului s-a petrecut în America unde se cunosc trei perioade de *trezire* la adevărul Evangheliei. Prima între anii 1730-1740, când în micile comunități se accentuau experiențele harice personale. A doua perioadă poate fi încadrată cronologic între anii 1787-1825. Acum se intesifică și mai mult experiențele personale dar se diminuează interesul pentru adevărul dogmatic și pentru instituționalizare creștină. Un moment important s-a petrecut în 1846 când se constituie Alianța Evanghelică, la Londra, formațiune care avea ca scop contracararea misiunii romano-catolice pe o parte, iar pe de altă parte avea ca scop coordonarea diferitelor acțiuni protestante, fie în domeniul filantropic, fie în cel de răspândire a Evangheliei. A treia fază a așa numitei *treziri* a avut loc între anii 1865-1900. În această perioadă evangheliștii au înțeles că momentul iluminării spirituale este esențial pentru gândire și acțiune. În această perioadă evanghelismul și-a dobândit identitate între celelalte grupări creștine, punctele sale doctrinare reprezentative fiind: a) experiența convertirii b) importanța covârșitoare a Bibliei și c) ineranța revelației divine.

---

[174] *Biserica sau Adunarea*, vol. III, Gute Botschaft Verlag, Dillenburg, (G.B.V.), p. 319

Cei 800 de participanți de la Londra în 1846 au sintetizat programul misionar al Alianței, prezentă astăzi și în România. Doctrina evanghelică reunește atât elemente conservatoare ale teologiei protestante dar, mai ales, se întemeiază pe principiile pietismului clasic promovate de Iacob Spener și școala sa. Forța evanghelismului o constituie tot Statele Unite ale Americii, unde evanghelicii grupați în „Biserica Evanghelică" ce continuă precedenta „Asociație Evanghelică Națională", reprezintă, potrivit unui sondaj Gallup din 1986, aproximativ 33% dintre americani. Cu școala teologică Fuller, editând revista „Christianity Today", cu teologi precum Carl Henry, Norman Geisler, G. Marsden, K. S. Kantzer, Millard J. Erickson, evanghelicii reprezintă o putere în lumea creștină, cu un program misionar ambițios, cu tendințe prozelitiste ce încearcă impunerea în lume a unui creștinism de tip american. La scară mondială evanghelicii sunt organizați în *„Asociația Evanghelică Mondială"* și *„Comitetul Lausanne pentru Evanghelizarea lumii"*, unele grupări făcând parte din Consiliul Ecumenic al Bisericilor și mai ales din comisia *„Misiune și Evanghelizare"*[175]. Pe plan mondial numărul creștinilor evanghelici se ridică la aproximativ 120000000.

II.2.2. Evanghelismul în România

În România evanghelismul poate fi privit din două unghiuri de vedere. În primul rând este vorba de un evanghelism *de import* adus de misionari străini iar în al doilea rând se poate vorbi de spre unul *autohtono trezire evanghelică românească* potrivit evangheliștilor români.

Ideile evanghelice au pătruns în România prima dată datorită prozelitismului misionarului englez E. H. Broadbent și a elvețienilor Francois și Sarah Bernay.

---

[175] *Biserica Evanghelică Română. Date caracteristice*, București, 1992, p. 8.

În 1899 E.H. Broadbent de la „Free Christians Congregations in England" (Congregațiunile Creştine Libere din Anglia) a vizitat credincioşi armeni din Constanța, credincioşi pe care îi cunoştea de mult timp. Din Constanța, el s-a dus la Bucureşti. Acolo, el a găsit doar un grup mic de credincioşi baptişti germani. El a ajuns la concluzia că în Bucureşti şi în România nu exista nici măcar un singur loc în care Evanghelia să fi fost propovăduită in limba română. Auzind înjurăturile şi limbajul vulgar al oamenilor de pe stradă, observând comportamentul firesc al altora, Broadbent a fost întristat profund şi a început să plângă; a lăsat geanta pe trotuar, a îngenunchiat şi s-a rugat cu voce tare. Plângând a cerut Domnului să fie îndurător şi să salveze România. Când Broadbent s-a întors în Anglia, le-a spus prietenilor săi despre România şi i-a încurajat să se roage pentru această țară. De asemenea, a scris un articol despre România, într-o revistă de misiune, îndemându-i pe toți să se roage pentru România şi a apelat la misonari să se ducă acolo şi să predice Evanghelia.

Articolul lui Broadbent a fost citit de un misionar elvețian, Francois Bernay, care preda la Şcoala Biblică din Tunisia, Africa. Bernay şi un coleg de la Şcoala Biblică, Charles Aubert, au înțeles că Dumnezeu îi călăuzeşte către România. Bernay a sosit în Bucureşti pe 30 septembrie 1899, însoțit de soția sa Sarah şi de cea de a doua fată, Zelie, împreună cu Charles Aubert. După ce au învațat limba română, serviciile divine erau ținute şi în limba română. Se intâlneau pentru rugăciune şi studiu în casa lui Bernay. De obicei, serveau ceai, iar după slujbă urmau discuții pe teme spirituale. Bernay a tradus şi tipărit câteva părți din Evanghelie, sub forma de tratate şi broşuri. Acestea erau oferite tuturor celor care doreau să citească. Soția lui Bernay a început un studiu pentru tinerele femei şi, de asemenea, le invăța despre treburile gospodăreşti[176].

---

176 *Biserica Evanghelică Română*, în cotidianul *Adevărul*, 14 martie 2006.

Totuşi, evangheliştii au avut succes mai mare prin intermediul unui român: Grigore Fotino Constantinescu. Fiu de ofiţer, a fost dus în Elveţia spre a se perfecţiona într-o meserie, dar după patru ani s-a întors predicator evanghelist. Mobilizat în războiul din 1916-1919, el ajunge la Iaşi unde începe să activeze, reuşind să deschidă o casă de rugăciuni. Capitala Moldovei devine centrul organizaţiei sectei datorită lui, devenit acum predicator şef. De aici, rătăcirile sectei se strecoară prin judeţele învecinate. Creştinii *după Evanghelie* se organizează într-o uniune, a cărei conducere se mută din nou la Bucureşti. În scopul propagandei, Grigore Constantinescu a editat la Iaşi revista *Buna Vestire* iar un altul, Gheorghe Teodorescu, la Bucureşti, revista *Viaţa şi Lumina*[177].

În spaţiul românesc, se poate însă vorbi şi despre un evanghelism autohton, liderii acestei mişcări fiind Tudor Popescu şi Dimitrie Cornilescu.

Începutul acestei mişcări are loc în 1919 la biserica *Cuibul cu barză,* din Bucureşti unde preot era Tudor Popescu. Acesta a fost atras spre ideile evangheliste de Raluca Calimachi şi de Dimitrie Cornilescu, cântăreţ la biserica unde slujea el. Noile sale idei şi le strecura prin predici şi chiar le răspândea prin intermediul unei reviste *Adevărul creştin.* Spre deosebire de el, Dimitrie Cornilescu a avut o metodă mai originală de prozelitism: „pentru a nu fi încorporat în armată, intră pe neaşteptate în monahism stabilindu-se nu la mănăstirea de metanie, ci la moşia prinţesei Calimachi la Stânceşti-Botoşani. Aici începe traducerea Bibliei în limba română (aşa zisa Biblie britanică) şi, reîntors la Bucureşti, căuta să introducă în predici şi cateheze concepţiile sale. Renunţă la cult, la practica Bisericii strămoşeşti, iar modul de lucru era după metoda neoprotestantă: şedinţe duminicale, serale, imne religioase,

---

[177] P. Deheleanu, *Manual de sectologie,* Tipografia Diecezană, Arad, 1948, p. 58.

rugăciuni libere, tâlcuiri răzlețe[178]. Datorită acestor fapte Tudor Popescu este caterisit în 1924 dar, sprijinit financiar de Raluca Calimachi, își amenajează în București o *casă de rugăciuni*. Adepții săi s-au numit tudorişti, fiind recunoscuți ca asociație în 1933 şi cult în 1946 de regimul comunist. În anul 1939, tudoriştii s-au unit cu creştinii după Evanghelie. Între cele două grupări au rămas însă unele deosebiri căci, în timp ce tudoriştii acceptau botezul copiilor şi unele sărbători din calendarul Bisericii Ortodoxe, ceilalți nu acceptă botezul copiilor ci numai al maturilor, fiind caracterizați în general prin deschiderea la tot ce este nou: folosirea instrumentelor muzicale în cadrul cultului, interpretarea cât mai liberă a versetelor şi dreptul femeii de a predica în adunare.

La 27 ianuarie 1990, *Adunarea generală a reprezentanților Bisericilor după Scriptură*, întrunită la București, a adoptat noua titulatură a evanghelicilor români sub denumirea de *Biserica Evanghelică Română*, fruct al trezirii din România reprezentată de Tudor Popescu, Dimitrie Cornilescu, Nestor Dumitrăchescu, Alexandru Panaitescu, Vasile Tonoiu, Emil Constantinescu şi alți frați. Numărul evangheliştilor din România conform recensământului din 2002 este de aproximativ 20000 la care se adaugă cel al *creştinilor după Evanghelie* de 45000 Creştinii după Evanghelie editează revistele „Calea credinței" şi „Ecouri creştine" iar Biserica Evanghelică Română „Adevărul creştin". Pregătirea personalului de cult se face la Institutul Teologic „Timotheus" din București şi au bune relații cu evanghelismul mondial[179].

---

178 Diac. P.I. David, *op. cit.*, p. 153.

179 *Biserica Evanghelică Română. Date caracteristice*, București, 1992, p. 8; *Viața religioasă din România*, ediția a II-a, coordonator Adrian Lemeni, Editura Bizantină, București, 2005, p. 77-80. Datele statistice pentru cultele religioase recunoscute în România sunt prezentate după această lucrare.

Evangheliştii sunt organizaţi la nivel local în *adunare, comunitate,* iar la nivel de ţară *uniunea* cu forul suprem, Conferinţa generală.

II.2.3. Doctrina

În general evangheliştii păstrează dogmele de bază ale creştinismului: credinţa în Sfânta Treime şi în persoana divino-umană a Mântuitorului Iisus Hristos, dar au şi învăţături specifice, „dominante ale evanghelismului" despre Biserică, soteriologie şi eshatologie.

a) *Eclesiologie.* Pentru evanghelişti, care în general preferă a folosi cuvântul *Adunare* în locul celui de Biserică, deoarece atât *ekklesia* cât şi *basilica* au după ei antecedente păgâne, Biserica nu înseamnă clădirile unde oamenii se adună pentru slujbele religioase, nici acele adunări de oameni care au aceleaşi învăţături religioase, aceleaşi forme de cult şi sunt călăuziţi de ierarhia sacramentală, ci adunarea tuturor adevăraţilor credincioşi în toate locurile, într-un anumit moment, pe pământ. Pentru a desemna adevărata Biserică, evangheliştii apelează la sensurile ebraice ale adunării noutestamentare, pe care le derivă din câteva cuvinte folosite în Vechiul Testament: a) *edah = adunare; asarah = adunare festivă; qahal = adunare, convocare. Separatismul eclesial* este o coordonată esenţială a evanghelicilor care duc o campanie prozelitistă intensă în aria Bisericilor istorice, tradiţionale, negând valoarea şi misiunea lor, căutând prin diverse metode atragerea de noi membri la comunitatea lor.

Evangheliştii postulează existenţa Bisericii pretutindeni unde se adună doi sau trei şi invocă pe Hristos, neavând nevoie de preot hirotonit sau pastor ordinat, insistând asupra faptului că niciodată Noul Testament nu întrebuinţează cuvântul *biserică* pentru a desemna clădirea bisericii ca lăcaş de cult. Dacă în Vechiul Testament Dumnezeu a binevoit a avea o locuinţă trecătoare, cortul lui Solomon, în Noul Testament El

doreşte, potrivit învăţăturii evanghelice, o altfel de casă: inima fiecărui credincios al Său. Cu toate acestea şi ei, pe baza exclusiv a Sfintei Scripturi, stabilesc câteva însuşiri ale Bisericii:

1. lăcaşul lui Dumnezeu pe pământ (Efeseni 2, 21-22)
2. trupul lui Hristos (I Corinteni 12,27)
3. stâlpul şi temelia adevărului (I Timotei 3,15)
4. numărul deplin între neamuri (Romani 9, 25)
5. toiagul de cârmuire al lui Hristos în veacurile viitoare (Apocalipsă 20, 4)
6. mireasa Mielului (Matei 25,6; Apocalipsă 19, 7)[180].

b) *Soteriologie.* Ca şi celelalte grupări creştine, evangheliştii consideră că prin credinţa în Mântuitorul Iisus Hristos, care decide ce este bine şi ce este rău, omul devine fiinţă incapabilă să mai păcătuiască. Ei împart planul mântuirii în şapte etape: paradisul (Adam şi Eva); autodeterminarea (setiţii şi cainiţii); dominaţia umană (Sem, Ham, Iafet, Turnul Babel); patriarhii (Avraam, Isaac, Iacob, Iosif); legea (Moise, Iosua, Saul, David, Solomon, profeţii, Iisus Hristos); sfârşitul cosmocraţiei sau încheierea perioadei harului, prin evenimente apocaliptice şi constituirea adunării ca noua purtătoare a făgăduinţei; împărăţia de o mie de ani, mileniul.

Strâns legată de soteriologie stă şi concepţia lor despre Botez şi Cina Domnului, cum numesc ei Euharistia. În perspectivă evanghelică „botezul este unul, dar are trei feţe: botezul *apei,* care nu mântuieşte; botezul *Sfântului Duh,* care poate fi primit înainte, deodată sau după cel al apei; botezul *în moartea Domnului,* care este starea cea mai înaltă de sfinţenie la care poate ajunge un credincios"[181]. Cina Domnului este, potrivit învăţăturii evanghelice, un act comemorativ care aminteşte de ceea ce a instituit Domnul Iisus Hristos, în

---

[180] Lect.Pr. Gheorghe Petraru, Lect.Pr. Gheorghe Popa, *art. cit.,* p. 165-167.

[181] Arhimandrit Cleopa Ilie, *Călăuză în credinţa Ortodoxă,* Editura Episcopiei Romanului, 2000, p. 55

noaptea în care a fost vândut. „Din textele care descriu instituirea Mesei Domnului se accentuează versetul *Aceasta să o faceți spre pomenirea Mea,* ca să justifice ideea de comemorare"[182].

c) *Eshatologie.* Specific învățăturii sectare de care evanghelismul nu face notă discordantă este învățătura despre *mileniu.* Această învățătură vorbește despre Împărăția lui Hristos cu cei aleși timp de o mie de ani, când Ziditorul și Domnul împăraților pământului (Apocalipsa 1,5) în mod vizibil, Se va urca pe tron aici pe pământ și va prelua stăpânirea în urma colapsului cosmocrațiilor actuale. Potrivit învățăturii lor, mileniul face parte dintr-un plan de viitor care are mai multe componente: 1) a doua venire a lui Hristos, întoarcerea întru slavă; 2) *răpirea* Bisericii și strămutarea credincioșilor *aleși* într-un spațiu extraterestru, pentru a întâmpina pe Hristos, după învierea acestora; 3) întemeierea împărăției antihristice; 4) desfășurarea evenimentelor apocaliptice și judecarea împărăției antihristice; 5) împărăția de 1000 de ani; 6) învierea generală și judecata din urmă; 7) noua creație, cerul nou și pământul nou și veșnicia[183]. Potrivit învățăturii evanghelice sunt patru judecăți: „a celor credincioși, făcută în cer cu mult înainte de judecata cea mare a păcătoșilor; a celor în viață, la venirea a doua a Domnului, când va începe mileniul și când se vor despărți oile de capre; a păcătoșilor, la sfârșitul mileniului și a îngerilor răi"[184].

În ceea ce privește învățătura evanghelicilor se poate vorbi de câteva „dominante ale evanghelismului" [185] care sunt următoarele:

---

[182] Diac. P.I. David, *op. cit.*, p. 154.

[183] Lect. Pr. Gheorghe Petraru, Lect. Pr. Gheorghe Popa, *art. cit.*, p. 169.

[184] Pr. Simeon Adrian, *Biserica, Sectele și frații mincinoși*, Editura Pelerinul, Iași, 1997, p. 16.

[185] Philippe Larere, *op. cit.*, p. 93.

1) *Separatism eclesial,* adică separarea de Bisericile tradiționale și o activitate prozelitistă de atragere la noile grupări evanghelice a cât mai mulți indivizi. În cult se acordă primat cuvântului lui Dumnezeu din Biblie, Biblie a cărei principală însușire este ineranța. Orice adevăr își are fundamentul în Biblie, indiferent de descoperirile umane, de adevărurile experimentale ale științei. De aceea o însușire importantă a evanghelismului este fundamentalismul.

2) *Convertirea și pocăința.* Evanghelicii accentează rolul convertirii personale la Hristos. Prin convertire credinciosul se simte mântuit prin credința sa în Iisus Hristos. De fapt, însuși mesajul pietist al evanghelicilor se remarcă prin simplitate iar expresiile de origine pietistă, transmise cu patetism și retorism, adică: „Iisus mântuiește, Iisus botează, Iisus vindecă, Iisus revine"[186] sunt elocvente în acest sens. Aceștia au succes uneori în medii ignorante teologic și la creștini care nu conștientizează dimensiunea eclesială a credinței primite în Taina Botezului.

3) *Darurile spirituale* (I Corinteni 12-14) reprezintă o legitimare creștină autentică și, de aceea, evanghelismul este penetrat de ceea ce se numește generic mișcarea harismatică, acest trăirism religios exuberant și vitalist ce creează disonanță cu autentica spiritualitate creștină, a rugăciunii, a iluminării, a îndumnezeirii.

4) *Premilenism,* un sistem de interpretare biblică în perspectivă eshatologică[187], potrivit căruia „Biblia nu se citește pentru a învăța istoria sau principiile morale, ci pentru a găsi cheia la destinul viitor al lumii"[188]. De aici viziunea milenaristă a evanghelicilor care, rupți de Tradiția Bisericii ca revărsare a

---

[186] *Ibidem,* p. 40.

[187] Anthony A. Hoekema, *Biblia și Viitorul,* traducere John Tipei, Societatea Misionară Română, Wheaton, Illinois, 1992, p. 183-194.

[188] Nancy T. Ammerman, *North American Protestant Fundamentalism,* p. 6, în *Fundamentalism observed.*

energiilor divine necreate în creație, de viața de comuniune cu Hristos prin Duhul Sfânt în Biserica Sa, oferă o soluție, o alternativă viitorologică oamenilor angoasați de perspective uneori sumbre ale viitorului umanității.

5) *Prozelitismul* este strategia evanghelicilor în misiunea lor mondială şi potrivit devizei lui Billy Graham „fiecare creştin trebuie să aducă o persoană la Iisus"[189]. Având în vedere ignoranța evanghelizatorilor americani şi occidentali în ceea ce priveşte Ortodoxia, dar şi insistența lor agresivă, apoi diferența radicală dintre teologia, spiritualitatea şi etosul ortodoxe şi teologia evanghelică, dublată de prosperitatea economico-financiară americană în special şi occidentală în general, Biserica Ortodoxă trebuie să fie pregătită să înfrunte un astfel de val, prozelitismul evanghelic.

Succesul evanghelismului şi numărul mare de credincioşi ce se declară evanghelici se explică prin mai mulți factori. Dintre aceşti factori cei mai importanți sunt interpelarea omului stresat şi angoasat al societății tehnico-informatizate ce-şi regăseşte astfel în această mişcare libertatea şi demnitatea, oferta unui sens într-o lume ce se declară paradoxal „o societate deschisă", dar claustrează pe om într-un orizont închis, sufocant ce aproape anihilează, prin crizele multiple intens mediatizate (poluare, şomaj, teama de conflict atomic, dezordine politică şi socială) şi în cele din urmă cultivarea dialogului, a relației, a comunicării. Într-un univers comuni-cațional în care mijloacele de comunicație sunt tot mai dezvoltate şi mai diversificate, populațiile fiind mai aproape unele de altele, paradoxal, „riscurile izolării sunt din ce în ce mai mari"[190], omul fiind complexat, inhibat de propria sa tehnică ce-l depersonalizează.

O însuşire a evanghelismului este aceea a unei mărturii radicale despre Hristos, cu efecte în planul evanghelizării care

---

[189] Philippe Larere, *op. cit.*, p. 38.

[190] *Ibidem*, p. 46-47.

înseamnă exclusiv proclamare a lui Hristos şi a mântuirii şi nu o angajare în plan social pentru lume, în sensul slujirii lumii. O misiune creştină redusă la orizontal, la slujirea semenilor este în viziunea evanghelicilor „o eroare păgână, un compromis şi sincretism"[191]. De aici decurge critica făcută de evanghelici teologiei liberale, ecumenice, catolice cu ideea de creştinism anonim, de Împărăţie a lui Dumnezeu în stare de latenţă[192].

II.2.4. Concluzii

Evanghelismul doreşte formarea unui creştinism fără Biserica lui Hristos, cu structura şi mijloacele harului consacrate de la Cincizecime, într-o societate secularizată după principiile modernismului iluminist, ieşită din orizontul sacramental al comuniunii mântuitoare şi îndumnezeitoare cu Treimea Preasfântă. Reducând esenţa Bisericii, de altfel invizibilă în esenţa ei şi ai cărei membri sunt cunoscuţi doar de Dumnezeu, la memorialul euharistic, un banchet al Împărăţiei, la care participă toţi cei prezenţi la adunare, indiferent de denominaţiunile creştine, evngheliştii sunt expresia unei invenţii creştine fără istoria şi spiritualitatea consacrate bimilenar, un creştinism social, al bunăstării şi reuşitei în plan economico-financiar, fără jertfă şi iubire reală de Dumnezeu şi de semeni, repliat spre proprii membri şi destructurant faţă de Bisericile tradiţionale.

II.3. Adventiştii de ziua a 7-a

Adventiştii fac parte din grupul sectelor apocaliptice care sunt fascinate de iminenta reîntoarcere a lui Hristos întru slavă şi instaurarea mileniului cu cei aleşi, respectiv membrii sectei. În general sectele neoprotestante sunt milenariste. Aceste secte

---

[191] *Ibidem*, p. 65.

[192] *Ibidem*.

prin calcule complicate dar arbitrare şi neîntemeiate teologic, prin combinaţii numerologice încearcă să prevadă sfârşitul lumii, bazându-se pe scrierile apocaliptice ale Vechiului şi Noului Testament.[193] Numele sectei vine de cuvântul *adventus, venire,* respectiv venirea a a II-a a Mântuitorului Iisus Hristos întru slavă, după făgăduinţa făcută Bisericii Sale.

II.3.1. Istoric

Mişcarea adventistă, după cum remarcă sectologul Kurt Hutten, trebuie înţeleasă prin cele două acte cronologice; până la 1844 anul calculat de William Miller pentru revenirea lui Hristos întru glorie şi, respectiv, perioada impactului asupra adventismului prin Elena Gould White[194]. Apariţia adventismului trebuie percepută în contextul istoric şi ideologic al începutului secolului al XIX-lea, dominat de raţionalism şi deism, de ideile revoluţiei franceze. Însuşi W. Miller era un raţionalist influenţat de operele filosofului David Hume, ale iluministului Voltaire, ale politologului american Thomas Paine. Un spirit iscoditor, nesatisfăcut de viziunile despre lume ale celor mai sus menţionaţi, Miller se îndreaptă spre baptism. Evenimente cutremurătoare precum cutremurul de la Lisabona, 1755, „ziua întunecată" din 19 mai 1780 din S.U.A., Revoluţia franceză din 1789, „ploile de stele căzătoare" din 1799 şi 1833 au fost interpretate de Miller ca semne ale revenirii lui Hristos, dată pe care a calculat-o cu exactitate pentru anul 1843, apoi 1844 pe baza unor numere biblice precum cele „2300 de seri şi dimineţi" (Daniel 8, 14), corelate cu evenimentul din 457 î. Hr. al reîntoarcerii din robia babiloniană a evreilor, în timpul regelui Artaxerxes. Aşteptarea lui Hristos a fost desigur zadarnică însă Elena G. White a reuşit să oprească dezintegrarea totală a noii grupări

---

[193] Richard Bergeron, *op. cit.*, p. 77.

[194] Kurt Hütten, *Seher, Grübler...*, p. 35-36.

milenariste, convingând pe adepți, în urma unor viziuni personale, că Hristos a revenit cu adevărat la 22 octombrie 1844 dar, invizibil, în Sfânta Sfintelor a Sanctuarului ceresc. Astfel s-a declanşat marele conflict între Hristos şi Satan. Adventismul se apropie astfel în plan ideologic de sistemele dualiste. Hristos în sanctuarul ceresc împlineşte „un minister în favoarea noastră"[195] pentru a învinge în această încleştare răul, o viziune însă ce aminteşte mai mult de teomahiile mitologice, departe de spiritul Noului Testament, de religia iubirii. Elena G. White reprezintă, în viziunea adventiştilor, marele profet al timpurilor moderne iar secta adventistă se caracterizează prin „eshatologismul şi milena-rismul său de nezdruncinat şi prin respectarea riguroasă a zilei sabatului (ziua a 7-a a săptămânii, sâmbăta), pe de o parte, şi prin radicalismul său etic (nu alcool şi tabac, ținută sobră şi decentă, fără bijuterii şi farduri, fără jocuri de amuzament, cinema, dans) şi o igienă grijulie (fără stimulente tip ceai sau cafea, regim vegetarian, abstinență de la carnea de porc, aer curat, exerciții), pe de altă parte[196].

II.3.2. Adventismul în România

În România, primul predicator adventit a fost un polonez, Mihai Czechowski (fost preot catolic) care a a făcut prozelitism la Piteşti începând cu anul 1870, unde a atras pe Toma Aslan şi fratele acestuia, fără succes însă, ceea ce a dus la aproape dispariția mişcării. Au făcut prozelitism şi în Dobrogea printre coloniştii germani, iar printre lipoveni a predicat adventistul Babienko venit din Rusia, la sfârşitul secolului al XIX-lea. Primii reprezentanți autohtoni au fost Petre Paulini, P. Panaitescu şi Ştefan Demetrescu care au urmat, în vederea

---

[195] Richard Lehmann, *Les Adventistes de septieme jour*, Editions Brepols, 1987, p. 47.

[196] Richard Bergeron, *op. cit.*, p. 78-79.

organizării sectei în România, un curs de scurtă durată în Germania, la Friedenson, organizând şi prima Conferinţă adventistă din România[197]. În anul 1921 s-a organizat Uniunea Conferinţelor Adventiste din România, cu statut incert, semilegal, de asociaţie, interzisă în perioada celui de al II-lea război mondial. Adventiştii sunt recunoscuţi în calitate de cult religios în anul 1950, astăzii existând în România şase conferinţe; Muntenia, Moldova, Oltenia, Transilvania de Sud, Transilvania de Nord şi Banat cu număr de peste 93000 de credincioşi conform recensământului din 2002, din care aproape 7000 de etnie maghiară. Există în România un număr de 1185 comunităţi adventiste conduse de 340 pastori. Pregătirea personalului de cult se face în trei seminarii şi la Institutul Teologic adventist de grad universitar de la Cernica. Există, având în vedere implicarea intensă în domeniul sanitar a sectei şi o şcoală postsanitară la Brăila. Cultul editează lunar revista „Curierul Adventist" şi bilunar „Semnele Timpului", deţine postul de radio „Vocea Speranţei". Adventiştii fac prozelitism intens pentru a se infiltra şi stabiliza în cât mai multe localităţi.

II.3.3. Doctrină

Doctrina adventistă este în primul rând una de factură milenaristă, caracterizată de unele teme predilecte după cum urmează:

a) *Sanctuarul ceresc şi judecata pre-investigativă.* Intrarea lui Hristos în sanctuarul ceresc este o învăţătură de bază în eshatologia adventistă. Hellen G. White afirma în acest sens următoarele: „Sanctuarul din ceruri este chiar în centrul lucrării lui Hristos în favoarea oamenilor. El cuprinde orice suflet care trăieşte pe pământ. El deschide privirii planul de mântuire, *aducându-ne foarte aproape de încheierea vremii* şi

[197] P.I. David, *Călăuza creştină*, p. 146.

descoperindu-ne sfârşitul, plin de biruinţă, în lupta dintre neprihănire şi păcat"[198]. Credinţa adventistă afirmă că după Înălţarea Sa de-a dreapta Tatălui, Hristos a inaugurat activitatea Sa preoţească în ceruri şi numai în urma acesteia credincioşii se bucură de roadele morţii Sale pe cruce. Preoţia lui Hristos în cer are două aspecte. Primul este prefigurat de serviciile zilnice în templul evreiesc şi anume Hristos mijloceşte harul dragostei lui Dumnezeu pentru poporul Său şi îl prezintă în faţa lui Dumnezeu. Al doilea aspect este reprezentat de lucrarea Sa ca mare preot în Sfânta Sfintelor în ziua Curăţirii. Această învăţătură adventistîă se bazează pe textele din Epistola către Evrei, care arată dimensiunea arhierească a slujirii lui Hristos, pe cartea Apocalipsei (14, 17; 11, 19), care îl arată pe Hristos îndeplinind lucrarea Sa în două lăcaşuri şi de Cartea lui Daniel, care, din punctul de vedere adventist, plasează începutul „Zilei curăţirii" într-un moment specific al istoriei, respectiv la sfârşitul celor 2300 de săptămâni, adică în 1844 (Articole de credinţă, de la 13, 14, 15, 16)[199].

Conform interpretării adventiste a Epistolei către Evrei, în calitate de Mare Preot, Hristos, administrează roadele jertfei Sale pe cruce acelora care se pocăiesc de păcatele lor şi cred în El. Astfel, Hristos îndeplineşte în ceruri funcţia de mijlocire pe care o îndeplineau preoţii zi de zi la templu, pentru că El „nu are nevoie ca ceilalţi mari preoţi să aducă jertfe în fiecare zi, întâi pentru păcatele Sale şi apoi pentru păcatele poporului, căci lucrul acesta s-a făcut odată pentru totdeauna, când s-a adus jertfă pe Sine Însuşi" (Evrei, 7, 27). El ar fi intrat în altarul

---

198 Ellen G. White, *Tragedia veacurilor,* traducere de Nelu Dumitrescu, Bucureşti, 1992, p. 375-386.

199 *Adventiştii de ziua a 7-a cred. O expunere biblică a celor 27 de puncte fundamentale de doctrină. Cuvântul Evangheliei,* Bucureşti, 1993; Iconom Constantin Nazarie, *Combaterea principalelor învăţături adventiste,* topografia Gutenberg, Bucureşti, 1921, p. 125.

ceresc pentru a mijloci în numele poporului Său (Evrei, 6, 20; 9, 24) şi această activitate a început de la înălţime şi va continua până ce El va părăsi sanctuarul ceresc la a doua Sa venire. Biserica „apostată", spun ei, transferase în mâinile preoţilor lucrarea de mijlocire în favoarea oamenilor prin introducerea spovedaniei şi a împărtăşaniei. De asemenea, ea L-a sacrificat pe Hristos la fiecare Liturghie şi astfel a îndepărtat din mintea oamenilor lucrarea lui Hristos din ceruri. Astfel „cornul cel mic" a smuls jertfa cea necurmată şi a „surpat" locul Sanctuarului lui Hristos[200].

În ceea ce priveşte a doua etapă a activităţii lui Hristos în sanctuarul ceresc (*curăţirea sanctuarului*), adventiştii se raportează la textul de la Evrei 9, 23: „Dar deoarece chipurile lucrurilor care sunt în ceruri, au trebuit curăţite în felul acesta, trebuia ca înseşi lucrurile cereşti să fie curăţite cu jertfe mai bune decât acestea". Ei consideră acest pasaj ca o indicaţie clară că Hristos îndeplineşte în sanctuarul ceresc o curăţire care este tipologic echivalentă cu lucrarea marelui preot în sanctuarul pământesc în Ziua Curăţirii. Viziunile Profetului Daniel introduc elemente legate de timp şi acest lucru face posibilă, în viziunea adventiştilor, *identificarea unui moment specific în cadrul istoriei mântuirii când Mesia va începe lucrarea finală de curăţire, judecată şi vindecare în locaşurile cereşti.* Pe baza principiului an-zi (o zi biblică este echivalentă cu un an) ei consideră că „urâciunea pustiirii" (Daniel 8, 13) începe în anul 457 î.d.Hr. (decretul lui Artarxerxe de reconstituire a templului) şi se termină în 1844 d.Hr., această perioadă temporală acoperind cele 2300 de seri şi dimineţi din vedenie („Şi el mi-a zis: Până vor trece două mii trei sute de seri şi dimineţi, apoi Sfântul Locaş va fi curăţit! - Daniel 8, 14). Începând cu acest timp particular al istoriei mântuirii, Hristos

---

[200] *Daniel, Studii biblice pentru majori,* Ediţie instructori (oct.-dec.) Editura Viaţă şi sănătate, Bucureşti, 2004, p. 112.

va începe al doilea aspect al lucrării sale de mijlocire în sanctuarul ceresc, şi anume cel descris de Evrei 9, 23.

Timpul curăţirii sanctuarului este în doctrina adventistă *perioada judecăţii investigative*[201]. Această judecată va decide care dintre credincioşi vor fi răpiţi în momentul venirii a doua a lui Hristos şi vor fi duşi în ceruri, în regatul veşnic; ea reprezintă acea parte de la sfârşitul timpului actual când umanitatea mai are încă o şansă să primească Evanghelia. Hellen G. White vorbeşte pe larg despre judecat pre-adventă[202]. Pe baza textului de la Daniel 7, 21-22, adventiştii cred că această judecată va avea loc *după* războiul pe care micul corn îl face sfinţilor şi *înainte* ca aceştia să primească împărăţia veşnică. Din Apocalipsă 14, 7, unde se spune că „ceasul judecăţii a venit" se înţelege, susţin ei, că acest moment este plasat *înainte* de întoarcerea lui Iisus Hristos în slavă. Deci, această judecată va avea loc în intervalul cronologic situat între 1798 d.Hr. şi a doua venire.

Această primă fază a Judecăţii îl are pe Dumnezeu Tatăl ca judecător (Daniel 7, 9). Pe baza textelor de la I Petru 4, 17 şi Daniil 12, 1 adventiştii susţin că aceia care vor veni la Judecată sunt mai întâi poporul lui Dumnezeu, cei ale căror nume apar în „Cartea Vieţii", apoi falşii credincioşi. „Sfinţii Celui Prea Înalt" vor fi atacaţi de micul corn, dar Dumnezeu va răsplăti răbdarea lor. Numele celor care nu au rămas credincioşi vor fi şterse din „Cartea Vieţii"[203]. Locul acestei judecăţi va fi în ceruri, şi mai precis în sanctuarul ceresc spun ei. În ceea ce priveşte *scopul acestei judecăţi*, adventiştii se bazează pe textul de la I Corintei 6, 2, care afirmă că „sfinţii vor judeca lumea". Sfinţii lui Dumnezeu sunt acuzaţi, persecutaţi şi asupriţi, însă

---

201 Gerhard Hasel, *Divine Judgement*, Handbook of Seventh- Day Adventists, p. 815-825.

202 Ellen G. White, *Maranata*, Editura „Alege viaţa", Bucureşti, 1988, p. 261.

203 Idem, *Tragedia veacurilor*, p. 386.

în timpul judecății pre-advente, Dumnezeu trimite forțele cerului în ajutorul lor și va face dreptate „sfinților Celui Preaînalt" (Daniel 7, 22). Însă judecata nu presupune numai îndreptățirea celor neprihăniți, dar și pedepsirea celor răi. Judecata care face dreptate sfinților conduce și la nimicirea „cornului mic", adică la distrugerea puterii papale cum arbitrar cred adventiștii.

Lucrarea preoțească a lui Hristos nu a fost în general un subiect de reflecție pentru autorii protestanți. S-au referit tangențial la acest aspect Jean Calvin (1509-1564) în *Comentariu la Epistola către Evrei* și teologii puritani englezi, în special John Owen (1616-1683) în *Exposition on Hebrews.* Însă ideea unei judecăți care să arate cine se poate bucura de prima înviere nu este nouă în eshatologia protestantă. Teologul luteran Joseph A. Seiss (1823-1904) afirma în lucrarea *The Apocalypse. Lectures of the Book of Revelation* (ediția Grand Rapids-Zondervan, 1957) că oamenii nu sunt înviați sau transformați pentru a se înfățișa înaintea judecății ci *învierea și transformarea sunt rezultatul judecății* care a avut loc deja în locașul morților, în timp ce aceștia au fost morți și asupra celor vii, în timp ce aceștia au fost în viața.

Această doctrină dobândește consistență abia odată cu milenarismul profesat de William Miller (1782-1849) care, studiind profețiile lui Daniil, a ajuns la concluzia că *textul referitor la „curățirea sanctuarului"* (Daniel 8, 14) *corespunde cu curățirea pământului de păcat la a doua venire a Domnului* și că cei 2300 de ani vor sfârși în 1844. În încercarea de a explica „marea dezamăgire" din 1844, Hiram Edson (1806-1882) a fost primul care a sugerat că la sfârșitul celor 2300 de ani Hristos a intrat în Sfânta Sfintelor pentru a îndeplini o lucrare specială înainte de întoarcerea pe pământ. Față de profeția lui William Miller, Hiram Edson a avut revelația că sanctuarul care urma să fie curățat nu era pe pământ, ci în cer, iar 22 octombrie 1844 marchează începutul, nu sfârșitul „Zilei curățirii". Începând cu 1846, această convingere a fost popularizată de Owen Loomis

Croiser (1820-1913), care a apărat-o în ediţiile publicaţiei adventiste *The Day Star*. Croiser a fost cel care a teoretizat cele două faze ale lucrării lui Hristos în sanctuarul ceresc: una care începe la Înălţare, alta care începe în 1844 în Sfânta Sfintelor. Mai departe, prin lucrările lui Helen Gould White (1827-1915) s-a stabilit o legătură între sanctuar, cele 10 porunci şi respectarea sabatului. Deşi venirea lui Hristos era considerată iminentă, totuşi nici o dată ulterioară nu a mai fost fixată.

În adventism, Judecata pre-adventă (investigativă) este importantă pentru toţi cei care mărturisesc că urmează lui Hristos. Este o chemare pentru toţi oamenii ca să rămână credincioşi şi să se întoarcă la Dumnezeu. Cei credincioşi au datoria sfântă să rămână loiali „Evangheliei veşnice", iar cei necredincioşi să audă proclamarea ei. În timp ce Hristos îndeplineşte curăţirea sanctuarului ceresc, poporul lui Dumnezeu pe pământ trebuie să-şi cureţe viaţa de păcat prin lucrarea Duhului Sfânt. Astfel, misiunea de a predica Vestea cea bună în toată lumea trebuie văzută în legătură cu Judecata pre-adventă. Când lucrarea judecăţii investigative va înceta, destinul fiecărui om va fi decis pentru viaţă sau moarte, iar această probă se încheie cu puţin timp înainte ca Domnul Iisus Hristos să apară pe norii cerului.

În al doilea rând, doctrina preoţiei lui Hristos, împreună cu interpretarea profetică a textului de la Daniel 8, 14, furnizează „Bisericii Adventiste de Ziua a Şaptea" o identitate istorică. Adventiştii văd mişcarea lor nu ca pe un accident istoric, ci ca pe rezultatul intervenţiei speciale a lui Dumnezeu în problemele umanităţii. Împlinirea profeţiei din cartea Daniel 8, 14 în anul 1844 validează prezenţa adventiştilor de ziua a şaptea în lume şi, mai ales, în comunitatea creştină. La fel cum începutul slujurii cereşti a lui Hristos, spun ei, corespunde cu revărsarea Duhului în Biserică (Fapte 2, 33) tot aşa, începutul „Zilei Curăţirii" coincide cu naşterea „Bisericii adventiste de Ziua a Şaptea".

Adventismul a traversat o criză gravă în anii 1980, când un lider adventist marcant, Desmond Ford, decanul unui Colegiu din Australia a pus sub semnul întrebării validitatea principiu-lui zi-an, arătând că doctrina sanctuarului este nescripturistică prin demonstrarea justeții interpretării simbolice a cărților apocaliptice. 150 de teologi adventişti s-au reunit la Glacier View în Colorado (10-15 august 1980) pentru a examina aceste opinii şi au dat astfel tonul unor studii sistematice care să împace eshatologia adventistă cu noile metode critice. Cu toate acestea, controversa a semănat îndoială în adventism şi multe personalități marcante s-au ridicat în apărarea lui Ford. Publicațiile adventiste recente abordează frecvent învățătura despre sanctuar, încercând să o facă accesibilă şi să arate că ea este crucială pentru „Biserica Adventistă"[204].

b) *Sabatul.* Articolul 19 de credință al „Bisericii adventiste de Ziua a Şaptea" afirmă: „Că Binefăcătorul Creator, după cele şase zile ale creațiunii s-a odihnit în cea de a 7-a zi şi a instituit sabatul pentru toți oamenii, ca un moment de aducere aminte a creațiunii. Porunca a patra a Legii de neschimbat a lui Dumnezeu cere păzirea Sabatului zilei a 7-a ca zi de odihnă, de închinare şi de slujire, în armonie cu învățătura şi practica lui Iisus, Domnul Sabatului.... Păzirea plină de bucurie a acestui timp sfânt de seara şi până seara, de la apus de soare şi până la apus de soare, este o celebrare a actelor răscumpărătoare ale lui Dumnezeu"[205].

Adventiştii cred că sabatul va avea un loc special în criza finală a istoriei acestei lumi. Aproape de sfârşit va fi o creştere a puterii demonice. Răutatea Satanei, fiara din Apocalipsa 12, este direct îndreptată către „rămăşița" de credincioşi. Sabatul, semn pentru evrei că Iahve era Dumnezeul lor, va fi în

---

[204] Florin Lăiu, *Bătălia pentru sanctuar, VII,* în „Curierul adventist", iulie, 2003, p. 17-19.

[205] *Adventiştii de ziua a 7-a cred,* p. 380-408.

timpurile din urmă *un semn al loialității față de Dumnezeu, de legământul Lui: „Sabatul va fi marele test de loialitate la sfârșitul vremurilor.* El va fi linia de separație între cei care-i slujesc lui Dumnezeu și cei care nu-i slujesc. Așa cum respectarea unui fals sabat, în complicitate cu legea statului, contrar celei de a patra porunci, va fi un semn de adeziune la o putere care este în opoziție cu Dumnezeu, tot așa tinerea adevăratului Sabat, în ascultare față de legea lui Dumnezeu, este o evidență a loialității față de Dumnezeu. În timp ce o categorie, acceptând semnul supunerii față de puterile pământești, primește semnul fiarei, cealaltă categorie, alegând supunerea față de autoritatea divină, primește semnul lui Dumnezeu"[206].

Doctrina despre sabat este fundamentată pe câteva texte din Vechiul Testament (Facerea 2,3; Ieșirea 5,5; 20,8-11; 35,2-3; Deuteronomul 5,12-15). Adventiștii pretind că la începutul creștinismului nu exista decât o *Duminică anuală* care comemora învierea și că duminica a înlocuit sabatul începând cu secolul al IV-lea. Dacă această dată anuală a început să fie sărbătorită săptămânal acest lucru s-a datorat unor factori contextuali, ca de exemplu sentimentele anti-evreiești. Ei consideră că mărturiile părinților apostolici sau post-apostolici care vorbesc despre „ziua Domnului" sunt fie *interpolări din secolul al IV-lea* (Ignațiu de Antiohia, *Epistola către Magnezieni*; Sfântul Iustin Martirul și Filozoful, *Apologia întâia*), fie *traduceri greșite* (*Didahia,* capitolul 14). Din secolul al III-lea încolo, deși referințele despre respectarea duminicii sunt numeroase, totuși, din punctul de vedere al adventiștilor nu însemna că sâmbăta nu era respectată în egală măsură. De abia începând cu secolul al VI-lea, duminica ar fi început să fie considerată în Europa, ca o împlinire a poruncii sabatului. O oarecare stânjeneală se observă în a explica de ce reformatorii nu au schimbat duminica. Adventiștii susțin că reformatorii au ales tot Duminica ca zi de sărbătoare a creștinilor „pentru că

---

[206] Ellen G. White, *Maranata,* p. 167.

aceasta era ziua tradițională de rugăciune în care oamenii erau obișnuiți să meargă la Biserică"[207].

În realitate, adventiștii au împrumutat această credință de la Baptiștii de Ziua a Șaptea (1671), primul grup neo-protestant care a respectat sâmbăta în Lumea Nouă, America. Baptiștii de Ziua a Șaptea au publicat numeroase apologii ale sâmbetei în periodicele lor, *Missionary Magazine* și *Protestant Santinel*, înlocuite în 1844 de *The Sabbath Recorder*. În 1835 a fost întemeiată *American Sabbath Tract Society*, iar în a doua jumătate a secolului al XIX-lea au fost publicate o serie de 17 tratate și cărți despre ținerea sabatului. Cei care au predicat sabatul printre mileriți au fost Rachel Oaks Preston, o baptistă de ziua a șaptea și Thomas M. Preble (1810-1907), un important pastor milerit, care a început să țină sâmbăta începând din 1844. În 1845, el a publicat o broșură pe acest subiect, *The Hope of Israel (Speranța lui Israel)*. În sfârșit, Joseph Bates (1792-1872), un alt lider milerit, a contribuit la răspândirea acestei doctrine, după ce a citit articolul lui Thomas M. Pebble despre sabat. El a scris la rândul lui un tratat intitulat *The Seventh Day Sabbath, a Perpetual Sign (Sabatul de ziua a șaptea, un semn veșnic)*, în care el prezenta sabatul pe baza celor 10 porunci și pe baza mesajului îngerului din Apocalipsa 14. Un alt pamflet publicat în 1848, *A Seal of the Leaving God: 144000 being sealed in 1849* justifică sabatul pe baza textului din Apocalipsă 14, 9-12 și îl numea „pecetea lui Dumnezeu".

După ce mișcarea adventistă s-a stabilit la Battle Creek, Michigan, Joseph Bates a prezidat multe conferințe adventiste. Teoria lui era că textul din Daniil 7, 25 care vorbește de schimbarea timpurilor și legilor se referă precis la sabat. Hellen G. White, „marea profetă" a adventismului a fost convinsă de argumentele lui Joseph Bates și în anul în care s-a căsătorit (1846) cu James White (1821-1881) a început să respecte sabatul. În anul următor, ea avea prima viziune

---

[207] *Daniel. Studii biblice*, p. 86.

despre sabat, dar abia după 1850 problema respectării sabatului a fost pe deplin clarificată la adventişti. „Pionierii" doctrinei sabatului au accentuat legătura acesteia cu doctrina sanctuarului. În învățătura adventistă de astăzi, sabatul este respectat de vineri seara de la apusul soarelui până sâmbătă seara tot la apusul soarelui. Aşa cum a învățat Hellen. G. White, sunt interzise activitățile cotidiene, dar este încurajată activitatea spritituală[208].

Adventiştii consideră că, aşa cum Dumnezeu a dăruit darul profetic Sfântului Ioan Botezătorul pentru a anunța prima venire a Domnului Iisus Hristos, tot aşa, în vremurile din urmă, va trimite din nou darul profetic, astfel încât fiecare om „să aibă ocazia să se pregătească pentru a întâmpina pe Mântuitorul". Acest instrument al harului va împlini profeția lui Isaia 11, 10-12, anume că Domnul îşi va întinde a doua oară mâna pentru a răscumpăra rămăşița Sa. În mişcarea adventiştilor de ziua a şaptea, darul profeției s-a manifestat, spun ei, prin Hellen G. White (1827-1915), fondatoarea mişcării, recunoscută ca „mesager al Domnului, ca vas al darului profeției, voce a profeției"[209].

În prefața lucrării *The White Lie (Minciuna albă)*, Walter T. Rea, un membru marcant al mişcării adventiste, arăta că Hellen Gould Harmon a copiat masiv din lucrările mai multor autori din vremea ei: „Am ales titlul *Miniuna albă* pentru cartea mea şi nu îl aplic doar pentru Hellen Gould Harmon White. Când noi, toți sau fiecare în parte, ne dăm consimțământul pentru perpetuarea mitului, despre o persoană sau despre un lucru, suntem noi înşine părtaşi la o *minciună albă*. Mesajul acestei cărți este de a ne ajuta să ne trezim, noi toți care

---

[208] Richard Lehmann, *Les adventists du Septieme Jour*, Editions Brepols, Maredsous, 1987, p. 42-43; Kurt Hütten, *Seher, Grubler, Enthusiasten*, p. 56-57.

[209] *Adventiştii de ziua a 7-a cred*, p. 330-351.

perpetuăm legenda"[210]. Scandalul generat de poziția lui Walter T. Rea nu a fost decât o verigă într-o discuție care a început în jurul anului 1900 şi care continuă şi astăzi, cu efecte încă imprevizibile pentru viitorul mişcării[211].

c) *Problema întârzierii adventului.* Iminența celei de a doua veniri a mântuitorului Iisus Hristos constituie încă o parte importantă a discursul eshatologic al „Bisericii Adventiste de Ziua a Şaptea". Adventistul John Butler spunea că „în timpul nostru, adventiştii întruchipează spiritul mesajului lui Hellen G. White, păstrând sensul urgenței sale... A pierde sensul de iminență promovat de Hellen White înseamnă a pierde esența însăşi a mesajului adventist"[212]. Sociologii au stabilit însă că este greu să mențină un grad înalt de aşteptare pe termen lung în rândul adepților unei mişcări religioase. Deoarece au trecut mai multe generații de adventişti de ziua a şaptea care au sperat să vadă a doua venire, se caută argumente pentru a explica întârzierea Parusiei.

Hellen G. White lega întârzierea adventului de necredința poporului lui Dumnezeu: „Dacă planul lui Dumnezeu ar fi fost executat de poporul Său şi dacă lumea ar fi primit mesajul milei, Hristos ar fi venit deja pe pământ iar sfinții ar fi fost bineveniți în oraşul lui Dumnezeu"[213]. Până astăzi, liderii adventişti oscilează între două explicații. Pe de o parte întârzierea parusiei era cauzată de faptul că *adepții „Bisericii Adventiste de Ziua a Şaptea" nu sunt încă pregătiți pentru acest eveniment,* deci nu au ajuns la nivelul moral pe care-L cere Dumnezeu; pe de altă parte, nu a fost *predicată Evanghelia la*

---

[210] Walter T. Rea, *The White Lie,* M&R Publications, Turlock, CA, 1982.

[211] Lucian Floricel, *O moştenire pentru viitor,* „Curierul Adventist", iulie 2004, p. 18-20; James Nix, *Lumina care străluceşte încă,* „Curierul Adventist", septembrie, 2004, p. 4-6.

[212] John Butler, *From Millerism to Seventh Day Adventism,* „Church History", 1986, p. 50-67.

[213] Ellen G. White, *Maranata,* p. 59.

toată lumea, aşa cum a profeţit Mântuitorul Hristos, adică mesajul adventist şi acţiunile prozelitiste advente nu şi-au atins încă scopul.

Teologul adventist Richard Lehmann, preşedintele „Campus Adventiste du Saleve-France", constata cu amărăciune faptul că adventiştii anunţă întoarcerea lui Hristos şi sfârşitul lumii de mai bine de 140 de ani şi Iisus încă nu a revenit şi se întreba dacă nu cumva acest lucru este un semn că „Biserica" a eşuat în îndeplinirea misiunii sale. El argumentează că termenul *întârziere* corespunde unui sentiment uman, dar nu poate fi folosit pentru lucrările lui Dumnezeu. Dumnezeu nu întârzie în împlinirea făgăduinţelor sale. Pe de altă parte, „o justă teologie adventistă a întârzierii va pune accent pe *necesitatea comuniunii fraterne autentice* în Biserică... pentru ca rugăciunea Bisericii să fie în armonie cu planul lui Dumnezeu. Biserica va fi atunci capabilă să mărturisească că *Domnul vine!* Această credinţă trebuie să plece de la textul Sfântului Apostol Petru unde se spune că pentru Dumnezeu nu este nici trecut nici viitor deoarece în ochii Săi totul este prezent continuu (II Petru 2, 9-12). Autorul accentuează că Sfântul Apostol Petru ca unul care aştepta şi el parusia face un apel la sfinţenie şi la mărturie creştină[214].

Astfel, sfârşitul timpurilor, deşi important în mişcarea adventistă, nu este paradoxal în centrul preocupărilor; *accentul este pus nu pe timp în sine, ci pe atitudinea faţă de timp*[215]. Membrii adventişti au căutat în mod tradiţional să urmeze anumite modele de comportament. S-a crezut că necurăţia morală trebuie să dispară într-o Biserică ce se pregăteşte să-l întâlnească pe Domnul ei.

---

214 *Conferences bibliques division africaine, Vol.II,* Seminaire adventiste de Saleve, 1982, p. 65-89.

215 Tom Dybdahl, *How to wait for the Second Coming,* „Spectrum", Vol..8/1, 1976, p. 34.

Adventiştii cred că speranţa celei de a doua veniri le aminteşte creştinilor de fapt de misiunea lor de a fi „sare a pământului şi lumină a lumii". Ei consideră că fiecare zi este un timp al harului de la Dumnezeu care aşteaptă fructele credinţei. Aşteptarea implică în primul rând o dimensiune practică; în vederea celei de a doua veniri a lui Hristos, viaţa unui credincios trebuie să arate anumite caracteristici specifice, printre care speranţa, dragostea, smerenia şi sfinţenia. Această direcţie este sintetizată în cuvintele Hellenei G. White: „Când caracterul lui Hristos va fi perfect reprodus în poporul Lui, El va veni să ceară ce este al Lui"[216]. Această explicaţie a fost numită „principiul secerişului". Aşa cum fermierul trebuie să aştepte ca roadele să se coacă, tot aşa şi Hristos aşteaptă poporul Său să se maturizeze. „Teologia secerişului" nu înlocuieşte şi nici măcar nu concurează scopul de a evengheliza lumea, dar ea subliniază *importanţa maturizării spirituale în interiorul „Bisericii Adventiste de Ziua a Şaptea"*. Ceea ce este nevoie cu adevărat nu este atât o dezvoltare cantitativă, cât o creştere calitativă care să poată fi reprodusă, indusă şi altora. Parabola celor 10 fecioare reflectă cel mai bine atitudinea faţă de „întârzierea" parusiei în adventism. Fecioarele înţelepte erau cele care s-au pregătit pentru întârziere, aveau ulei din belşug pentru a preîntâmpina eventualitatea aşteptării. Cele nebune au fost numite astfel pentru că aveau impresia că ştiu că Hristos va venim *acum*, şi nu au prevăzut nici o întârziere[217].

În altă ordine de idei, venirea apropiată a Domnului Iisus Hristos oferă o puternică motivaţie pentru evanghelizare[218]. Timpul în care trăim este un *timp al harului*; este un timp al *urgenţei*, al iminenţei (Romani 13, 11) şi, de aceea, „sfârşitul

---

[216] Ellen G. White, *op. cit.*, p. 87.

[217] Tom Dybdhal, *How to wait*, p. 33-35.

[218] Ion Bucium, *Creşterea în Hristos. O nouă afirmare a identităţii şi a maturităţii noastre creştine*, „Curierul Adventist", Septembrie, 2004, p. 26-27.

lumii nu este o chestiune pentru mâine, ci o chemare pentru azi" (Evrei 4, 7). A nu avertiza lumea înseamnă să fi vinovat de nu acorda ajutor oamenilor în pericol. În scrierile E. White apare adesea ideea de grăbire a *adventului* prin activitatea de predicare şi prin întreaga ţinută morală care trebuie să caracterizeze viaţa unui creştin: *„Dând lumii Evanghelia stă în puterea noastră să grăbim revenirea Domnului. Nu trebuie doar să aşteptăm, ci să grăbim venirea zilei Domnului. Dacă Biserica lui Hristos şi-ar fi dus la îndeplinire lucrarea aşa cum a rânduit El, întreaga lume ar fi fost avertizată şi Domnul Iisus ar fi venit pe pământ cu putere şi slavă mare"*[219]. De aceea, „grăbirea adventului" este înţeleasă cu totul altfel în cadrul grupurilor marginale. Au apărut mulţi „predicatori indepen-denţi" care sunt aşa nerăbdători să pună capăt aşteptării, încât caută dovezi palpabile care să arate că lumea este aproape de sfârşit. Acest lucru a generat o multitudine de opinii referitoare la împlinirea profeţiilor. Cei ce interpretează astfel adventul, susţinând că lumea este programată pentru a fi 6000 de ani, se bazează pe cronologia biblică a arhiepiscopului irlandez Usher James (Usserius Jacobus) (1581-1656)[220] care susţinea că lumea a fost creată în anul 4004 î.d.Hr. Acest lucru înseamnă că al şaselea mileniu s-a terminat şi că întoarcerea lui Hristos este apropape pentru a inaugura cel de al şaptelea mileniului. O altă abordare lua în discuţie ciclul jubileelor, plecând de la jubileul iudaic, bazat pe cele şapte cicluri de ani sabatici. Dacă pentru anumiţi ani sabatici se pot avansa date precise, există multe neclarităţi referitoare la anii biblici şi, în consecinţă, mulţi adepţi ai acestui sistem sunt în dezacord referitor la sfârşitul celui de al şaptelea ciclu[221].

---

219 Ellen G. White, *op. cit.*, 97.

220 Knox R. Buich, *James Ussher, Archibishop of Armagh*, University of Wales Press, 1967.

221 Larry Wilson, *Warning! Revelation is about to be fulfilled*, New-York, 1994.

În eshatologismul adventist există tendința foarte răspândită de a aplica profețiile lui Daniel şi ale Apocalipsei la timpurile prezente. Adepții acestei direcții caută indicii în evenimentele contemporane şi le leagă de semnele profetice. Cel mai cunoscut dintre aceştia este Charles Wheeling care a văzut în timpul războiului dintre Iran şi Irak lupta Armagedonului[222]. O altă grupare de interpreți ai evenimentelor apocaliptice se distinge prin accentul pus pe statutul Ierusalimului la sfârşitul timpurilor. Ei văd în unificarea Israelului din 1967 începutul „sfârşitul timpurilor", cu atât mai mult cu cât Ierusalimul a devenit capitala noului stat în anul 1980[223].

În sfârşit, mai există o direcție în adventismul de ziua a şaptea contemporan şi anume aceea care îi văd pe liderii adventişti atât de compromişi cu „lumea" şi pe membrii săi atât de „căldicei" în spiritualitatea lor, încât „Biserica Adventistă de Ziua a Şaptea" nu este pregătită să-L primească pe Hristos şi, astfel, este responsabilă pentru întârzierea Parusiei. Aceste tensiuni ating apogeul atunci când liderii adventişti se confruntă cu acuzații de erezie din partea unor grupări centrifuge şi încearcă să le supună unei discipline. Cu precădere se deplâng modificările doctrinei adventiste care au rezultat din dialogul cu evangheliştii Walter Ralston Martin şi Donald Grey Barnhouse în anii 1950 şi care au avut un mare imapct asupra eshatologiei adventiste, întărind convingerea că apostazia anunțată de Hellen G. White este chiar în „Biserica Adventistă"[224].

Aşa numiții „Independent Ministers", al căror mesaj se situează la marginea adventismului, s-au înmulțit în ultimii

---

[222] Charles Wheeling, *Armageddon now*, „Jamison", 1992, p. 324.

[223] William H. Grotheer în periodicul „Watchman, What of the Night?".

[224] Ralph Larson, *Apostasy is the Issue*, vol. I-II, Cerrystone Press, 1993.

ani. Conducerea „Bisericii Adventiste de Ziua a Şaptea" a fost atât de iritată de impactul predicii acestora, încât la Consiliul Anual al „Bisericii" din 1991 s-a votat o declarație care să condamne pe aceia care produc tulburări („Perth Declaration" 1991)[225]. Aceşti predicatori de la marginea adventismului sunt mult mai râvnitori în predicarea mesajului lor decât majoritatea curentului adventist. De multe ori, de la această dorință de a grăbi venirea adventului se ajunge la o contestare a conducerii şi chiar a învățăturilor „Bisericii Adventiste de Ziua a Şaptea".

Cu ocazia celei de a 150-a aniversări a „Marii dezamăgiri" din 1984, Robert S. Folkenberg (1941-), preşedintele Conferinței Generale a adventiştilor de ziua a şaptea (1990-1999), a publicat o carte cu un titlu sugestiv, *Încă credem*, în care reiterează doctrina tradițională adventistă[226]. Adventismul de ziua a şaptea se face cunoscut prin manifestări de masă, sau prin folosirea la maximum a mass-mediei, iar mesajele transmise sunt concentrate asupra vremurilor din urmă. Se invocă frecvent „calendarul profețiilor" care arată, spun ei, că „timpul sfârşitului" a început în anul 1798 şi, de asemenea, că anul 1844 este o dată majoră care anunță cea de a doua venire a Domnului Iisus Hristos. La al 56-lea Congres mondial din 1995 (Utrecht, Olanda), a fost adoptată o declarație oficială, „Declarație adventistă care respinge fixarea de date pentru a doua venire a Domnului", în care se arată că „aşteptând reîntoarcerea lui Hristos, adventiştii resping orice tentativă de a fixa o dată specifică legată de acest eveniment... Adventiştii nu au nici o încredere în aceste eforturi speculative, deoarece ele sunt în contradicție cu cuvintele lui Hristos şi anume că, deşi oamenii pot recunoaşte că întoarcerea Lui este aproape, ei

---

225 Robert S. Folkenberg, *„Perth Declaration" about Independent Ministries*, „Adventist Review", 7 november, 1991, p. 14.

226 Idem, *We still Believe*, Pacific Press Publishing Association, Nampa, Idaho, 1994.

nu pot şti totuşi data exactă". Într-o declarație despre starea adventismului în anul 2000 se arată că adventiştii aşteaptă cu nerăbdare întoarcerea lui Hristos, dar că nu speculează pe marginea momentului istoric precis în care acest eveniment va avea loc. Prin urmare, ei nu acordă nici o importanță profetică anului 2000, de vreme ce această dată nu este menționată în Bliblie"[227].

Cu toate acestea, mulți teologi adventişti de ziua a şaptea au modificat conținutul eshatologiei lor şi chiar schemele advente după colapsul Uniunii Sovietice în 1989. Adaptarea era necesară, deoarece nu mai existau protagoniştii necesari scenariului care să se încadreze în schema eshatologică a Ellenei G. White. S-au inventat însă alte direcții destul de convenabile pentru discurs eshatologist politizat. Aceste direcții sunt indicate de creşterea dramatică a puterii papale care a culminat cu rolul pe care Papa Ioan Paul al II-lea l-a jucat la căderea comunismului, pe de o parte, şi afirmarea Statelor Unite ca o super-putere, capabilă, în alianță cu papalitatea, să domine întreaga lume şi să înceapă persecutarea celor aleşi. De asemenea, discuții eshatologiste sunt determinate şi de proliferarea spiritismului, concretizat mai ales în cazul mişcării „New Age,"pe de o parte, şi de aparițiile Fecioarei Maria în Biserica Romano-Catolică, pe de altă parte[228].

Deşi sumbrul scenariu apocaliptic este descris ca aproape de deznodământ, parusia este în acelaşi timp departe pentru adventişti, care par să se simtă confortabil pe poziția pe care o ocupă astăzi pe „piața religioasă". Ei se distanțează de pozițiile tranşante de la începutul „Bisericii Adventiste de

---

[227] *Statement about Adventism and the Year 2000.* Declarația votată la întâlnirea Comitetului Executiv al Conferinței Generale Adventiste, Silver Spring, Maryland, 29 septembrie, 1999.

[228] Mark Finley, Steven R. Mosley, *Confidence amid Chaos,* Pacific Press, Boise, 1995.

Ziua a Şaptea"(anti-catolicism, anti-stat etc) şi consideră că acelea erau manifestări comune printre denominaţiile protestante la acea vreme. În mod paradoxal, însă, majoritatea adventiştilor de ziua a şaptea nu mai situează mesajul apocaliptic în centrul predicii lor. Într-o anchetă realizată în 1991, printre 300 de pastori adventişti de ziua a şaptea din America, s-a evidenţiat faptul că pe parcursul unui an întreg numai trei predici, în medie, au fost dedicate exclusiv celei de a doua veniri a Domnului. Există o mare diferenţă între concepţiile celor care au intrat în „slujire" înainte de 1960, când o diplomă nu era obligatorie pentru a deveni pastor, şi cei care au intrat după această dată. Aceştia din urmă, influenţaţi de educaţia primită în marile universităţi, sunt mai puţin dispuşi să accepte declaraţiile eshatologiei adventiste tradiţionale. De asemenea, numai 28% dintre adventiştii intervievaţi au auzit în ultimul an o predică în care să se vorbească de semnificaţia celor 2300 de ani, de evenimentele profetice şi numai aceia care aveau o educaţie elementară, care se termină cu liceul, erau dispuşi să accepte eshatologia adventistă integral"[229].

Nivelul de educaţie este cheia pentru a înţelege de ce atenţia acordată predicii apocaliptice este relativ scăzută. Seminariile şi departamentele universităţilor adventiste evită, în general, abordarea tradiţională a eshatologiei. Această direcţie este confirmată de publicaţiile adventiste recente.

Astfel, teologul John Paulien este de părere că cea mai bună metodă de a înţelege punctul de vedere al Bibliei despre eshatologie şi „scopul învăţăturilor biblice despre sfârşit nu este acela de a satisface curiozitatea noastră despre viitor, ci de a ne învăţa cum să trăim când aşteptăm sfârşitul"[230]. În ciuda

---

[229] *Encyclopedia of Millenialism and Millenial Movements*, Richard Landes Editor, Routledge, 2000, p. 380.

[230] Jon Paulien, *What Bible Says about the End-Time*, Hagerstown, 1994, p. 34, 89.

credinței lor că sfârșitul lumii este aproape, adventiștii tind să prindă rădăcini și mai adânci în societate, prin aceasta luptând pentru întârzierea apocalipsei. Aceasta nu înseamnă că adventiștii au abandonat așteptările eshatologice. Ei continuă să creadă că Iisus se va întoarce curând și că totul se va întâmpla după scenariul prezis de White. Această așteptare intensă a sfârșitului a atras numeroși adepți care au redescoperit entuziasmul primei generații de membri și s-au angajat cu fervoare în prozeletism. „Biserica Adventistă de Ziua a Șaptea" a învățat însă lecția în 1844 și nu a fixat niciodată un termen precis pentru a doua venire a Domnului, acest lucru devenind apanajul grupărilor care s-au separat de ea de-a lungul timpului. Această poziție ambiguă a adventiștilor față de a doua venire este sintetizată în cuvintele lui Tom Dybdahl care afirmă: „Singurul fapt indiscutabil este că nu s-a întâmplat încă (a doua venire). Bunicii noștri credeau că nu vor apuca să îmbătrânească. La rândul nostru noi îmbătrânim... Mulți dintre noi ne aflăm undeva la mijloc. Credem că promisiunea lui Hristos este adevărată, trăim cu speranța celei de a doua veniri. Ne rugăm ca ea să fie curând. Dar în timp ce așteptăm, nu putem ignora întrebările și îndoielile"[231].

Există, așadar, o anumită schimbare de paradigmă în concepția eshatologică adventistă, generată de o circumspecție normală în contextul eșecurilor datelor fixe ale parusiei, „profețite" de diverși lideri vânzători de iluzii.

d) *Mâncare curată și necurată.* Adventiștii respectă legile dietare ale Vechiului Testament. Ei interzic membrilor proprii consumul de carne de porc sau anumiți pești al căăror consum este, de asemenea, interzis comunității ebraice. Îndeamnă și la abstinență de alcool și tutun, renunțarea la acestea fiind o dovadă de credință puternică[232]. Însă în anul 1976. Teologul

[231] Tom Dybdahl, *art. cit.*, p. 33.

[232] *Separated Brethren*, p. 118

adventist Ronald L. Numbers a argumentat că sfaturile medicale ale Hellenei G. White aveau o origine mai mult umană decât divină[233]. Însă, „Biserica Adventistă de Ziua a Şaptea" a căutat întotdeauna să minimalizeze pericolul sciziunilor interne şi cercetătorii consideră că adventiştii au succes în menţinerea coerenţei mişcării, deşi au fost anumite grupări care s-au separat.

II.3.4. Cult şi organizare

Adventiştii de ziua a 7-a săvârşesc cultul în casele lor de rugăciune, pe care se menţionează numele comunităţii, lăcaş de cult fără simbolul creştinismului, al Bisericii lui Hristos, Crucea Sa de viaţă dătătoare, vineri seara, apoi sâmbătă seara. Cultul este simplu, rugăciuni şi cântări, predica pastorului.

Botezul se oficiază la majorat prin scufundarea o singură dată în apă, Cina Domnului se săvârşeşte odată la trei luni, folosindu-se azimă şi vin nefermentat. Cununia nu are caracter de Taină, fiind săvârşită în orice zi în afară de sâmbătă. Serviciul înmormântării se oficiază la casa celui decedat, cu o partricipare a multor „fraţi" din ţară şi chiar străinătate, pentru a face impresie printre ortodocşi din raţiuni prozelitiste. Consacrarea personalului de cult adventist, punerea mâinilor se face sâmbăta, fiind de faţă un juriu de pastori care rosteşte o rugăciune de binecuvântare.

Adventiştii fac un prozelitism intens prin conferinţe, emisiuni radio, grupuri de studiu biblic. Ei sunt foarte agresivi faţă de Bisericile tradiţionale, mai ales faţă de Biserica Romano-Catolică, în al cărei suveran pontif văd concretizarea numărului apocaliptic 666, dar şi faţă de Consiliul Ecumenic al Bisericilor şi, în general, faţă de tendinţele integratoare de

---

233 Ronald L. Numbers, *Prophetess of Ellen G. White and the origins of Seventh-Day Adventist Health Reform*, University of Tennessee Press, Knoxville, 1992.

astăzi. De fapt, putem interpreta această atitudine ca o tendință de a crea o singură Biserică mondială adventistă[234].

Adventiştii sunt organizați în biserici locale şi federații sau misiuni, conferințe la nivel de țară, în uniuni la nivel de țări, 11 diviziuni la nivel de regiuni geografice întinse (ex. Africa de Sud-Vest, Europa de Est etc.) şi Conferința generală cu sediul la Takoma Park - Washington S.U.A. numărul adventiştilor pe plan mondial este astăzi de peste 15.000.000, dintre care 8.000.000 botezați, prezenți în 190 de țări.

II.3.5. Concluzii

Adventismul reprezintă expresia clasică în modernitate a milenarismului, a calculării numerologice arbitrare a parusiei, eveniment „profețit" de mai multe ori în decursul istoriei recente de mai marii sectei, la date exacte care de fiecare dată s-au dovedit false. Acest fapt a dus la reconsiderări eshatologice şi la redimensionarea interioară a parusiei, membrii sectei orientându-se spre acțiuni sociale şi sanitare, o igienizare a spațiului public şi prin aceasta şi o orizontalizare şi o isztoricizare a eshatologiei, fără referință la Împărăția lui Dumnezeu transcendentă şi veşnică inaccesibilă de fapt adventismului, ca de altfel oricărui viitorologism, fără dimensiunea eclesială creştină ca pregustare a bucuriei veacului viitor.

II.4. Penticostalii

Penticostalismul este gruparea sectară pentru care experiența creştină fundamentală este aceea a Botezului cu Duhul Sfânt al cărui semn incontestabil este vorbirea în limbi. Numele de penticostali vine de la cuvântul grecesc πεντικοστα: = cincizeci - şi este în relație cu evenimentul

---

[234] Richard Lehmann, *op. cit.*, p. 121.

Cincizecimii şi pogorârea Sfântului Duh peste Sfinţii Apostoli, moment esenţial în istoria mântuirii pe care însă penticostalii îl înţeleg într-un mod specific. O altă denumire pentru penticostalism sau Biserica lui Dumnezeu apostolică este cea germană de „Pfingstbewegung", iar această mişcare în ansamblul său are ca trăsătură caracteristică trăirea evenimentului de la Rusalii care se manifestă cel mai elocvent prin vorbirea în limbi şi profeţie (Fapte 2, 4; 2, 17).

II.4.1. Istoric

Originea pcnticostalilor este în America, mai exact începutul acestei secte poate fi identificat în acele „Holiness Movements". Astfel, în 1879 predicatorul baptist B. M. Irwin, în nou înfiinţata „Iowa Holiness Association" a înccput să predice, ca o a treia experienţă după convertire şi mântuire, „Botezul Cu Sfântul Duh şi cu foc". Mai marii comunităţii, respingând această „erezie", Irwin a întemeiat în 1895 „Asociaţia sfinţilor din Iowa botezaţi cu foc". în 1900 predicatorul metodist A.B.Crumpler a întemeiat o asociaţie asemănătoare. Ambele s-au unificat în 1911 sub denumirea de „Penticostal Holiness Church".

Totuşi, începutul propriu-zis al mişcării penticostale este legat de numele lui Charles F. Parham, pastor metodist, care a deschis o şcoala biblică la Topeka în Kansas în 1900, unde programul de studii era dedicat integral cunoaşterii Bibliei. Celor 40 de cursanţi, Parham, care credea în Botezul cu Duhul Sfânt, le-a cerut să cerceteze Biblia şi să descopere dacă există vreo evidenţă fizică, materială, concretă a Botezului cu Duhul Sfânt. Aceştia au ajuns la concluzia că evidenţa sigură a primirii Botezului Duhului era faptul că cel botezat începea să vorbească în limbi. Prima persoană care a avut această experienţă a fost domnişoara Agnes Ozman, care la 1 ianuarie 1901 a pretins că a vorbit în limbi. Această dată este considerată ca începutul mişcării penticostale. Experienţa s-a

extins şi la ceilalţi membri ai şcolii biblice, Parham susţinând că Biserica modernă ar trebui să posede toate darurile „Cincizecimii, că fiecare creştin ar trebui să primească un al doilea Botez şi că fiecare creştin botezat ar trebui să dea mărturie despre acest fapt prin vorbirea în limbi"[235]. Parham şi adepţii săi au început să-şi răspândească ideile mai întâi în Kansas şi Missouri.

Un alt moment important legat de începuturile penticostalismului este acela al activităţii pastorului de culoare metodist, W.J.Seymour, orb de un ochi şi şchiop, invitat să predice la Los Angeles de către predicatoarea Neeley Terry, în 1906. La 9 aprilie, acelaşi an, W.J. Seymour pretindea că a experiat pentru prima dată „revărsarea Duhului", experienţe repetate apoi în Azusa Street, într-o biserică metodistă care a devenit, astfel, centru mondial al penticostalismului la începuturile acestuia. Aceste experienţe se concretizau în aşa zisele „vorbiri în limbi, profeţii, minuni"[236].

Beneficiari ai acestor experienţe erau, în general, oamenii aparţinând unor categorii marginalizate ale societăţii, care astfel îşi depăşeau frustrările: negri, emigranţi. Aceasta a determinat pe un bun cunoscător al penticostalismului să spună despre acesta că este „creştinismul primitiv al celor mai puţini educaţi"[237], deşi, ulterior, au aderat la acest curent creştin şi oameni reprezentând profesii însemnate pe plan social precum profesori sau chiar milionari. De la Los Angeles, misionarii penticostali „au implantat această nouă religie

---

[235] William 1. Whalen, *Separated Brethren*, Huntington, 1979, p. 111-112.

[236] Kurt Hütten, *Seher. Griibler, Enthusiasten, Das Buch der traditionellen Sekten und religiosen Sondembewegungen*, Quell Verlag, Stuttgard, 1989, p. 305.

[237] Nils Bloch-Hoels, *The Penticostal Movement*, Humanities Press, New-York, 1965, la William Whalen, *Separated Brethren*, p. 110.

extatică"[238] în alte centre importante americane, New York, Chicago, aceasta cu o deosebită repeziciune datorată mai ales exotismului şi dimensiunii vitaliste, emoţionale a noii mişcări religioase în contrast cu raţionalismul protestant. Se ajungea în aadunările penticostale până la manifestări dintre cele mai exuberante, transă, dans sacru ce eliberau de rigiditatea unui anumit cod religios specific Occidentului creştin şi care erau mai aproape de alte spaţii culturale precum Africa sau India. Aceasta, de fapt, explică impactul penticostalismului actual asupra unor largi categorii de populaţie precum ţiganii din Franţa, diferite comunităţi umane din Brazilia[239], recent şi ţiganii din România.

Mai înainte de a arăta expansiunea penticostalismului în lume este de evidenţiat faptul că în spaţiul american, centrul penticostalismului mondial, acesta s-a structurat într-o diversitate de denominaţiuni între care amintim următoarele: *Adunările lui Dumnezeu* (Assemblies of God) cu centrul în Springfield, statul Missouri, unde funcţionează un aparat birocratic de aproape 1000 de persoane, cu colegiul. „Evangel College", cu editura „Central Biblic Institute" şi „Gospel Publishing House" ce editează 7 reviste, precum şi postul de radio „Revivaltime" cu mii de misionari în America şi în toata lumea. „Adunările lui Dumnezeu" reprezintă în America cel mai numeros grup penticostal.

O altă grupare penticostală este cea intitulată *Bisericile lui Dumnezeu* (Churches of God) al căror întemeietor a fost pastorul baptist Richard Spurling (1886) şi cărora le-a dat o orientare penticostală A. J.Tomlinson, numindu-le astfel începând cu 1907. Centrul acestei grupări penticostale este Tennessee, Cleveland. În această grupare un rol important l-au avut şi femeile între care s-a remarcat Aimee Semple Mc

---

238 William Whalen, *op. cit.*, p. 112.

239 Jean François Meyer, *Les sectes, Nonconfonnismes Chretiens et nouvelles religions*, Cerf, Paris, 1987, p. 48.

Pherson Hutton care a făcut misiune în Australia, China şi Anglia, şi a construit templul Angelus din Los Angeles cu 5500 de locuri.

Cel mai reprezentativ personaj al penticostalismului american este Oral Roberts ordinat în „Penticostal Holiness Church" care a creat o organizaţie evanghelizatoare şi cel mai mare colegiu penticostal, în 1965, „Oral Roberts University" din Tulsa (Oklahoma). Alte disidenţe penticostale mai importante sunt: Biserica sfântă Unită a Americii, Adunările penticostale ale lumii, Biserica creştină din America de nord, Comunitatea penticostală din America de Nord.

Şi în Europa se poate detecta un nucleu penticostal, desigur nu cel de amploarea penticostalismului american, în Ţara Galilor, Anglia, în anii 1901-1905, unde predica lui Evan Roberts, miner, dă naştere unei mişcări de acest tip care a avut „repercusiuni considerabile asupra dezvoltării mişcării penticostale moderne"[240]. Din America de Nord, penticostalismul se extinde în America de Sud unde cunoaşte până astăzi o mare extindere şi un impact puternic asupra populaţiei. În Europa primii predicatori penticostali sunt norvegianul Thomas B. Barrat, care în 1906 în timpul unei vizite la New York „a primit Botezul Domnului" şi a înfiinţat în 1907, la Oslo, prima comunitate penticostală, şi preotul anglican A.A. Boddy care a întemeiat prima comunitate penticostală în Anglia, unde ulterior, în 1925 au luat fiinţă „Adunările lui Dumnezeu" din Marea Britanie şi Islanda. Penticostalismul s-a extins şi în alte ţări ale Europei şi cunoaşte o expansiune în toată lumea, astăzi numărul credincioşilor

---

[240] Joseph Longton, *Fils d'Abraham. Panorama des Communautes juives, chreriennes et musulmanes,* Editions Brepols, 1987, p. 186; cf. Jean François Meyer, *Les sectes,* p. 50; Gilles Kepel, *Dumnezeu Îsi ia revanşa,* Editura Artemis, Bucureşti, 1994, p. 148-149; Richard Bergeron, *Le cortege des fills de Dieu,* Editions Paulines, Montreal, 1990, p. 84-89.

acestei mişcări, organizaţi în denominaţiuni independente, fiind de peste 60 milioane dintre care jumătate aparţin „Bisericilor indigene" negre. O personalitate importantă a penticosta-lismului a fost David J. du Plessis (1905-1987) supranumit „Mister Pentecost[241].

Alte momente importante sunt pentru mişcarea penticostalilor prima Conferinţă mondială ţinută în 1947 şi întemeierea Consiliului Internaţional al Bisericilor creştine, în 1948, ca o replică penticostală la crearea Consiliului Ecumenic al Bisericilor la Amsterdam. Însă cel mai important de semnalat, legat de practicile cultice penticostale este extinderea acestora dincolo de barierele confesionale, ca o reacţie la o instituţionalizare ecumenică şi la orientarea doctrinară conservatoare a C.E.B. şi apariţia unui „neopenticostalism" în sânul marilor Biserici, respectiv catolicism sau protestantism, concretizat în aşa numita „mişcare harismatică"[242]. Astfel primele manifestări harismatice în Biserica Romano-Catolică s-au petrecut în America în anul 1967 la Universitatea Duquesne, când patru membri ai unui grup de rugăciune au considerat că au primit Botezul Duhului şi darul vorbirii în limbi şi apoi la universitatea Notre-Dame. Ulterior, acest curent neopenticostal a proliferat rapid, aceasta deoarece oferă o alternativă la teologia raţionalistă şi speculativă, la instituţionalizarea eclesială excesivă, şi anume aceea a experienţei religioase personale sensibile[243], entuziaste, chiar dacă aceasta este mai curând una de resortul psihicului şi al vitalului decât al spiritualităţii autentice.

---

241 *Confessing the Apostolic Faith. Penticostal Churches and the Ecumenical Movement*, în „Pnevma". The Journal of the Society for Penticostal Studies, 9.1.1987, p. 31

242 Jean-Francois Meyer, *op. cit.*, p. 52.

243 *Ibidem;* Cf. Jean Vemette, *Les sectes*, P.U.F., Paris, 1990, p. 51; cf. Walter J.Hollenweger, *The Penticastals*, S.C.M. Press, London, 1972.

La nivel mondial forumul suprem penticostal îl constituie Conferința Penticostală Mondială organizată în 1947 la Zürich, în care lideri penticostali fac schimburi de idei şi îşi împărtăşesc experienţele pastorale şi care publică trimestrial revista *World Pentecost.* De altfel, penticostalii nu fac parte din mişcarea ecumenică - doar câteva excepţii. Paralel cu instituţionalizarea mişcării ecumenice în Consiliul Ecumenic al Bisericilor în 1948 şi penticostalii, după prima Conferinţă mondială penticostală în 1947, în 1948 au constituit *„Consiliul internaţional al Bisericilor creştine"*. Forumul suprem al sectei îl constituie Conferinţa penticostală mondială organizată în 1947 la Zürich - Elveţia, în care liderii penticostali fac schimburi de idei şi îşi împărtăşesc experienţele personale şi pastorale. Trimestrial publică revista „World Penticost"[244].

Numărul penticostalilor este astăzi de peste 60.000.000, dintre care jumătate aparţin „Bisericilor indigene", negre, peste 10.000.000 sunt în S.U.A., dar unele statistici vorbesc despre aproape 170.000.000 de penticostali incluzând şi pe membrii mişcărilor harismatice[245].

La Adunarea comisiei Misiune şi Evanghelizare a Consiliului Ecumenic al Bisericilor, Atena, 2005, au fost reprezentate şi comunităţi penticostale care au încercat să stabilească punţi între experienţa Duhului Sfânt în Biserica Ortodoxă şi cea harismatică prin apropierea unor abordări pnevmatologice. Reprezentanţii ortodocşi au arătat însă diferenţele ce separă îi de penticostalism, invitând la înţelegere şi aprofundare a pnevmatologiei creştine pe baza Sfintei Scripturi şi a Părinţilor Bisericii spre a se evita confuzii şi devieri de natură feministă în experienţa pnevmatică creştină[246].

---

[244] Marlin Vanelderen, *Penticostal World Conference* în *Dictionary of the Ecumenical Movement*, p. 792.

[245] *Confessing the Apostolic Faith*, în „Pnevma", nr. citat, p. 31.

[246] Vasile Mihoc, *Report on the Conference of World Mission and*

II.4.2. Penticostalismul în România

În România penticostalismul a pătruns prin Pavel Budean, născut în localitatea Căuş (Arad) plecat în Akron, Ohio (S. U.A.) înainte de 1910, de unde a revenit în locurile natale. Ajutat de ungurul Andraş Teodor, a răspândit prin cuvântul său şi printr-o broşură incoerentă teologic şi literar, „Primit-aţi Duhul Sfânt", ideile penticostale. Datorită manifestărilor şi practicilor ce se apropiau uneori de zona patologicului, deşi secta şi-a luat denumirea de „Biserica lui Dumnezeu apostolică", prezentând şi o mărturisire de credinţă intitulată „Declararea fundamentului adevărat", în 1925 statul român a interzis funcţionarea acesteia. Totuşi secta a continuat să ţină adunări secrete, atât în casa soţilor Bradin de lângă Arad care este considerat primul nucleu penticostal, în ordine cronologică, din România cât şi în alte localităţi din Transilvania şi Bucovina. Secta a fost recunoscută în anul 1950 de regimul comunist sub denumirea de Cultul penticostal sau Biserica lui Dumnezeu Apostolică deşi, ulterior, s-au înregistrat mai multe dezidente între care amintim „Biserica Apostolică de ziua a 7-a" sau „Penticostalii de ziua a 7-a", apăruta în judeţul Cluj, condusă de loan Boer, care atenţionează asupra respectării unor practici şi sărbători prevăzute în Vechiul Testament, „Biserica lui Dumnezeu cea Apostolică botezată cu Duhul Sfânt" (Universaliştii), întemeiată de Victor Chirilă din Arad, şi care admite doar Botezul în numele lui Isus Hristos, „Gruparea al 13-lea Apostol" sau „Penticostalii negri" care se caracterizează prin rigorism exagerat, interzicând căsătoria pentru că „se aşteaptă o mare lucrare din partea Domnului, „Creştinii liberi". Toate aceste dezidente sunt determinate de

---

Evangelism, Athens, „International Review of Mission, July, 2005, p. 412.

lipsa de unitate doctrinară şi cultică sau de orgoliul celor care vor să conducă în diferite comunităţi penticostale[247].

Cultul penticostal în România are o conducere centralizată, Consiliul bisericesc format din 21 de persoane, un număr de aproape 325000 de membri, în 1343 de comunităţi deservite de 354 pastori. Pregătirea personalului cultic se face în trei seminarii teologice, două şcoli postliceale şi la Institutul Teologic penticostal din Bucureşti. Cultul editează organul de presă oficial „cuvântul Adevărului".

II.4.3. Doctrina

1. Învăţătura de bază a penticostalismului o reprezintă, am putea spune, o *„neopnevmatologie creştină"* întemeiată pe „Botezul cu Duhul Sfânt" şi darurile care însoţesc această lucrare, dintre care cel mai reprezentativ este cel al vorbirii în limbi, ambele evenimente experiate individual sau comunitar cu pretenţia reeditării momentului unic al Cincizecimii, când după Înălţarea lui Hristos la cer s-a pogorât Duhul Sfânt în chip de „limbi de foc" asupra Sfinţilor Apostoli, martorii vieţii, morţii şi Învierii lui Hristos care au început să vorbească în alte limbi" (Fapte 2,3-4).

Astfel, penticostalii despart unicul Botez creştin despre care dă mărturie însuşi Mântuitorul Hristos „din apă şi din Duh" (Ioan 3,5) practicat dintotdeauna de către Biserică pentru iertarea păcatelor şi integrarea omului în Biserica mântuirii, în *Botezul cu apă* şi *Botezul cu Duh.* La originea acestei concepţii trebuie să vedem ambiguităţile şi impreciziile pnevmatologice ale teologiei occidentale. De fapt, învăţătura despre Sfântul

---

[247] P.I. David, *Călăuza creştină,* Arad, 1987, p. 162-165; Arhiereu Grigorie Leu Botoşăneanu, *Confesiuni şi secte,* Bucuresti, 1929, p. 126-129; Dr. Grigorie Comşa, *Cheia sectelor religioase din România,* Arad, 1930, p. 59-76; Pr. Al.N. Constantinescu, *Sectologie,* Bucureşti, 1943, p. 38-40.

Duh ocupă un loc aparte în tezaurul doctrinar creştin, aceasta pentru inefabilul ce înconjoară cea mai misterioasă persoană a Treimii, revelate deplin în Biserică prin întruparea lui Hristos peste care sălăşuieşte Duhul, persoană consubstanţială şi egală cu Tatăl şi cu Logosul etern al acesteia; faţă de care Biserica primară era situată în faţa unei anumite „autoevidenţe divine" iar prin aceasta mărturisea despre manifestarea vie a dogmei Sfintei Treimi[248].

Sfânta Scriptură afirmă clar personalitatea distinctă a Duhului Sfânt, „Mângâietorul" (Ioan 15, 26) care va continua lucrarea Fiului în sensul interiorizării acesteia şi experierii mântuirii în Hristos de către persoanele umane în istorie, precum şi dumnezeirea Sa (Fapte 5, 3, 4). De aceea, „afirmaţia că Duhul nu este numai un dar al harului divin, ci este de asemenea împreună cu Tatăl şi cu Fiul - Dătătorul divin şi personal al vieţii şi sfinţirii - a fost facută îndeosebi spre sfârşitul disputelor ariene ale secolului al IV-lea"[249], în scrierile unor Părinţi ai Bisericii, precum Atanasie cel Mare, Grigorie de Nazians, Vasile cel Mare, Didim cel Orb şi la Sinodul II ecumenic din anul 381[250]. De exemplu, în spiritul învăţăturii perene a Bisericii căreia i-a dat o expresie concisă dar elocventă Sf. Irineu pentru care „Duhul duce la Cuvântul şi Cuvântul duce la Tatăl"[251], experienţa creştină a vieţii harice în Duhul este în acelaşi timp şi comuniunea iubitoare cu Tatăl şi Fiul. Sfântul Grigorie de Nazians afirmă: „Vechiul Testament a vestit clar pe Tatăl şi mai obscur pe Fiul. Noul Testament a revelat pe Fiul şi a indicat Dumnezeirea Duhului. *Acum* Duhul

---

[248] Serge Boulgacoff, *Le Paraclet,* traduit de russe par Constantin Andronicoff, Aubier, Paris, 1944, p. 8.

[249] John Meyendorf, *The Catholicity and the Church,* St. Vladimir's Press, New-York, 1983, p. 16.

[250] *1600 de ani de la Sinodul II Ecumenic,* „Ortodoxia", XXXIII (1981), nr. 3.

[251] Sf. Irineu, *Adversus haereses,* V 136, 2, P.G., 7.

este prezent cu noi şi ne dă o cunoaştere mai evidentă despre El însuşi"[252]. Prezența Duhului Sfânt este una energetică, harică, nu substanțială, una ce întemeiază relația mântuitoare şi îndumneiezitoare, Împreună cu Hristos pentru că. „în timpul lucrării pământeşti a lui Hristos relația dintre oameni şi Duhul Sfânt nu se efectua decât prin şi în Hristos", iar, „după Cincizecime relația cu Hristos nu se efectuează decât prin Duhul Sfânt"[253]. Duhul personalizează lucrarea lui Hristos, circumscrisă obiectiv, temporal şi spațial, în istoria mântuirii, pentru fiecare om doritor şi însetat de adevărul adevărurilor, unirea iubitoare şi plină de bucuria transfigurării cu şi prin Dumnezeu, şi o universalizează în perspectiva temporalității eclesiale, intervalul dintre întrupare şi Parusie. Duhul este însă nedespărțit de Hristos şi „restituie lumii prezența interiorizată a lui Hristos şi Îl revelează acum nu înaintea ci înăuntrul ucenicilor"[254], aceasta începând de la Apostoli şi apoi în toată istoria umană, când cei care se împărtăşesc de comuniunea harului treimic experiază „intimitatea iubirii înfinite a lui Dumnezeu"[255], iubire ce „iradiază asupra noastră paradoxal şi inefabil prin persoana Sfântului Duh în Biserică - Trupul lui Hristos care prin aceasta este şi „templul şi locul sălăşuirii Duhului"[256]. După Sf. Irineu, „unde este Biserica acolo este şi Duhul şi unde este Duhul acolo este şi Biserica"[257]. Duhul Sfânt este Persoană şi este principiul distincției şi al diferențierii personale a fiecărui membru al Bisericii, comuniunea de persoane, unde ascensiunea spirituală a

---

[252] Sf. Grigorie de Nazianz, *Oratio XXXI,* P.G., XXXVI.

[253] Paul Evdochimov, *Prezența Duhului Sfânt in tradiția ortodoxă,* traducere, prefață şi note de Pr.dr. Vasile Răducă, Ed. Anastasia, 1995, p. 110.

[254] Idem, *La nouveauté de l'Esprit,* Bregole en Mauges, 1977, p. 255.

[255] Pr.prof.dr. Dumitru Stăniloae, *Teologia Dogmatică ortodoxă,* vol. II , Bucureşti, 1978, p. 200.

[256] Timothy Ware, *The Ortodox Church,* Penguin Books, 1978, p. 246.

[257] Sf. lrineu, *op. cit.,* III, 24, 1, P.G., 7.

participării la dumnezeiasca fire oferă paradoxal identitatea personală întru bogăția harismelor, daruri ale Duhului prin care creştinismul este izbăvit de integrarea neoplatonică sau budistă în Unul impersonal[258]. Cu toată această claritate pnevma-tologică a teologiei ortodoxe, Occidentul tributar gândirii augustiniene şi cugetării esențialiste, substanțiale despre Dumnezeu, în detrimentul celei personaliste specifice Orientului, a înțeles greşit persoana şi rolul Sfântului Duh. Această gândire îşi manifestă consecințele până astăzi în plan teologic şi spiritual.

Fericitul Augustin, înclinat mai curând a înțelege Treimea filosofic şi folosind ca metodă inducția spre cunoaşterea misterului divin insondabil, cu punct de plecare psihologia umană, plasează revelația Dumnezeului Treimic în plan secund. Astfel reflectând la natura divină prin analogie cu faptura umană, mai ales funcțiile sufletului asupra căruia Dumnezeu şi-a pus amprenta prin excelență, Augustin concepe sufletul uman ca pe Tatăl, iar din ființa sufletului ia naştere înțelegerea de sine care ar corespunde Fiului, în timp ce Duhul Sfânt ar fi în Treime corespondentul în transcendent a ceea ce în plan uman este viața. Aşadar, avem o primă înțelegere psihologică a Treimii ale cărei persoane prin numele lor nu exprimă substanța divină, ci relațiile dintre ele. Numele exprimă relații şi sunt termeni de relație reduse la logocitate abstractă şi lipsite de conținut ontologic.

O altă paradigmă hermeneutică augustiniană oferită de structura umană ce sugerează divinitatea triadică este aceea de *iubit, cel iubit şi iubirea,* unde iubirea este o funcție a celor doi termeni anteriori, anulând egalitatea dintre Tatăl şi Fiul, pe de o parte, şi cea de-a treia persoană treimică, Duhul, pe de altă parte. Acest mod de gândire în plan teologic este unul modalist şi, totodată, un prim germene al doctrinei Filioque,

---

258 John Meyendorf, *Byzantyne Theology,* Mowbrays, London and Oxford, 1975, p. 174.

(*amans, quod amatur, amor, De Trinitate I, 8, X, 14*) sau memorie, intelect, voință (*De Trinitate IV, 30*)[259]. După cum afirmă Părintele Dumitru Stăniloae, „iubirea deplină între Tatăl şi Fiul ca identică cu Duhul Stănt nu este decât scufundarea celor două persoane în ființa impersonală, în sensul plotinian sau nirvanic"[260]. Inconsistența dogmatică referitoare la Sfânta Treime nu poate duce decât la o deviere spirituală pentru viața creştină, exprimată în acte străine de autenticitatea experienței relației cu Dumnezeu, aşa cum le-a consemnat istoria Bisericii, şi mai apropiate de intensitatea trăirilor psihice, cu exacerbarea unui vitalism aproape neo-păgân.

Penticostalismul şi, în general, mişcarea harismatică fac o disociere inacceptabilă din punct de vedere teologic şi spiritual intre Hristos şi Duhul Sfânt, incompatibilă cu spiritul Scripturii şi al vieții în Biserica lui Hristos plină de Duhul Sfânt, cu comuniunea perfectă dintre Tatăl, Logosul şi Duhul în Treime şi în lucrarea acesteia de mântuire şi sfințire a lumii. Practicile penticostale şi harismatice pot fi interpretate ca o încercare de resacralizare a vieții umane, pustiită de modernitatea decretată în mod barbar „post-creştină", resacralizare care nu reinsta-urează în societatea occidentală valorile morale creştine fundamentate, teologia creştină şi în spiritul filosofic ordonat şi echilibrat de sacrul tradițional, ci

---

[259] Irinee Chevalier, *Saint Augustin et la penseé grèque. Les relations trinitaires,* Fribourg en Suisse, 1940, p. 48; cf. Etiène Gilson, *Filosofia în Evul Mediu,* traducere de Ileana Stănescu, Humanitas, Bucureşti, 1995, p. 120-122; cf. John Meyendorf, *op. cit.*, p. 19; S. Boulgakov, *op.cit.*, p. 69; P. Bemard Stef, *Sfântul Augustin. Omul. Opera. Doctrina,* Editura Gloria, Cluj-Napoca, 1994, p. 154-176; Charles Boyer, *L'idée de verité dans la philosophie de Saint Augustin,* Beauchesne, Paris, 1941; P.S. Photie, Arhim. Philarete, P. Patrie, *Noul Catehism Catolic; Contra credinței Sfinților părinți. Un răspuns ortodox,* în românește de Marilena Rusu, Editura Deisis, Sibiu, 1994, p. 26-39.

[260] Pr.prof.dr. Dumitru Stăniloae, *Teologia Dogmatică Ortodoxă,* vol. I, p. 316.

„frenezia dezordinii"[261] inspirată de un neopagânism dizolvant şi nihilist.

Noul model de viaţă spirituală, pe de altă parte, este un indiciu de epocă nouă, anume aceea a Duhului, gândire teologică promovată şi în alte perioade ale istoriei Bisericii, de exemplu Ioachim de Flore, care a fixat anul 1260 drept anul de debut al Împărăţiei Duhului şi al Evangheliei vesnice, aceasta după epoca Tatălui şi a Fiului. Se conturează o viziune misticistă care propune ca alternativă exigenţelor intelectuale şi spirituale ale religiei Întrupării „o religie ultrauşoară, fără dogme apăsătoare, fără formule, fără ritualuri, chiar fără cuvinte"[262], în care fiecare solicită ceea ce doreşte şi înţelege el să fie. Datorită secularizării din Occident pentru care creştinismul este „religia ieşirii din religie"[263] penticostalismul şi mişcarea harismatică pot fi înţelese şi într-o perspectivă filosofică potrivit căreia a existat mai întâi o perioadă a Tatălui, adică a păgânismului în timpul căreia oamenii îşi ratăceau rugile catre un „cer vid". A venit „epoca Fiului", adică creştinismul şi „graţie Întrupării credincioşii şi-au repatriat în sfârşit privirile lor asupra pamântului, la înălţimea omului, ceea ce e deja un progres enorm". Însă creştinii încă mai adoră pe Hristos şi se comportă ca oameni religioşi ceea ce este doar o etapă spre epoca Duhului, de fapt o perioadă a egolatriei, o epocă în care concluziile Întrupării se impun până la capăt, anume că „omul este singurul Dumnezeu care există", iar religia este ateismul, un creştinism secular fără adorare, fără

---

[261] André Manaranche, *Rue de l'Evangile,* Fayard, Paris, 1987, p. 82.

[262] *Ibidem,* p. 88; cf. *Istoria Bisericii Universale,* vol. II, Bucureşti, 1993, p. 104; Iaroslav Pelikan, *A History of the Development of Doctrine,* vol. III, *The Growth of The Medieval Thelogy* (600-1300), Chicago and London, 1978, p. 301-303.

[263] Marcel Gauchet, *Dezvrăjirea lumii. O istorie politică a religiei,* traducere şi postfaţă de Vasile Tonoiu, Editura Ştiinţifică, Bucureşti, 1995, p. 147.

rugăciune, transcedență, animat doar de un ideal al unei fraternități politizate și încă selectiv[264]. Concluzia logică ce se impune este aceea că practicile penticostale, harismatice constituie o deviere serioasă de la dreapta credință a Bisericii, sunt consecința unei stări psihice incoerente și, de aceea, sunt mai apropiate de ocultismul spiritist decât de viața creștină, de experiența pnevmatică iluminatorie și sfințitoare din Biserică.

Texte care după penticostali indică Botezul Duhului sunt între altele: Matei 3, 11; Ioan 1,33; Fapte 1,5; 2,1-18; 4,31; 9,17; Romani 16; 1-11, iar adepții sectei consideră că după învățătura despre justificare a protestantismului și cea despre nașterea din nou a neo-protestanților învățătura despre Botezul în Duh reprezintă treapta supremă, etajul superior al credinței și vieții creștine. La acest nivel superior și ultim este prezent Duhul Sfânt care a înlăturat păcatul și eliberează astfel pe creștin de orice tentație și viciu, acesta ieșind într-un fel de sub umbra crucii, a jertfei care însoțește mărturia creștină. Această manieră de a gândi telogic, de a înțelege experiența pnevmatică, spirituală creștină este absolut falsă, pentru că viața în Hristos a creștinilor este una care reiterează mistic pentru fiecare în parte parcursul istoric al Logosului întrupat. După penticostali, pentru a primi Botezul cu Duhul se cer mai multe condiții între care amintim:

- predarea necondiționată a voii lui Dumnezeu și disponibilitatea pentru orice dar divin;

- rugăciunea necontenită pentru darurile Duhului Sfânt care însoțesc Botezul Duhului, dintre care pentru unii penticostali cel mai important este cel al vorbirii în limbi, glosolalia;

- credința neclintită în primirea acestor daruri care sunt o consecință a convertirii, convertire ce este încununată cu vorbirea în limbi, însoțită ulterior și de alte daruri precum cel al vindecărilor, profeției, daruri care s-au manifestat în

---

[264] André Manarache, *op.cit.*, p. 88-89.

Biserica primară şi care anticipează totodată şi „ultimele zile" şi revenirea lui Hristos.

Ca o încununare a tuturor darurilor spirituale este „umplerea cu Duhul Sfânt" (Efeseni, 5, 18) care poate fi înţeleasă fie în mod fundamentalist ca o „pecetluire divină în urma căruia act credinciosul devine „sfânt", fie într-un sens realist, mai apropiat de spiritul creştin.î, în sensul că această „umplere" este dinamică, nu este conferită odată pentru totdeauna, ci se dobândeşte permanent prin dăruire, penitenţă, luarea crucii, jertfa de sine. [265]

Cu toată această accentuare a aspectului pnevmatologic al creştinismului, penticostalismul este depărtat de autentica viaţă spirituală, de viaţa în Duhul Sfânt al lui Hristos prin harul cel din veşnicie al lui Dumnezeu. Sensul vieţii creştine este unirea cu Dumnezeu după har. Această unire se realizează, mai întâi, prin eliberarea de patimile care încătuşează pe om, menţinându-l într-un orizont păcătos şi întunecat, prin „puterile Botezului şi ale pocăinţei"[266]. Ea este urmată de iluminarea harică prin darurile Sfântului Duh pregătită de o practică morală îndelungată[267] ce constă în cunoaşterea raţiunilor existenţei şi contemplarea lor duhovnicească, pe de o parte, şi perspectiva personalist-comunitară a Revelaţiei divine[268] în sensul că aceasta se adresează oricărui subiect uman interpelat de iubirea veşnică a lui Dumnezeu. Această iubire îl instaurează pe credincios

---

[265] Kurt Hütten, *op. cit.*, p. 352; cf. Bruno Würtz, *Doctrinele principalelor secte ale creştinismului contemporan,* Timişoara, 1988, p. 103-104.

[266] Pr.prof.dr. Dumitru Stăniloae, *Spiritualitatea ortodoxă,* în *Teologia Morala ortodoxă,* vol. III, Bucureşti, 1981, p. 57.

[267] *Ibidem,* p. 178.

[268] Maxim Mărturisitorul, *Ambigua 92,* traducere, introducere şi note de Pr.Prof Dumitru Stăniloae, Bucureşti, 1983, în «P.S.B.», p. 237-238; cf. Vladimir Lossky, *The Vision ol God,* Faith Press, 1973; Arhim. Sofronie, *Mistica vederii lui Dumnezeu,* traducere, note şi comentarii de † Irineu Slătineanu, Bucureşti, 1995.

întru adevărata stare creştină, de simţire a lui Dumnezeu, de cunoaşterea lui într-o relaţie de la persoană la persoană, o prezenţă iubitoare infinită, copleşitoare, transfiguratoare, într-o permanentă deschidere a cugetului şi a inimii spre Dumnezeu, întru rugăciune curată. A fi în Duhul lui Dumnezeu, a avea Duhul lui Hristos înseamnă a participa la viaţa lui Dumnezeu în lumina Sa necreată şi veşnică şi constituie, subiectiv, aspectul îndumnezeirii după har a persoanei umane care „pătimeşte" cele dumnezeieşti pe măsura asensiunii sale spirituale dar mai ales a deschiderii divine întru strălucirea luminii necreate, dar absolute a lui Dumnezeu, învăţătură centrală a creştinismului.

În perspectivă creştină ortodoxă, experienţa pnevmatică autentică implică în mod absolut credinţa dreaptă şi mărturia clară despre Sfântul Duh - Dumnezeu adevărat - care purcede de la Tatăl din veşnicie, egal cu Tatăl şi cu Fiul şi împlinitor al planului divin pentru lume prin Biserica lui Hristos întru care oamenii sunt înfiaţi prin harul lui Dumnezeu. Experienţa pnevmatică constituie un aspect al vieţii creştinului în Hristos, nedespărţită de dreapta credinţă în Dumnezeul-Treime, de mărturie, care sunt baza, de altfel, a oricărei experienţe autentice a harului divin. Pe de altă parte, experienţa Bisericii are prioritate faţă de experienţa personală, ea fiind obiectivă, confirmată, pe când cea personală este subiectivă şi poate cădea pradă erorii, mai ales că nu trebuie să ne încredem în orice duh ci să cercetăm duhurile dacă sunt de la Dumnezeu (I Ioan 4,1). Mai mult, experienţa personală pnevmatică este adevărată doar dacă este confirmată de experienţele antecedente care o întemeiază, înscriind-o astfel şi situând-o pe aceeaşi cale de desăvârşire. Astfel, de exemplu, Sf. Apostol Pavel nu sprijină Evanghelia pe care o propoveduişte pe experienţele lui personale, care sunt autentice şi de o valoare excepţională pentru Biserică, ci pe experienţa celor doisprezece apostoli şi a altor ucenici ai lui Hristos, situând experienţa sa în urma acelora şi smerindu-se pe sine (I Corinteni 15, 1-8).

Experiența pnevmatică a Apostolului Toma care dorea un „semn" spre a fi convins de adevărul divin al Învierii și de lucrarea viitoare a Duhului lui Hristos în Biserică, confirmându-i-se că „fericiți sunt cei ce nu au văzut și au crezut" instituie primatul credinței în viața creștină, temelie nezdruncinată pentru experiențele duhovnicești care integrează, de asemenea, în ordinea harică, a Bisericii, a adevărului creștin dintotdeauna și pentru totdeauna"[269].

De aceea, sunt de neînțeles așa zisele experiențe pnevmatice în afara Bisericii și, mai ales, împotriva Bisericii, fără articulare, neracordate la fluxul neîntrerupt al vieții creștine dintru început și în toată istoria creștină care prin practici exuberante psiho-somatice se înscriu mai curând în zona unui vitalism exacerbat și a psihismului rupt de spiritualul autentic creștin.

2. O altă trăsătură esențială a penticostalismului, este *fundamentalismul* în virtutea căruia se acceptă inspirația verbală a Bibliei, dictată autorilor de către Duhul Sfânt însuși. Biblia deține astfel autoritate absolută, iar fundamentaliștii resping în cercetarea științifică și un anumit „spirit al veacului" specific, în general, oricărei perioade în istoria oamenilor. Prin aceasta penticostalismul este un nihilism în ordinea spirituală, obtuz în înțelegerea dinamicii existenței creștine în lume și în istorie. Penticostalii acuză Bisericile istorice că permit aspectul decadenței lumii, răutatea ei inerentă, așteptând cu nerăbdare condamnarea acesteia și salvarea aleșilor în mileniul pe care îl va instaura Hristos prin revenirea Sa. Fundamentalismul se ridică însă și ia atitudine față de un anumit haos moral din societatea modernă insensibilă la valorile tradiționale, evanghelice și creștine[270].

---

[269] Pr.dr. Antonios Alevizopol, *Ortodoxia în fața sectelor*, p. 66-67.

[270] Jared Wicks, *Foundamentalisme*, în *Dictionnaire de Théologie foundamentale*, Bellarmin, Cerf, Paris, Montreal, 1992, p. 473-474; cf. Kurt Hütten, *Seher. Grübler. Enthusiasten*, p. 341.

3. *Vorbirea în limbi sau glosolalia.* Vorbirea în limbi, consecința imediată și încununarea într-un fel a Botezului în Duhul este elementul forte al practicilor penticostale. Derivând de la cuvintele grecești γλοσσα - limbă și λαλειν- a vorbi, glosolalia înseamnă vorbirea în limbi, fenomen existent în Biserica primară, dar care ulterior a încetat. Despre un fenomen oarecum asemănător, apropiat, mai curând, glosolalilor moderni decât glosolaliei rusaline se mai poate vorbi și în religiile necreștine în Asia, Africa sau America, în șamanism dar și în islamism[271]. Fenomenul glosolalic s-a manifestat după încetarea sa, în mediile rupte de Biserică, eretice, cum a fost în secolul al II-lea, cel montanist. Eusebiu al Cezareei ne arată că Montanus, care în urma „dorinței nestăvilite de a ajunge conducător" și dorind să se impună cu ceva neobișnuit, atrăgător pentru unii, ceea ce este o coordonată generală a sectarismului - „influențat de duhurile rele a căzut la un moment dat în extaz, începând să scoată sunete și să vorbească lucruri stranii, proorocind într-un chip cu totul străin de felul tradițional care păstra vechile rânduieli ale Bisericii". Reacția Bisericii a fost promptă și corectă, „declarându-l că și-a pierdut mintea ca un îndrăcit, posedat de duhul rătăcirii care tulbură mulțimile și oprindu-l să mai grăiască în public, căci își aminteau de felul cum i-a învățat Mântuitorul pe apostoli să deosebească duhurile și de amnințarea de a se feri de proorocii mincinoși". Și, continuă Eusebiu - „alții încrezători în sfințenia duhului lor profetic, dar mai ales infumurați de mândrie și uitând de porunca Mântuitorului provocau mințile slabe, ușor schimbătoare și înșelătoare ale poporului, lăsându-se fermecați și înșelați"[272].

---

[271] Walter J. Hollenweger, *Glossolalia* în *The Westminster Dictionory of the Christian Theology,* The Westminster Press, Philadelphia, 1983, p. 225.

[272] Eusebiu de Cezareea, *Istoria bisericească,* V, 16, 7-9, în *Scrieri,* traducere, studii, note și comentarii de Pr.prof. T. Bodogae, col.

Tabloul este sugestiv şi mereu actual în ceea ce priveşte geneza sectarismului şi specificul său, iar „bâlbâieli" de genul acestora pot fi identificate ulterior în istoria creştină la quakeri, la camisarzii din Africa de Sud ce s-au răspândit şi în Europa (Anglia, Olanda, Germania) la hernhuteri, la metodiştii lui Wesley, la prima „trezire" americană sub Johnatan Edwards şi George Whitefield. Cu penticostalismul de la începutul secolului al XX-lea, glosalalia cunoaşte o nouă şi puternică revenire şi, aşa cum spunea unul dintre corifeii mişcării, W.J.Seymour, „cine nu vorbeşte in limbi nu este botezat cu Duhul Sfânt"[273].

În ceea ce priveşte natura limbilor vorbite de glosolali, există o diversitate de interpretări, mergând de la o aşa zisă limbă îngerească, sau limba adamică, până la una dintre cele aproape 3000 limbi şi dialecte ce se vorbesc pe glob. Graiul glosolalului poate fi şi într-o o limbă enigmatică de genul celei a în care se exprimau deserveńii oracolelor antice precum Phytia la Delphi sau Alexandra de la Lycophron, sau un fel de comunicare precum cea prin muzică, dans, vis, cea din suspine sau constând din sunete nearticulate de natură onomatopeică. Chiar dacă acreditäm ideea că ceea ce este nearticulat nu este lipsit de sens sau. că funcţia limbajului nu este una ce furnizează doar informaţie sau în cele din urmă, că există o dimensiune profundă, misterioasă a limbajului pe care analiza actuală nu o ia în consideraţie, totuşi aceste interpretări nu sunt în spiritul autentic al glosolaliei rusaline sau a aceleia din Biserica primelor două secole, având în vedere că Sfântul Irineu[274], în secolul al II-lea d.Hr., sau Sfântul Iustin Martirul[275]

«P.S.B.», 13, Bucureşti, 1987, p. 205; cf. Jaroslav Pelikan, *The Christian Tradition. A history of the Development of Doctrine,* I, *The Emergence of the Catholic Tradition,* Chicago University' Press and London, 1971, p. 99-100.

[273] Kurt Hütten, *op. cit.,* p. 344.

[274] Irineu, *Adversus Haeresses,* 2, 32, 4, la J. Pelikan, *op.cit.,* p. 99.

aminteau de existența în vremea lor a numeroase profeții harismatice, de darul vorbirii în limbi care a încetat apoi în Biserică. Având la început dimensiunea miracolului şi funcționând pentru extinderea vizibilă în lume a Bisericii, glosolalia astăzi, în spațiul creştin, este de neînțeles datorită incoerenței limbajului, a stării de transă depersonalizante. De aceea, şi fenomenul este abordat diferit. Pentru unii analişti, acesta se reduce la o dimensiune pur psihologică, pentru alții este chiar lucrarea demonilor, iar unii acceptă această posibilitate de manifestare religioasă originală şi excentrică[276].

La baza paradigmei pentru glosolalia Bisericii, atât timp cât s-a manifestat această harismă, a fost glosolalia de la Rusalii, eveniment istoric relatat în prima istorie a Bisericii - Faptele Apotolilor 2, 1-41 - când Duhul Sfânt s-a coborât peste Apostoli şi ei au început să grăiască în alte limbi pe care mai înainte nu le ştiau, dar nu în limbi necunoscute, ci în limba celor care erau prezenți la ziua Cincizecimii, „din toate neamurile de sub cer", adică parți, mezi, elamiți, mesopotamieni, capadocieni, locuitori din Pont, Asia, Frigia, Pamfilia, Egipt, Cirene, Roma, Creta, Arabia şi desigur iudei. Aceştia s-au minunat auzind cuvântul în limba lor „întru care s-au născut", ceea ce i-a impresionat foarte mult, în timp ce localnicii acuzau pe Apostoli că sunt „beți de must", ceea ce face pe Sfântul Petru să ia atitudine şi să rostească celebrul său cuvânt cuprins în capitolul al II-lea al Faptelor Apostolilor. Apostolii au vorbit în limbi necunoscute lor, dar în limbi vii, specifice unor arii culturale care erau reprezentate la Ierusalim în acea zi unică pentru istoria umană când a început efectiv epoca înfierii oamenilor în Dumnezeu prin harul Duhului

---

[275] Justin Martirul, *Dialogul cu iudeul Trifon* 82, în *Apologeți de limbă greacă,* traducere şi note de Pr.prof. Olimp N. Căciulă, în col. «P.S.B.» 2, Bucureşti, 1980, p. 190.

[276]William J. Whalen, *op.cit.,* p. 115-116; cf. Nicolae Mladin, *Asceza şi Mistica paulină,* Editura Deisis, Sibiu, 1993, p. 197-198.

Sfânt. Cei prezenți la acel eveniment deveneau, întorcându-se în locurile lor, primii misionari ai Evangheliei, ai lui Iisus cel Înviat. Mesajul era pentru cei străini, pentru toate națiunile, confirma mandatul evanghelizator al lui Hristos (Matei 28, 19-20) şi anticipa unificarea universului în numele adevărului creştin, al lui Hristos, pentru că aşa cum la Tunul Babel s-au diferențiat limbile, începând cu Cincizecimea s-a încheiat această fază a umanității, inaugurându-se era nouă, a Împărăției lui Dumnezeu, a comuniunii cu El, a unității harice dintre Dumnezeu şi om.

Se poate vorbi la Sfinții Apostoli despre *xenoglosie* mai. curând, despre vorbire în limbă străină dar în numele lui Hristos pentru cei care nu L-au văzut şi nu au auzit despre El, dintre neamuri mai ales, iar minunea aceasta îşi are o motivație misionară în primul rând, pentru că adevărul despre Iisus cel înviat trebuia propovăduit până la marginile pământului. Alte episoade biblice referitoare la harisma glosolaliei, precum acela al sutasului Corneliu şi al familiei sale (Fapte 10, 46) sau acela de la Efes (Fapte 19, 6) reflectă o stare exactică a subiecților care au primit această harismă, o bucurie imensă ce se exterioriza într-un anumit limbaj ce transcende o coerență logică şi se constituie tot în semne ale lucrării lui Dumnezeu care cheamă pe toți oamenii la adevărul mântuirii şi vieții veşnice.

Fenomenul era fascinant în sine. Unii, precum creştinii din Corint, aveau o predilecție pentru această harismă, ceea ce face pe Sfântul Apostol Pavel să intervină şi să ierarhizeze diversitatea darurilor Duhului Sfânt, glosolalia fiind cea din urmă (I Corinteni 12, 28). Mai mult, Sfântul Pavel anunța încetarea acestei harisme: „darul limbilor va înceta" (I Corinteni 13, 8) şi, de aceea, cerea, în vederea eficacității comunitare, pentru a se întări Biserica prin acest har, ca limbile să fie interpretate iar în cazul lipsei translatorului cel ce vorbeşte în limbi să tacă pentru că cinci cuvinte adresate credincioşilor şi înțelese de aceştia sunt mai elocvente decât

zece mii într-o limbă străină (I Corinteni 14, 19), exercițiu harismatic care folosesc exclusiv celui ce le rostește.

Profeția paulină despre încetarea harismei glosalaliei s-a împlinit în Biserică iar aceasta nu era semn de slăbiciune a acesteia ci de maturitate, de creștere spirituală, pentru că deja Sfântul Pavel avertiza că „vorbirea în limbi este semn nu pentru cei credincioşi, ci pentru cei necredincioşi" (I Corinteni 14, 22) cuvinte care trebuie să dea serios de gândit glosolalilor contemporani care însă în orgoliul lor elitist nu prea iau în considerație cele afirmate de Sfântul Pavel, ei fiind noi „profeți" care vestesc lumii căzute, rele păcătoase!

Pentru. a înțelege mai bine dinamica acestui fenomen în Biserică apelăm la Sfântul Ioan Gură de Aur care în vremea sa, răspunzând la întrebarea de ce nu mai era prezentă harisma glosolaliei în Biserică, spune: „Pentru care pricină dar a fost dus şi a fost luat dintre oameni harul acesta? Nu pentru motivul că Dumnezeu ne necinsteşte, ci pentru că ne cinsteşte foarte mult. Cum? Să vă spun. Oamenii erau atunci fără minte, deoarece erau izbăviți de curând de idoli şi mintea lor era încă neascuțită şi mai nesimțitoare, erau atraşi şi încântați de toate cele trupeşti, nu aveau încă nici o idee despre darurile netrupeşti şi nici nu ştiau ce este harul spiriual care se contemplă numai prin credință. Pentru aceea se făceau atunci semne. Unele dintre harismele cele duhovniceşti sunt nevăzute şi se înțeleg numai prin credință, iar altele se fac prin semne văzute pentru încredințarea celor necredincioşi. Spre exemplu: iertarea păcatelor este un lucru spiritual, este o harismă nevăzută căci nu vedem cu ochii trupului cum ni se curățesc păcatele ... Eu acum n-am nevoie de semne. Pentru ce? Pentru că am fost învățat să cred în Stăpânul şi fără să mi se dea semn"[277].

---

[277] Sf. Ion Hrisostom, *Cuvântări la Praznice Împărăteşti,* traducere de Pr. D. Fecioru, col. «Izvoarele Ortodoxiei», nr. 5, Bucureşti, 1942, p. 258-259.

După Sfântul Ioan Gură de Aur semnul prezenței Duhului Sfânt şi al lucrării Sale este însăşi Biserica, adevăr fundamental al teologiei şi spiritualității creştine pentru că „de n-ar fi Duhul Sfânt nu am putea să spunem Domnul Iisus căci „nimeni nu poate să spună Domnul Iisus decât în Duhul Sfânt". De n-ar fi Duhul Sfânt noi cei credincioşi n-am putea să ne rugăm lui Dumnezeu spunând „Tatăl nostru Care eşti în ceruri" ... Dacă n-ar fi Duhul n-ar fi în Biserică cuvântul înțelepciunii şi al cunoştinței[278].

Pe măsura creşterii Bisericii şi a tezaurizării experiențelor pnevmatice, a actualizării acestora în comunitate şi a înțelegerii lor mai profunde, alte daruri ale Duhului, alte harisme au dobândit întâietate, precum de altfel acestea sunt structurate şi în comunitățile Bisericii primare. La Sfântul Apostol Pavel aflăm deja 4 liste în care se face o anumită ierarhizare a harismelor: a) I Corinteni 12,8-10; b) I Corinteni 12,28-30; c) Romani 12, -8; şi d) Efeseni 4, 11 fără ca aceasta să epuizeze diversitatea şi bogăția lor care va lua amploare în Biserică în toate timpurile când se va afirma fie o harisrnă fie alta. Astfel, cele mai importante harisme sunt:

1. cuvântul înțelepciunii ceea ce presupune putere de argumentare şi spirit de sistematizare, capacitate analitică şi sintetică, dorința de persuasiune dată de sublimitatea adevărului dumnezeiesc (I Corinteni 2, 6-15; 13,2; Romani 11,33-36). 2

2. cuvântul cunoştinței, ceea ce presupune capacitatea de a prezenta într-o formă coerentă, ce ține de legile enunțului, ale discursului, de mesaj, o învățătură (I Corinteni 2, 1-5; 3, 1-3; Evrei 5, 11-63).

3. credința, virtutea teologică a încrederii depline în Dumnezeu (I Corinteni 13,2; Faptele Apostolilor 4, 31; Marcu 11,22-24; Luca 12,28-32; Matei 6, 30).

---

[278] *Ibidem*, p. 256.

4. darul tămăduirilor, al vindecării de bolile trupeşti prin rugăciune, prin atingerea de cel bolnav (Fapte 5, 19~ 19, 12) .

5. proorocia - darul de a explica cuvântul lui Dumnezeu, de a vorbi în numele Său şi a vesti voia Sa, dar şi de a anticipa, a anunța evenimente viitoare (I Corinteni 14,3; Fapte 11,27-8; 13, 1-2).

6. deosebirea duhurilor, harisma prin care se distinge ceea ce e adevărat de ceea ce e fals, binele de rău şi a elimina pe cele din urmă (Fapte 13,6-12; Tesaloniceni 5, 21).

7. glosolalia - vorbirea în limbi necunoscute pe care cineva nu le-a învățat în prealabil (Fapte 2, 4-21; 10,46; I Corinteni 13, 1).

8. tălmăcirea limbilor, adică darul de a înțelege o limbă străină şi a o traduce pentru vorbitorii de altă limbă (I Corinteni 14,27-28)

9. un loc deosebit între harisme îl țin cele care au referință la structura eclesială şi la conducerea Bisericii- adică harisma apostoliei care constă în propovăduirea cu zel, cu entuziasm a Evangheliei în noi aşezări umane ceea ce avea ca urmare întemeierea de noi Biserici: Romani 1,5; Efeseni 4, 1l; Fapte 8, 40.

10. legat de harisma apostoliei erau cele ale păstoririi, instruirii şi a conducerii[279]: Efeseni 4, 11; I Corinteni 12, 28; I Tesaloniceni 5, 12. De aceea este total de neînțeles, după atâtea veacuri, predilecția penticostalilor pentru vorbirea în limbi - glosolalia - cu atât mai mult cu cât această practică în comunitățile lor nu are nimic de-a face cu glosolalia Bisericii primare. Rupți de Biserică este îndoielnic ca această manifestare să fie una pnevmatică, spirituală pentru că „în afara Bisericii Duhul Sfânt este în mod inevitabil greşit înțeles"[280].

Pe lângă un criteriu teologico-dogmatic de care trebuie să ținem seama în abordarea acestei problematici, există şi

---

[279] *Îndrumări misionare,* Bucureşti, 1986, p. 374-375.

[280] Jean Kovalevsky, *Initiation trinitaire,* Les Editions Friant, Paris, 1982, p. l88.

considerentele lingvistice în perspectiva abordărilor actuale ale gândirii umane. Astfel, martorii oculari relatează despre zgomotul infernal, amestecul unor sunete nearticulate, lătrături, țipete, leşinuri, căderea în transă şi respectiv manipulările de la astfel de adunări care au prea puțin în comun cu rugăciunea, cu sacralitatea, cu buna rânduială, care este un semn sigur al lucrării lui Dumnezeu. Pe de altă parte lingvistica actuală şi filosofia limbajului depăşind concepțiile biologiste ale trecutului, influențate de evoluționism şi care puneau la începutul vorbirii umane, expresii nearticulate, interjecții - teoria interjecțională, limbajul emoțional - consideră limba ca un dar natural al omului dintru început[281]. Omul se defineşte prin grai articulat care este expresia ființei sale spirituale şi raționale. De la început limba a avut un caracter practic, realist şi concret, evocând la obiect orice referent[282]. Mai mult dezvoltarea limbajului se leagă de conştiința religioasă, cuvântul duce la Cuvântul Însuşi, iar misterul limbajului uman poate fi înțeles atât cât acesta îşi dezvăluie profunzimile doar în lumina lui Dumnezeu[283].

În această lumină, o practică penticostală reprezintă o îndepărtare de valorile umane, de ceea ce este uman, ca să nu mai vorbim de distanțarea enormă de teologia şi spiritualitatea creştină, de Hristos şi de Biserica Sa, „o credință harismatică"

---

[281] Ernst Cassierer, *Eseu despre om. O introducere în filosofia culturii umane,* traducere de Constantin Coşman, Humanitas, Bucureşti, 1994, p. 162-163.

[282] Luc Benoist, *Semne, simboluri şi mituri,* traducere de Smaranda Bădiliță, Humanitas, Bucureşti, 1995, p. 25-26; cf. Adrian Paul Iliescu, *Filosofia limbajului şi limbajul filosofiei,* Bucureşti, 1989; Ioan Oprea, *Lingvistică şi filosofie,* Institutul European, Iaşi, 1992.

[283] Wolfhart Pannenberg, *Anthropology* in *Theological Perspective,* translated by Matthew J.O. Connel, The Westminster Press, Philadelphia, 1985, p. 361, 392.

neîntemeiată pe „o credință dogmatică"[284] ca o expresie plenară a acesteia, nefiind viabilă din punct de vedere ortodox.

Cât despre exprimarea într-o limbă necunoscută, în sensul că există situații când în anumite stări (hipnoză, transă) o persoană vorbește într-o limbă pe care nu a învățat-o aceasta se explică fie prin fenomenul inducției informationale, al reamintirii sau prin practici care sunt apropiate spiritismului[285].

În fine, pretenția penticostalilor de a reedita evenimentul unic al Cincizecimii datorită faptului că ori de câte ori vorbesc în limbi vine Duhul care s-a pogorât asupra Apostolilor la Cincizecime, - așa zisa *revelație deschisă* - este iarăși o gravă eroare teologico-dogmatică întrucât anulează lucrarea lui Hristos care S-a împlinit în istorie prin Întruparea și Învierea Sa, Logosul fiind Revelația desăvârșită. De asemenea, nu se înțelege lucrarea Duhului în relație desăvârșită cu Hristos, lucrare ce se realizează progresiv în istorie și care constă în unirea în har a oamenilor cu Hristos, cu Dumnezeu, cu întreaga Sfântă Treime. Evenimentul Cincizecimii de asemenea este unic.

Învățătura despre *mileniu,* împărăția de 1000 de ani a lui Hristos cu cei aleși - penticostalii - este un capitol important al învățăturii lor, criza generală a omenirii de astăzi fiind semnul iminent al venirii a doua a lui Hristos în viziunea milenariștilor în general.

II.4.4. Cultul

Cultul penticostal este foarte simplu, lipsit de ceremonii și se evidențiază printr-un caracter absolut spontan. Există rugăciunea liberă a fiecărui credincios, apoi predica cu puterea Duhului. „Harfa Bisericilor lui Dumnezeu" este principala

---

[284] Giuseppe Bentivegna, *L'Effusion de l'Esprit Saint chez les Pères grecs,* în Nouvelle Revue Théologique, 193/5, 1991, p. 703.

[285] Kurt Hütten, *op. cit.,* p. 345.

colecție de cântări religioase ale cultului, cântări acompaniate de instrumente muzicale. Specific penticostalilor este şi ritualul *„vindecării prin rugăciune"*. La sfârşitul adunării pe un podium special amenajat sunt aduşi cei bolnavi – indiferent de boală – care ca unul se aruncă jos ca Petru la picioarele lui Iisus spre a implora ajutor.

Botezul prin care candidații care fac mărturisirea de credință intră în comunitatea penticostală este oficiat de pastor, dar acesta este inferior Botezului cu Duhul şi poate fi înainte sau după primirea Duhului. Se oficiază printr-o singură scufundare în apă.

Cina Domnului se oficiază cu azimă şi must - ori de câte ori este nevoie, indiferent de zi sau oră a zilei. Înainte de împărtăşire este necesară cercetarea amănunțită a sinei (I Corinteni 11, 23-29) după care penticostalii au ritualul spălării picioarelor. Considerat de unii analişti drept o cotitură în istoria protestantismului, prin tecerea de la raționalism şi individualism la un vitalism de nuanță spiritualistă şi la un tip de comunitate antrenată în practici de natură diversă ce țin de profunzimea psihică şi relațională a umanului însă şi mai puțin de autentica spiritualitate creştină, prin mişcarea harismatică extinzându-se şi în catolicism sau anglicanism, penticosta-lismul oferă o imagine atractivă pentru omul alienat al societății post-industriale, lipsit de tradiția de neclintit a Bisericii, de spiritualitatea autentică a creştinismului, ceea ce explică o anumită răspândire a mişcării, mai ales în lumea a treia, marginalizată, dar şi în medii care, secătuite de rigiditatea cotidiană, caută refugiul în experiențe dintre cele mai exotice.

II.4.5. Concluzii

Având în vedere mediul social al apariției şi dezvoltării penticostalismului, în plan religios una din marile mişcări ale

secolului XX pe lângă fundamentalismul islamic, acesta este numit ca „mişcarea populară creştină a secolului XX"[286].

Dacă psihologic penticostalismul cunoaşte o gamă largă de manifestări precum cele amintite, sociologic este aşa cum spune un analist al mişcării, Walter J. Hollenweger, „o şansă pentru marginalizaţi"[287] sau o soluţie pentru problematica socială pentru că dacă „penticostalii nu au o politică socială, ei sunt o politică socială"[288].

Teologic, religios, penticostalismul se caracterizează prin câteva aspecte care pot fi formulate după cum urmează:

a) în primul rând penticostalii consideră că aportul lor specific la creştinismul de astăzi îl reprezintă „revalorizarea harismelor în Biserică împotriva teoriei dispensaţionale a încetării harismelor"[289] a Sf. Ioan Hrisostom, a Fer. Augustin, printr-o „reînnoire harismatică"[290].

Această mişcare harismatică s-a extins şi la protestanţi şi chiar în unele cercuri romano-catolice, pentru prima dată în America printre unii tineri de la universităţile Notre-Dame şi Duquesne-Pittsburg în 1967. În penticostalism, ca de altfel în general în toate sectele, accentul cade nu pe reflexia, pe cugetarea teologică dublată de o spiritualitate aferentă articula-tă învăţăturii de credinţă, ci pe o spiritualitate de sorginte psihologică şi culturală. Aceasta explică adaptabilitatea penticostalismului la orice cultură. Biblia este înţeleasă în perspectiva unei „prietenii personale cu Iisus"[291].

---

[286] *Confessing the Apostolic Faith. Penticostal Churches and the Ecumenical Movement* în „Pnevma". The Journal of the Society for Penticostal Studies, 9. 1., 1987, p. 31.

[287] Walter J. Hollenweger, *The Penticostals*, S.C.M. Press Ltd. London, 1972, p. 457.

[288] Vinson Synan, *Penticostalism: Varieties and Contributions* în „Pnevma", 9. 1., 1987, p. 12.

[289] *Ibidem*, p. 38.

[290] Walter J. Hollenweger, *op. cit.*, p. 244.

[291] *Ibidem*, p. 458.

Penticostalismul inspirat mult de metodismul lui J. Wesley şi de acele mişcări ale sfinţeniei - Holiness Movements - propune o nouă pnevmatologie separată de hristologie cu accent pe convertire personală şi Botezul Duhului pentru sfinţenia vieţii şi experierea multiplelor harisme evanghelice.

b) Penticostalii consideră că aduc o reînnoire a cultului, un cult expresiv - expressive Worship - prin muzică, dans, rugăciune spontană, vorbire în limbi, concerte, „folosirea agresivă a electronicii"[292] (radio, video-TV), toate acestea contribuind la dezvoltarea unui ecumenism spiritual şi la o facilitare a unei misiuni mondiale penticostale.

II.5. Martorii lui Iehova

Din punct de vedere al originii sale, iehovismul se situează pe linia adventismului primitiv, apropiindu-se prin concepţia sa despre Dumnezeu si prin interpretarea literală şi forţată a Bibliei, de fundamentalismul religios. Tendinţele nonconformiste ale mişcării, ce se doreşte a fi catalogată totuşi drept creştină, denotă un creştinism, dar extrem de diluat, îndepărtat de izvoarele revelatiei divine.

II.5.1. Istoric

Martorii lui Iehova, sectă ce prin principiile doctrinare se îndepărtează radical de creştinism, mai ales prin refuzul dumnezeirii Fiului şi plasarea Sa în planul creaturii, este expresia clasică a milenarismului modern. Negând Biserica, spaţiu al lucrării harului Sfântului Duh pentru instaurarea deplină a Împărăţiei lui Dumnezeu, iehovismul operează o întoarcere spre Vechiul Testament. Utilizând cifre biblice spre a-şi fundamenta tezele, ideologia iehovistă propune credulilor regimul teocratic al Regatului lui Iehova, redus însă la

[292] Vinson Synan, *art. cit.*, p. 41.

imanență, la natural. „Bucură-te în veci de viața de pe pământ" este o expresie des întâlnită în revistele „Turnul de veghe", materialul pentru colportaj cel mai cunoscut al iehoviștilor. Iehoviștii au realizat și o traducere proprie a Bibliei. Această traducere însă elimină în mod sistematic dovezile divinității lui Hristos și traduce în loc de Duhul Sfânt „forța activă"[293], propunând un monoteism al Vechiului Testament deși expresia Iehova este o lectură veche, incorectă a numelui lui Dumnezeu din Biblie redat prin tetragrama IHVH, nume tainic, nepronunțat de către evrei[294].

Secta iehovistă a apărut în maniera „tipic americană , a unui om de afaceri care s-a consacrat răspândirii credințelor sale"[295]. Acesta este un anume Charles Taze Russell (1852-1916) presbiterian, apoi adventist, născut la Pittsburg în Pennsylvania, S.U.A.

Originea lui Charles Taze Russell este încă discutată, unii considerându-l după strămoșii săi german, iar alții irlandez; cert este însă faptul că și-a întemeiat mișcarea pe continental nord-american, la adăpostul adventismului, căruia îi rămâne tributar și după ce-l părăsește[296]. Nemulțumit de rigorile religiei sale, animat de o viață libertină și profitând de bunăstarea materială a familiei, întreprinde o călătorie la Locurile Sfinte, în urma căreia se simte foarte atras de studierea Legii celei Vechi, încercând mai apoi să stabilească „cu exactitate" data celei de a doua veniri a Domnului Iisus Hristos, alimentându-și în mod paranoic fantezia cu întâmplări, lupte, cuceriri și războaie din Vechiul Testament. Studiază toponimia Ierusalimului și cercetează asiduu Biblia,

---

[293] David A. Reed, *Martorii lui Iehova. Scrutin biblic al ereziei lor.* G. B.V. Dillenburg, 1992, p. 12-13.

[294] Joseph Longton, *Fils d'Abraham*, p. 228

[295] Jean Vernette, *Jésus au peril des sectes*, p. 51.

[296] Jean Vemette, *Sectele*, traducere de Cleopatra Sava, Editura Meridiane, București, 1996, p. 46-47

căutând indicii peste tot, atât pentru aflarea datei venirii Domnului Iisus Hristos a doua oară , cât mai ales pentru instaurarea mileniului, a Împărăției de o mie de ani.

Calculele clasice ale adventiștilor i se par eronate şi găseşte cu uşurință adepți care-i împărtăşesc convingerile, ceea ce-l determină să organizeze în anul 1872 un cerc, o asociație a celor care studiază Biblia. Doi ani mai târziu, alcătuieşte prima formă „elaborată", primul „curs de specialitate", intitulat: „Scopul şi modul venirii a doua a Domnului în anul 1874". Neîntâmplându-se nimic din cele proorocite, caută şi găseşte o explicație, desigur, lamentabilă, a eşecului său: „Hristos a venit, însă în Duh, nevăzut de nimeni, ca un fur". Stabileşte un nou termen al venirii lui Hristos pentru anul 1875. Adaugă apoi încă 3 ani şi jumătate la anul 1874, adică timpul în care Hristos si-a desfăşurat activitatea „de Mire şi Săcerător", conform viziunii lui Ioan din cartea Apocalipsa (14, 14-20) şi anunță anul 1878 ca dată a parusiei, început al mileniului, în care Iisus începe a-şi arăta marea Sa putere cu cei aleşi.

Cum nimic nu a întervenit miraculos în anul „profețit" şi încurajat de atitudinea obedientă a adepților săi, Russel îşi continuă fabulațiile eshatologice, fixând o nouă dată pentru venirea Domnului, anume anul 1914. Mai mult chiar, în anul 1879 apare o revistă de popularizare a ideilor sale, intitulată „Turnul de veghere" (Zion's Watch Tower), care promovează şi astăzi în zeci de limbi învățăturile iehoviste, alături de o altă publicație de dată mai recentă, „Treziți-vă!" În anul 1893, Russel organizează un prim congres la Chicago, iar în 1900 deschide prima filială iehovistă în afara granițelor S.U.A., la Londra. Pare de-a dreptul incredibil faptul că, în anul 1908, sunt înregistrați deja în întreaga lume circa 8000 de iehovişti. Un an mai târziu, în 1909, sediul central al Societății, denumită până astăzi „Watch Tower", se mută la New York, în cartierul

Brooklyn[297].

Marcat prea puțin de problemele din viața de familie și anume divorțul de soție, în anul 1912, Russel persevereză în preocupările eshatologiste, înființând înainte cu trei ani de moartea sa, „Societatea Internațională a Studenților în Biblie Serioși" și scriind două lucrări:

I. *Compendiu Istoric*, împărțit după cum urmează:

1. De la Creație până la Avraam;
2. De la Avraam până la captivitatea babilonică;
3. De la captivitatea babilonică până la Înălțarea Domnului;
4. De la primele Rusalii până la Mileniu;

II. *Studii în Scripturi*, care conțin concepțiile religioase și milenariste, comentate în 7 volume, intitulate astfel:

1. Planul divin al vârstelor;
2. Timpul e aproape;
3. „Vie împărăția Ta";
4. Bătălia Armaghedonului;
5. Împăcarea omului cu Dumnezeu;
6. Creațiunea nouă;
7. Misterul împlinit[298].

Tot în anul 1912, a început să lucreze la o serie de diapozitive și pelicule cinematografice cu coloană sonoră ce prezentau istoria omenirii de la crearea pământului până la sfârșitul domniei milenare a lui Hristos. Primele proiecții au avut loc în 1914, fiind vizionate zilnic de 35.000 de mii de spectatori.

Atacurile vehemente pe care Russel le lansează cu privire la ordinea de stat din S.U.A. și din alte state ale lumii, catalogarea Bisericilor creștine tradiționale drept „imperiu al

---

[297] David Pestroiu, *Martorii lui Iehova. Sunt ei crestini*, Editura „România Creștină", București, 1999, p. 7-9.

[298] Diac. P. I. David, *Invazia sectelor, vol. I.*, p. 220.

religiei false, Babilonul cel mare, opera a lui Antihrist", îndemnurile adresate tinerei generații de a refuza încorporarea în armată, ingineriile financiare evazioniste şi toate învățăturile sale antistatale, îl aduc în stare de conflict deschis cu guvernul american chiar în timpul primului război mondial, sfârşitul întâmplându-i-se în anul 1916, în chip neaşteptat, ca urmare a unui accident rutier[299].

Un an mai târziu este numit ca preşedinte al Societății Watch Tower Joseph F. Rutherford. Calculul său cu privire la reîntoarcerea lui Hristos este cel mai complicat dar, după spusele sale, cel mai adevărat. El a indicat anul 1925 ca an al parusiei, după ce alții spuseseră că Hristos a venit ca un fur, dar nu l-au văzut decât cei aleşi, iar corpul său s-a lichefiat, corpul material transformându-se într-o satare gazoasă. Odată cu venirea la conducerea sectei a noului lider au loc mai multe schimbări. Astfel, pe lângă revista Turnul de Veghere, a început să fie publicată o revistă nouă, „Epoca de Aur", de fapt revista „Treziți-vă!" de astăzi, cu un tiraj de peste 20.000.000 exemplare, în circa 80 de limbi. S-a acordat mai multă importanță lucrării de predicare din casă în casă. Pentru a se deosebi de confesiunile religioase ale creştinătății, membrii sectei şi-au luat în anul 1931 numele de Martori ai lui Iehova, pe baza textului din profetul Isaia 43, 10-12[300]. Până să ajungă la această denumire de „Martori ai lui Iehova", membrii grupării s-au numit „russelişti", „milenişti" sau „studenți în Biblie".

Lucrarea de predicare „din casă în casă", tirajul mare de publicații şi emisiuni radiofonice cu conținut specific, n-au fost decât forme de manifestare ale unui prozelitism agresiv care i-

---

[299] David Pestroiu, *op. cit.*, p. 10.

[300] *Martorii lui Iehova. Cine sunt ei? Care sunt convingerile lor?* Watchtower Bible and Tract Society of New York, Inc. International Bible Students Association, Brooklyn, New York, D. S. A., 2001, p. 7.

a adus rapid în dispută cu autoritățile americane, astfel încât, între anii 1930-1950, foarte mulți dintre ei sunt judecați și condamnați la închisoare[301]. Acest aspect a fost exploatat la maxim de iehoviști în sensul că au cautat mereu să se considere victime, martiri pentru credința lor, plasandu-se in randurile acelora care sunt aspru persecutați pentru convingerile lor religioase. Scopul urmărit, de fapt, este, pe de o parte, de a-și câștiga autoritate, atribuindu-și merite nejustificate, comparându-se cu martirii din Biserica primelor trei veacuri crestine, iar pe de altă parte, de a atrage atenția, prin compasiune, asupra învățăturilor noi pe care le promovează.

După decesul lui J.F. Rutherford, ajunge în postul de presedinte al societatii Nathan Knorr care încearcă să imprime mai multă metodă și o mai bună organizare iehovismului. În acest sens, el înființează „Școala biblică Galaad a Societății Watchtower", inițiind și numeroase cursuri de specializare pentru „miniștrii creștini", după cum sunt numiți misionarii sectei. Școlarizarea, adică îndoctrinarea temeinică a misionarilor, a dus la sporirea numărului congregațiilor și al filialelor, mai ales în țările în care ele nu existau, ajungându-se acum la peste o sută. Apare, totodată, și o altă modificare organizatorică extrem de importantă, constând în suplimentarea numărului de membri ai „Corpului de Guvernare", adică al conducerii centrale de la Brooklyn, cea care stabilește și modifică, de fapt, întreaga învățătură de credință a Martorilor lui Iehova, ori de câte ori se consideră necesaracest lucru. Fără a lua în considerație Tradiția Bisericii, singura normă respectată, în mod cu totul formal, este cea a Bibliei, care este modificată astfel încât să convină și să le

---

[301] Diac. Dr. P.I. David, *Călăuză crestină pentru cunoasterea si apărarea dreptei credinte în fata prozelitismului sectant*, Editura Episcopia Aradului, Arad, 1987, p. 380-381.

justifice practicile şi învăţătura[302].

M.H. Knorr moare în 1977 şi este înlocuit la cârma Societăţii de Frederik W. Franz care iniţiază o amplă campanie prin intermediul tuturor filialelor impotriva transfuziilor de sange pe care le considera nebiblice, si o noua politica socială şi educaţională, vizând pe profesorii şi pe elevii iehovişti, cu consecinţe extrem de nefaste asupra acestora din urmă, datorate în primul rând izolării lor sociale.

În anul 1993 preia conducerea iehovismului mondial M. G. Henschel care concentreaza eforturile prozelitiste ale organizaţiei asupra ţărilor din sud-estul Europei, aflate în proces de tranziţie după prăbuşirea regimului comunist, intensificând misionarismul, prin emisari speciali şi congrese care au bulversat în special lumea ortodoxă, generând ample mişcări de protest (în Rusia, în România, etc.)[303].

Numărul membrilor pe plan mondial este de peste patru milioane de propagandişti şi şase milioane de simpatizanţi[304], în 205 ţări[305], fără succes prea mare în mediile musulmane[306].

II.5.2. Iehovismul în România

În România iehoviştii şi-au făcut simţită prezenţa, mai întâi în Transilvania prin ungurii Karoly Szabo şi Joseph Kiss, condamnaţi în 1916 la cinci de închisoare de autoritatea maghiară din Cluj pentru incitarea soldaţilor de a refuza luptele din teatrul de război. În 1920, este numit, la cererea

---

302 *Ibidem*, p. 8-9.

303 David Pestroiu, *op. cit.*, p. 12-13

304 Radu Antim, *Societatea „Martorii lui Iehova" în contextul fenomenului sectar*, Editura Arhidiecezană, Cluj-Napoca, 1996, p. 26.

305 Bernard Blande, *Les temoins de Jehovah, Une siecle d'histoire*, Desclee de Brouwer, Paris, 1987, p. 52; *Martorii lui Iehova. Proclamatori ai Regatului lui Dumnezeu*, Genova, Italia, 1997.

306 Michel Malherbe, *Les religions de l'humanite*, Criterion, Paris, 1992, p. 149.

unor români, ca lider al sectei Ioan Sima, emigrant român în America, cu sarcini prozelitiste pentru iehovism în România, Ungaria, Iugoslavia şi Bulgaria, dar el şi unii adepţi îşi dau seama de anarhismul mişcării şi părăsesc mişcarea în 1928.

Iehoviştii şi-au intesificat propaganda în România şi în general în Europa de Est după 1989 proiectând ţinerea congresului mondial iehovist în 1996 chiar în ţara noastră, ceea ce a a declanşat tensiunea cunoscută. Numărul lor în România este de 38.000, recunoscuţi ca asociaţie religioasă în 1990 şi ca organizaţie religioasă în 2003[307].

II.5.3. Doctrina

Iehovismul reprezintă o ideologie totalitară sub masca religiei. El proclamă „ideologia paradisului însângerat"[308], prin viziunea de tip gnostic a încleştării finale între Iehova şi Satan, bătălia Armaghedonului, spre restaurarea paradisului, de fapt regatul lui Iehova în viziunea sectei, sectă prin care Dumnezeu îşi îndeplineşte planul Său. Doctrina sectei este ambiguă în funcţie de gradul de religiozitate întâlnit în propaganda lor. Este evident că iehoviştii neagă Treimea, „invenţie satanică a creştinătăţii"[309], introdusă la Niceea în 325, odată cu dogma consubstanţialităţii Fiului cu Tatăl, însă pentru a nu ofensa sensibilitatea creştinilor pe care vor să-i afilieze la sectă prin acţiunile lor din casă în casă le este uşor să facă şi afirmaţii de genul că „Iisus Hristos este Fiul lui Dumnezeu"[310], deşi doctrina lor oficială este aceea că Iisus Hristos nu este

---

[307] *Martorii lui Iehova din România*, Roma, 1997, p. 8; Grigorie Leu Botoşăneanu, *Confesiuni şi secte*, p. 114-116; *Viaţa religioasă din România*, p. 87-89; Alin Constantin Boc, *Cu moartea pe moarte călcând*, Editura Ex Ponto, Constanţa, 2006, p. 157-160.

[308] Radu Antim, *op. cit.*, p. 29.

[309] Jean Vernette, *op. cit.*, p. 57.

[310] *Martorii lui Iehova din România*, p. 11.

Dumnezeu, ci Arhanghelul Mihail, primul „înger al lui Iahve"[311]. De asemenea, Duhul Sfânt este doar energia divină impersonală. Aceste afirmații iehoviste demonstrează caracterul mai curând monoteist al sectei „apropiat de iudaismul cel mai strict"[312] şi consecințele aferente în plan soteriologic pentru cei ce se raliază acestei mişcări care promovează psihoza colectivă a unui final războinic şi nu iubirea lui Dumnezeu în Hristos şi Împărăția Sa, a luminii, a păcii şi a bucuriei.

Mergând pe coordonatele adventismului si ale altor protestanți si neoprotestanți, Martorii lui Iehova neagă valoarea Sfintei Tradiții, valorificând doar conținutul Sfintei Scripturi în argumentarea convingerilor lor religioase. Biblia este Cuvântul lui Dumnezeu; ea este adevărul. Biblia - spun ei - este mult mai demnă de încredere decât Tradiția creştină. Credința lor se bazează atât pe Scripturile greceşti, cât şi pe cele ebraice, pe care le interpretează literal, cu excepția pasajelor în care contextul sau expresiile folosite indică un sens figurat sau simbolic. Martorii lui Iehova înțeleg că numeroase profeții s-au împlinit deja, în timp ce altele sunt în curs de împlinire sau urmează să se împlinească[313].

În doctrina iehovistă, Iehova, care este numele adevărat al luĭ Dumnezeu, o Persoană reală, nu o energie impersonală, pe care oamenii trebuie să o cunoască şi să o iubească pentru că le-a descoperit numele. Nu se poate realiza o relație cu o persoană al cărei nume nu este cunoscut şi, de aceea, Dumnezeu cel unic S-a numit pe Sine Iehova atunci când S-a revelat oamenilor. Iehova este Creatorul cerului şi al pământului şi El are un scop bine determinat, atât pentru pământ, cât şi pentru oameni (Facerea 1,28). Din cauza

---

[311] Jean Vernette, *op. cit.*, p. 56; *Să aducem argumente din Scripturi,* Wachtturm-Gesellschaft, Selters/Taunus, 1989, p. 164-168, 171.

[312] *Ibidem*, p. 57.

[313] *Martorii lui Iehova. Cine sunt ei? Care sunt convingerile lor?...*, p. 4.

neascultării, Adam şi Eva, primul cuplu, n-au putut să populeze planeta cu oameni drepţi, care să îngrijească cu dragoste pământul, plantele şi animalele, însă aceasta nu înseamnă că scopul lui Iehova nu se va realiza. Dimpotrivă! Martorii lui Iehova cred că planeta noastră va dăinui veşnic şi că toţi oamenii - vii sau morţi - care vor corespunde scopului lui Iehova de a înfrumuseţa şi popula pământul, vor putea să locuiască totdeauna pe el.

În viziunea lor, Hristos a fost prima creatura a lui Dumnezeu. El este Fiul lui Dumnezeu şi, de aceea, este inferior Tatalui Său, chiar dacă Tradiţia creştină, Biserica a mărturisit că Iisus Hristos, mort şi înviat, este Dumnezeu adevărat şi Om adevărat conform Scripturilor. Înainte de a Se naste, Hristos a fost, dupa modul lor de gandire, nimeni altul decat Arhanghelul Mihail, iar prin moartea Sa El a revenit la conditia de inger, de fiinţă spirituală. El nu ar fi înviat în carne şi oase, ci ar fi împrumutat un trup provizoriu doar spre a se arăta discipolilor Săi, ca apoi, să dispară, la scurt timp după apariţie[314].

Hristos a coborât din cer pe pământ şi şi-a dat „viaţa umană perfectă" ca jertfă de răscumpărare pentru oamenii ascultători, însă ar fi murit pe un stâlp si nu pe cruce. De aici rezidă, după iehovişti, lipsa de temei pentru cinstirea Sfintei Cruci. Sacrificiul unic al lui Hristos a fost însă suficient pentru răscumpărare. El a fost înviat ca persoană spirituală nemuritoare, aşa încât prezenţa Sa este numai în spirit. Misiunea Sa era doar aceea de a fi „un zeu", purtător de cuvânt al lui Iehova.

Totodata, ei nu văd in Duhul Sfant o Persoana a Sfintei Treimi, ci Acesta este socotit a fi, cel mult, o energie a Tatalui. Vechile erezii antitrinitare sunt reluate de iehovişti. Ei consideră că rugăciunile trebuie adresate doar lui Iehova, prin intermediul lui Hristos, şi nu al unei clase clericale speciale, ce

---

[314] Jean Vemette, *op. cit.*, p. 50-51.

şi-a atribuit diverse titluri. Congregaţia lui Hristos este clădită pe El însuşi, iar adevăraţii slujitori ai lui Iehova trebuie să se ferească de spiritism şi de participarea la mişcările interconfesionale.

Martorii lui Iehova cred că Satan este conducătorul invizibil al lumii şi, de aceea, ei trebuie să rămână separaţi de lume, adica izolaţi din punct de vedere social. În spatele paravanului neutralităţii, adică al atitudinii rezervate cu privire la partidele politice şi la războaiele dintre naţiuni, ostentativ şi intens mediatizate, îşi construiesc un sistem propriu de valori, dar fals, pentru că este biblic numai în aparenţă şi are scopul precis de a-l însingura pe individ şi a-l aservi total intereselor grupării, faţă de care trebuie să rămână fidel până la moarte. Adeptului i se inoculează treptat ideea că ruperea din comuniunea cu Martorii lui Iehova echivalează cu un eşec definitiv al vieţii sale, cu pierderea singurei posibilităţi de a se salva.

Martorii trebuie să asculte doar de legile umane care nu contravin legilor lui Iehova. Copiii lor trebuie educaţi doar în spiritul moralei acceptate de Consiliul Central de Conducere al grupării. Utilizarea armelor ca şi transfuziile de sânge, adică introducerea de sânge în corpul omenesc, intravenos sau pe cale orală, constituie, în viziunea lor, nişte încălcări ale legilor lui Iehova ce nu pot fi tolerate. Cu toate acestea, însă, se laudă necontenit, subliniind rolul pozitiv pe care-l au ei în societate; „mulţi ziarişti, judecători şi alte persoane au remarcat spiritul excelent pe care-l manifestă Martorii lui Iehova şi contribuţia lor pozitivă în comunităţile în care trăiesc. Iată câteva exemple: „... Martorii lui Iehova provin din toate mediile sociale. Copiii lor sunt instruiţi la şcoli şi universităţi de stat. Ei nu sunt dogmatici. Religia lor este răspândită pe tot globul... Ei cooperează strâns cu cadrele medicale şi îşi iubesc copiii. Dacă este prescrisă o transfuzie de sânge, ei cer un tratament alternativ, aceasta din respect pentru convingerile lor. În multe spitale mari au fost elaborate metode eficiente care să le

satisfacă cerințele ... În loc de biserici şi temple impozante, ei construiesc centre de învățământ, întrucât obiectivul lor nu este simpla repetare de rugăciuni, ci studiul profund al Scripturilor şi respectarea poruncilor pe care acestea le conțin... Sunt oameni ale căror familii sunt strâns unite; ei sunt învățați să iubească şi să trăiască în armonie cu conştiința lor, fără să le aducă prejudicii altora"[315].

Cu o astfel de imagine, am fi tentați să credem că secta Martorilor lui Iehova este cea mai onestă şi mai dreaptă dintre toate religiile lumii. Numai din invidie, răuvoitorii încearcă să-i denigreze, criticându-le învățătura şi practicile prozelitiste. Or, lucrurile nu stau deloc aşa. Dat fiind faptul că orice stat, grupare sau societate sunt considerate a fi opera diavolului, martorul nu poate să se integreze nici prin vot, nici prin serviciul militar sau civil şi nici chiar prin simpla participare la o asociație de binefacere. El trebuie să fie scutit de toate acestea, fiindcă nu se subordonează nimănui altcuiva, decât guvernării lui Iehova. De aici, refuzul oricărui ecumenism şi supradimensionarea rolului pe care-l joacă grupul în viața individului, secondat, în acelaşi timp, de dorința foarte puternică pentru perfecționare morală şi purificarea vieții[316].

Cu privire la Sfintele Taine, trebuie amintit, întâi de toate, faptul că, ele nu sunt recunoscute. Intrarea în turma cea aleasă a Regatului anulează nevoia de har, credință şi fapte bune pentru mântuire. Botezul este administrat doar la vârsta matură, prin afundarea completă în apă ca „simbol al dedicării". El nu este făcut spre iertarea păcatului strămoşesc şi a păcatelor personale, ci pentru confirmarea intrării în Regatul lui Iehova. Cu privire la Sfânta Euharistie au un punct de vedere curios. Au înlăturat caracterul inițial al cuvintelor de instituire rostite la Cina cea de Taină de Mântuitorul Iisus Hristos, înlocuind cuvintele: „Acesta este Trupul Meu" si

---

[315] David Pestroiu, *op. cit.*, p. 17.

[316] Jean Vemette, *op. cit.*, p. 48.

„Acesta este Sângele Meu" cu „Aceasta inseamna trupul sau sangele Meu", făcând astfel din Sfanta Euharistie doar un mijloc de „comemorare a zilei mortii lui Iisus".

Nici căsătoria nu este, pentru iehovişti, o taină. Se rezumă doar la recunoaşterea uniunii dintre un bărbat şi o femeie în faţa „adunării creştine". Înregistrarea legală a cununiei unui cuplu este socotită a fi o formalitate lipsită de sens, întrucât nici Adam şi Eva n-au avut nevoie de vreo altă recunoaştere decât de binecuvântarea lui Iehova.

Pururea-Fecioria Maicii Domnului este negată, ca de altfel şi sprijinul pe care ea l-ar putea aduce, împreună cu toţi ceilalţi sfinţi, creştinilor. Aceeaşi poziţie radicală o manifestă şi în ceea ce priveşte Sfânta Cruce, Sfinţii şi Sfintele Moaşte[317].

Iehovismul are ca doctrină centrală Regatul lui Iehova. Noi trăim acum „în timpul sfârşitului", dar Regatul condus de Hristos va guverna pământul cu dreptate şi va instaura pacea. Acest Regat va crea pe pământ condiţii de viaţă ideale, iar planeta nu va fi niciodată distrusă sau pustiită. Iehova va înlătura actualul sistem al lumii, statalitate, cultură, civilizaţie în bătălia Armaghedonului; cei răi vor fi distruşi pentru totdeauna, iar cei pe care Iehova îi aprobă, vor primi viaţă veşnică, în sensul cel mai pământesc cu putinţă, fiindcă doctrina iehovistă moartea oamenilor este consecinţa păcatului lui Adam, dar sufletul uman nu mai există după moarte.

Calculele milenariste ale iehoviştilor au ca temei o numerologie arbitrară, cabalistică. Lecturarea literală a Bibliei le oferă Martorilor lui Iehova argumentele necesare şi suficiente - cred ei - pentru „dovedirea" tezelor mişcării, acestea fiind reformulate şi adaptate periodic, pentru a susţine o doctrină prestabilită de către Colegiul Central din Brooklyn (New York). Sub aparenţa stabilităţii şi a fermităţii grupării, afişate în toate publicaţiile, doctrina iehovistă a cunoscut şi

---

[317] David Pestroiu, *op. cit.*, p. 26-35.

cunoaşte încă, de la un an la altul, variaţii notabile, un exemplu edificator fiind fixarea datelor succesive pentru „sfârşitul sistemului actual de lucruri rele".

Anul 1874 ca an al revenirii lui Hristos întru slavă a fost calculat de Russell plecând de la concepţia că cele şase zile ale creaţiei reprezintă 6000 de ani - o zi fiind egală cu 1000 de ani. Adam a a căzut în păcat la anul 4126 iar anul 1874 rezultat din operaţia de scădere este anul venirii în Duh a lui Hristos. Cum nu a venit Hristos, Russell a făcut alt calcul, satbilind parusia pentru anul 1875. Anul 1875 ca început al regatului a fost calculat plecând de la anul 625 î.Hr. când, a considerat Russell, că evreii luaţi în captivitatea babiloniană au celebrat ultimul an jubiliar. Începutul mileniului, al regatului fiind Marele Jubileu, Russell a găsit de cuviinţă să înmulţească 50 cu 50 şi din 2500 a scăzut anul 625, restul 1875 fiind considerat anul parusiei. Cum nici de data aceasta Hristos nu a venit, a mai adăugat cei trei ani şi jumătate despre care relatează Apocalipsa (14, 14-20), afirmând fără nici un temei biblic sau raţional că Hristos, ca Mire şi Secerător, a început să-şi arate marea Sa putere, venind cu El şi Apostolii în anul 1878. Şi alţi ani au fost profeţiţi pentru începutul Regatului; 1914, 1918, 1925, 1930, 1975, 1986, 2000. Cu 1914 umanitatea a intrat în perioada ultimă a istoriei sale care va sfârşi cu bătălia Armaghedonului şi fericirea în cer a celor 144.000 de aleşi, iehovişti superiori, şi pe pământ a celorlalţi membri ai sectei. Cum anul 1914 a trecut, Russell însuşi a fixat apoi anul 1918 pentru începutul mileniului. Urmaşul său la conducerea sectei, Joseph Franklin Rutherford, a fixat anii 1925, apoi 1930, iar un alt urmaş, N. Knorr, a prevăzut sfârşitul apocaliptic al lumii pentru 1975. După 1975, datorită decepţiei, s-a declanşat în mişcarea iehovistă episodul ce s-a numit „criza anilor '80"[318]. criză accentuată şi de Raymond Franz, fiul preşedintelui în

[318] Massimo Introvigne, *Les Temoins de Jehovah*, traduit de l'italien par Phillipe Baillet, Cerf, Paris, 1990, p. 64.

exercițiu al iehovismului mondial de atunci, Frederik Franz, care s-a revoltat împotriva discriminării între „unşi", doar cei 144.000 de iehovişti care merg în cer, „turma mică" al cărei număr s-a completat în 1935 şi din care mai fac parte un număr de doar 9.000 de iehovişti care mai trăiesc astăzi, şi „celelalte oi" respectiv iehoviştii care vor trăi veşnic pe pământ „separați de Babilon"[319], restul lumii. Modificările le justifică prin aşa-zisele „lumini noi" ale credinței, un fel de planuri novatoare ce se descoperă treptat de către Iehova adepților fideli, în vederea instaurării depline a Regatului său.

Pentru a asigura cumva credibilitatea mesajelor fluctuante pe care le oferă, în materie de credință, Martorii lui Iehova utilizează două procedee. În primul caz, eşecului unei „profeții" iehoviste îi urmează o reconsiderare a ei, printr-un proces în cinci timpi[320] care se derulează astfel: după instaurarea unui climat de decepție şi neîncredere cu privire la o învățătură deja răspândită, urmează reexaminarea rapidă a textelor biblice fundamentale, care stau la baza ei, cu scopul descoperirii unor nuanțe care să permită schimbări efective, reluarea celor „ratate" pentru a le introduce într-o nouă schemă profetică şi, în cele din urmă, insistența asupra catastrofelor, seismelor şi problemelor lumii contemporane, pentru a dovedi că Societatea Turnului de Veghere a avut totdeauna dreptate, anunțând sfârşitul lumii ca iminent. De exemplu, anumite texte, scrise înainte de publicarea şi răspândirea unei învățături, sunt ad-hoc modificate, pentru a le face să corespundă realității.

În cel de al doilea proces, greşeala devine, pentru Martorii lui Iehova, chiar o motivație în plus pentru a crede, fiind socotită un semn clar că Iehova a acordat un supliment de adevăr, întrucât: „lumina nu conteneşte să crească pe cărarea celor drepți". Aceste profeții sunt false. Hristos care este cu noi

---

[319] *Ibidem*, p. 87; cf. David A. Reed, *op. cit.*, p. 9.

[320] Jean Vemette, *op. cit.*, p. 49-50.

sacramental, euharistic, iconic şi în Cuvântul Evangheliei în Biserica Sa prin Duhul Sfânt nu poate fi programat, aşa cum a avertizat în ceea ce priveşte revenirea Sa, de calcule umane eshatologiste iar aceste comunităţi de aşteptare cărora le lipseşte comuniunea cu Hristos viu şi înviat vând iluzii credulilor, celor rupţi sau care nu cunosc iubirea lui Dumnezeu în Tradiţia ca viaţă de comuniune a creştinilor cu Acesta de la Cincizecime până la parusie.

Viaţa religioasă este concepută de iehovişti ca o permanentă raportare la poruncile lui Iehova. Timpul Martorilor este aproape în întregime planificat, ei sunt îndemnaţi să facă abstracţie de propria lor conştiinţă şi viaţă interioară, spre a se putea debarasa complet de conduita profană şi a se dedica în întregime expansiunii grupării şi răspândirii materialelor sale informative. Viaţa religioasă nu presupune, aşadar, nici sentimente şi nici stări de spirit, ci se traduce invariabil printr-un prozelitism susţinut, materializat în contabilizarea orelor de predică, stabilirea graficelor şi bilanţurilor de vânzare, toate menite a fi în mod necesar „depăşite în viitor". Permanent, membrii, opinia publică şi potenţialii prozeliţi sunt informaţi despre salturile numerice şi calitative înregistrate de grupare pe toate meridianele.

II.5.4. Organizare şi cult

Structura organizaţiei este foarte bine definită: Sediul Societăţii Turnului de Veghere şi al „Corpului de Guvernare" se află la Brooklyn (New York, S.U.A.).

Într-una sau mai multe zile pe săptămână, martorii se întâlnesc în adunări şi în alte reuniuni, în timpul cărora se cântă, se predică şi se analizează subiectele propuse de revistele centrale: „Turnul de Veghere" şi „Treziţi-vă". Singura sărbătoare este cea amintită deja, şi anume „Memorialul" sau „Comemorarea morţii" lui Hristos" (la 14 Nisan al calendarului iudaic). Atunci se împărtăşesc din vin şi azimă

doar membrii unşi. Fiecare martor al lui Iehova este implicat în studiul individual şi trebuie să consacre cel puţin 10 ore pe lună predicii la domiciliu, din uşă în uşă. De exemplu, „pionierul de rând" este un proclamator care predică 100 de ore pe lună, conducând 7 studii biblice şi efectuând minimum 35 de noi vizite în decursul acestei perioade la domiciliul acelora care sunt pe cale de a trece la sectă.

Toate activităţile sunt contabilizate prin întocmirea unor rapoarte de activitate privind serviciul efectuat. Aceste rapoarte sunt înaintate pe cale ierarhică şi centralizate minuţios de organizaţie, anumite informaţii regăsindu-se în buletinul intern numit „Cum propovăduim Împărăţia?".

Iehoviştii români sunt organizaţi în „congregaţii". Aproximativ 20 de congregaţii formează „circumscripţia", iar circumscripţiile alcătuiesc „districtul". În România sunt în prezent 569 congregaţii, 30 de circumscripţii şi 2 districte, conduşi de „bătrânii" numiţi de Corpul de Guvernare. Au 265 case de adunare, „săli ale Regatului", unde se desfăşoară serviciul religios, mai ales predicile, studiul Bibliei, dar şi botezul, cununia sau slujba înmormântării.

II.5.5. Concluzii

Iehovismul este expresia cea mai evidentă a sectei ca expresie comercială, statistică, programatorie, care nu are nimic de a face cu religia creştină, ca iubire şi experienţă prin har a Treimii ca structură a supremei, a infinitei iubiri dintre persoanele trinitare. Deşi se vrea o teocraţie, paradoxal, iehovismul nu este decât expresia dorinţei umane de putere, de manipulare de grup, cu tendinţe mondialiste, de presiune psihică ce perturbă şi neutralizează comportamentul uman, un atentat la libertatea civică, la demnitatea umană, la persoana raţională şi împlinită în dimensiunea libertăţii spirituale.

II.6. Mormonii. Biserica lui Iisus Hristos a sfinților zilelor de pe urmă

După 1989 în România a început să activeze şi secta mormonilor, o sectă sincretistă ce se contextualizează istoric cuceririi Vestului american.

II.6.1. Istoric

Întemeietor al „Bisericii lui Iisus Hristos a sfinților zilelor de pe urmă" este Joseph Smith (1805-1844), născut într-o familie de fermieri metodişti, în Sharon, Vermont, familie ce în linia maternă se considera înzestrată cu darul viziunilor, dar pe care l-ar fi moştenit şi cel de-al patrulea copil. Când suntem confruntați cu întrebarea cine sunt mormonii, de obicei ne gândim la acei misionari tineri, care doi câte doi circulă prin oraşele noastre, îmbracati decent şi elegant în costume bleumarin, la nişte oameni nefumatori şi care nu consumă alcool, oameni productivi în muncă, orientați spre familie, prosperi, şi cu dorința continuă pentru studierea genealogiei lor.Aceasta imagine stralucitoare a fost construită în ultimii ani fie de acțiunile lor publice prozelitiste, fie de anumite articole apărute în presă, uneori prezentând crime ale unor grupuri poligame sau, spre exemplu în 1985 atenția publica din Statele Unite a fost atrasa de atentatele cu bombe din Salt Lake City, care se ştie ca reprezinta centrul lor cel mai mare fiind construit aici un împunător templu. Aceste lucruri erau legate de anumite documente incomode pentru istoria Mormonilor[321]. Cu toate acestea oferă imaginea unor cetațeni respectabili, cu un devotament puternic fața de secta lor. Cu

[321] Boa Kennet, Cults, *World Religion and You*, Witton 1977; Walter Martin, *Împărăția cultelor eretice*, traducerea Elena Jorj, Editura Cartea creştină, Oradea, 2001, p. 217-222.

aproape 30.000 de misionari activi, acest cult înregistreaza cea mai mare crestere, mai ales în Statele unite. Fondatorul mormonismului Joseph Smith Jr., născut în perioada *marilor treziri religioase* din Statele Unite, la vârsta de zece ani, s-a mutat cu familia la Palmyra, New York şi mai târziu la Manchester. Tatăl lui avea serioase probleme în a asigura un trai decent pentru familia sa, fiind ocupat mai tot timpul cu cautarea de comori ramase de la vechile triburi de indieni. Mama baiatului era o femeie religioasă şi ea a fost cea care i-a dat o educaţie în aceasta direcţie tânărului Joseph. În zona în care locuia familia Smith circulau multe legende despre marile triburi de indieni care populaseră cândva zona. Se vorbea că acestea şi-ar fi îngropat pe undeva comorile, astfel încât nu puţini erau cei care săpau toata ziua după astfel de cufere cu comori. Joseph Smith a crescut într-un astfel de mediu, o combinaţie între predicile apocaliptice ale predicatorilor ambulanţi şi legende despre comori ascuns, descris de mormoni ca şi „inocent şi sincer, devotat şi inteligent... cautând umil adevarul"[322].

Protrivit altor surse însă, Smith a fost „slab educat, un tânar superstitios" care s-a folosit de ritualuri oculte, pe când mergea cu tatăl sau în cautarea de comori ascunse[323]. Ca tânăr a fost implicat într-o varietate de practici psihice şi oculte. Cercetatorii obiectivi au ajuns la concluzia ca a fost probabil un tânăr psihopat: „în propria lui hipnoză, iar ideile din subconştient au înlocuit anumite elemente fundamentale ale gândirii lui. Temperamental sau anormal i-a permis să se considere drept clarvazator. Experimentele sale repetate în domeniul hipnozei, se pare că au influenţat tot mai mult subconştientul lui, până când linia dintre lumea reala şi lumea viselor a dispărut aproape complet, astfel el traia în lumea

---

[322] Walter Martin, *op. cit.*, 219.

[323] *Ibidem.*

viselor sale"[324]. Ca tânăr, Smith a trecut prin mai multe secte, în cautarea lui după adevar. Drept răspuns la rugaciunile sale, de a fi condus spre adevarata religie, a fost faptul, pretindea Smith, că a avut o serie de viziuni, începând din anul 1820. Cele doua personaje din prima lui viziune, au fost interpretate de el ca fiind Dumnezeu Tatăl şi Dumnezeu Fiul, şi mesajul a fost acela că el nu trebuie să se alăture nici unei comunități creştine existente, nici una dintre acestea nu era expresia adevăratei Biserici a lui Hristos. Smith prevedea că în viitorul apropiat, plinatatea Evangheliei ii va fi descoperita. „Când lumina s-a aşezat asupra mea, am văzut doua personaje a căror strălucire si glorie sfida orice descriere si care se aflau deasupra mea, în aer. Unul dintre acestea mi-a vorbit, chemându-mă pe nume şi a spus, arătând către celălalt: Acesta este Fiul meu prea iubit, ascultați-l! Motivul meu pentru care îl căutam pe Domnul era de a afla care dintre toate sectele era cea bună, ca eu să ştiu şi să mă alătur ei. Imediat ce mi-am revenit în fire, încât să pot vorbi, am întrebat personajele în lumina care stateau deasupra mea, care dintre toate sectele era cea buna, (la aceea vreme nu-mi dădusem seama că toate erau greşite) şi la care să mă alatur. Mi s-a raspuns că nu trebuie să mă alătur niciuneia, fiindcă toate erau greşite, şi personajul care mi se adresa a spus «că toate crezurile lor erau o urâciune in ochii lui; că toți acei învățători erau corupți, că se apropie de mine cu buzele lor, dar inimile lor sunt departe de mine; ei invața că o doctrina poruncile oamenilor, având o forma de evlavie, însa tagăduindu-i puterea». Din nou, acesta mi-a interzis să mă alatur vreunuia dintre ei..."[325]. Smith avea pe atunci 14 ani. Patru ani mai târziu, pe 21 septembrie 1823, Smith s-a rugat pentru o altă „manifestare" divină şi a apărut o „faptură cerească" care se numea Moroni, acesta spunându-i

---

[324] Konrad Algermissen, *Christian Sects.*

[325] *Demascarea falsurilor spirituale,* la punctul 8, *Revelație extrabiblică suplimentară* - n. tr.

despre nişte placi de aur ce conţineau „plinatatea evangheliei eterne". Acestea erau îngropate lânga un deal din apropiere, Cumorah, statul New-York, erau scrise într-o limbă străveche numita limba egipteană reformata - un amestec de egipteană, chaldeeană, asiriană şi arabă - iar Joseph Smith a fost ales să aibă „gloriosul privilegiu de a traduce caracterele de pe acele table, devenind un instrument în mâna lui Dumnezeu, restaurând evanghelia şi reînfintând Biserica. I-a fost poruncit sa nu le ia imediat, ci să se întoarcă acolo unde le-a gasit, în fiecare an, până când e pregătit spiritual să intre în posesia lor şi să le proclame oamenilor. „Plinirea vremii"a venit pe 22 septembrie 1827, când a mers la locul respectiv şi a auzit instrucţiunile ingerului referitoare la plăcile respective, anume de a le păstra numai în grija sa până la timpul în care îngerul le va cere înapoi. Îngerul vizitator i-a poruncit lui Joseph Smith nici mai mult, nici mai puţin decât să reformeze Biserica. Astfel, Smith a început sa predice mesajul primit şi primii convertiţi au fost membrii familiei. El pretindea ca îngerul i-ar fi indicat locul în care o straveche civilizaţie de pe teritoriul Americii îngropase nişte cronici referitoare la vremurile străvechi. Acea civilizatie se tragea dintr-o mâna de iudei emigraţi din Israel, pe vremea împaratului Ezechia. Textele au fost apoi compilate de Mormon, penultimul rege al Nefiţilor, înmormântat de fiul său Moroni la 400 de ani după Hristos în chiar locul descoperit de Joseph Smith.

Teza esenţială a mormonilor este aceea că Iisus Hristos a proclamat Evanghelia sa indienilor din S.U.A. după înălţarea Sa la cer şi a întemeiat o Biserică şi în vest, în America, ale cărei rădăcini s-au pierdut.În afara de aceste placi, Moroni i-a spus să aşeze două cristale unite printr-o rama de argint şi să le fixeze pe piept, foştii Urim si Tumim de la evrei, un fel de ochelari divini, cu care să descifreze scrierile de pe plăci.

Din cauza persecuţiei provocate de fantasmagoriile lui, el cu soţia Emma Hale şi familia s-au mutat la Susquehanna, Pennsylvania, cu ajutorul unui prieten numit Martin Harris.

După ce au ajuns în Pennsylvania la casa socrilor, Smith a început să copieze literele de pe tablete şi să le traducă prin intermediul lui Urim si Tumim, dar şi cu ajutorul lui Oliver Cowdery. Când au terminat, după doi ani şi jumătate, traducând 275000 de cuvinte, au dus manuscrisul la tipografia Palmyra, *Cartea lui Mormon* apărând pe piaţă la 25 martie 1830, prezentarea acesteia în ziarele de la New York, o săptămână mai târziu, etichetând-o ca „blasfemie". Primii membri ai noii grupări au fost Oliver Cowdery si însuşi Joseph Smith.

În luna mai din anul 1829, în timp ce traduceau cartea, Smith şi Cowdery au gasit fragmentele despre botez. Au intrat în padurea din apropiere, unde un mesager, anume Ioan Botezatorul, având ordinul apostolilor Petru, Iacob şi Ioan, le-a spus că restabilirea preotiei lui Aaron va fi săvârşită prin ei. Imediat, cei doi barbati s-au botezat unul pe altul şi s-au uns unul pe altul ca preoti. Mesagerul le-a spus că li se va da, mai tarziu, şi preotia lui Melchisedec, preoţia mai mare pe care numai acei apostoli o pot restabili. Pe 15 mai 1829, cei doi barbăţi au fost unsi primii doi lideri ai sectei, având preoţia lui Melchisedec.

Secta însăşi a fost înfiinţată oficial cu şase membri pe 6 aprilie 1830 în Fayette, New York. Joseph Smith s-a proclamat pe sine un „profet din zilele de pe urmă" egal cu profeţii Vechiului Testament şi a început să-şi adune adepţi. Numelen grupării a fost la început „Biserica lui Hristos", dar s-a schimbat ulterior în „Biserica lui Iisus Hristos din Zilele din Urmă". După mormoni, până în 1844, erau peste 26.000 de membri în 8 ţări.

După înfiinţarea sectei, grupul a călătorit spre vest, mai întâi la Kirtland, Ohio unde au construit un templu şi apoi în Missouri. Datorită persecuţiei, Smith şi urmaşii lui s-au mutat în Illinois şi au fondat oraşul Nauvoo. Joseph Smith şi fratele lui au fost arestaţi şi închisi la închisoarea din oraşul Chartage-Illinois. Pe 27 iunie 1844, un grup de oameni înarmaţi a atacat închisoarea şi i-a împuşcat. Brigham Young a preluat

conducerea mişcării. A condus grupul la Salt Lake City, Utah, unde s-au aşezat în anul 1847, aici fiind până astăzi centrul mondial al mormonilor. Până în 1877, anul morţii lui Young, sectaa avea 150.000 de membri. Astazi, 75% din locuitorii statului Utah sunt mormoni. Vizitatorii templului din piaţa orasului - Vaticanul mormonismului - pot face turul unui elaborat complex, întregit cu filme, diagrame şi prelegeri despre istoria si teologia mormonilor, bazate pe Cartea lui Mormon si revelaţia profeţilor de pe urmă.

În 1997, secta avea peste 10 milioane adepţi în 162 de ţări. Prin Joseph Smith care a descoperit scrierile sacre în 1827[326], această „Biserică" a renăscut. Pe lângă Biblie mormonii consideră sacre şi alte scrieri, acestea fiind *Cartea lui Mormon*[327], *Doctrine şi legăminte* şi *Perla de mare preţ*, aceasta din urmă oferind omului şansa realizării nemuririi şi vieţii eterne[328]. Ei pretind ca sunt crestini, Biblia si Cartea lui Mormon „se completează una pe cealaltă. Ambele conţin cuvântul lui Dumnezeu. Astfel au devenit una"[329].

Conform doctrinei mormone, introducerea Cărtii lui Mormon în canonul sectei s-a „bazat pe convingerea evreilor şi neevreilor că Iisus este Hristosul, eternul Dumnezeu". De fapt, mormonismul este „una din cele mai eficiente imitaţii, inventate vreodata, ale crestinismului biblic"[330]. Cât despre textul descoperit de Smith, cu toate neclarităţile ce le implică, cercetările au demonstrat că acesta este „o creaţie recentă" cu similitudini din ediţia Bibliei King James[331].

---

[326] William J. Whalen, *Separated Brethren*, p. 184.

[327] *Le Livre de Mormon, Une temoignage de Jesus Christ*, Paris, 1987.

[328] Davis Bitton, *Les mormons*, Cerf, Paris, 1989, p. 53.

[329] Meet the Mormons Deseret Book Co, Salt Lake City, UT, 1967; p, 45

[330] Kenneth Boa, *Cults, World Religions, And You*, Victor Books, Wheaten, IL, 977, p. 64

[331] Kurt Hütten, *Seher, Grübler, Enthusiasten*, p. 462.

Personajul principal al sectei Joseph Smith, un lider harismatic în peisajul religios al sectei, considera că Biserica adevărată a încetat să mai existe după moartea Apostolilor, însă la 15 mai 1829 Ioan Botezătorul şi Apostolii Petru, Iacob şi Ioan i-au conferit dreptul de a boteza şi preoţia lui Aaron şi a lui Melchisedec pentru a restaura autentica religie revelată de Iisus Hristos şi a instaura regimul teocratic[332]. Smith a candidat chiar la preşedenţia S.U.A. În România, secta este prezentă după 1989 prin misionarii sectei, în general americani, înregistrându-se primele botezuri[333].

II.6.2. Doctrina

Ca doctrină mormonismul, deşi atribuie Mântuitorului Iisus Hristos un loc central în istoria mântuirii se îndepărtează de esenţa învăţăturii Bisericii prin ideile panteiste sau chiar politeiste - există mai mulţi dumnezei pentru mai multe lumi[334] - prin relativizarea revelaţiei biblice şi completarea ei cu revelaţiile lui J. Smith, prin practica poligamiei, prin exclusivismul său refuzând orice relaţie cu vreo altă Biserică. Mormonii sunt zelosi, bine organizati şi chiar sinceri în propagarea doctrinei lor despre care ei susţin că este o credinţă creştină, de fapt singura credinţă crestină autentica a vremurilor noastre. Mormonii afirma că adevaratul creştinism a dispărut de pe pământ după „marea apostazie" de la sfârşitul perioadei apostolice şi, mai ales, când în 1820 Joseph Smith Jr., fondatorul mormonismului şi principalul profet al organizaţiei a fost ales de către Dumnezeu pentru a restaura istorica religie creştină. „Profetul" Smith a descris întalnirea sa cu Dumnezeu în urmatorii termeni care dezvăluie limpede

---

[332] Jean Vernette, *op. cit.*, p. 62.

[333] Constantin Cuciuc, *Religii noi în România*, Editura Gnosis, Bucureşti, 1996, p. 83.

[334] William J. Whalen, *op. cit.*, p. 184, 194.

atitudinea mormonilor față de toți ne-mormonii pe care cu dispreț, îi numesc neamuri. Chiar de atunci de la începuturile lui, mormonismul a fost ostil tuturor bisericilor creştine, un fapt pe care acum mormonii evita să-l recunoasca. Cu toate acestea nu ezita să încerce să-i convertească pe cei ce aparțin altor biserici, pornind de la premiza că doar mormonii au adevarata religie[335]. Doctrina sectei, cu toate schimbările ulterioare, este cuprinsă în Cartea lui Mormon, ce relatează evenimente cuprinse aproximativ între anii 600 î.Hr. şi 421 d.Hr. ale unor pretinşi „profeti istorici"[336]. Este vorba despre povestea mai mult fantastică a unui profet evreu Lehi, din timpul regelui Sedechia (II Cronici. 36, 10), care a fost instruit de Dumnezeu să îsi ia poporul şi să plece din Ierusalim. Ei au navigat după anul 586 î. Hr. spre țărmurile Americii de Sud sau Centrale unde au pus bazele unei mari civilizații de origine ebraică, ce precede pe cea a indienilor americani. Fiul cel mai mare al lui Lehi, Laman, a fost rebel şi împreuna cu un grup de adepți s-au despărțit de fiul cel mai tânar Nephi, care fusese ales de Dumnezeu să domnească peste frații săi. Nephi a indemnat poporul să respecte legea lui Moise şi a profețit, de asemenea, venirea lui Hristos. Alții profeți au urmat după el, iar învățăturile şi profețiile lor au fost adaugate la colecția de placi de metal gravate-conținând legea lui Moise şi scrierile profeților anteriori - care au fost aduse din Ierusalim.

După înălțarea lui Hristos, conform cu această istorie a mormonilor, El a venit şi s-a arătat acestor oameni ai Lumii Noi. „Şi aici, El a ordinat ucenici şi le-a dat autoritate să-i continue lucrarea". El a adus armonia între urmaşii lui Nephi şi cei ai lui Laman, dar apoi cele două seminții au început din nou să se lupte. Ultimul profet dintre urmaşii lui Nephi, Mormon, văzând că poporul său era distrus, a luat toate

---

[335] www. luminalumii. ro

[336] L.J. Arrington, *Brigham Young American Moses*, Knopf, NY,:1983, p. 305.

placile şi le-a restrâns în Placile lui Mormon. După moartea sa în luptă, fiul său Moroni, singurul supraviețuitor dintre Nephiți, a adăugat câteva din scrierile sale proprii şi apoi a îngropat placile într-un deal, pentru a fi pastrate până când Domnul va fi gata să le aducă în zilele de pe urma. Pentru „sfintii zilelor din urma", Cartea lui Mormon reprezintă „cuvântul lui Dumnezeu" şi are aceeaşi autoritate ca şi Vechiul şi Noul Testament. Acest „al treilea testament" povesteste despre populațiile americane precolumbiene de origine ebraică şi despre vizita pe care Iisus a facut-o în America la scurt timp după înaltarea Sa la cer. Însă, aceste relatări sunt cu totul false, izvorâte dintr-o imaginație fără limite şi tendențioase, fiind imediat dovedite. Astfel, Charles S. Braden, afirma că la baza „Cartii lui Mormon" ar fi un roman al pastorului protestant Salamon Spaulding. Spaulding povesteste ca pieile roşii din America descind din „semintiile ratacite ale lui Israel", care au ajuns miraculos pe noul continent. Spaulding a incredințat manuscrisul unei tipografii dar s-a îmbolnavit şi lucrarea lui a dispărut. Soția sa rămasă văduvă a afirmat că manuscrisul a stat la baza credintei mormonilor.Din punct de vedere istoric, Cartea lui Mormon nu este susținută de nici o dovada arheologică sau genetică. Mormon nu păreau să fie deranjați de acest fapt, crezând ca „este doar o chestiune de timp" până la descoperirea unei astfel de dovezi. Pretenția lor că indienii din America ar fi descendenții lui Laman este nefondată iar cercetările genetice au demonstrat că ei sunt de neam mongol, nu semiți.[337] Metalele, plantele şi animalele despre care relatează Cartea lui Mormon nu existau în acea perioadă în America.

Referitor la limba engleză a Cărții lui Mormon, potrivit unei analize lingvistice, aceasta conține cel putin 25.000 de cuvinte din Biblia King James editată la 1611. De fapt, citatele,

---

[337] K. Owens and M. King, *Genomic Views of Human History*, „Science", 286:451-453, 1999.

cuvânt cu cuvânt, unele de o lungime considerabilă, le-au cauzat mormonilor un sentiment jenant timp de mulți ani. De ce Joseph Smith a tradus pretinsele plăci în limba engleză din secolul al XVII-lea nu în limba engleză din secolul al XIX-lea, secolul în care a trăit Joseph Smith este iarăşi o întrebare stânjenitoare pentru mormoni şi dovedeşte falsul acestei „revelații".

Referitor la Dumnezeu, doctrina mormonă este politeistă, deci antitrinitară şi necreştină, afirmând că există mai mulți dumnezei în univers care sunt conduşi de către un Dumnezeu Suprem - Elohim. Mai mult, sub influență spiritistă şi evoluționistă, fiecare bărbat mormon poate atinge o treaptă de „înaltare" şi poate să devină el insuşi un dumnezeu. Urmatoarele citate din publicații oficiale ale mişcării demonstreaza cu claritate această credință bizară a mormonilor:„La început, conducătorul Dumnezeilor a întrunit un consiliu al Dumnezeilor; iar ei s-au strâns împreună şi au pregătit un plan de a crea lumea şi oamenii din ea".[338] O altă afirmație antitrinitară este şi următoarea; „mulți oameni spun că exista un singur Dumnezeu; Tatăl, Fiul şi Duhul Sfânt sunt doar un singur Dumnezeu. Eu spun că acesta este un foarte ciudat Dumnezeu - trei în unul şi unul în trei...Toți aceştia se presupune să fie înghesuiți într-un singur Dumnezeu, conform sectarismului"[339]. Mormonii au o concepție materialistă şi nu spiritualistă despre Dumnezeu, neconformă cu învățătura creştină (Ioan 4, 24): „Tatăl are un trup de carne şi oase, palpabil că şi al omului; Fiul la fel; însă Duhul Sfânt nu are un trup de carne si oase, ci este un personaj de Spirit"[340]. Doctrina mormonă este un bizar şi scandalos amestec de teologie şi antropologie: „Dumnezeu însuşi a fost odată aşa cum suntem

---

[338] Joseph Smith, *History of the Church*, vol. VI, Deseret Book Co., Salt Lake City 1975, p. 308.

[339] *Ibidem*, p. 476.

[340] *Ibidem*, vol. V (1843), p. 325; *Doctrină şi Legăminte*, 130:22.

noi acum şi este un om înalţat/glorificat... Eu spun că dacă ar fi fost ca voi să-l vedeţi astăzi, l-aţi vedea asemenea unui om cu o înfaţişare asemenea vouă, în întreaga persoana, cu chip şi chiar cu forma de om"[341]. Starea paradisiacă a omului este una divină şi de aici şi izul de panteism al doctrinei mormone, amalgam de inconsecvenţe religioase şi logice cu tente poligamice: „Acum, ascultati voi locuitori ai pamantului... Când părintele vostru Adam a venit in grădina Edenului, el a pătruns in ea cu un trup ceresc si a adus-o pe Eva, una din soţiile lui cu el... El, este Tatăl nostru şi Dumnezeul nostru, şi singurul Dumnezeu cu care noi avem de-a face"[342]. Referitor la firea, natura divinităţii, Joseph Smith Jr. şi succesorul său Brigham Young l-au conceput pe Dumnezeu Tatăl în termeni materiali şi au susţinut, aşa cum fac toţi mormonii de astăzi că, „Tatăl are un trup de carne si oase, palpabil ca şi al omului"[343]. Ei învata că Tatăl, Fiul şi Duhul Sfânt sunt unica fiinţă divină, dar exista trei „dumnezei", de fapt, care au o natură umană superdezvoltată şi perfectă. Dumnezeu Tatăl este „Elohim, care are un trup de carne şi oase la fel de tangibil că şi cel al omului" (Smith: *Doctrină şi Legăminte 130:22*). Brigham Young îl identifica pe Dumnezeu Tatăl cu Adam şi mormonii învaţă că nu a fost vorba de prezenţa Duhului Sfânt ci de unire fizică a acestui Dumnezeu-Adam nemuritor cu muritoarea Fecioara Maria pentru a-l concepe pe Fiul lui Dumnezeu, „Iehova" sau Iisus Hristos, care s-a născut în trup. El a fost creat mai dinainte ca spirit, împreună cu o mulţime de fiinţe spirituale care aşteaptă toate să se nască pentru oamenii de pe pământ pentru a putea în cele din urmă deveni dumnezei precum şi „fratele lor mai mare" Iisus Hristos. Dumnezeu Tatăl ar avea mai multe soţii cu care procreează copii în spirit. Aceşti copii

---

[341] *Ibidem*, vol. VI (1844), p. 305.

[342] Brigham Young, *„Jurnalul Discursurilor"*, vol. I, (Liverpool: F. D. Richards, 1855), p. 50

[343] *Ibidem*, vol. VI (1843), pag. 325; *Doctrina si Legamintele* 130:22.

spirituali se întrupează ca oameni pe pământ şi, în funcţie de performanţele lor de aici, pot dobândi mântuirea sub forma unor fiinţe cereşti iluminate sau ca dumnezei pentru alte planete. Pentru mormoni, Hristos este cel dintâi fiu al lui Dumnezeu, iar al doilea a fost Lucifer, cei doi fiind fraţi. Iisus ar fi fost căsătorit cu Maria Magdalena şi cu Marta, a conceput copii şi, astfel, El nu ar fi putut atinge divinitatea. Numirea lui Iisus ca Salvator al lumii a fost contestată de unul dintre fiii lui Dumnezeu. El se numea Lucifer, fiul dimineţii. Arogant, ambiţios, poftind după putere şi glorie, acest frate-spirit al lui Iisus a încercat în mod disperat să devină salvatorul omenirii. Planul lui Lucifer cuprindea dezbracarea omului de orice fel de libertate de alegere sau ceea ce mormonii numeşte - libertate de acţiune. Sfatul dumnezeilor a respins planul lui Lucifer alegând în schimb planul lui Iisus, care cuprindea libertatea omului de a accepta sau respinge salvarea. Respingerea planului lui Lucifer a avut ca rezultat o mare bătălie, în care, conform ideologiei mormone a luat parte fiecare membru al rasei umane în viaţa preexistentă.

Doctrina mormonă include şi o concepţie stranie despre aşa-numita preeexistenţă şi mama cereasca. Deosebit de creştinism, care învaţă că viaţa umana a început pe pământ, secta mormonă crede într-un loc cunoscut ca preexistenţă unde fiecare persoană umană care a trăit vreodata pe pământ, care trăieşte astăzi sau care va trăi vreodata pe pământ s-a născut din tatăl ceresc şi mama cesreasca. Dumnezeu Tatăl este căsatorit cu Mama Cereasca, la fel cum sunt căsătoriţi oamenii pe pământ. Dumnezeu Tatăl şi Mama cereasca dau naştere la copii în acelaşi fel în care soţii şi soţiile au copii. Fiecare persoană care a existat vreodata pe pământ a trăit odata cu Tatăl Ceresc şi cu Mama Cereasca, în această dimensiune preexistentă. După cum afirmă Bruce R. Conkie, un apostol al sectei mormone, „preexistenţa" este un termen folosit în mod uzual, pentru a descrie existenţa înainte de moarte a spiritului copiilor lui Dumnezeu Tatăl. Vorbind

despre această existență anterioară în spirit, prima Preşedenție a mormonilor arată că „toți bărbații şi toate femeile sunt asemănători cu Tatăl şi Mama universali şi sunt, la modul literal, fii şi fiice ale Divinității; ca spirite, ei au fost „sămânța unei paternități cereşti". Aceste ființe spirite, sămânța unor părinți slăviți, au fost bărbați şi femei care, în toate privințele, arată la fel ca toate ființele muritoare, cu excepția faptului că, corpurile lor spirituale au fost făcute din substanțe cu mult mai pure şi mai fine decât elementele din care sunt făcute corpurile muritoare" (*Doctrina mormonă*, p. 589). Dumnezeu Tatăl nu este căsătorit doar cu o soție, ci poate avea mai multe soții. Tatăl Ceresc este poligam, şi acest fapt a constituit argumentul instaurării oficiale a poligamiei în anul 1852 în statul Utah, ceea ce a atras repercusiuni din partea autorităților asupra mişcării. Dar, falsa învațatura a mormonilor nu se opreşte la acest punct. În plus fața de Tatăl Ceresc, dumnezeul care domneşte peste planeta noastră, există mulți alți tați cereşti, care domnesc peste propriile lor planete şi peste proprii lor copii. Tatăl ceresc şi Mama cerească creaza milioane de spirite copii. Mama Cerească este veşnic însarcinată. La rândul lor, aceşti copii spirit sunt trimişi pe o planeta unde primesc corpuri muritoare. Odata ajunşi pe planeta lor, fiecare bărbat şi fiecare femeie trebuie să se închine Tatălui lui Ceresc ca şi dumnezeului lor, cu toate că acest acest dumnezeu este doar unul dintre mulți alți dumnezei. Pentru că noi traim pe pământ, tatăl nostru ceresc este dumnezeul căruia noi ne închinăm. Totuşi, dacă am fi locuit pe o altă planetă, ar fi trebuit să ne închinam unui alt dumnezeu[344].

Doctrina mormonă cuprinde şi un capitol despre răzvrătirea lui satan şi nuantele pielii oamenilor. După cum explică conducatorii mormoni, atunci când Satan a pierdut şansa de a deveni Salvatorul omenirii, el s-a razvratit împotriva sfatului dumnezeilor şi astfel a început un razboi în

[344] *Ibidem*, p. 60.

preexistență.Odată, în trecutul îndepartat, înainte ca omul să fie aşezat pe pământ, Satan care locuia pe tărâmul pre-muritor a strâns o armată de discipoli, totalizând a treia parte a spiritelor acelui tărâm, discipoli care l-au susținut în răzvrătirea lui împotriva lui Dumnezeu, urmând să conceapă un plan destinat existenței vieții pământeşti, prin care se urmărea, de fapt, privarea omului de libertatea de acțiune. În acest timp, Lucifer sau Satan s-a gândit să uzurpe puterea şi onoarea lui Dumnezeu Tatăl. Această răzvrătire a avut ca rezultat un război în ceruri. Mihail, al saptelea înger a strâns o armată a acelora care au acceptat planul de viață pământească al Primului Fiu al lui Dumnezeu, născut din spirit, care susținea voia lui Dumnezeu Tatăl şi a înăbuşit revolta. Satan şi cei care l-au urmat au fost aruncați afară din ceruri şi din prezența lui Dumnezeu, ca nedemni şi nepotriviți pentru propăşirea existenței omeneşti, aşa cum a fost ea stabilita de Dumnezeu. Dar Satan şi urmaşii lui nu au fost înfrânți complet, la acel moment. Totuşi ei au fost aruncați jos, ca spirite ale răului, neîntrupabile, trăind în mediile ambiante ale pământului şi continuând acolo razvratirea, împotriva tuturor legilor lui Dumnezeu şi a lui Hristos. Toți copiii Tatălui şi Mamei Cereşti au luptat în acest mare război. Unii dintre frații şi surorile noastre cereşti au luptat cu noi, de partea lui Iisus, alții au luptat de partea lui Lucifer, iar unii nu au luptat de nici o parte, pentru că nu au fost siguri cine o să câstige aceasta luptă. Satan a convins a treia parte a tuturor copiilor spirit ai lui Dumnezeu Tatăl şi a soțiilor lui Dumnezeu să se revolte împreuna cu el. Aşa cum explică conducatorii mormoni, Satan a fost învins în final, totuşi, nu înainte de a cauza necazuri care ar fi avut consecințe veşnice. Care sunt aceste consecințe veşnice, rezultate din razboiul din preexistența? Cu mult înainte ca noi să ne naştem pe acest pământ, am fost puşi la încercare în preexistența noastră şi acolo, în preexistență s-a întamplat faptul că, mii de copii s-au îndreptat către hotentoții din Africa de Sud, mii s-au îndreptat

către mame chineze, mii către mame negrese şi mii către frumoasele mame albe ale mormone. De ce această diferenţă din moment ce ei erau bărbaţi şi femei vrednici în egală masură? Însă albii au fost pedepsiţi cu piele neagră din cauza neascultarii (2 Nephi 5. 21-25) şi acei indieni care se convertesc la mormonism vor deveni albi (Mormon 5.15; 3 Nephi 2.11-16)[345]. Ideile rasiste sunt evidente!

În doctrina mormonă, căderea lui Adam în păcat este un fapt esenţial. Înainte de a părăsi preexistenţa, bărbaţii şi femeile au intrat în faza pământească a vieţilor lor. Primii care au făcut acest lucru au fost Adam şi Eva. Totuşi, diferit de perspectiva creştină, mormonismul descrie în cu totul alt mod poruncile şi acţiunile protologice. Dumnezeu a dat lui Adam şi Eva două porunci. Acestea au fost: să fie rodnici şi sa se înmulţeasca (Facerea 1, 28) şi să nu mânânce din pomul cunoştinţei (Facrea 2, 17). Căderea care a adus păcatul în lume a fost necesară, în perspectiva mormonilor pentru că fără ea nimeni nu ar fi trăit şi nu ar fi progresat în starea muritoare. Nu numai că păcatul este necesar în această fază a progresului, dar este şi ceva pentru care ar trebui să fim veşnic mulţumitori, deoarece datorită păcatului omul are posibilitatea înălţării spre veşnicie. După ce păcatul este recunoscut ca o realitate în viaţa noastra, teologia mormonilor explică că urmatorul pas către veşnicul progres spre veşnicie al omului este nevoia de pocăinţă pentru păcat. Ei pretind că pocainţa poate fi făcută fie în viaţa aceasta muritoare, fie după moarte. După pocăinţă, pentru mormoni, urmatorul pas către progresul veşnic este afilierea, intrarea în singura biserica adevarata - „Biserica lui Iisus Hristos a Sfinţilor din zilele din urmă" prin botezul mormon. Acest parcurs reprezintă un principiu evanghelic fără de care nici un om nu poate intra în legamântul evanghelic. Astfel, omenirea vine în lume pentru a obţine în primul rând un trup, în al doilea rând să înveţe

[345] *Ibidem*, p. 70.

păcatul, în al treilea rând sa se pocăiască şi în al patrulea rând sa fie botezată în singura biserica adevarata, a mormonilor. După pocaință, botez şi intrarea la secta mormonă este vital că să fie menținută calitatea de membru al mişcării. A părăsi comunitatea mormonă înseamna să respingi salvarea. Țelul urmator este admiterea în Templul mormon. Totuşi, înaintea obținerii unei recomandari, a unei legitimații de mormon sunt necesare câteva lucruri, anume păzirea cuvântului întelepciunii prin evitarea folosirii cafelei, a ceaiului, a tutunului etc. Admiterea in Templul mormonilor include şi promisiunea de a nu citi cărți de propagandă anti-mormonă, de fapt orice material care prezintă falsa lor învățătură. Obținerea accesului în Templu include, de asemenea, plata integrală a unei cotizații. Într-un manual al mormonilor sunt specificate aceste lucruri necesare „îndreptățirii" individului, în vederea obținerii recomăndarii către Templu. Odată intrat în templul Mormon pot fi îndeplinite căsătoriile cereşti. Aceasta căsătorie înseamna că te căsătoreşti cu soția ta, nu numai pentru viața pământeasca, ci şi pentru veşnicie.Mântuirea omului este condiționata de următoarele condiții:

1. Credința în Iisus ca Hristos, în Joseph ca profet, în Brigham ca succesor al acestuia. In cele din urmă, cel care dă „pasaport" pentru împăratia lui Dumnezeu este Joseph Smith;

2. Hristos este fiul cel întai născut al lui Dumnezeu dar există şi un al doilea fiu, Lucifer, cei doi fiind frați;

3. Iisus ar fi avut două soții legitime: Maria Magdalena şi Marta, fapt prin care mormonii şi-au justificat practicarea poligamiei;

4. Nici una dintre celelalte biserici crestine nu este autentică. Biserica lui Iisus s-a stins odata cu moartea apostolilor. Joseph Smith este profetul lui Iisus şi a readus pe pământ singura biserică adevarată, cea mormonă;

5. Cea de-a doua venire a lui Iisus va fi în America, unde se află adevăratul popor care se va mântui şi unde Iisus a refăcut biserica sa care se stinsese în vechime;

6. „Pământul făgăduit", ales de Dumnezeu pentru oamenii drepţi este în Missouri, unde s-au stabilit Adam şi Eva după ce au plecat din Rai;

7. Fecioara Maria a fost soţia legitimă a lui Dumnezeu din care s-a născut Iisus Hristos. Cuvintele lui Brigham Young referitoare la acest aspect pot figura în fruntea unui top al blasfemiilor: „Iisus a fost zămislit de Tatăl Său tot aşa cum noi am fost zămisliţi de taţii nostri";

8. Oamenii care au săvârsit păcate grave trebuie să se sinucidă pentru a le fi iertate păcatele. Joseph Fielding Smith, istoricul mormon, precizeaza: „Omul poate comite anumite păcate foarte grave care îl vor aşeza dincolo de puterea sângelui ispăşitor al lui Hristos. Dacă lucrul acesta se întâmplă, atunci, pentru a fi mântuit, el trebuie să-şi sacrifice propria viaţă pentru a ispăşi pentru acel păcat".

Referitor la Iad, Paradis si Misionari Spirite, mormonii afirmă că ne-am născut toţi ca şi copii spirit ai Tatălui Ceresc şi ai uneia dintre soţiile lui, mama cerească. După moarte, secta mormonă susţine omul merge într-un loc intermediar, un loc de aşteptare. Membrii mormoni merg în Paradis. Cei care nu sunt membri merg într-un loc numit iad sau închisoare a spiritului. Ideea mormonilor despre iad sau închisoarea sufletului nu este aceea a unui loc rău, ci, mai curând a unui loc de aşteptare, o oprire temporară de-a lungul drumului către progresul veşnic şi o aşteptare a învierii. Destinaţia fiecarui individ este determinată de faptele bune sau rele pe care le-a făcut pe pământ. Chiar aşezarea în iad sau în paradis nu este o stare finală ci, mai ales, persoana care descoperă că a fost trimisă în iad, poate scapa şi intra în Paradis, dacă urmeaza evanghelia mormonă. În acest sens, misionarii din paradis viziteaza închisoarea spiritului, pentru a propovedui Evanghelia. De fapt, munca misionarului din lumea spiritului

pare că se petrece la o scară mai largă decât cea de pe pământ. Astfel, doi dintre pașii necesari progresului vesnic sunt botezul și căsătoria. Mormonii învață și practică botezul și căsătoria pentru morți, în Templul mormon.

II.6.3. Cultul

Credincioșii se adună duminica la temple unde se comemorează Cina Domnului și primesc pâine și vin. Există și rituri secrete care sugerează practici masone. În ceea ce privește Botezul, administrat prin afundare, trebuie evidențiat faptul că mormonii, pe lângă activitatea prozelitistă de a atrage la sectă noi membri spre a fi botezați, duc și o muncă susținută de identificare a strămoșilor lor, care au murit nebotezați. Ei merg la templu și se botează în numele acestor strămoși, în speranța că acel botez le va îmbunătăți strămoșilor situația de la Judecata de Apoi. Conform ideologiei lor, când o persoană moare, dacă ea nu este membru al Bisericii, atunci va merge în iad. Pentru a ieși din iad persoana trebuie să se boteze. Totuși, cum poate fi botezată o persoană decedată? Pentru mormoni, cineva de pe pământ, care trăiește încă și care este membru al sectei, merge în Templu pentru cel mort. Persoana vie, intră în bazinul de botez și se botează; dar, în loc să folosească propriul său nume, declară numele persoanei decedate, pentru care se botează.

Templul devine un element necesar în salvarea unei persoane, pentru că fără existența Templului, cei care au murit fără să fi acceptat evanghelia mormonă, nu ar fi avut speranța de salvare. Practicând botezul pentru mort, membrii vii ai sectei devin salvatorii celor care au murit și care acum sunt în iad. Pentru mormoni botezul este poarta salvarii. Iisus a împlinit o parte din mântuirea omului pe cruce dar, conform liderilor mormoni, ceea ce asăvârșit El nu a fost suficient pentru mântuirea deplină a omului. Pentru salvarea deplină este necesar Templul și, de aceea, nici paradisul, nici iadul nu

sunt destinațiile finale pe drumul mormon al progresului veşnic. Pasul imediat urmator învierii celor morți este judecata. După această judecată, li se va permite tuturor oamenilor, o perspectivă de apocatastază condamnată de Biserică, să intre într-unul din cele trei ceruri sau împarații: Cerească, Terestră şi Telestă[346]. Pentru mormoni, casătoria este de o importanță deosebită. Doar prin casătoria pecetluită în Templu - casătoria celestă pentru „acum si în vesnicie"- un om poate fi ales să atingă cea mai înalta glorie. Este, de asemenea, datoria bunilor mormoni să aibă copii, pentru a face rost de trupuri pentru spiritele deja existente, deoarece această calătorie pământească este etapa necesară pentru progresul spre divinitate. Prin ceremonia de legare a casătoriei pentru veşnicie se consideră că soțul şi soția vor ramâne casătoriți şi după moarte. Sexualitatea ocupă un rol important în doctrina mormonilor, ea ținând nu numai de omenesc, ci şi de lumea cerească, spiritele preexisente ce se întrupează în oameni fiind rodul dragostei nenumăratelor duhuri cereşti. De fapt, mormonii au dat frâu liber poftelor carnale, chiar liderii lor fiind exemple în acest sens; Joseph Smith a 20 de soții iar al doilea „prooroc" al mormonilor, Brigham Young 14 de la care a primit 27 de copii. În 1890 o lege federală i-a forțat pe mormoni sa abandoneze poligamia, şi ei au înlocuit acesta practica cu „căsătoriile celeste". Actualmente mai exista unii mormoni în Statele Unite care practică poligamia, însa ei nu sunt recunoscuti oficial ca membri.

Doctrina eshatologică mormonă, milenaristă se caracterizează prin concepția despre cele trei Ceruri. Bruce McConkie afirmă că cea mai de jos împarație este cea telestă: „Cei mai mulți oameni adulți care au trăit din vremea lui Adam pâna în prezent vor merge în împarația telesta... Ei vor forma acel nesfârsit convoi de oameni din toate timpurile, care au trăit după chipul lumii, care au fost carnali, senzuali şi dedați

[346] Kurt Hütten, *Seher, Grubler, Enthusiasten*, p. 457-459.

răului; care au ales mai degrabă filosofia deşartă a lumii, în loc să accepte mărturia lui Iisus; care au fost mincinoşi şi hoţi, vrăjitori şi adulteri, blasfemiatori şi ucigaşi" (*Doctrina mormonă,* p. 778). După mormoni, oricui îi este permis să meargă în cer. Blasfemiatorii şi vrajitorii vor merge în cer. Totuşi, este cerul cel mai de jos.Cerul sau împărăţia de mijloc se numeste terestră. Ea primeste o altă categorie de oameni, o clasă de oameni mai morali. Aşa cum afirma McConkie, cei care merg în împărăţia terestră sunt acei „oameni onorabili de pe pământ, care au fost orbi la viclenia lumească...membri ai bisericii morrmone, care sunt propovaduitori ai Bisericii lui Iisus Hristos a Sfinţilor din Zilele din Urmă căldicei în devotarea lor faţă de Biserică" (*Doctrina Mormonă,* p. 784). De fapt, sunt două grupuri de oameni care vor merge în împărăţia terestră: cei care nu sunt membrii ai sectei, dar care sunt oameni buni, drepţi, cinstiţi; al doilea grup sunt membrii ai sectei, care nu au urmat chiar toate regulile acesteia. Oamenii care au acceptat evanghelia mormonă şi au făcut tot ceea ce secta mormonă le cere vor merge în împărăţia celestă, adică în cea mai înaltă împărăţie. Aceşti oameni care „au meritat răsplata celestă" sunt cei care au arătat „ascultare deplină de Biserica SZU" (*Doctrina Mormonă,* p. 116). Răsplata mormonilor desăvârşiţi este dumnezeirea, o ideologie panteistă bizară şi inacceptabilă teologic. Joseph Smith însuşi declara că „acest Dumnezeu, Tatăl nostru a fost odată om ca şi noi, a locuit pe o planetă aşa cum a făcut-o însuşi Iisus Hristos...".

II.6.4. Organizare

Mormonii au sali de adunare în care se întâlnesc duminica. Pe lângă acestea exista si „temple" în care prezbiterii mormoni oficiaza diferite ceremonii exotice. Există la mormoni interesul avid pentru genealogia familiilor, cercetările lor ducând la constituirea Bibliotecii de Istorie a Familiei din Salt Lake City cu 5 etaje care are mai mult de 1200

filiale în 44 de țări. Misionarismul din ușă în ușă al mormonilor este specific sectei. Toți tinerii mormoni în vârsta de 21 de ani, fete sau băieți, efectuează un stagiu de 2 ani de misionarism într-o țara stabilită de conducere. Ei sunt ușor de recunoscut pe străzi după îmbracamintea identică; cămașa albă și pantalonii negri pentru băieti și cămașa și fusta lungă pentru fete, la care se adaugă un ecuson negru cu numele misionarului. Toți membrii sectei de peste 12 ani dețin „preoția lui Aaron" preoți, diaconi și instructori. Toți băieții mormoni devin de la 18 ani „preoți ai lui Melchisedec", „prezbiteri" (*elders*), cu șansa de a accede la gradele superioare, respectiv de președinte, profet, văzător și revelator. Secta este condusă de Consiliul celor doisprezece apostoli, responsabili cu misiunea și ordonarea miniștrilor, Consiliul celor șaptezeci și bătrânii. Secta este alcătuită din *stakes*-cei pioși și parohii. La sfârșitul anului 2002 erau în lume 114 temple - un templu trebuie să aibă 65000 de membri- cu aproape 12000000 membri. În lumea întreagă sunt aproximativ 11.721.500 de membri (la sfârșitul anului 2002). Mai mult de 26.143 de congregații au fost organizate în 165 de națiuni și teritorii. Peste tot în lume, congregațiile de sfinți din zilele din urmă sunt îndrumate de clerici care nu sunt de profesie, ei fiind aleși din congregația locală și care slujesc fără a fi platiți. Din luna februarie 1996, sunt mai mulți membri în restul lumii decât în Statele Unite. Numărul membrilor a crescut cu 49 de procente din 1991. În afara Statelor Unite, numărul cel mai mare de membri se găsesc în Mexic, Brazilia și Filipine. Secta este și o importantă forță financiară cu afaceri de peste 11 miliarde dolari annual, cu 58000 de misionari în 160 țări, cu universitatea Brigham Young, unii analiști prevăzând în mișcarea mormonă o a patra „religie a Cărții". Această sectă a pătruns și în România după 1989. Potrivit estimărilor proprii, secta are în România aproximativ 2.100 de aderenți.

II.6.5. Concluzii

Mormonismul este expresia clasică a unei secte a „protestantismului marginal", care prin diferite mijloace caută să-şi creeze o platformă „sănătoasă", origine hristică prin imaginație debordantă pentru oameni creduli, lipsiți tradiție teologică şi eclesială, discernământ spiritual, cultură calsică. Este un sincretism religios, un sistem politeist, panteist sau materialist ce sugerează lipsă de logică elementară, un amalgam ideologic pentru ca fiecare adept să descopere ceea ce îi convine în actul de falsă religiozitate. Cine doreşte să cunoască şi să iubească pe Hristos, spre mântuire şi viață veşnică nu poate face aceasta decât în cadrul Bisericii Sale şi nicidecum la mormoni care prin tezele lor ideologice nu sunt creştini, în a căror comunitate nu este iubirea şi harul divin, amăgind însă pe unii dornici de exotism religios.

PARTEA A TREIA

III. NOI MIŞCĂRI RELIGIOASE CU FUNDAMENT ESOTERICO-OCULTIST ÎN ROMÂNIA

Occidentul secularizat cunoaşte un reviriment al unor vechi mişcări esoterice, gnostice, oculte, „o tradiţie paralelă" tradiţiei istorice, culturale şi religioase dominante, creştine, ce propune astăzi o viziune monistă a lumii, prin identificarea liderilor grupărilor cu divinitatea însăşi, prin căutarea unei uniri mistice cu natura, prin cunoaştere iniţiatică, prin experienţa stărilor de conştiinţă superioare, prin importanţa acordată entităţilor invizibile şi prin stăpânirea legilor oculte aşa cum arată sectologul R. Bergeron[347]. Izvoarele ocultismului, ale ezoteris-mului şi neo-gnosticismului modern sunt multiple şi trebuie văzute nu în primul rând în Biblie pe care o „integrează într-un amalgam sincretist"[348], ci în hermetism, mandeism, alchimie, kabală, gnosticism.

Sociologic, ocultismul întotdeauna apare aşa cum arată H. Ch. Chery „ca o excrescenţă parazitară a autenticei religii", „o superstiţie"[349] a unei categorii foarte reduse de oameni cu pretenţii aristocratice, nemulţumiţi de adevărata religie ce proclamă smerenia şi jertfa, considerate de aceşti pretendenţi doar o vulgarizare a unui adevăr cu mult mai profund la care are acces doar un grup select de iniţiaţi. De aceea, din

---

[347] Richard Bergeron, *Le cortege des fous de Dieu*, p. 139.

[348] Jean Vernette, *Jesus au peril du sectes*, p. 131.

[349] H. Ch. Chery s. p., *L'offensive des sectes*, p. 106.

perspectivă creştină „ocultismul este maladia sufletelor care nu se mulţumesc cu un adevăr accesibil tuturor şi la care fiecare participă după înţelegerea sa, ci caută două adevăruri, unul pentru înţelepţi şi altul pentru ceilalţi oameni"[350]. Ocultismul nu propune comuniunea persoanelor cu Dumnezeu, dialogul iubirii prin care omul se desăvârşeşte spiritual în perspectiva „ontologiei relaţionale"[351] a creştinismului, ci o transmutaţie în divin, prin regăsirea „eului divin" propiu, a nivelului de conştiinţă absolut prin unirea cu conştiinţa cosmică şi divină în experienţa iluminatorie prin care se descoperă esenţa divină a tuturor, în conformitate cu sintagma „Eu sunt acela care este Unul"[352].

„Tradiţia paralelă", straturile de păgânătate reprezintă astăzi reminiscenţe din sincretismul generat din confruntarea gândirii greceşti cu civilizaţia Egiptului şi a Orientului Mijlociu, expresia cea mai elocventă constituind-o gnosticismul, „manifestarea deosebită a acestei tradiţii"[353].

„Tradiţia paralelă" s-a îmbogăţit în mod deosebit în Evul Mediu, când au proliferat în mod deosebit cultele secrete, ştiinţele oculte şi învăţăturile esoterice. Kabbala, un sistem foarte complicat de cunoaştere ce are ca bază semnificaţia literelor ebraice şi care consideră Biblia ca un „sistem de simboluri ce conţin un adevăr ascuns în valoarea alegorică şi numerică a cuvintelor şi a literelor"[354] are un rol important în conturarea şi cristalizarea acestui curent. Un alt curent îl constituie doctrinele şi practicile alchimiste ce se doreau a fi o „căutare a plenitudinii şi totalităţii umane şi cosmice printr-un

---

[350] *Ibidem.*

[351] Joseph Duponcheele, *L'Etre de l'Alliance*, Les Editions du Cerf, Paris, 1992, p. 23-24.

[352] Jean Vernette, *op. cit.*, p. 147.

[353] Richard Bergeron, *op. cit.*, p. 140.

[354] *Ibidem*; cf. Roland Goetschel, *Kabbala*, traducere de Carmen Blaga, Editura de Vest, Timişoara, 1992.

dublu procedeu: *conjunctio* - căsătoria contrariilor şi *transmutatio* - transformarea realităţii spre stadiul ultim al perfecţiunii[355], aflarea pietrei filosofale.

Nu poate fi trecut cu vederea nici rolul vrăjitoriei în procesul cristalizării „tradiţiei paralele" aceasta fiind o expresie a vechilor credinţe populare ale Europei de Nord, vrăjitorie manifestată chiar sub forma unui cult religios ce constă din practici magice, incantaţii, rituri secrete, invocarea morţilor. Vrăjitoria reprezintă un mijloc, un preocedeu de iniţiere, de înţelegere a sensului existenţei. Însă rolul major în perpetuarea „tradiţiei paralele" revine „societăţilor secrete", „organizaţiilor iniţiatice"[356] alcătuite din alchimişti, kabbalişti şi hermetişti, organizaţi în corporaţii profesionale ce se recunoşteau după semne foarte precise şi care practicau rituri de iniţiere, aşa cum altădată făceau templierii, catarii, albigenzii.

Renaşterea a reprezentat mediul cultural propice pentru apariţia şi înflorirea „tradiţiei paralele", prin diversitatea doctrinelor ce se îndepărtau de învăţătura Bisericii. Neoplatonismul, ocultismul, alchimia, astrologia, kabbala, numerologia lui Pitagora îşi disputau locul în cetate iar prezenţa acestor curente de gândire, însoţite de diferite practici iniţiatice, reprezintă atât o reîntoarcere la vechile superstiţii preraţionale şi în acelaşi timp şi o reacţie la „raţionalismul miop al aristotelismului scolastic" pe care încercau să-l depăşească printr-un salt în „profunzimile inconştientului şi ale simbolurilor".[357] Reprezentantul cel mai ilustru al „tradiţiei paralele" în această perioadă a fost Paracelsus.

---

[355] Richard Bergeron, *op. cit.*, p. 141; cf. Serge Hutin, *Alchimia*, traducere de Mihaela Pasat, Editura de Vest, Timişoara, 1992.

[356] Richard Bergeron, *op. cit.*, p. 141; cf. Serge Hutin, *Societăţile secrete*, traducere de Beatrice Stanciu, Editura de Vest, Timişoara, 1991.

[357] Richard Bergeron, *op. cit.*, p. 142.

În perioada modernă „tradiția paralelă" a fost îmbogățită mai ales prin rozacrucieni a căror doctrină este sistematizată de J.V. Andreae în lucrările sale *Fama Fraternitatis Rosae Crucis* şi *Confessio Fraternitatis*. În modernitate, „tradiția paralelă" este caracterizată ca „un vast sistem teosofic, un creştinism esoteric, puternic influențat de hermetism, kabbala iudaică, neoplatonism şi gnoză"[358]. „Tradiția paralelă" cunoaşte influențe puternice prin J. Bohme, (1753-1821), F.X. von Baader (1765-1841), Joseph Balsamo (1743-1795), Joseph de Maistre (1753-1821), Emmanuel Swedenborg (1688-1772), Novalis, „iluminați" ce se considerau membrii Bisericii adevărate, „Biserica interioară", accentuând conceptul de totalitate, înțelegând universul ca o ființă dotată cu suflet viu ce asigură armonia tuturor existențelor. De asemenea, ei acordau o mare importanță lumilor invizibile, intermediare, şi situației omului înainte de căderea în păcat, accentuând caracterul androgin al omului primordial, mântuirea fiind de fapt reintegrarea în această stare originară.

Un nume important legat de „tradiția paralelă" este cel al lui René Guénon care promovează ideea existenței unei „tradiții primordiale şi universale din care au ieşit ulterior toate religiile"[359], urmat de discipolii săi, între care cel mai important este Frithjof Schuon.

Reluare în registru contemporan a vechilor idei gnostice, adeptul de astăzi al acestui curent se simte un alienat în societate pentru că nici o instituție, nici un sistem nu satisfac pretențiile sale intelectuale şi spirituale. El se consideră posesor al unicei şi adevăratei cunoaşteri. El ştie, cunoaşte, pentru el nu mai există mister în fața căruia puterile intelectuale, morale ale sale să se blocheze. Gnosticul de astăzi este capabil să surmonteze orice obstacol şi consideră că prin

---

[358] *Ibidem*; cf. Roland Edighoffer, *Rosacrucienii*, traducere de Beatrice Stanciu, Editura de Vest, Timişoara, 1995.

[359] R. Bergeron, *op. cit.*, p. 144.

„iluminare, intuiție transcendentală sau revelație" el are acces la cunoașterea supremă ce depășește contradicțiile, dar de fapt el rămâne la zona *divinului imanent*[360]. Însă modelul gnostic al cunoașterii vizează o depășire a separației dintre subiectul cunoscător și obiectul de cunoscut prin intuiție, experiență imediată, stare de conștiință modificată, ce înglobează diversele nivele ale realității într-o entitate holistică, simultană, integrată și care în cele din urmă duce la abolirea identității, la depersonalizare, la iluzorie identificare cu natura, cu cosmosul sau cu divinul în sens panteist. Pentru realizarea stării de conștiință superioară, individul are nevoie de un maestru spiritual și de iluminarea interioară, la care se ajunge mult mai rapid prin călăuzirea de către maeștri. Dar această iluminare nu are nimic comun cu actul iluminării creștine prin care Dumnezeu se descoperă omului în mod supranatural pentru mântuirea lui și prin care omul de asemenea se desăvârșește spiritual sporind în asemănarea cu Dumnezeu.

Iluminarea ocultistă constă în „descoperirea adevărului ascuns în abisul sinelui personal. Este o autorevelație prin care discipolul învață să descopere și să recunoască adevărul pe care îl purta în sine... Revelația este autodescoperirea eului abisal"[361] și nicidecum a adevărurilor mântuitoare descoperite de Dumnezeu și care depășesc posibilitățile umane de înțelegere și sunt astfel acceptate prin credință.

În gnoza actuală nu are importanță „conținutul cunoașterii ci conștiința cunoașterii" adică faptul de a fi copleșit de fluxuri energetico-informaționale, ce nu mai pot fi sistematizate conceptual și controlate de eul rațional. După cum spune R. Bergeron „gnoza contemporană vizează dezvoltarea unei

---

[360] *Ibidem*, p. 246; Stanislav Grof, *Psihologia viitorului. Lecții din cercetarea modernă asupra conștiinței*, traducere de Mircea Dima, Elena Francisc Publishing, 2005, p. 229.

[361] *Ibidem*, p. 249.

conştiinţe noi, a unei supraconştiinţe care pătrunde timpul şi spaţiul, desemnată cu numeroase nume precum *satori, samadhi, fana, conştiinţă transcendentală, conştiinţă cosmică*. Gnozele contemporane sunt religii ale conştiinţei"[362]. Aceasta înseamnă că ele neagă divinitatea, o confundă cu eul uman sau cu cosmosul şi sunt un monolog interior şi nu dialog cu alteritatea personală infinită divină, o relaţie existenţială, copleşită de iubire între două persoane, respectiv omul căutător de Dumnezeu pentru împlinirea sa integrală şi Dumnezeu care se revelează în actul mântuitor al iubirii Sale.

Prin aceasta neognosticismul contemporan operează o mutaţie paradigmatică în modelul gnostic, accentuând nu atât elementele invizibile şi cosmice, cât mai ales omenescul care e ridicat, propulsat la o dimensiune divină prin faptul că, conştiinţa de sine, cunoaşterea propriului eu înseamnă cunoaşterea divinului[363].

Unele secte ce au apărut în spaţiul tradiţional al Ortodoxiei pot fi încadrate în această categorie datorită principiului identificării cu divinitatea a unora dintre lideri, uzurpatori de titluri divine, înşelători ai unor categorii de persoane cu înclinaţii spre misticism, dornice de senzaţional şi miraculos, rigoriste moral dar, paradoxal, şi dispuse spre relaţii comunitare pervertite.

III.1. Inochentiştii şi sectele mistice din Rusia

Pentru început vom face o scurtă prezentare istorică atât a inochentiştilor, cât şi a celorlalte secte mistice care au fost iniţiate pe teritoriul Rusiei, cu iradiere în alte spaţii ortodoxe, intre care Basarabia şi chiar România.

---

[362] *Ibidem*, p. 251.

[363] Jean Vernette, *Les sectes*, p. 77.

III.1.1. Inochentiştii

Inochentiştii îşi au originea de la călugărul moldovean, Inochentie, din judeţul Soroca, născut în anul 1873. Noviciatul în călugărie şi l-a facut la mănăstirea Dobruşa, judeţul Orhei, de unde după patru ani a plecat la mănăstirile din Rusia, la Kiev şi Petrograd. După un timp se întoarce în Basarabia şi se stabileşte la Mănăstirea Chiţcani şi mai apoi la Mănăstirea Balta. Aici primeşte hirotonia în diacon şi preot în anul 1909, respectiv 1910. La Balta moldovenii făceau mari pelerinaje, Inochentie fiind socotit ca sfânt făcător de minuni. Slujbele în limba română ale lui Inochentie au făcut pe Arhiepiscopul Serafim al Chişinăului să-l transfere de la Balta într-un loc unde să nu mai predice în limba română, şi anume la una din Mănăstirile Valaam şi Solovăţ de la Marea Albă. Sinodul de la Petrograd îl găseşte nevinovat de o astfel de pedeapsă şi îl mută de la Balta la Comeniţa în casa episcopală a Podoliei, al cărei episcop îl simpatiza. Prestigiul său a crescut, iar arhiepiscopul Chişinăului îl transferă pe Inochentie la Mănăstirea Murom, pe malul lacului Onega în gubernia Oloneţk. Cu toate acestea, transferurile lui dintr-o mănăstire în alta nu au încetat până la sfârşitul vieţii, la 30 decembrie 1917.

După moartea lui Inochentie, adepţii lui au început să exagereze activităţile preotului lor; au început să picteze figura lui şi să o comercializeze. Dar ceea ce a fost mai grav, a fost faptul că persoana lui a fost introdusă în Treime, considerat ca divin.

Concepţiile specifice urmaşilor lui Inochentie sunt:

1. Există un Duh Sfânt masculin, care este Inochentie şi unul feminin care este o soră a lui Inochentie.

2. Arhanghelii Mihail, Gavriil, Rafail şi alţii se întrupează în foştii predicatori.

3. Inochentie este un sfânt sau un prooroc, Sfântul Ilie, un sfânt în care s-a întrupat Duhul Sfânt. A avut darul facerii de minuni. Pe cei ce nu cred în el îi aşteaptă iadul.

4. Omul trebuie să păcătuiască pentru ca să aibă apoi de ce să se pocăiască şi pentru ca Dumnezeu să aibă ce-i ierta.

5. Calendarul nu trebuie îndreptat.

6. Viaţa lor este în comun şi se numesc fraţi şi surori.

7. Slujbele lor nu au unitate, fiecare călugăr inochentist are tipicul său.

8. Exagerează pomenirile morţilor cu slujbe speciale, în orice loc şi în orice moment şi pentru oricine.

9. Cultivă practica cerşetoriei, fie pentru „obşte", fie pentru propria existenţă, refuzând munca de obşte.

Din punct de vedere teologic, inochentismul reprezintă o manifestare tardivă de maniheism; una din tezele fundamentale ale acestei doctrine întemeiată de ereziarhul Mani, este profetismul continuu. Din când în când Dumnezeu trimite profeţi, care se identifică cu Duhul Sfânt, în cazul de faţă Ieromonahul Inochentie.

La vremea respectivă Biserica Ortodoxă Română a tratat cazul cu superficialitate, deoarece era implicată mai mult în înlocuirea stilului vechi cu cel nou în Basarabia. În urma unor cercetări efectuate din cadrul Patriarhiei Române, s-a ajuns, pe bună dreptate, la concluzia că inochentiştii nu sunt altceva decât sectari periculoşi, agresivi şi imorali. Însă nu s-a cercetat suficient persoana ieromonahului Inochentie, român-basarabean, care, corect teologic, din start a fost catalogat eretic, întemeietor de sectă deoarece s-a proclamat pe sine „Dumnezeu - Duhul Sfânt," însă cazul trebuie considerat şi în perspectiva afirmării limbii române în Basarabia, a rezistenţei la rusificare. Un factor ce a tulburat această cercetare poate să fie şi amestecul bolşevicilor în acest caz, bolşevici care nu doreau promovarea credinţei ortodoxe, dar cu atât mai mult cu cât era făcută în limba română.

Pentru a putea fi cât mai bine înţeleşi, nu susţinem nevinovăţia inochentiştilor şi nici a întemeietorului ei, dar poate De aceea,o mai atentă cercetare şi vedere a lucrurilor ce s-au petrecut în contextul istoric, politic şi religios al anilor

1917-1924, ar oferi alte lumini şi umbre în ceea ce priveşte iniţiatorul acestei mişcări.

III.1.2. Hlâştii

Secta Hlâştilor a luat fiinţă în Rusia, ca o reacţie la marile mişcări de la începutul secolului al XVI-lea. În Rusia situaţia era foarte complexă şi aceasta se datora pericolului musulman, invaziilor mongole şi tătare, reformei calendarului în Occident (1582), „unirii" de la Brest-Litovsk (1595-1596), care a înveninat relaţiile dintre Biserica Romei şi Rusia Ortodoxă.

În acest context politico-religios s-au organizat şi hlâştii sau practicanţii autoflagelării în numele Domnul Iisus Hristos. Numele de hlâşti este luat de la rostirea cuvintelor: *hlâşciù, hlâşciù, Hrista işciu (lovesc, lovesc şi pe Hristos aflu, caut).* Ei foloseau pentru autoflagelări nuiele sau funii, fiecare repetând prin atitudinea sa drumul Golgotei.

Fondatorul sectei a fost considerat Daniil Filipovici. Acesta a fost ostaş în armata ţaristă din care a dezertat în urma unui „vis profetic", în care i se sugera menirea sa de a ajunge profet şi chiar Dumnezeu Savaot. „Începutul misiunii" a avut loc pe muntele Gorodina în anul 1654, loc situat în împrejurimile Vladimirului, la circa 200 de kilometri de Moscova. După moartea lui Daniil, succesorul său a fost Ioan Suslov, care şi-a ales doisprezece apostoli după exemplul Mântuitorului Hristos. Gruparea ereziarhă se stinge uşor în perioada ţarului Petru cel Mare (1682-1725), care a interzis toate sectele.

Concepţiile lor religioase sunt următoarele:

1. Ei cred că între cer şi pământ este o comunitate permanentă şi o comunicare neîntreruptă. „Puterile cerului" sunt Dumnezeu Tatăl şi Fiul şi Sfântul Duh, Sfânta Fecioaera Maria, Sfinţii îngeri, Arhanghelii, Heruvimii şi Serafimii. Hristos este cel mai onorat dintre toţi pentru că se întrupează când vrea şi în cine vrea. Această învăţătură eretică conferă adepţilor încrederea în rai, iadul fiind exclus pentru ei, ca aleşi

şi trăitori cu hristoşi şi bogorodiţe. Mulţi sunt adepţii metempsihozei, trupul şi sufletul fiind într-o pemanentă luptă.

2. Despre Sfânta Scriptură nu prea ştiu multe, dar o consideră o „carte a vieţii" pe care trebuie să învăţăm să o citim în inimile noastre.

3. În ceea ce priveşte „morala", comunitatea autoflagelanţilor consideră că orice adept, bărbat sau femeie, poate ajunge un „hristos" sau o „bogorodiţă". Adepţii pot avea mai multe „soţii spirituale" şi surori, de aceea se dedau la perversiuni.

4. Ceremoniile şi comemorările lor sunt „secrete" şi se săvârşesc în locuri retrase, uneori prin munţi şi prin păduri.

La începutul secolului al XIX-lea, în cercurile „autoflagenlaţilor" spirituali şi pentru faptul că introduseseră nudismul şi muzica instrumentală, au intrat destui aventurieri din societatea ţaristă pentru a se *destinde*. Din această „degenerare" a comunităţii s-a rupt partida scapeţilor.

III.1.3. Scapeţii

Scapeţii, castraţii sau mutilaţii pentru Domnul sunt o sectă provenită din recunoscutul misticism al vechii Rusii. Ei sunt fiii legitimi ai bogomililor şi justifică „cultul" pe textul: „În lupta voastră cu păcatul nu v-aţi nevoit până la sânge (Evrei 12,4)".

Secta a apărut ca o reacţie împotriva hlâştilor, deoarece aceştia nu duc până la capăt lupta împotriva cărnii, prin carne înţelegându-se pofta trupească şi apetitul sexual. De aceea, au recurs la mutilare, respectiv castrare. Iniţiatorul sectei a fost un ţăran analfabet, Selivanov (†1832), membru al comunităţii hlâştilor din Petrograd. El se declarase „dumnezeul dumnezeilor şi regele regilor", trimis de „Cel de sus" să strângă pe credincioşi şi, toţi laolaltă, să inaugureze „împărăţia lui Mesia" în Rusia.

Mulțime de creduli şi de fanatici l-au urmat, mai ales în perioada de grele încercări pentru Rusia, în campania lui Napoleon (1811-1812). Secta s-a răspândit astfel în toată Rusia, dar după înfrângere armatelor franceze, autoritățile țariste au interzis-o.

În doctrina lor, scapeții susțin că păcatul originar se explică prin unirea fizică a primilor oameni. Pentru a şterge acest păcat este necesar „botezul", prin suprimarea organelor genitale la bărbați şi tăierea sânilor la femei, aceasta pentru a distruge pofta carnală care aduce păcatul şi moartea. Din cauza mutilării, mulți membri ai sectei au decedat.

În ceea ce priveşte „cultul", ca orice sectă scapeții se întruneau în case de adunare. Datorită rigorilor de integrare în comunitate, unii s-au separat şi au renunțat la practicile primitive. Intitulându-se „scapeți spirituali", ei recomandă în loc de castrare adormirea simțurilor prin tranchilizante, droguri, halucinogene şi chiar prin alcoolism.

III.1.4. Duhoborții

Duhoborții sau cei inspirați cu duhul sunt o sectă de influență apuseană, filtrată de mistica rusă, venită prin „misionarii germani". Duhoborții sunt de fapt, penticostali incipienți, originea lor găsindu-se la pnevmatomahii lui Macedonie şi Eunomiu, condamnați de Sinodul doi ecumenic (381). „Misionarii" luterani au ajuns până la curtea celebrului țar Ivan cel Groaznic (1533-1584). Dar cei care au răspândit mai târziu învățătura lor au fost quakerii - tremurătorii.

Numele de duhoborți le-a fost dat de arhiepiscopul Ambrozie de Ecaterinoslav, în anul 1783, deci după 200 de ani de încercări de organizare. După revoluția franceză, s-a intensificat prozelitismul lor mai ales în părțile Harkovului.

Întemeietorul sectei este Ilarion Pobirohin (1775-1785) care se declară „adevăratul fiu al lui Dumnezeu", iar Iisus Hristos a

fost pentru ei doar „înțelepciunea" care poate să se sălăşluiască în fiecare om.

Ilarion a înlăturat Biblia, care „producea dureri de cap" şi a ales „12 apostoli" pe care i-a numit arhangheli. Ei luau măsuri „divine" împotriva celor ce acceptau secta şi apoi o părăseau, punând la cale chiar crime. Pentru faptul că săvârşeau nenumărate nelegiuiri, mulți adepți ai duhoborților au fost arestați şi trimişi în Siberia. Prozelitismul nu a încetat, ci s-a intensificat mai ales în sud. Locul lui Ilarion a fost luat de un oarecare Savelie, sub conducerea căruia s-au format 7 sate în apropierea Mării Azov. Numărul lor crescând a făcut ca autoritățile de stat să-i trimită dincolo de Caucaz, ajungând şi până în Delta Dunării.

În perioada războiului Crimeei şi a războiului din 1877-1878, duhoborții refuzând serviciul militar au început a fi din nou persecutați. Mulți dintre ei au emigrat în Canada şi SUA.

Concepția lor este în general neoprotestantă cu puternice amprente ale mistici ruseşti:

1. Consideră tot ceea ce fac drept „lucrarea duhului" şi se pot mântui şi iudeii şi toți păgânii.

2. Au pretenția botezului cu cuvântul. Iertarea păcatelor e cea prin rugăciune la Dumnezeu, practică spovedania publică, „împărtăşirea" cea adevărată este ferirea de păcate.

3. Cultul este simplu. Au în plus, „strângere" la sărutarea iertării de patru ori pe zi, după care toți cântă Tatăl nostru.

III.1.5. Molocanii

Molocanii sau consumatorii fructului prunciei apar în Rusia în secolul al XVIII-lea, după perioada lui Petru cel Mare, când are loc deschiderea Rusiei spre apusul Europei. Secta a crescut şi a luat proporții, fiind ajutată şi de duhoborți cu care aveau concepții comune.

Organizatorii sectei mixte sunt socotiți negustorul Ilarion Pobirohin, dar mai ales ginerele său Simion Mateev Uklein. Doctrina este confuză şi simplistă:

1. Secta admite Biblia ca singura justificare a credinței.

2. Sfânta Treime nu există, cele trei ipostasuri sunt diferite numiri ale lui Dumnezeu, de fapt un nou modalism, erezie condamnată de Biserică în primele veacuri.

3. Iisus Hristos nu a fost Dumnezeu. Mântuitorul Hristos a fost singurul arhiereu şi preot, iar după El nu mai există ierarhie sacerdotală.

4. Sfinte Taine nu mai există, deoarece Hristos a descoperit totul numai molocanilor, nu şi celorlalți oameni, o viziune elitistă inacceptabilă din punct de vedere al universalismului mântuirii, al iubirii smerite creştine.

5. Nu admit jurământul şi serviciul militar.

6. Nu sunt împotriva postului, consumând însă lapte sau dacă nu, a posti înseamnă a nu bea şi a nu mânca nimic.

În ceea ce priveşte cultul, ei sunt împotriva bisericii-lăcaş de cult cu o arhitectură deosebită şi impunătoare, a podoabelor ei, toate fiind socotite temple păgâne şi trebuie distruse pentru a străluci credința simplă, după Biblie.

III.1.6. Stundiştii

Stundiştii sau cititorii planificați ai Bibliei este o mişcare inițiată în Germania de către Iacob Spener (†1705), din Würtenberg, care a înființat o asociație religioasă numită *Stunde (oră)*. Rostul ei consta în a citi şi a explica Biblia timp de o oră, după terminarea ceremoniei religioase. Din Germania practica „stundistă" s-a răspândit în toate țările cu adepți protestanți. Ajungând şi în Rusia, programul sau orarul acesta s-a numit stund, iar adepții cititori planificați ai Bibliei au fost numiți stundişti.

Astfel, în Rusia, țarii Nicolae I, Alexandru II şi III au îngăduit această răspândire a programului la insistențele

diplomatului englez Melville şi ,de aceea, mulţi îl socotesc pe acesta drept întemeietorul sectei.

Mijloacele de prozelitism au fost simple. Toţi stundiştii fiind bogaţi, ţăranii şi lucrătorii de sub patronajul lor au început să accepte „orarul" pentru a face pe placul stăpânilor. Comentariile au început după a doua jumătate a secolului alXIX-lea. Din această sectă făceau parte cei alfabetizaţi, însă în acest fel mulţi învăţau să citească Biblia.

S-au raspândit şi în Basarabia şi Bucovina, numindu-se ştundo-baptişti.

Doctrina se confundă cu cea baptistă, având în fruntea comunităţii presbiteri şi diaconi. În ceea ce priveşte cultul, adunările lor aveau loc în case obişnuite, întrunirile erau simple, uneori se citea numai Biblia, alteori avea loc şi „frângerea pâinii". Botezul se face cu fast[364].

În concluzie, ignoranţa şi erezia duc întotdeauna la misticism bolnăvicios şi fanatism religios. Necunocând învăţătura creştin-ortodoxă, unii creştini cad victime influenţelor străine, confundând creştinismul, viaţa în Hristos în Biserica Sa cu una din filosofiile lumii sau cu o mişcare socială. S-a ajuns la ideologia religioasă a unor „întrupări succesive" ale lui Hristos, în împrejurări istorice şi sociale ce au favorizat dezvoltarea şi răspândirea unor astfel de rătăciri ce se continuă şi astăzi în spaţiul ortodox din România prin „Turma Sfântului Ilie" sau „Biserica secretă". sectelor mistico-bolnăvicioase în Rusia Ţaristă şi nu numai. Pătrunderea în secte a multor ignoranţi în cele religioase fără o minimă cunoaştere a adevărului revelat a mărit de asemenea pericolul rătăcirii.

---

364 Pr.Dr. P. Deheleanu, *Manual de sectologie,* Tipografia Diecezană, Arad, 1948 p. 60-64; P.I. David *Invazia sectelor,* vol. I, p. 266-300; Episcop Grigorie Comşa, *Cheia sectelor din România,* Arad, 1930; Arhiereul Grigorie Leu Botoşăneanu, *Confesiuni şi secte,* Bucureşti, 1929.

III.2. Turma Sfântului Ilie

III.2.1. Istoric

Secta „Turma Sfântului Ilie" este una de tip inochentist, în zona misticismului, şi cele mai multe mărturii cu privire la aceasta le avem din preioada 1987-1994. Această sectă, teoretic, a fost înfiinţată de Ioan Zlotea, un ucenic de-al lui Inochentie, refugiat la mănăstirea Adam (se pare că a participat la sinodul local din 1924 când s-a îndreptat calendarul) şi căruia i se mai spune *„Tăticu de sus"*. Acesta, la rândul său, a lăsat lucrarea Sfântului Ilie părintelui Alexe (Alexie) de la Buzău, de fapt Anton Cojocaru căruia i se atribuia rangul de *Păstor al Turmei Sfântului Ilie* şi preotului Ilie Marin. Cei doi, „tăticu şi mămica", s-au cunoscut la Chişinău în casa unui călugăr, Ioan Zlotea, considerat urmaş al lui Inochentie de la Balta. Cei doi erau trăitori prin diferite mănăstiri, Alexe ajungând ieromonah şi duhovnic. Secta Truma Sfântului Ilie consideră că Alexie, Ilie şi Inochentie sunt cele trei persoane ale Sfintei Treimi, iar călugăriţa Arsenia Dinofte - Maica Domnului.

Acest fenomen de tip inochentist a apărut în părţile de sud şi de est ale României, principalele localităţi unde se manifestă fiind Buzău, Bârlad, Vaslui, Galaţi, Tulcea, Brăila, Bucureşti, Sibiu, Iaşi. Se pare că oraşul Buzău este un fel de cartier general al sectei, dar următorul centru cu numărul cel mai mare de adepţi este oraşul Bârlad, considerat locul unde va avea loc o nouă înviere.

Alexie de la Buzău este considerat de adepţi a fi întruparea Sfântului Ilie sau chiar a lui Dumnezeu Tatăl. El s-a stabilit la Buzău după desfiinţarea mănăstirii sau dupa decretul din 1959, când toţi monahii neşcolarizaţi sau sub o anumită vârstă au trebuit să părăsească mănăstirile. Duhovnic la o mănăstire de maici, el avea nişte adepte, fiind considerat

de adepții Turmei drept „Patriarh", pe lângă faptul că era identificat cu Sfântul Ilie, Dumnezeu Tatăl, Sfântul Ioan Botezătorul. Era un bătrânel scund, fără barbă, cu puțină mustață. Era un foarte bun predicator, ceea ce l-a ajuttat la atragerea adepților şi reuşea să se impună în fața acestora . A decedat la 9 februarie 1995, în vârstă de 91 de ani. De atunci, adepții Turmei Sf. Ilie aşteaptă cu sufletul la gură o nouă reîncarnare a lui Dumnezeu.

Alexie a avut ca ajutor pe preotul *Ilie Marin.* Acestuia i se zicea *Mămica de Sus,* deoarece era blând ca o mamă, după cum afirmă un fost adept. După ce a murit, coada lui de călugar a început să fie divinizată şi este pastrată de o maică, cu numele de Eufrosina. Ca şi Alexie şi Ilie, consideră adepții, au primit darul de înainte-văzători. La înmormântarea lui Alexie s-au strâns aproximatv 600 de persoane, majoritatea din județele Moldovei. Unii tineri îi sărutau picioarele. Pe Ilie, mort mai înainte, l-au dezgropat, iar oamenii strigau: „Sfinte Părinte Ilie!".

În prezent şeful Turmei este *Gheorghe Ciurăscu* din Bârlad, supranumit *Moşu* şi considerat *stareț al Sfântului Ilie.* La Buzău lucrarea este continuată de Ionel Partebună, fost student teolog la Bucureşti. Aceştia aşteaptă împreună cu ceilalți adepți o nouă reîncarnare a lui Dumnezeu, care după spusele lor s-ar fi reîncarnat deja în mai multe persoane.

Fiecare comunitate mai importantă (Bârlad, Buzău) are câte un stareț. *Moşu Ghiță-Gheorghe Ciurăscu,* actualul şef al Turmei Sf. Ilie este „stareț" la Bârlad. Este pensionar PTTR, deci nu are cunoştințe teologice, nu este pregătit teologic şi, de aceea, el este convins că lucrarea Sfântului Ilie este singura care duce la mântuire. El răspunde de toată Moldova şi este socotit preot al Sfântului Ilie.

Un alt „stareț" este *Moşu Angheluță,* la fel de bine pregătit ca şi Ciurăscu, zidar. Aceşti doi moşi îşi dispută de mai mulți ani întâietatea în Turmă, fiecare sperând ca Sfântul Ilie să se reîncarneze în el.

Un rol important în acest fenomen eretic îl au *preoții*. Aceşti preoți au datoria de a racola cât mai mulți adepți, de a citi pomelnice şi catehiza pe cei racolați. Totuşi, în cadrul Turmei sunt privilegiați preoții hirotoniți de episcopi. Sunt bănuite mai multe persoane din cler (în special clerul bârlădean) cu apartenența la această grupare. Mulți adepți au absolvit Facultatea de Teologie la Iaşi şi Sibiu.

Racolarea se face cu foarte mare grijă şi,de regulă, din rândul celor care au cât de cât o experiență negativă, precum şi din rândul celor care merg la Biserică şi au o oarecare înclinație spre rigorism moral sau, mai curând, spre fanatism. Foarte mulți aderenți erau racolați din rândurile creştinilor evlavioşi, dar care erau lipsiți de o cultură teologică şi care, în acest fel, acceptau învățăturile, fără a pune probleme, supunându-se racolării. De asemenea, racloarea se face după ce ei sunt convinşi că noul adept este „persoana potrivită". De aceea, mai întâi cel racolat este urmărit o perioadă de timp, racolat şi îndoctrinat. Adepții Turmei Sf. Ilie sunt persoane fanatice, îndoctrinate, sunt convinşi că adevărul se află la ei şi fără lucrarea Sfântului Ilie omul nu se poate mântui. Totodată sunt şi foarte precauți şi, de aceea, nu încredințează tainele grupării lor oricum şi oricui[365].

III.2.2. Doctrină

Doctrina sectei este, de fapt, o abatere de la învățătura ortodoxă, un amalgam de erezii şi practici pseudo-liturgice oculte, cu manifestări patologice în relațiile spirituale şi familiale.

a) *Abateri de ordin dogmatic* pot fi considerate doctrina idololatră şi credința în reîncarnare.

---

[365] Datele sunt preluate din *Dosarul* privind secta „Turma Sfântului Ilie" din Arhiva Episcopiei de Huşi, vol. I-III.

În ceea ce priveşte idololatria sectei, adepţii acesteia s-au întors de la adorarea şi închinarea Sfintei Treimi la creatură. Îl adoră pe Sfântul Ilie Tezviteanul ca pe Dumnezeu Tatăl, dumnezeire care se poate transfera şi pe Sf. Ioan Botezătorul. În concepţia lor, Sfântul Ioan Botezătorul este cel care a vorbit (din cer) la Botez. În troparul Botezului se spune că Sfânta Treime s-a arătat, dar nefiind de faţă Dumnezeu Tatăl în icoană, ei îl identifică cu Sf. Ioan Botezătorul. Adepţii nu se pot ridica, datorită materialismului carnal la o concepţie spiritualistă despre Dumnezeu.

Despre dumnezeirea Sfântului Prooroc Ilie Tezviteanul, vorbeşte chiar acatistul acestor eretici: „Apărătorul credinţei noastre cel mare şi Dumnezeul nostru cel tare al celor de sus şi a celor de jos, biruitorul iadului şi al morţii celei veşnice, îndreptătorul nostru cel adevărat al credinţei creştine celei adevărate, temelia Sfinţilor Prooroci, împlinirea a toată Scriptura, care până la Sfânta Scriptură a mărturisit şi Sfinţii Prooroci au mărturisit. Cel ce eşti al doilea mergător al venirii judecăţii Domnului nostru Iisus Hristos, Sf. Ilie slăvitule, cel ce eşti Sfânt îngeraş în trup şi printre oameni trăitori..."[366]. Că sunt idolatri reiese şi din declaraţiile făcute de foştii adepţi. Astfel, un preot „continua să-mi vorbească despre duhovnicul său Alexie, mi-a dat busuioc aduc de acesta de la Locurile Sfinte, mi-a vorbit într-un fel anume despre Sfântul Ilie, spunând că este text din Sfinţii Părinţi, m-a chemat apoi la Vaslui să mă catehizeze despre „învăţătura"şi despre duhovnicul Alexie, care este „Dumnezeu pe pământ" şi Sfântul Ilie căruia i se spune Tăticu"[367].

---

[366] Pr. Angheluţă Androne, *Glasul sufletului*, Editura Seyca, Bucureşti, 1998, p. 217.

[367] Pr. Sorin Filimon, *Un fost membru al sectei „Turma Sfântului Ilie" avertizează Eclesia românească*, în „România liberă", 7 septembrie 1996.

De asemenea, ei venerează cerul şi pământul şi alte lucruri create, în loc să cinstească sfinţii: „Iartă-ne, sfinte cerule, că te-am mâniat, pământule că te-am spurcat şi cu ajutorul sfintei zile de azi, care se prăznuieşte sus şi jos înaintea Domnului Hristos, care pentru noi păcătoşii este de mare folos"[368].

O altă abatere doctrinară a sectei este *credinţa în reîncarnare.* Dumnezeu Tatăl, în afară de faptul că este Sfântul Ilie, este identificat şi cu Sfântul Ioan Botezătorul iar Sfântul Ilie s-a reîncarnat în Sfântul Ioan Botezătorul. La dosarul sectei există următoarea afirmaţie: „Părintele Alexie de la Buzău fiind de faţă, a spus următoarele, arătând icoana Botezătorului Mântuitorului Hristos: În troparul Botezului se spune că Sfânta Treime s-a arătat, dar nefiind de faţă, Dumnezeu Tatăl este identificat cu Sfântul Ioan Botezătorul". În tropar se spune : „Iar glasul Părintelui a mărturisit ţie, Fiu iubit pe Tine numindu-Te". Alexie, însă, a întrebat pe un fost adept : „Unde?, Unde?, Unde-i Părintele, căci glasul s-a auzit? Uite-L, şi a arătat pe Sfântul Ioan Botezătorul de pe mal". De altfel, spun ei, „cine putea să-şi pună mâna pe capul Domnului Iisus Hristos decât numai Dumnezeu Tatăl, adică Sfântul Ioan Botezătorul, care a venit cu puterea lui Ilie?"[369].

De altfel, ei consideră că Duhul lui Ilie (Dumnezeu Tatăl) s-a întrupat în mai multe persoane: Inochentie, Ioan Zlotea, Alexie: „Am aflat de existenţa Sfântului Ilie la noi în România ca având locuinţa la Buzău în persoana părintelui Alexie, fost călugăr arhimandrit la mănăstirea Adam. Este numit numai cu diminutivul „tăticu" dar el nu este altcineva decât Dumnezeu Tatăl"[370].

Toţi foştii adepţi mărturisesc acelaşi lucru:„Totul este învăluit în mister, fiind lucrarea ascunsă a Sfântului Ilie care s-a întrupat în presoana lui Tăticu şi care a venit să recruteze

---

[368] Pr. Androne Angheluţă, *op. cit.*, p.217.

[369] *Dosar,* vol. I, p. 49; vol. II, p. 25.

[370] *Ibidem,*vol. I, p.79.

pe credincioşi la sfârşitul lumii, pe cei 144.000 de credincioşi, dintre care preoţii şi fecioarele, adică cei ce sunt căsătoriţi şi trăiesc în castitate"[371]. După ce Alexie a decedat, adepţii sectei aşteaptă reîncarnarea Sfântului Ilie, respectiv a Tatălui ceresc în alt Moş al sectei: „Sute de adepţi ai sectei aşteaptă cu sufletul la gură reîncarnarea lui Dumnezeu, deoarece la începutul lunii februarie, Anton Cojocaru din Buzău, un bătrân de 91 de ani, numit de către adepţi Tăticu şi considerat reîncarnarea lui Dumnezeu, a murit"[372].

Din cele de mai sus reiese clar că adepţii sectei sunt *antitrinitari*, chiar dacă susţin că nu aparţin sectei, că nu au auzit de această grupare, afirmând oficial că sunt ortodocşi.

În ceea ce priveşte *reîncarnarea*, în creştinism nu poate fi vorba de aşa ceva. Reîncarnarea este credinţa păgână care arată că sufletul, după moartea trupului, pentru a ajunge la purificare, poate trece prin mai multe trupuri de oameni, animale sau chiar plante. Astfel, „teoria orientală a reîncarnărilor presupune că trupul nu este altceva decât un veşmânt de care te poţi lepăda fără mari probleme ca să îmbraci altul. De altminteri, ni se spune, celulele ni se reînnoiesc fără încetare şi trupul pe care îl avem la 50 de ani nu mai este deloc cel din copilărie"[373]. Ideea aceasta este cu totul străină de învăţătura de credinţă creştină şi nu o găsim nicăieri în paginile Sfintei Scripturi sau în scrierile Sfinţilor Părinţi. Reîncarnarea nu are nimic de-a face cu creştinismul. Cine acceptă reîncarnarea elimină Învierea lui Hristos şi învierea universală de la sfârşitul acestei lumi. Învăţătura creştină se bazează pe dreptae, iubire şi judecată. Învierea lui

---

[371] *Ibidem*, p. 47.

[372] A murit Dumnezeul sectei „Turma Sfântului Ilie", în „Evenimen-tul", 1995.

[373] Olivier Clement, *Despre reîncarnare*, „Vestitorul Ortodoxiei", martie, 1996; Pr.dr. Nicolae Achimescu, *Religii în dialog*, Editura Trinitas, Iaşi, 2006, p. 252-274.

Hristos este temelia învierii noastre: „Şi dacă Hristos n-a înviat, zadarnică este atunci propovăduirea noastră, zadarnică şi credinţa voastră" (I Cor. 15, 14). Sfânta Scriptură afirmă cu claritate că, după moarte, sufletele nu se duc în alte trupuri, ci merg într-un loc anume: rai sau iad (Luca 16, 22-23). Tot despre mergerea în iad sau în rai ne mai vorbeşte şi Mântuitorul Iisus Hristos atunci când iartă pe tâlharul ce s-a pocăit pe Cruce: „Şi zicea lui Iisus: Pomeneşte-mă, Doamne, când vei veni întru împărăţia Ta. Şi Iisus i-a zis: Adevărat, adevărat grăiesc ţie, astăzi vei fi cu mine în rai" (Luca 23, 42-43).

Sfânta Scriptură nu ne vorbeşte niciodată de mai multe vieţi, ci de una singură, ca dar al lui Dumnezeu, la sfârşitul căreia urmează judecata (particulară şi universală). Că omul va muri o singură dată, reiese şi din spusele Sfântului Apostol Pavel: „Aşa este şi învierea morţilor: se seamănă (trupul) întru stricăciune, înviază întru nestricăciune. Se seamănă întru necinste, înviază întru slavă, se seamănă întru slăbiciune, înviază întru putere. Se seamănă întru slăbiciune, înviază întru putere. Se seamănă trup firesc, înviază trup duhovnicesc. Dacă este trup firesc este şi trup duhovnicesc." (I Cor. 15, 42-44).

b) *abateri de ordin liturgic*

Cele mai importante abateri de acest fel constau în:

- practicarea preoţiei Sfântului Ilie şi strâns legat de această practică, fiin şi rugăciunea;
- practicarea spovedaniei prin corespondenţă şi pervetirea tainei Sfintei Euharistii;
- practicarea căsătoriei albe;
- transmiterea mesajelor din cer, respectarea stilului vechi, jurământul fals, salutul.

Adepţii Turmei Sfântului Ilie au o preoţie specială, numită *a Sfântului Prooroc Ilie*, deosebită de preoţia Bisericii, instituită de Mântuitorul Iisus Hristos. Această aşa-numită preoţie este total diferită de preoţia canonică a Bisericii. Este o preoţie laică în baza căreia mirenii puteau folosi la rugăciunile particulare formule liturgice întâlnite în cultul divin public, conform

rânduielilor tipiconale ale Bisericii. Aceşti preoţi ai Sfântului Ilie pot spovedi şi împărtăşi, practică în contradicţie totală cu învăţătura Bisericii. În cadrul sectei cei mai râvnitori bărbaţi erau hirotoniţi de Alexie ca preoţi ai Sfântului Ilie, săvârşind cele ale preoţiei în locuri anume şi numai cu membrii sectei. Un fost adept a afirmat că Alexie a făcut o astfel de hirotonie în maşină, în timp ce se îndrepta spre Slănic Moldova, unde acesta (Alexie) făcea tratament (culmea ironiei - Dumnezeu Tatăl trebuia să fie vindecat de oameni). De altfel, „Alexie de la Buzău este pomenit de către preoţi (preoţii turmei) la slujbe cu titlul de patriarh şi Înalt Prea Sfinţit. Acest Alexie săvârşea şi rostea cele cuvenite episcopului"[374]. Toţi bărbaţii care nu sunt preoţi ai Sfântului Ilie sunt diaconi, rostind la rugăciunea în comun, săvârşită în diferite case, ectenii şi citind din Evanghelie. Bărbaţii la rugăciuni spuneau o Sfântă Evanghelie ţinând în mână Sfânta Cruce şi orice adept al Turmei Sfântului Ilie de gen masculin este considerat diacon după preoţia Sfântului Ilie, putând rosti Sfânta Evanghelie, ectenii sau chiar binecuvântarea la masă, aşa cum mărturisesc adepţii[375]. O altă adeptă mărturiseşte că rugăciunile făcute de preoţii speciali ai Sfântului Ilie imitau oarecum rânduiala din Biserică: „noi, cei de faţă, spuneam ceea ce spune strana, iar moşul o făcea pe preotul. La început mi se părea dubios, mai ales când moşu a început să stropească cu agheazmă exact cum se face la Sfântul Maslu"[376]. Peste aceşti „preoţi" şi „diaconi" sunt puşi un fel de stareţi. „Despre moşu Ghiţă se afirmă că ar avea preoţia Sfântului Ilie şi că ar avea harul unui episcop"[377]. Fiecare preot al Sfântului Ilie este hirotonit de unul din aceşti moşi, în

---

[374] Răzvan Călin, *La Bârlad stareţul „Turmei Sfântului Ilie" este pensionarul Gheorghe Ciurăscu*, în „Monitorul de Bârlad", 25 noiembrie, 1996.

[375] Dosar, vol. I, p. 47.

[376] *Ibidem*, p. 70.

[377] *Ibidem*, p. 72.

special de Alexie şi, după moartea acestuia, de urmaşul lui. Un astfel de preot afirmă: „Declar că înainte de a se naşte primul copil am fost şi eu *călugărit* şi *preoţit* de părintele Alexie. Mi s-a dat la călugărie numele Visarion. Am fost călugărit în ziua de Rusalii 1960, la Buzău, de părintele Alexie, *tăticul*, iar preoţit în casa de adunare a sectei *Turma Sfântului Ilie*, în gară la Rosieşti tot în 1960"[378].

După cum se vede, se face o confuzie între călugări şi căsătorie.

Strâns legată de această preoţie există şi *practicarea rugăciunii* care este oarecum diferită de stilul ortodox. În primul rând au făcut modificări după bunul lor plac în rugăciuni. Ei practică citirea *acatistului Sfântului Prooroc Ilie,* altul decât cel din Acastier sau Ceaslov. Este clar că au renunţat la acatistul Sfântului Ilie din Acastier în favoarea unui alt acatist făcut de ei în cinstea „preoţilor" Turmei Sfântului Ilie.

Ei practică *spovedania prin corespondenţă.* Un fost adept al Turmei a afirmat că părintele Alexie a cerut mamei sale să se spovedească prin corespondenţă, adică să-şi scrie păcatele pe o hârtie şi să o trimită la Buzău. Dezlegarea urma, probabil, să fie dată tot prin corespondenţă. Ţinând cont că acesta era Sfântul Ilie şi Dumnezeu Tatăl, dezlegarea putea fi validată şi dacă a fost trimisă de la distanţă. O fostă adeptă mărturiseşte: „La început părintele C.M. făcea molitfa la toţi care erau în Biserică, iar celor care veneau târziu le făcea si lor. După o perioadă de câţiva ani nu mai proceda aşa, ci făcea molitfa cu câţi erau în Biserică, iar celor care veneau pe urmă nu le mai făcea, zicea că ne-a pomenit pe toţi". Este în aceste situaţii ceva asemănător cu ceea ce se întâmpla la Vladimireşti. Spovedania se făcea, în general, la preoţii Sfântului Ilie: „Părintele C.M. se spovedea la „Tăticu", dar într-o perioadă se spovedea la Moş Ghiţă Angheluţă, acesta nefiind decât un pensionar de pe

[378] *Ibidem*, vol. II, p. 65.

şantier, dar care avea preoția Sfântului Ilie, la fel ca şi Moş Ghiță Ciurăscu, aceştia disputându-şi de multe ori întâietatea în Turma Sfântului Ilie"[379]. Este, însă, cu totul de neînțeles cum un preot al Bisericii, care la rândul lui stă în scaunul duhovniciei, absolvent al studiilor de teologie poate să se spovedească la un mirean fără nici o pregătire teologică!

Pentru a nu lăsa loc bănuielilor sau a nu se divulga secretul Turmei, poți sa te spovedeşti şi la alți duhovnici, dar trebuie să tăinuieşti apartenența la sectă, chiar în momentul spovedaniei. Spovedania la aceşti duhovnici era formală: „În toată vremea aceasta mă spovedeam, dacă o făceam, numai pe jumătate, ascundeam noului duhovnic toate lucrurile condamnate de Biserică", mărturiseşte o adeptă[380]. Au fost şi cazuri când li s-a impus adepților, după racolare, să renunțe la duhovnicii pe care îi aveau în favoarea celor din Turmă, în special în favoarea celor ce aveau preoția Sfântului Ilie. Este clar că această Sfântă Taină este greşit înțeleasă de această sectă.

Taina Spovedaniei, în Tradiția sacramentală şi spirituală ortodoxă este premergătoare *Tainei Euharistiei,* jertfa nesîngeroasă adusă de Hristos prin preoția Bisericii, prin care, cu invocarea Duhului Sfânt spre prefacerea pâinii şi a vinului în Trupul şi Sângele lui Hristos, Acesta Se împărtăşeşte credincioşilor spre viața veşnică. În cazul sectei nu există preoție sacramentală şi nici Spovedanie sau Împărtăşire cu Trupul şi Sângele lui Hristos, ci doar iluzia comuniunii cu Domnul înviat şi uzurparea unor calități - cea de preot al Bisericii unice a mântuirii. Preoții Bisericii au primit puterea de a lega şi dezlega păcatele oamenilor: „orice vei lega pe pământ va fi legat şi în ceruri şi orice vei dezlega pe pământ va fi dezlegat şi în ceruri" (Matei 16,19; Ioan 20,23). Nu există nici o preoție a Sfântului Ilie, iar cei care sunt împuterniciți să săvârşească Sfintele Taine sunt episcopii şi preoții, consacrați

---

[379] *Ibidem*, p. 56.

[380] Pr. Sorin Filimon, *art. cit.*

în Taina Hirotoniei pe care Mântuitorul Hristos, Veşnicul Arhiereu, a instituit-o pentru şi prin Apostolii Săi pentru ierarhia sacramentală a Bisericii., le-a instituit prin jertfa sa pe Cruce. Aceşti presupuşi „preoţi" ai Sf. Ilie nu sunt preoţi ci lupi răpitori, prooroci mincinoşi (Matei 24,11) ce înşeală pe cei creduli, rupţi de Biserică.

În cadrul sectei, Euharistia nu este soferită din sfântul potir, pâinea şi vinul prefăcute în Trupul lui Hristos, ci, aşa cum mărturiseşte o adeptă: „Mi-a dat părticele zicând că este Sfânta Împărtaşanie, să le iau în fiecare zi, pentru că nu este nevoie de mărturisire"[381]. Şi alţi foşti adepţi mărturisesc acelaşi lucru: „După ce a încercat să mă lămurească, B.I. mi-a dat Sfânta Împărtaşanie sub formă de părticele care erau de la „Tăticu"[382]. Această împărtăşanie, părticelele aveau şi un rol „ocrotitor" iar adepţii Turmei trebuiau să le parte cu ei, având datoria de a le consuma zilnic înainte de a lua anafură. „Am fost învăţată să le port permanent asupra mea pentru a fi ocrotită de Dumnezeu şi salvată de moarte năpraznică, consumându-le zilnic înainte de a lua anafură dupa ce am rostit rugăciunea înainte de împărtăşanie"[383].

O altă abatere de ordin liturgic şi sacramental este *căsătoria albă*. Ei susţin că toate tainele duc la mântuire, în afară de Taina Cununiei, care numai dacă este păstrată curată, fără consumarea actului conjugal, fără relaţia naturală, binecuvântată dintre bărbat şi femeie în ordinea iubirii şi a procreaţiei, poate mântui. După cum se poate constata, pentru adepţii sectei Turma Sfântului Ilie nu contează păstrarea dreptei credinţe ortodoxe mântuitoare, ci doar păstrarea fecioriei trupeşti, aceasta fiind condiţia primordială pentru obţinerea mântuirii. Căsătoria albă, un mod ideal de convieţuire în cadrul familiei, constă în abstinenţa sexuală

---

[381] Dosar, vol. I, p. 43.

[382] *Ibidem*, vol. II, p. 43.

[383] *Ibidem*, vol. I, p. 47.

între soți. Ei mai vorbesc şi de *călugăria albă* - a trăi în lumea necăsătoriei albe nu este mântuire şi preoții care au copii nu se mântuiesc decât dacă se opresc de la actul conjugal şi primesc învățătura lor. Astfel „toți membrii acestei secte sunt obligați la abținerea de la actul conjugal, dovada că majoritatea dintre ei nu au copii. Cei care au, au fost atraşi în sectă după aceea"[384]. Se pare că această căsătorie albă este un dintre condițiile pe care cei racolați trebuie să le îndeplinească pentru a fi acceptați definitiv de sectă. Un fost membru mărturiseşte următoarele: „Pentru a face parte din Turmă trebuia să respectăm căsătoria albă sau trăirea în feciorie atunci când aş fi căsătorit, lucru pe care părintele C. îl respecta şi îmi dădea exemple de „frați" - membri ai acestei secte, care trăiesc în feciorie, căsătoriți fiind. Pentru cei care aveau copii, nu există cale de mântuire decât dacă vor renunța la calea conjugală, afirmând că preoții care au copii nu se mântuiesc"[385].

Prin urmare, condiția *sine qua non* pentru mântuire este păstrarea castității trupeşti în cadrul căsătoriei. Ce este mai grav este că adepții disprețuiesc pe cei care au copii, care nu practică această căsătorie. În istoria Bisericii au existat puține cazuri în care s-a păstrat castitatea în cadrul familiei, dar acestea au fost cazuri izolate, însă în Turma Sfântului Ilie această este o regulă generală. Tinerilor căsătoriți li se impune să păstreze castitatea, dar acest lucru nu este o alegere proprie pe care să o ştie numai Dumnezeu şi duhovnicul. Aceşti tineri nu au voie nici măcar să se țină de mână. O fostă membră relatează următoarele: „C.N. mi-a dat ascultare şi binecuvântare să mă căsătoresc cu G.A. (acum F.A.) şi mi-a interzis să am relații conjugale sau să o ating în vreun fel. Trebuia să fim ca fratele cu sora. Din anul 1991, când m-am căsătorit, am păstrat această zisă căsătorie albă până în 1994, când m-am

---

[384] *Ibidem*, vol. II, p. 24.

[385] *Ibidem*, p. 55.

retras din sectă şi am început o viaţă normală din toate punctele de vedere"[386].

Tinerii sunt obligaţi să se căsătorească cu cine hotărăşte liderul local al sectei sau, atunci când era în viaţă, Alexie. Astfel, tinerii binecuvântaţi de Tăticu sunt declaraţi căsătoriţi în faţa lui Dumnezeu fără cununie religioasă, civilă sau altă binecuvântare (rugăciuni de logodnă), deoarece este însuşi Dumnezeu-Tatăl în persoană care a venit la sfârşitul lumii să adune pe cei aleşi ai Săi"[387].

Acelaşi lucru este arătat în „România Liberă" de un fost adept: „Casa din Buzău era un fel de dispecerat matrimonial. Fetelor cărora le-am fost recomandaţi ca viitori soţi, eu şi un prieten, li s-a spus că le-au fost trimişi „doi crai moldoveni". Dacă ele nu ar fi fost de acord cu căsătoria ar fi fost trimise la mănăstire. Când m-am căsătorit, am primit instrucţiuni de la şeful Turmei: îi voi spune soţiei mele soră, iar ea îmi va spune mie sfinţia ta; n-am voie nici măcar să o ţin de mână. Şi trei ani am stat aşa cu soţia mea"[388].

Ceea ce este mai grav în gândirea acestor sectari, pe lângă consecinţele psihice, sociale ale practicii abstinenţei totale în familia creştină, este faptul că cei care nu se opresc de la actul conjugal, de la consumarea căsătoriei nu se mântuiesc, trecând peste cuvintele Sf. Pavel (I Timotei, 4, 3-5; I Corinteni 7).

Copiii sunt consideraţi rod al păcatului, familiile cu prunci fiind considerate întinate. Pentru adepţii Turmei mai importantă este racolarea de noi adepţi decât naşterea de prunci, deoarece nu au timp de copii, importanţi sunt copiii duhovniceşti. Dacă ai copii, spun ei, eşti rob al copilului, iar pentru a face lucrarea Sfântului Ilie trebuie să fii eliberat de aceştia. Singurul păcat al noilor născuţi este chiar faptul că s-au născut. De aceea, aşa cum spunea un adept, „păcatul

---

[386] *Ibidem*, p. 24.

[387] *Ibidem*, vol. I, p. 47.

[388] Pr. Sorin Filimon, *art. cit.*

capital al acestor copii era doar simplul fapt că se născuseră. Iar el ar fi fost fericit dacă ar putea lua aceşti copii pentru a-i învăţa ca la rândul lor sa nu facă acelaşi păcat"[389]. În concepţia lor, copilul este purtător al păcatului de moarte doar prin simplul fapt că s-a născut. Nu putem decât să facem apel în acest caz de ură faţă de copii, de atitudinea cea mai antiumană ce poate exista, decât la iubirea Mântuitorului Iisus Hristos pentru copii, la sensibilitatea Sa divină faţă de puritatea lor (Matei 19,14).

Unii adepţi nu se pot împlini în această condiţie şi sunt înlăturaţi din Turmă. Redăm în continuare o relatare înfricoşătoare: „Alexie (tăticu) şi preotul Ilie Marin (mămica) mi-au promis că-mi vor da această fată, care era fiica lui D.E., cu condiţia să trăiesc cu ea în curăţenie, adică să trăiesc cu ea ca frate şi soră. Noi nu am putut să ţinem această făgăduinţă. Din căsătorie au rezultat patru copii. La naşterea primului copil am fost alungaţi din Turma Sfântului Ilie şi am fost consideraţi spurcaţi. Părinţii noştri nu ne mai permiteau la ei cu copiii pentru că le spurcam patul pe care ne aşezam sau pe care s-ar fi urcat copiii să se joace. Copiii noştri nu erau iubiţi, iar părinţii noştri n-au avut grijă de ei niciodată. După ce am născut copiii, am fost alungaţi de toţi şi neajutaţi de părinţi, spunând că noi suntem nişte păcătoşi şi am spurcat Turma Sfântului Ilie. Am stat şapte ani lângă mama şi nici apă nu mă lăsa să iau de la fântâna ei"[390].

Paradoxal, deşi viaţa conjugală este interzisă, liderii sectei considerau că este mai plăcută înaintea lui Dumnezeu practicarea masturbaţiei, a homosexualităţii.

Revelaţiile particulare, transmiterea aşa-ziselor mesaje din cer, visele au mare însemnătate la sectă. O fostă adeptă relatează următoarele: „Acum câţiva ani în urmă, nu ştiu exact prin ce an, mama mea a venit la mine la Vaslui foarte alarmată, că

---

[389] Dosar, vol. II, p. 88.

[390] *Ibidem*, p. 59.

trebuie să salvăm copii avortați. Căci un adept al Turmei, pe nume Angheluță, a avut o vedenie, a văzut o mare de copii, care ridicau mâinile la cer şi strigau ajutor şi deci noi trebuie să ajutăm..."[391].

Adepții sectei Turma Sfântului Ilie *țin şi stilul vechi, sunt adepți ai calendarului iulian.*Toți membrii sectei trebuie să țină calendarul iulian, neîndreptat, aceasta în secret. Ei sărbătoresc cu drag sărbătorile pe vechi, dar îşi îndeamnă adepții să meargă la biserică la sărbătorile pe stil nou doar pentru a ascunde apartenența la sectă. În sărbătorile pe stil vechi fac slujbe în case particulare pentru că acest lucru este posibil, bărbații având preoția Sfântului Ilie. În calendarul sectei sunt trecuți ca sfinți Inochentie de la Balta care este în concepția sectei Dumnezeu Duhul Sfânt, Ioan Zlotea, Ilie Marin, Petrache Lupu de la Maglavit şi alții. În tot timpul anului se salută cu expresiile „Hristos a înviat", „Inochentie a înviat","Sfântul Ilie a înviat".

Adepții secteiei se consideră drept *cei aleşi,* au o concepție elitistă despre propria grupare, iar la sfârşitul lumii, doar ei se vor mântui, deoarece ei reprezintă numărul celor 144.000 de aleşi despre care vorbeşte Apocalipsa.

Adepții folosesc *jurământul fals* pe Sfânta Cruce şi Sfânta Evanghelie şi fac semnul Crucii peste toate obiectele pe care le folosesc.

Adepții recurg la *amenințări, blesteme* la adresa celor ce au ieşit din sectă. *Practică zeciuala,* iar membrii sectei sunt datori să aducă la conducători bani, obiecte şi alimente, pentru ca Sfântului Ilie să îi treacă mânia şi să ierte păcatele. Se strângeau, astfel, sume fabuloase cu care liderii trăiau într-un lux străin de călugăria albă cu care se lăudau.

---

[391] *Ibidem,* p. 61.

III.2.3. Hotărâri sinodale privind secta „Turma Sfântului Ilie"

Sinodul Mitropoliei Moldovei şi Bucovinei, întrunit în şedinţa extraordinară la Iaşi, la cererea Episcopiei Romanului şi Huşilor în data de 5 septembrie 1994, a studiat, pe baza mai multor declaraţii, manifestările unui fenomen religios eretic, de tip inochentist şi puritan, numit „Turma Sfântului Ilie", apărut în sudul Moldovei. Acest fenomen sectar care a contaminat pe unii preoţi, monahi, studenţi, credincioşi laici, majoritatea din Eparhia Romanului şi Huşilor, extins şi în alte părţi, principalele localităţi unde se manifestă fiind Vaslui, Bârlad, Galaţi, Tulcea, Brăila, Buzău, Bucureşti, Iaşi a fost condamnat ca *eretic* datorită abaterilor următoare, de ordin *dogmatic*:

a) idolatrie - Dumnezeu este înlocuit cu Sfântul Prooroc Ilie, o identificare în sens panteist a creaturii cu divinitatea.

b) credinţa în reîncarnare (metempsihoza), în sensul că Sfântul Prooroc Ilie s-a reîncarnat în persoana Sfântului Ioan Botezătorul, iar apoi în Inochentie, care a trăit în a doua jumătate a secolului al XIX-lea şi în prima jumătate a secolului al XX-lea (iniţiatorul mişcării sectare de la Balta, din Basarabia), apoi într-un oarecare Ioan Zlotea, iar mai recent într-un oarecare Alexie (pe numele său real Anton Cojocaru) de la Buzău, un bătrân de 90 de ani, considerat de adepţi a fi Dumnezeu şi fiind numit de aceştia „Tăticu".

Sinodul a condamnat ca *necanonice* şi devierile de ordin *sacramental-liturgic:*

- preoţia numită „a Sfântului Prooroc Ilie", deosebită de preoţia canonică a Bisericii Ortodoxe: toţi bărbaţii adepţi ai sectei se pot comporta liturgic ca diaconii (citesc Sfânta Evanghelie, rostesc ectenii, etc.)
- spovedania prin corespondenţă şi îndemnarea credincio-şilor să se spovedească la unii mireni.
- transmiterea aşa-ziselor „mesaje primite din cer" de către persoane fără nici o pregătire teologică şi spirituală.

- citirea acatistului zis „al Sfântului Prooroc Ilie", altul decât cel publicat de Patriarhia Bisericii Ortodoxe Române, textul sectei conținând îndemnuri la crime şi violență, folosindu-se abuziv şi eronat referințe din Vechiul Testament.

- salutul dintre membrii sectei, de obicei, cu formula „Hristos a înviat", de duminică până joi, iar în celelalte zile ale săptămânii cu formule ca: „Maica Domnului a înviat" sau „Părintele Inochentie a înviat".

- folosirea jurământul fals, pe Sfânta Cruce şi pe Sfânta Evanghelie, atunci când li se cere să dea informații privind învățătura şi practica sectei lor.

Sinodul mitropolitan a mai condamnat şi alte practici ale sectei după cum urmează:

- folosirea în mod abuziv şi tendențios a numelui Arhimandritului Cleopa Ilie, de la mănăstirea Sihăstria (jud. Neamț), cu scopul de a justifica învățătura şi practicile lor greşite şi prozelitismul printre preoții şi credincioşii ortodocşi, folosind daruri şi promisiuni deosebite, falsul, minciuna, de cele mai multe ori ascunzându-şi adevărata identitate;

- abținerea de la țuică, deşi recomandă vinul şi alte băuturi, şi interzicerea consumării usturoiului, deşi recomandă ceapa şi prazul;

- anunțarea unor cataclisme şi pedepse mari asupra omenirii;

- amenințarea adepților cu diferite pedepse divine, în cazul în care trădează doctrina şi practicile secrete ale sectei;

- e)încercarea unor adepți ai sectei de a justifica din punct de vedere religios păcate grele, legate de perversiuni şi devieri erotice[392].

Secta „Turma Sfântului Ilie" constituie un fenomen patologic, pseudoreligios, deviant, străin de spiritul Ortodoxiei româneşti

---

[392] „Candela Moldovei", Septembrie, 1994.

III.2.3. Concluzii

Secta „Turma Sfântului Ilie", influențată de unele mișcări de aceeași natură din spațiul ortodox rusesc de altădată, prin doctrina și practicile ei este anticreștină, deoarece relativizează unicitatea absolutului divin, propune idei panteiste, respinge Biserica și Sfintele Taine prin care omul este în comuniune cu Dumnezeu, Treimea dee persoane și întâlnește pe Hristos în Duhul Sfânt spre bucuria vieții și a mântuirii.

Practicile sectei, și mai ales „căsătoria albă", sunt antiumane, antisociale, contrare spiritului Evangheliei și Tradiției creștine iar devierile comportamentale sunt contrare spiritualității creștine.

Concepția despre reîncarnare nu este compatibilă cu antropologia creștină și favorizează laxismul moral, neagă realitatea bucuriri învierii și a vieții veșnice în comuniunea cu Hristos înviat.

III.3. Biserica Secretă

Fenomenul „Biserica Ortodoxă Secretă" comportă multe abateri de la învățătura de credință ortodoxă, de la practica liturgica ortodoxă și de la spiritualitatea ortodoxă. În zilele noastre, nu te poți numi un bun misionar al Bisericii fără Biserică sau împotriva Bisericii lui Hristos, cum mulți încearcă să se numească. Dumnezeu vrea de la noi unitate în Biserica Sa, vrea *„ca toți să fie una"* (Ioan 17, 21), pentru a păstra *„unitatea Duhului întru legătura păcii"* (Efeseseni 4, 3). Această recomandare venea din dorința de a se evita dezbinările, care slăbesc unitatea de neam, despart sufletele, păgubesc credința. Între cei care aduc dezbinarea în spațiul Bisericii Ortodoxe sunt și adepții „Bisericii ortodoxe secrete".

III.3.1. Istoric

Întemeietorul „Bisericii sectrete", Constantin Dogaru, s-a născut la 12 decembrie 1948, în Măluşteni, judeţul Vaslui, domiciliază actualmente în municipiul Tecuci. Este absolvent al Facultăţii de Mecanică a Universităţii din Galaţi. Mai înainte a lucrat ca maistru şi a predat discipline tehnice la Liceul Industrial nr. 1 din Tecuci, între 1978-1984 şi matematica la şcoala gimnazială din Cosmeşti, judeţul Galaţi, doar în toamna anului 1999, deoarece în cursul anului şcolar 1999/2000, consiliul de administraţie al şcolii a luat în dezbatere cazul profesorului Dogaru, pe baza plângerilor unor eleve referitoare la comportamentul indecent al acestuia. Profesorul Dogaru, în loc să se ocupe de predarea disciplinei pentru care fusese angajat, distribuia broşuri cu un conţinut religios, alcătuite de el şi aborda cu elevele probleme de sexualitate. Consiliul a hotărât sancţionarea acestuia cu desfacerea disciplinară a contractului de muncă, dar Constantin Dogaru a preferat să demisioneze.

În relaţiile de familie este violent, terorizându-şi soţia şi impunând unor adepţi regimuri alimentare severe, care se soldează cu grave îmbolnăviri. Pe soţia apropiatului său, Dimoftache Ulise din Tecuci, a vrut s-o crucifice într-unul din Posturile Paştelui, pentru a o *„exorciza"*.

De câţiva ani însă, el a iniţiat o mişcare pseudoreligioasă, pretinzând că este subiect al unor teofanii, mariofanii şi angelofanii, primind poruncă de la Dumnezeu să facă cunoscut oamenilor mesajele primite tainic în calitatea sa de *„comunicator ceresc"*. Activitatea acestuia precum şi a altor lideri ai grupării constă în alcătuirea de scrieri cu caracter liturgic şi profetic, precum şi din „conferinţe" ţinute în unele localităţi din ţară şi din oficierea în taină a unor slujbe, la care a asociat şi persoane de gen feminin.

C. Dogaru se consideră urmaş al lui arhimandritului Arsenie Boca sau Alexandru Porcescu şi Nil Dorobanţu *(Biblia*

Maicii Domnului, p. 528). Aria sa de activitate se întinde de la Drobeta-Turnu Severin până la Tulcea. El se autointitulează *„comunicator special trimis de Domnul Iisus Hristos"* sau *„Sfântul Înger Constantin – Hamimas"*, fiind când preot, când arhiereu, ba chiar mai face parte şi din Sfântul Consiliu Îngeresc. Dogaru pretinde că are viziuni şi că Mântuitorul Iisus Hristos, Maica Domnului şi îngerii comunică cu el, iar pe satana îl pune la punct: *„De multe ori venea Satan la mine şi eu îi spuneam să se pocăiască"*. Dintre persoanele cu care „comunică" C-tin. Dogaru amintim, după spusele acestuia, pe „Jachet de Vicina" (probabil, mitropolitul Iachint de Vicina, secolul al XIV-lea) şi pe Sf. Nicodim de la Tismana. De asemenea, acesta colaborează strâns cu maica Veronica de la Vladimireşti, cu călugării Sebastian şi Valerian din Corod, „nea Ion" de la Ioneştii de Argeş şi mulţi alţii. Dar, Dogaru are şi concurenţi. Printre aceştia se numără şi Tania Cuţov din Ploieşti, care a scris că sunt 12 ceruri şi nu 10! *„Trebuie ca şi voi – spune comunicarea Maicii Domnului către Dogaru – la nivel terestru să vă puneţi de acord cu scrierile voastre"*.

Pentru a-şi răspândi învăţătura, Dogaru a „hirotonit" bărbaţi şi femei; Dimoftache Ulise din Tecuci, membru al Oastei Domnului, internat în spital cu probleme psihice, Toader Ţepeş din Bicaz, fost ajutor de mecanic de locomotivă, cu care Dogaru s-a întâlnit la înmormântarea ierodiaconului Gherasim de la Mănăstirea Cocoş, Andrei, un tânăr de 14 ani de la o şcoală ajutătoare din Arad, „arhieriţa" Silvia Gheorghe şi Hosu Doina din Braşov, Mihaela Manu, reporter la ziarul local din Vaslui, Ana Maria Voinea, patroana ziarului Har din Bucureşti etc.

Din referinţele care apar sporadic în scrierile lui Dogaru, rezultă că adepţii săi sunt persoane care suferă de crize de identitate, cu tulburări şi dedublări de personalitate care trăiesc şi acţionează sub impactul unei psihoze colective.

III.3.2. Doctrina

„Biserica ortodoxă secretă" îşi are originea în rătăcirea vladimiristă alături de „Turma Sfântului Ilie" şi de „Fenomenul gherasimist". Mergând pe firul istoriei, vedem că în 1996, Sinodul Mitropolitan al Mitropoliei Moldovei şi Bucovinei studia şi condamna fenomenul religios eretic, de tip inochentist puritan, intitulat „Turma Sfântului Ilie".

Nu mult după acestă tulburare din sânul Bisericii, în anul 2000 au fost deconspirate practicile şi învăţăturile „fenomenului gherasimist", tăinuit pe cât posibil până atunci. Acest fenomen a fost identificat în *„Acatistul Domnului, Stăpânului şi Mântuitorului nostru Iisus Hristos - Prea Sfântului Părinte Gherasim de la Mănăstirea Cocoş"*, semnat de *„preotul"* Pop Emil, urmaş spiritual al *„sfântului"* Părinte Gherasim, broşură apărută în 1998 la Editura Helicon, Banat. Rătăcirea se poate observa încă din titlu, iar citind în continuare acatistul, putem observa cum sunt transferate acestui părinte atributele Domnului Hristos. Erezia culminează cu formula din începutul icosului 11: *„spre slava Prea Sfintei Treimi, din care făcând parte Sfinţia Ta, Părinte, Mântuitorul nostru"*.

Această mişcare a câştigat destui adepţi, persoane aşa zis *„vizionare"*, *„clarvăzătoare"* sau *„comunicatoare cu divinita-tea"*. Majoritatea dintre aceştia pretind a avea diferite funcţii sacerdotale: patriarhi, episcopi, preoţi şi diaconi, unii dintre aceştia susţinând că au primit hirotonia direct de sus. Evident, aceştia nu au nimic în comun cu preoţia apostolică a Bisericii lui Hristos.

Unul dintre cei care consideră că a primit hirotonia direct de sus întru profet, împărat, clarvăzător, preot şi patriarh este şi Constantin Dogaru, din Tecuci. Mişcarea religioasă a lui Dogaru se înscrie în aceeaşi categorie a manifestărilor „profetice", precum fenomenul de la Pucioasa, erezia pnevmatoforă a „gherasimiţilor" de la Mănăstirea Cocoş, judeţul Tulcea, viziunile maicii Veronica de la Vladimireşti, în care

afinitățile cu ideologia New Age sunt evidente. *„Învățătura de credință"* propovăduită de Dogaru nu poate fi încadrată teologic, nu are logică, ci este alcatuită dintr-o înşiruire de credințe, de idei şi de „transmisiuni cereşti" hilare pe care le consideră infailibile, întrucât au paternitate divină. Este limpede pentru orice om spiritual şi rațional că avem de-a face cu o erezie, care sfidează mai toate fundamentele credinței ortodoxe, difuzată de un om ce are serioase probleme psihice.

Învățătura despre *Sfânta Treime*, structura supremei iubiri, este centrul vieții Bisericii şi harul sfințitor al Treimii face pe creştini să trăiască în comuniunea iubirii[393]. C-tin Dogaru împreună cu adepții săi mărturisesc credința într-un singur Dumnezeu întreit în Persoane: Tatăl, Fiul şi Sfântul Duh dar afirmă că Tatăl mai are pe lângă Sfânta Treime încă 33 de fii neîntrupați. Numele acestora este: Horius, Norius, Marcius, Marcinius, Angius, Servius, Septimus, Hariss-Bradd, Honorius, Samdalus, Servimitius-Serctus, Harpsandarius, Angelicus-Fortus, Norimus-Norigus de Avino, Sendelus, Serțius, Secus, Horianus-Stell, Horianus Bradd de Avino, Avinium, Ghestus, Gibael, Nemus, Orimus, Norigus cel Frumos, Digigatus-Sert, Festum-Dium, Diosus, Dinarium, Diminarium-Stel, Arpago-nius-Sten, Tristan-Loius, Arpimficoxed-Dios[394]. Divinitatea are secretele ei speciale (*Biblia Maicii Domnului*, p. 402).

Despre *Tatăl* se spune că „întrege în bunătate pe oricine, în dragoste, în smerenie, în iubire, în colaborare, în sfaturi, în lucrare, în inteligență şi în toate calitățile posibile ştiute şi neştiute de voi pământenii" (*Biblia Maicii Domnului*, p. 422).

---

393 Prof. N. Chitescu, Pr.Prof. Isidor Todoran, Pr.Prof. I. Petreuță, *Teologia Dogmatică şi Simbolică*, vol. I, Editura Renaşterea, Cluj-Napoca, 2004, p. 284.

394 Constantin Dogaru, *Țara Sfântă Ortodoxă şi Marea lucrare divină din România*, ediția I, Craiova, 1999, p. 139-140.

Întâlnim denumiri stranii precum cea de RAMA DIVINĂ, termen din lexicul religios extrem oriental, necreştin, alcătuită din Divinitate şi Sfânta Pertuţie divină (*Biblia Maicii Domnului*, p. 432).

Despre atributele dumnezeieşti afirmă că „Domnul Dumnezeu este Atotştiutor. Şi aşa este, căci are o capacitate imensă de acumulare a datelor, o inteligenţă desăvârşită, o forţă de lucru nemaipomenită, o putere de observaţie extrem de sensibilă şi o calitate a gândirii extrem de înaltă... El este un Tot, un *Gigant, Superinteligent, ...* El este *Supergigantul Superinteligenţelor* din tot universul. Nu veţi găsi în tot universul o fiinţă ca El" (*Biblia Maicii Domnului*, p. 444).

Hristologia este relativizată în sensul multiplicării întrupărilor divinului după modelul extrem oriental al avatarului. Dogaru este şi el fiu al Tatălui, blasfemie inimaginabilă pentru un creştin. Astfel, Domnul *Iisus Hristos* într-o comunicare făcută lui Dogaru cu privire la *Biblia Maicii Domnului* spune despre sine: „Apoi şi eu am fost bărbat-fecior de la naştere până la răstignire, dar şi fecior divin după răstignire. Sunt Fiul Tatălui Ceresc, deci feciorul lui de ordin ceresc, născut din Fecioara Maria, după sfintele legi ale naşterii divine şi nu după ale Naşterii terestre. Steaua ce s-a arătat la Naşterea Mea a fost binecuvântată de Tatăl Meu Cel Ceresc spre a se arăta magilor şi nu evreilor, drept pentru care aşa s-a şi întâmplat. Mersul stelei a fost diferit, arătând mersul Meu în lumea aceasta. Steaua a mers în sens invers celorlalte stele şi s-a oprit la Bethleem de unde a început viaţa Mea de ordin terestru..." (*Biblia Maicii Domnului*, p. 527).

Persoana *Sfântului Duh* este caracterizată astfel: „Pe lângă calităţi ca Personalitate Atotputernică şi Atotcunoscătoare mai are şi supercalităţi cereşti ca aceea de Atotluminător...El este şi Atotsupravhegetor, dar şi un Comunicator Suprem la cel mai înalt nivel ceresc... Divinitatea are o mare capacitate de învăţare şi învăţă din experienţele altora, fie reuşite fie nereuşite.

Duhul Sfânt face observații cosmice generale, dar şi de ordin special sau foarte înalt... Duhul Sfânt este o personalitate care poate stimula unele calități şi virtuți, putându-le transforma în supercalități...Duhul Sfânt poate lucra şi în secret cum a făcut în vremea Apostolilor. Duhul Sfânt mai are capacitatea întineririi fizico-moleculare şi spirituale"[395].

Prima şi cea mai mare lucrare cerească a Duhului Sfânt o reprezintă marele echilibru al Sfintelor Personalități divine. Marea solidaritate a personalităților divine şi cereşti se realizează tot datorită Sfântului Duh[396].

Există 7 grade de iluminare ale Duhului Sfânt. Acestea sunt: Iluminarea activă, Iluminarea inactivă sau pasivă, Iluminarea intermitentă, Iluminarea forțată, Iluminarea inconştientă, Iluminarea conştientă şi forțată pe un anumit sens, Iluminarea liberă şi sfântă[397]. Observăm, evident din ignoranță teologică şi rea-credință, că Sfântului Duh îi sunt asociate atribute preluate din limbajul tehnicii şi al informaticii, în perspectivă impersonală, nu din cel teologic consacrat în Tradiția creştină. Asrtfel, „înalta Personalitate Cerească a Duhului Sfânt lucrează pe îndelete, în multe feluri posibile şi uneori imposibile de închipuit pentru omul de rând. Ceea ce omul de rând nu îşi poate închipui măcar că există, Dumnezeu face, datorită experienței Sale multimilenare. Vasta experiență divină, cât şi uriaşa putere de lucru, face din Dumnezeu un colos energetic uriaş imposibil de imitat, indiferent de nivelul de dezvoltare a unei civilizații sau de punere în practică a lucrărilor ei. Dumnezeu este Gigantul Giganților sau Colosul Coloşilor, într-un cuvânt este personalitatea supremă fără egal în tot Universul"[398].

---

[395] Constantin Dogaru, *Duhul Sfânt în România*, Editura Vultur Z. M., 2000, p. 93-94.

[396] *Ibidem*, p. 95.

[397] *Ibidem*, p. 103

[398] Constantin Dogaru, *Duhul Sfânt în România*, Editura Vultur Z. M., 2000, p. 31

Dumnezeu este un complex uneori de neînțeles. Personalitățile dumnezeiești nu se despart niciodată. Ele rămân unite pentru totdeauna. Această unire comună este realizată cu ajutorul Forței de coeziune sau de permanetă apropiere divină. Această forță este în fiecare Personalitate dumnezeiască și nu se pierde niciodată... Marea Personalitate dumnezeiască este extrem de complexă, cu foarte multe secrete, cu foarte mari lucrări, cu cea mai mare putere de coeziune din Univers[399].

Divinitatea și-a pus la punct nu numai tehnologia de a gândi ci și spectrele gândurilor le-a unit într-o forță de nedescris denumită *Slava Divină.* Caracteristicile specifice Slavei Divine sunt:

a) Frumusețea neînchipuit de mare din punct de vedere spectral și din punct de vedere al multitudinii culorilor;

b) Frumusețea formei dumnezeiești a Slavei din punct de vedere ceresc;

c) Frumusețea admirativă la nivel de întreagă Împărăție Cerească;

d) Emanația razelor sfinte ce au o multitudine de caractere, inclusiv caracter vindecător, de protecție, de izgonire a duhurilor rele;

e) Caracterul sfințitor al slavei divine care poate ajunge și la nivel terestru;

f) Caracterul de învăluire sfântă a Sfintei Slave Divine se manifestă extrem de rar la nivel terestru, mai ales celor ce cu perseverență fac apel la caracterul Preasfânt al Slavei Divine, citind acatistul de mai bine de zece mii de ori la rând;

g) Caracterul arzător al slavei divine mai ales în cazul în care razele Sfintei Slave, lovesc fie dușmanii văzuți sau nevăzuți ai lui Dumnezeu;

h) Caracterul extrem al Slavei Divine se manifestă pentru toți cei ce cu mult devotament își pun viața într-o slujire directă, împlinind cu cea mai mare viteză și cu cea mai mare

---

[399] *Ibidem*, p. 33

strictețe, sfintele porunci divine"[400]. Aşadar, „Slava Divină este un complex uriaş, miraculos şi de ordin dumnezeiesc. Ea străluceşte măreț şi se vede în toate cerurile"[401].

Slava Divină dispune de anumite raze vindecătoare. Acestea sunt: raze pentru vindecarea bolilor la oameni, raze de vindecare pentru copiii mici în faşă, pentru fete şi femei gravide, pentru vindecarea animalelor mari, vindecătoare pentru albine şi alte vietăți zburătoare, vindecătoare pentru păsări domestice şi sălbatice, vindecătoare pentru plante, raze pentru redresarea solului, raze vindecătoare pentru animale subterane şi rozătoare[402].

Sfântul Tron Divin este edificiul cel mai sfânt posibil la care stau sfintele Personalități Divine... Dar pe lângă Preasfânta Treime mai sunt Prealuminații de la Sfântul Tron divin care sunt diferiți de Prealuminații Pertuției Divine[403].

Tronul divin este extrem de frumos cu multe nuanțe multicolore, cu suprafețe foarte frumoase, din care ies Raze Sfinte deosebite. Sfântul Tron Divin are în componența sa mai multe laturi. Acestea sunt: latura alfa este latura Treimică; latura betta- specifică Duhului Sfânt, latura gamma, latura delta, latura ettann, latura noriumm, latura hammzisadd, latura anewyiusss, latura senawytyiss, latura hedywyiann, latura sewalyiss, latura honoryianna, latura semptdyana, latura serwy-mitiana, latura angywass, latura noriana, latura seudyiana, latura senetianna, latura secviniana, latura hiriann-steliana, latura omega, latura sfant-bradiana, latura aviniana, latura denwiana, latura heyiss, latura nemuriana, latura oriniana, latura adelaidiana, latura sutiana, latura festiniana,

---

[400] *Ibidem*, p. 41.

[401] *Ibidem*, p. 43.

[402] *Ibidem*, p. 44-45.

[403] Constantin Dogaru, *Sfântul Tron Divin*, Editura Hyperion, Craiova, 2002, p. 4.

latura dyasyss, latura dinariniana, latura steliana, latura arpagon- steniana, latura loiusiana si latura arpimfixodiana[404].

Sfântul Tron Divin este amplasat în centrul Opalului, Opalul fiind Cerul al X-lea, cel mai înalt de pe axa orizontală.

O abatere foarte gravă de la doctrina ortodoxă este afirmația că cerul este ființa lui Dumnezeu, înlocuind Creatorul cu creația şi propovăduieşte învățătura despre 10 ceruri, pe care Biserica Ortodoxă dintotdeauna nu o mărturiseşte. Dogaru dezvoltă o amplă învățătură despre *zece ceruri*, oferind o adevărată caricatură angelică. Împărăția cerurilor de care vorbeşte Mântuitorul Hristos este, potrivit lui Constantin Dogaru, Împărăția luminilor. „El susține că primul cer creat de Tatăl Ceresc este Opalul sau Cerul X. Celelalte 9 ceruri au fost create ulterior, ultimul fiind Cerul I"[405].

Cerul I se află la Poarta Raiului, în Cerul III sunt formate toate sufletele, care apoi sunt instruite aici. Cerurile V-IX mai sunt cunoscute şi sub denumirea de Cerurile Fericiților, în Cerul IX aflându-se Sfintele Soboare Cereşti, între care şi cel al Maicii Domnului, tot aici găsindu-se şi Oraşul de Aur precum şi Sânul lui Avraam. Opalul sau Cerul X este cel mai vechi. Cei de sus ne trimit informații despre cele 10 Ceruri... Intenția Tatălui Ceresc este de a extinde actualele hotare ale Împărăției Cerurilor prin formarea unui nou Cer care se va numi Cerul Christoforic[406].

Nu toate Cerurile sunt la fel. Nici mărimea, nici structură, nici învelişurile cereşti nu sunt la fel, nici oştirile de apărare ale fiecărui Cer nu sunt la fel. Oştirile cereşti de apărare strictă ale fiecărui Cer nu sunt oştiri misionare, căci nu îndeplinesc misiuni în ceruri[407]. Fiecare Cer are câte un şef: astfel avem ca şef al Cerului V pe Sf. Serafim Stimat, Sf. Serafim Stivins este

---

[404] *Ibidem*, p. 6-35.

[405] Constantin Dogaru, *Biblia Maicii Domnului*, p. 10.

[406] *Ibidem*, p. 10-11.

[407] *Ibidem*, p. 428.

şeful Cerului VI, Sf. Serafim Andoreas este şeful Cerului III iar celelalte ceruri au ca şef câte un heruvim[408]. Această concluzie, ca şi toată doctrina lui se bazează, după cum mărturiseşte, pe investigaţii făcute în lumea nevăzută *(Sfânta organizare a opalului,* p. 6), iar între „cercetători" menţionează pe George Văsâi (p. 6).

În ceea ce priveşte *Mariologia,* Sfânta Fecioară Maria ocupă în cultul Bisericii Ortodoxe un loc de frunte, înaintea tuturor făpturilor văzute şi nevăzute, fiind cinstită în mod deosebit, mai presus decât toţi sfinţii şi decât sfinţii îngeri, tocmai pentru faptul că prin naşterea după trup a Mântuitorului Hristos, ea este făptura umană în comuniunea cea mai deplină cu Dumnezeu.

Întreaga opera a lui Constantin Dogaru este străbătută de învăţătura despre Maica Domnului. În legătura cu „zămislirea Maicii Domnului" Însuşi Mântuitorul Hristos face o comunicare cerească: „Sufletul Preacuratei Maicii Mele a fost pregătit 2500 de ani după timpul nostru terestru spre a veni pe pământ. Formarea s-a făcut în Cerul III, timp de 1000 de ani. Pregătirea cerească a sufletului Maicii Mele a fost făcută în Cerul X la un loc cu Sfinţii Heruvimi şi Serafimi. A fost un suflet complet (este şi acum) care are cele 52 de calităţi şi virtuţi, deci a fost un suflet perfect... Sufletul Maicii Mele a fost adus în trupul Dreptei Ana de un Sfânt Înger al Întrupării pe nume Scarlat...Maica Mea a fost născută la 9 luni şi o zi de Dreapta Ana, iar tăierea împrejur la fete nu se făcea. A fost protejată de la zămislire de 332 de Puteri Cereşti, după care au protejat-o şi în Templul de la Ierusalim"[409]. „Soborul Maicii Domnului este format din aproape 36000 de Personalităţi, din care 11000 sunt Sfinte Puteri Cereşti, în care intră Îngerii de Sobor, Stăpânii, Domnii, Începătorii, Îngeri Protectori, Îngeri Apărători în anumite domenii, Heruvimi şi Serafimi cu

---

[408] *Ibidem,* p. 437.

[409] Constantin Dogaru, *Biblia Maicii Domnului,* p. 412.

diverse funcții și specializări cum ar fi: înregistratori de date secrete, înregistratori de rugăciuni și apeluri sfinte, înregistratori de slujbe creștine făcute în cinstea Preacuratei Fecioare, înregistratori de emisiuni pământești făcute în cinstea Ei sau a Sfinților din Sfântul Ei Sobor...În Sobor se află acum 25000 de Sfinți, dar în viitor vor fi mai mulți: Sfântul Heruvim Petru Pascale a zis către români că acela care dorește să ajungă în Soborul Maicii Domnului să se pocăiască, să facă multe fapte bune, să se roage citind în fiecare zi măcar 2 acatiste și 2 paraclise în cinstea Maicii Domnului... Sfântul Comandament al Soborului Maicii Sfinte are 2 colaboratori care sunt Heruvimi de la Tronul Maicii Domnului. Aceștia sunt Herminis și Handras. Alți Sfinți Îngeri colaboratori din Soborul Maicii Domnului sunt: Manganus, Sfinetis, Sertimius, Hangar, Siminius, Simbriotes, Gibael, Sitar, Herculenus, Macan..."[410].

În comunicarea făcută de „Sfântul Serafim Ciban" se spun următoarele despre Maica Domnului: „Să știi că Preacurata în materie de colaborare este foarte severă, nu se lasă așteptată, și când Ea spune ceva, nu trece multă vreme și Ea împlinește. Dar când face raportul special sau general la Divinitate, pe mulți îi întrece, iar cuvântul ei este ascultat cu prioritate. Așa este ea cu mult curaj, cu mult respect, cu multă demnitate și cu multă dragoste spre cei ce o privesc, o admiră, se roagă către ea sau fac fapte bune în cinstea ei..."[411]. De asemenea, la Maica Domnului nu se ajunge așa cu una cu două sau cu câteva rugăciuni sau cu câteva metanii făcute pe ici pe colo, ci trebuie râvnă serioasă și nu glumă..."[412]. Apoi, „noi toți cei din ceruri, din Cerul I până în Cerul X, de la Baza Cerului I până în partea superioară a Cerului X avem respect solemn și deosebit față de marea Personalitate care s-a învrednicit prin propria smerenie

---

[410] *Ibidem*, p. 406-409.

[411] *Ibidem*, p. 422.

[412] *Ibidem*, p. 431.

de a fi Maica Domnului Iisus...Ca personalitate feminină, Preacurata este Şefa de Sobor în Cerul IX. Are în subordine peste 36000 de Personalităţi Cereşti şi participă la lucrările sfinte (din Sfânta Împărăţie Cerească) făcând raport la divinitate, oricând este nevoie. Răspunde tuturor întrebărilor din Ceruri şi de Pământ, în mod direct sau indirect prin sfinţi, îngeri, heruvimi ori serafimi (din Sfântul Ei Sobor). Face misiuni în cosmos, pe Pământ, în Ceruri, ba încă uneori şi în Iad, neputând-o opri nici forţele oarbe şi întunecoase ale lui Satan..."[413].

În evlavia şi cultul Bisericii Ortodoxe, preacinstirea Maicii Domnului, bogată şi dezvoltată, s-a manifestat sub diverse forme şi s-a exprimat printr-o mare bogăţie de imne în cult şi în rugăciuni. Biserica îi aduce un cult de preacinstire nu numai pentru sfinţenia ei deplină, ci pentru că şi acum, aflându-se în stare preamărită în ceruri, de-a dreapta Mântuitorului Hristos, Fiul său, este Maica tuturor dreptcredincioşilor creştini pentru care se roagă necontenit, ea fiind „solitoarea" noastră către Fiul Său.

Dogaru inventează o mulţime de „personalităţi cereşti", de fapt atribuie în mod arbitrar nume îngerilor, unora din acestea făcându-le acatiste, în care amestecă incoerent îngeri cu diverse persoane lumeşti (ex. poetul Mihai Eminescu). Acestor „Sfinte Puteri Cereşti" cum le numeşte Dogaru, le-a atribuit nume hidoase, pocite, necunoscute în Biserica Răsăriteană şi Apuseană. Astfel, el prezintă :

Heruvimii: Heraces, Ela-Olah, Heruvicle, Avton, Hanerus, Apfimans, Paul, Petreuţ, Fevrent, Hevrent, Fevreu, Hexiss, Antim, Cavnicus, Imanius, Petru-Pascale, Savatie, Arvintes, Stivins, Steppen, Stivimans, Diomid, Antracs, Arvin.

Serafimii: Tibor, Andoreas, Donin, Stimat, Animaus-Sterr, Ciban.

---

[413] *Ibidem*, p. 445.

Îngeri: Mihail, Melfiorr, Hapfiman, Engel, Stilman, Flotov, Astym I, Hercimus, Cimbus-Eneas, Amonius, Mirifianus, Fuziman, Amnarius, Hantrics I ...Una din ereziile importante se regăseşte în poemul lui Nicolae Negrilă din Craiova, potrivit căruia cerul este esența divină *(Acatistier,* p. 197).

„Doctrina" lui Dogaru este întesată de profeții care au în centrul lor, în general, ideea că România va fi centrul religios al lumii. În opera sa, spațiul cunoştințelor religioase se restrânge geografic la „zona Mănăstirii Vladimireşti şi municipiul Tecuci... Mulți se vor încreştina de la Vladimireşti şi multe alte minuni se vor face prin descoperire divină în Țara noastră Românească. Mulți dintre serafimi se vor arăta în Noul Ierusalim românesc care se va construi din cele mai grozave materiale care acum nu sunt elaborate pe pământ; ele se vor elabora numai după instituirea Țării Sfinte Ortodoxe România, aşa cum se va descoperi numai lui Constantin Românul, şi nu altora. Cei ce spun că au har, dar nu au nevoie de descoperiri sfinte, ce progres sfânt vor face? De ce „ oamenii harului" au nevoie de cele ale progresului? La Vladimireşti să fie făcută o cristelniță de aur,.înaltă de 2,5 metri, în care să fie botezați evreii... Undeva în Moldova de dincoace de Prut, se va construi un oraş după un plan ceresc care se va numi Oraşul Sfintei Cruci. În acest oraş se va construi o mare întreprindere pentru executarea lucrărilor sfinte ... Să fie chemați la colaborare mulți creştini ortodocşi care vor să facă voia lui Dumnezeu în viața pământească".

În volumul *Sabia Sfântului Arhanghel Mihail* scrie: „Deocamdată, instructori ai pocăinței veşnice sunt 15 preoți care au trăit cu toții în România. Dintre aceştia, cunoaşteți şi voi pe preoții călugări: Cleopa Ilie, apoi Nicodim Mândiță, Arsenie Boca, Nil Dorobanțu, Iacob de la Huşi, Chirica şi Popovici (care au fost slujitori la biserica Sf. Ioan Botezătorul din Tecuci)". De reținut este şi faptul, nostim de altfel, că atunci când Dumnezeu sau Sfintele Personalități Cereşti sunt ocupate, binecuvântarea o primeşte de la un reprezentant al

Pertuției divine: „... Eu, Ligurda, din Sfânta Pertuție divină ... Fiindcă Divinitatea este într-o conferință specială de ordin secret, am primit misiunea de a vă da această sfântă binecuvântare, de scriere a cărților" (Acatistierul Sfintelor Puteri cereşti, p. 1).

În ceea ce priveşte *Sfintele Taine,* învățătura prof. Constantin Dogaru este în totală neconcordanță cu învățătura Sfintei noastre Biserici. El afirmă că „Sfintele Taine au fost instituite de Sfinții Părinți (urmaşi ai Sfinților Apostoli) căci Sfinții Apostoli mai mult au propovăduit şi au slujit cum au putut pe unde au ajuns. Definitivarea Sfintelor Taine s-a făcut în secolul de aur al creştinătății (secolul al IV-lea). El face şi o afirmație eretică, în lucrarea *Biblia Preacuratei şi Ilustrei Fecioare Maria - Maica Domnului Iisus Christos,* p. 400, potrivit căreia Tainele au fost instituite de Sfinții Părinți, nu de Mântuitorul şi mai există şi o a opta taină, „Taina conlucrării cu divinitatea" (p. 400).

Sfânta noastră Biserică Ortodoxă învață că toate cele 7 Taine au existat de la început în lucrarea sfințitoare a Bisericii, după cum mărturisesc Cărțile Noului Testament şi scrierile Sfinților Părinți ai Bisericii chiar dacă numărul de şapte Taine este menționat mai târziu. Biserica n-a formulat de la început învățătura despre 7 Taine fiindcă nimeni nu le-a contestat[414].

Dar Părinții si teologii de mai târziu au arătat si motivele pentru care Biserica a păstrat 7 Taine: sfințenia numărului şapte, care indica desavârşirea, si analogia cu cele 7 daruri al Sfântului Duh, din viziunea profetului Isaia (11,2-3).

Pe lângă toate acestea, „Maica Domnului i-a zis d-lui Constantin Dogaru că în viitor să se instituie şi Taina Conlucrării cu Divinitatea"[415].

Din spusele Ioanei Vintilă din Târgu Ocna aflăm că în Biserica Ortodoxă Secretă se practică *hirotonia femeilor* care este

---

[414] *Îndrumări misionare,* p. 511.

[415] Constantin Dogaru, *Biblia Maicii Domnului,* p. 400.

în totală contradicție cu practica şi învățătura Bisericii dintotdeauna. Iată ce ne spune aceasta: „Mi-au spus că ştiu şi simt că «sunt făcută să fiu preot» prin modul de a citi o rugăciune. Aşa că, a doua zi, după slujba bisericească, am fost condusă la o doamnă acasă. Nu mică mi-a fost mirarea să văd că mai vin altele; s-au îmbrăcat toate în preot şi s-au pus, frate, să facă slujba, citind din Ceaslovul" lui Dogaru; n-a lipsit nici împărtăşania, Sfântul Potir, Sfântul Disc. Iar la Împărtăşanie, dată oricui, căci e spre întărire, după o spovedanie făcută între ei, se cerea dobândirea unor virtuți deosebite. O „arhierită" s-a apucat să mă hirotonească pentru că aşa simțea. Au toate gradele bisericeşti: diacon, preot, arhiereu, patriarh, ...susțin că spovedania la un preot din afara sectei lor anulează harul, că sunt aleşii lui Dumnezeu pentru a salva lumea şi pentru a îngropa morții din timpul şi după Apocalipsă..."[416].

Referitor la *antropologie,* cartea „Calitățile sufletului omenesc" prezintă învățături contrare punctului de vedere ortodox şi, în general, celui al filosofiei religioase, al metafizicii clasice cu teza acesteia despre simplitatea spiritului. Adepții susțin că sufletul este compus, iar pe fondul acestei afirmații, autorul detaliază, spunând că, în alcătuirea sufletului, cea mai mică unitate o reprezintă microaluetele, elemente indivizibile, foarte inteligente, având caractere energetico-spirituale diferite, foarte mari în raport cu celula umană. Mai multe microaluete alcătuiesc o aluetă (fr.alouette-ciocârlie), care nu îmbătrâneşte, nu moare, nu se înlocuieşte, dar poate fi influențată de o aluetă superioară. Mai multe aluete formează o parte spirituală, specializată în diferite funcții: conştiință, voință, rațiune...[417].

---

[416] Ioan Vintilă, *Biserica secretă a Maicii Domnului,* în *Porunca Iubirii,* nr. 5-6, 2005, p. 117-118.

[417] Constantin Dogaru, *Calitățile sufletului omenesc,* Editura Sfânta Ortodoxie, Craiova, 2000, p. 9-10.

Aluetele, fiind de natură spirituală, nu se formează pe pământ, ci în Cerul III, perfecționându-se în momentul intrării în trup, această concepție readucând în actualitate problema preexistenței sufletelor, concepție eretică condamnată de Biserică[418].

Microalutele se nasc dintr-o formă generatoare spectral-spirituală, care lucrează într-un mod specializat nedirijată. Aluetele compuse după o anumită formă structural-spirituală se completează cu alte părți formate concomitent, unindu-se pe baza constanței spirituale. După o instrucție prealabilă în diverse ceruri, spun ei, sufletul este implantat în trupul fătului la vârsta de 4 luni şi jumătate[419], concepție ce neagă coexistența sufletului cu trupul din momentele prime de viață ale fătului, deschizând practic cale pentru avorturi sau alte experiențe de inginerie genetică. Sufletele se pot perfecționa în Cerul X, pentru îndeplinirea unor misiuni speciale pe pământ- ca în cazul apostolilor, învățătorilor[420].

Tot despre preexistența sufletului se vorbeşte şi în lucrarea „Sfântul Tron Divin" unde autorul spune: „Înainte de a pleca Constantin (Dogaru) din ceruri spre a veni pe pământ, sufletul lui strălucea mai tare decât a unui heruvim de la Sfântul Tron Divin. De fapt el a fost instruit aici pe o modalitate secretă spre a veni la voi pentru a vă arăta cele sfinte şi cereşti"[421].

Virtuțile şi caracteristicile sufletului pot fi împărțite în două categorii: detectate de oameni, văzute şi simțite: credința, nădejdea, smerenia, dragostea, evlavia; detectate doar de Puterile cereşti, de sfinți şi de Dumnezeu (în număr de 30): culoarea sufletului; spectrul culorilor emise la nivelul suflet-gândire; unghiul spectrului culorilor; forța spectrală; fluxul

---

[418] *Ibidem*, p. 10;

[419] *Ibidem*, p. 13;

[420] *Ibidem*, p. 17;

[421] Constantin Dogaru, *Sfântul Tron Divin*, Editura Hyperion, Craiova, 2002, p. 22

energetic-spiritual; viteza gândului; unghiul spectral pe azimutul Pământ-Cer; unghiul pe azimutul Pământ-Iad; coeficientul de diviziune energetică; constanta spirituală; constanta de absorbție universală; forța de tranşare spre infinit; forța luminică de interferență; forța spectralo-undo-luminică; forța de variabilitate spirituală; forța energetică de şoc spiritual; forța antisatanică; forța de redresare spirituală; forța de şoc negativ-antisectar; forța de echilibrare energetică; contraforța spirituală de şoc; contraforța de dirijare cu energie distructivă sau cu energie de împrăştiere (disipare); forța de constrângere a elementelor negative satanice (sau nesatanice); forța de eliberare a spiritelor din iad (sau de uşurare a celor din iad); caracteristica simțurilor; energia simțurilor; caracteristica de trecere (de unde vine sufletul, unde a fost); magnetismul biologico-spiritual; capacitatea de acumulare (valoarea ei); sfințenia; luminozitatea; discul spiritual[422].

Unele suflete, din mândrie luciferică, au ajuns în Nadir, zona cea întunecată, după ce nu au ascultat de divinitate şi nu s-au pocăit sau au fost cândva în Atlantida. După distrugerea Atlantidei au fost ținute în spațiul G.Adamic (un fel de purgatoriu) timp de 5000 de ani, apoi s-a făcut Iadul, pe baza unor măsurători exacte[423]. Cei ce nu s-au pocăit nici aici, au fost trimişi în Iad, iar cei ce au dorit să facă penitență au venit pe Pământ, pe teritoriul Israelului[424].

Sunt prezentate persoanele spirituale ce au luat parte la realizarea acestei lucrări: Rama (puterea) dumnezeiască, Îngerul Evteel, Heruvimii Heraces, Heruvicle, Antim, Paul, Sin-Karta, Îngerul savant „Floare albă de colț", Îngerii păzitori Hercimus şi Herracles, Floare Albastră, Arhanghelii Gavriil, Mihail, Rafael şi Salatiil. Aceste Puteri cereşti sunt înzestrate cu diferite calități şi au anumite funcții şi specializări:

---

[422] Idem, *Calitățile sufletului omenesc*, p. 32-34.

[423] *Ibidem*, p. 18.

[424] *Ibidem*, p. 19.

specialist-observator al formării spirituale, specialist în cosmologie, specialist în teologiile şi religiile pământene, şef al Sanctuarului Ceresc, şef al Transmisiunilor Cereşti, specialist în plante şi alte probleme tehnice, specialist în maşini, utilaje, instalaţii, binevestitor, specialist în relaţiile diferite dintre oameni, etc.

Un alt subiect care intră în atenţia respectivei lucrări este despre virtuţi şi respectiv despre aparatele de măsură ale acestora. În acest sens, ei spun că virtuţile se măsoară în unităţi corespunzătoare, numite impropriu unităţi fragmentare, conceptual-spirituale, safiometrice, pe o scară de la 0 şi 8. Între astfel de aparate se menţionează Fragmentometru (pentru credinţă), Nadiometru spiritual valoric (pentru nădejde), Vibrometru spiritual (pentru dragoste) şi Safiometru (pentru smerenie), Stabilometru spiritual (pentru starea de stabilitate a sufletului omenesc), Variometru absorbant (pentru gradul de absorbţie a rugăciunii în ceruri), Terimetru (pentru forţa de trasare spre infinit) şi exemplele ar putea continua[425].

Lista aberaţiilor continuă cu diferite forţe de care poate dispune omul: Forţa luminică de interferenţă (capacitatea luminică pe undă de recepţie spirituală a unei persoane dotate cu simţuri spirituale luminice), Forţa spectrală undo-luminică, cu care se acţionează asupra elementului spiritual advers (pentru efect maxim se recomandă o postire intensă de cel puţin 2 zile, fără mâncare sau băutură, cu rugăciunea luminică: „Doamne Iisuse Hristoase, lumina lumii, luminează-mă pe mine întunecatul"), Forţa de variabilitate spirituală, Forţa energetică de şoc spiritual (prin care credinciosul „sparge apărarea inamică", formată din elemente contrare sfinţeniei), Forţa antisatanică, Forţa de redresare spirituală, Forţa de şoc negativ antisectar, Forţa de echilibrare energetică, Contraforţa de dirijare cu energie distructivă sau cu energie de disipare (prin care sunt anihilate vrăjile, descântecele,

[425] *Ibidem,* p. 23-31.

halucinațiile), Forța de constrângere a elementelor negative (satanice şi nesatanice), Forța de eliberare a sufletelor (spiritelor) din iad (această calitate se obține citind acatistele din Micul Acatistier al celor adormiți întru Domnul). Cei ce nu pot face milostenii sau pomeniri pot citi de 200-300 ori Acatistul milostivirii Sfântului Arhanghel Evgudiil. Totodată, se oferă cifre exacte ale celor care sunt în iad: 6 miliarde, dintre care 117 milioane români, dar şi ale sufletelor care au ieşit din iad: 2,25 miliarde.

În continuare se vorbeşte despre *Culoarea sufletului* ce diferă în funcție de păcatele săvârşite[426]. Unghiul spectral pe azimutul Pământ-Cer, necesar pentru ca rugăciunea să ajungă în mod direct în Cerul X, unde se află divinitatea. Cei care nu au acest unghi beneficiază de ajutorul îngerilor sau al altor puteri[427]. Şi Unghiul pe azimutul Pământ-Iad, ce reprezintă distanța de la orbita Pământului până la iad şi este important, pentru ca rugăciunile să pătrundă în iad[428].

După trecerea în revistă a simțurilor, normale şi paranormale, sunt prezentate apoi cu un limbaj pseudo-ştiințific, folosindu-se termeni bombastici: Caracteristica de trecere spirituală a sufletului omenesc, Hipermagnetismul biologico-spiritual, Capacitatea de acumulare informațională, luminozitatea, sfințenia, discul spiritual[429].

Un capitol este dedicat Calităților speciale, prezentate de Heruvimul Vitorian, care îndeamnă la o activare a trăirii spirituale. Calitățile care fac posibilă apropierea de Împărăția Cerurilor sunt: calitatea de a fi conlucrător cu divinitatea, cu sfinții şi cu toate sfintele puteri cereşti (se poate măsura cu un Conlucrametru)[430]; adaptabilitatea, care se opune rigidității şi

---

[426] *Ibidem*, p. 46-48.
[427] *Ibidem*, p. 56-57.
[428] *Ibidem*, p. 57-58.
[429] *Ibidem*, p. 106-132.
[430] *Ibidem*, p. 136-137.

are 6 trepte de evoluție, se măsoară cu un Adaptimetru[431]; conformarea (care poate fi parțială, totală și superioară sau sfântă)[432]; calitatea de moderator- analist, de ordin general sau special (poate opri decăderea totală sau parțială a lumii, societății, civilizației), convertibilitatea[433]; bonomia (calitatea ascunsă a omului de a se lupta cu el însuși spre a se perfecționa)[434]; puterea de comuniune cu Sfintele Personalități cerești (ce se măsoară în unități de comunicare comunională cu un Fragmentometru comunional, p. 146-147); forța de lucru la nivel spiritual de contact ceresc (o forță calitativă care prin efectul comuniunii, ajută la aflarea multor lucruri noi și se măsoară în unități de forță lucrativă cu un Lucratometru). Sunt măsurate astfel cantitatea gândirii, ideea, puterea de concentrare, forța gândirii, puterea, spectrul...[435]. Energia de contact ceresc (o părticică din harul divin formată la nivel dumnezeiesc) se măsoară în unități lucrative/contact ceresc cu un Energometru de contact[436]; viteza de reacție spiritualo-fizică (măsurată cu un Vitezometru reactiv spiritualo-fizic); viteza spirituală-specifică (măsurată cu un Vitezometru reactiv spiritual specific, maximum pe care îl poate atinge fiind de 100 de unități, acumulabile într-o viață de 100 de ani tereștri); variabilitatea energo-spirituală; forța divină conlucrativă (se măsoară în unități de forță divină/individ); forța de șoc la nivelul universului din punct de vedere personal (se măsoară în unități de forță de șoc); supracomunicabilitate de ordin general, supracomunicabilitate spirituală specială[437]. În total sunt 52 de calități și virtuți, ele fiind descoperite de îngeri sau

---

[431] *Ibidem*, p. 138.
[432] *Ibidem*, p. 138-140.
[433] *Ibidem*, p. 143.
[434] *Ibidem*, p. 143-146.
[435] *Ibidem*, p. 147-150.
[436] *Ibidem*, p. 150-152.
[437] *Ibidem*, p. 154-159.

chiar de Iisus Christos. Omul îşi manifestă ataşamentul faţă de divinitate prin 24 grade de adeziune (cel mai mic este 24). Cum era şi firesc, volumul se încheie cu un mesaj din partea lui Iisus Hristos, care laudă iniţiativa profesorului Constantin Dogaru.

Cât priveşte geneza sufletului, ar fi trebuit să ştie Constantin Dogaru că aceasta este o taină a lui Dumnezeu. Sufletul nu are ipostas preexistent, aşa cum afirmă, şi nici nu e constituit dintr-o materie preexistentă ca trupul, care se alcătuieşte din trupul părinţilor. Părinţii şi Scriitorii Bisericeşti susţin că substanţa sufletului este spirituală, deci imaterială, simplă, necompusă. Astfel putem observa că teza dogaristă despre preexistenţa şi evoluţia sufletului este departe de adevărul şi gândirea patristică, ortodoxă.

Pericolul acestei manifestări sclerotice îl reprezintă modul de distorsionare a umanului, care degenerează în răstălmăcirea condiţiei sale autentice. O constantă a întregului ansamblu expozitiv a lui Dogaru, pe fondul alienării psihice, o reprezintă divagaţia de la real, plonjarea într-o lume virtuală, plină de ficţiuni.

Dogaru se referă frecvent la necreştini, ca având aceeaşi posibilitate de a recepta mesajele divine transmise prin intermediul lui, ca şi cei botezaţi în numele Sfintei Treimi, încercând, probabil, o lărgire a ariei de atragere a neofiţilor.

III.3.3. Cultul

Pe cât de inedită, pe atât de aberantă în cultul mişcării eretice este *Liturghia Maicii Domnului* (p. 946-995), în cadrul căreia trupul liturgic al lui Hristos este înlocuit cu cel al Maicii Domnului. Această liturghie, spun membrii sectei, se va săvârşi numai după instituirea Ţării Sfinte Ortodoxe România, cu capitala la Vladimireşti, loc de salvare a „Ţării Sfinte", şi cu Noul Ierusalim, la Pucioasa.

Atât rânduiala proscomidiei, cât şi cea a liturghiei urmează rânduiala Sf. Liturghii a Sf. Ioan Gură de Aur, în plus au adăugat următoarele:

La scoaterea agnețului, „preotul" spune:

Întru pomenirea Domnului Dumnezeului şi Mântuitorului nostru Iisus Hristos ***şi a preacuratei Maicii Sale – Sfânta Fecioară Maria.***

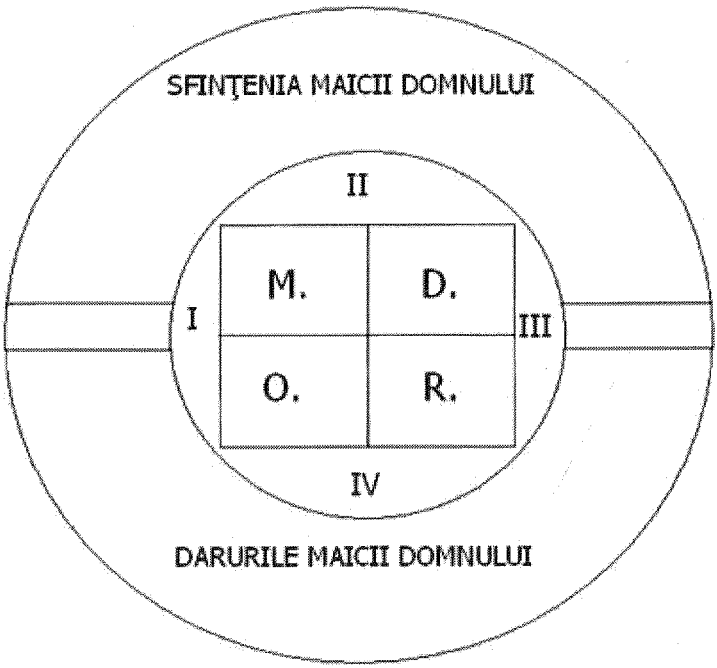

Apoi înfige copia în partea dreaptă a peceții, adică cea cu literele M şi O, şi tăind zice:

Maica şi Preacurata Fecioară L-a născut în iesle pe Domnul Iisus Hristos.

Apoi tăind la fel în partea dintre M şi D, zice:

Domnul Iisus S-a născut din Preasfânta Fecioară pentru mântuirea tuturor neamurilor.

Tăind după aceasta în partea dintre O şi R, zice:

Ocrotitoarea noastră împreună cu toţi sfinţii şi cu toate Sfintele Puteri Cereşti, ajută-ne nouă tuturor dreptmăritorilor creştini.

Şi tăind în partea între D şi R zice:

România este Grădina Maicii Domnului şi ţara aleasă de Preabinecuvântatul Domn Savaot spre a se sluji cu smerenie, cu dragoste, cu cinste şi cu devotament sfânt.

Se pune pe sfântul disc partea I, din stânga prescurii, şi se zice:

Să se topească duşmanii cei văzuţi şi cei nevăzuţi, care vor să invadeze ori să robească poporul român.

Se ia partea a III-a şi se pune în dreapta, zicând:

Domnul Dumnezeu Savaot cu toţi sfinţii şi cu toate Sfintele Puteri Cereşti va ocroti România în vecii vecilor. Amin.

Se ia porţiunea a II-a care este şi aceasta sub forma segmentului de cerc şi se pune pe disc, zicând:

Acoperământul Maicii Domnului şi al tuturor celor din ceruri peste noi toţi cei binecuvântaţi.

Se ia porţiunea a IV-a, se pune pe Sfântul Disc şi se zice:

Darurile cele sfinte şi cereşti ale Maicii Domnului şi ale tuturor Sfintelor Personalităţi cereşti să fie cu cei aleşi din poporul român.

Se ia semicercul cu inscripţia Sfinţenia Maicii Domnului, se pune pe disc şi se zice:

Să se sfinţească toţi cei ce vor gusta din sfânta împărtăşanie a Maicii Domnului.

Se pune pe disc semicercul de jos cu inscripţia Darurile Maicii Domnului şi se zice:

Darurile Maicii Domnului peste toţi cei aleşi şi binecuvântaţi.

La urmă se ia agnetul cu cele patru părţi M.D.O.R. (Maica Domnului Ocrotitoarea României), se aşază pe disc şi se zice:

Preacurata Maică a Domnului ocroteşte veşnic România.

Se aşează steluţa peste toate câte s-au pus pe disc şi se zice:

Sfânta Cruce a Luminii Cereşti să ocrotească şi pe toţi aleşii ei.

Au adăugat şi în cadrul *Sfintei Liturghii a Sfântului Ioan Gură de Aur* numeroase texte. În cadrul „Liturghiei", săvârşită prin diferite case, deşi *Canonul 58 Laodiceea* interzice săvârşirea Sfintei Liturghii în case particulare, se fac hirotonii prin punerea mâinilor, acordându-li-se supuşilor/supuselor „grade" (diaconi, preoţi, episcopi, mitropoliţi, patriarhi) o dată cu uniforma albă. Oficierile se fac atât de bărbaţi, cât şi de femei.

Parcurgând textul Liturghiei Maicii Domnului ne putem da seama că ea este o invenţie eretică, care vrea să substituie Jertfa Supremă a lui Iisus Hristos cu jertfa inexistentă a Maicii Domnului. La Cina de Taină, Hristos a spus, după prefacerea pâinii şi vinului: *„Aceasta să o faceţi întru pomenirea Mea"* (Luca 22,19), şi nicidecum întru pomenirea Maicii Sale. Cu toată cinstea şi cultul atribuite Maicii Domnului, totuşi nu avem temei să denaturăm sau să distorsionă m cultul instituit pentru cinstirea Jertfei Euharistice înfricoşătoare şi mântuitoare a Domnului Iisus Hristos. Din momentul în care Hristos a adus jertfă dumnezeiască pe Cruce, în Vinerea Mare, ridicându-o la cer prin Învierea şi Înălţarea Sa, El a devenit unica jertfă. Înnoirea ei tainică, zilnică, a devenit pentru dogarişti o prezenţă incomodă şi probabil că de aceea vor cu orice preţ să-l excludă pe Hristos din viaţa liturgică a Bisericii, fără ca să se gândească că: *„unde a dispărut Liturghia, a dispărut ca existenţă atât neamul ca neam cât şi creştinismul autentic"*. O apoftegmă spune: „când o să dispară Sfânta Liturghie, atunci va fi sfârşitul lumii". De aceea, Jertfa nesângeroasă a Mântuitorului nostru Iisus Hristos se reactualizează permanent, până la sfârşitul veacurilor, de către slujitorii canonic hirotoniţi, întru pomenirea Domnului şi Dumnezeului şi Mântuitorului nostru Iisus Hristos şi nicidecum întru pomenirea Maicii Sale.

Practica se înscrie în aria feminismului deviant şi se pot observa şi influenţe telurice estice cu ideea de „Mama", Pământul sau vreo naţiune-Mama Rusia, Mama India etc., cu deschideri spre New-Age.

III.3.4. Literatura

Cărțile prof. Constantin Dogaru, precum şi cele ale adepților săi, apărute sub autoritatea cuvintelor *ortodox* şi *ortodoxie*, însoțite şi de icoane, mai mult realiste decât bizantine, sunt false şi străine Ortodoxiei, malefice şi otrăvitoare, cărți care agresează sufleteşte şi denaturează învățătura de credință. Aceste cărți, susțin adepții săi, nu vin din mintea, inteligența sau inspirația lui de pământean, ci toate au fost dictate de diferite personalități cereşti din „Împărăția Cerurilor", iar pentru a putea fi citite, cititorilor/adepților li se întocmeşte *„fişa spectral-spirituală"*, cerută de persoanele cereşti implicate. Printre altele, fişa conține *„viteza gândului"* (ani-lumină/sec.), *„forța de eliberare a celor din iad"* (de uşurare), *„numele îngerului păzitor"*.

Dintre aceste miraculoase cărți amintim:

Biblia Preacuratei şi Ilustrei Fecioare Maria – Maica Domnului Iisus Hristos;

Liturghia Maicii Domnului.

Acatistier ortodox pentru luminarea minții.

Efectul destructiv al credinței asupra elementelor negative.

Calitățile sufletului omenesc.

Acatistier ortodox al Maicii Domnului.

Cartea celor 100 de poeme ortodoxe.

Tehnologia lucrului cu gândul sfânt.

Sfânta Entorie a Pământului.

Sfinte comunicări despre România, despre civilizațiile cosmice şi despre viitorul planetei Pământ.

Comunicările Sfinților Heruvimi către români.

Metode sfinte şi cereşti de vindecare.

Deşi consideră că slujitorii Bisericii Ortodoxe nu îşi mai pot asuma rolul de mijlocitori la Dumnezeu pentru lume, Dogaru *„este îndemnat de sus să trimită operele lui religioase Sfântului Sinod al B.O.R., să vadă ce zice!"* Incoerența care-i domină lucrările se vede şi în pendularea permanentă între

mesajul divin, pe care l-ar primi nemijlocit, şi dorința de a avea girul unor ierarhi pământeni.

III.3.5. Abateri de la învățătura Bisericii Ortodoxe

a) *Dogmatice*:

- modul idolatru de înțelegere a dogmelor;
- afirmația că Dumnezeu Tatăl mai are pe lângă Sfânta Treime încă 33 de fii neîntrupați;
- afirmația că Tatăl, ca persoană, s-a revelat lui C-tin. Dogaru într-o formă accesibilă, de aici rezultând concentrarea puterii divine în persoana marelui comunicator;
- credința în preexistența sufletelor;
- promovarea ideii coruptibilității îngerilor;
- desacralizarea şi ridicularizarea ierarhiilor cereşti;
- promovarea milenarismului protestant;
- afirmarea existenței a 10 ceruri;
- afirmarea existenței a 8 Sfinte Taine;
- folosirea, pe lângă Sfânta Scriptură, inspirată de Duhul Sfânt, a *Bibliei Maicii Domnului,* urmând să se scrie *Biblia Sfinților Părinți* şi un *Apostol al Maicii Domnului.*

b) *Liturgice*:

- săvârşirea Liturghiei Maicii Domnului;
- neacceptarea ierarhiei de drept divin;
- alegerea slujitorilor Bisericii direct de către Duhul Sfânt, iar nu de către oameni;
- rostirea ecteniilor şi de către credincioşi;
- încheierea ecteniilor cu formule inedite: *„Slavă întru cei de sus lui Dumnezeu şi la noi creştinii viindecare de toate bolile!"*
- folosirea de psalmi improvizați;
- instituirea celui de-al 5-lea post, închinat Sfinților Părinți;
- înlocuirea rugăciunilor şi a pomenirilor morților cu cumpărarea cărților lui Dogaru;
- intenția de a canoniza pe unii adepți ai mişcării;

- practicarea spovedaniei în grup.

c) *Morale*:

- interdicția întemeierii unei familii;
- intenția de a întemeia mănăstiri numai de fecioare;
- promisiunea unei locuințe în cer celor care-şi donează locuința;
- incitarea la agresivitate şi antisemitism;
- amenințarea cu moartea a celor care vor face dezvăluiri despre ceea ce se întâmplă în interiorul sectei;
- canoanele pentru răscumpărarea păcatelor, constând în cumpărarea şi răspândirea cărților lui Dogaru.

III.3.6. Poziția oficială a Bisericii Ortodoxe Române față „Biserica Secretă"

Biserica Ortodoxă Română a luat atitudine fermă față de manifestările eretice ale lui C-tin Dogaru. În dările de seamă care au fost înaintate Cancelariei Sfântului Sinod de către Episcopia Dunării de Jos în anii 2003 şi 2004, au fost făcute prezentări succinte despre aceste abateri. De asemenea, în volumul „Biserica.Misiune.Slujire", pe care eparhia de mai sus îl editează, în anii 2003 (p.328) şi 2004 (p.337) au fost făcute publice câteva din devierile de la credință ale lui C-tin Dogaru.

În Permanența Consiliului Eparhial al Episcopiei Dunării de Jos, în şedința din 11 iulie 2005 (procesul verbal numărul 2689/2005), a fost luat în dezbatere fenomenul religios eretic promovat de Constantin Dogaru. Între altele, la inițiativa P.S.Episcop dr. Casian Crăciun, s-a hotărât: misionarii protopopeşti, preoții şi profesorii de religie să fie îndatorați a combate învățăturile neortodoxe propovăduite de membrii grupării respective şi să fie aduse imediat la cunoştința Centrului Eparhial orice informații privind răspândirea şi aria de lucru a susținătorilor ei.

Manifestările eretice ale lui Constantin Dogaru nu au scăpat atenției presei. Astfel, ziaristul constănțean Mihail Răzvan Rotaru scrie (*Ziua de Constanța*, Marți, 15 ianuarie 2002) despre această grupare periculoasă, care-şi atribuie vindecări miraculoase şi şi-a deschis filiale în toată țara sub protecția „Îngerului Fritzman". *Monitorul de Neamț*, în nr. din 11 iulie 2005, publică sub semnătura lui Ion Asavei articolul: „Biserica Secretă. Prozelitism la Bicaz" (p.8) prin care denunță mişcarea antiortodoxă promovată de Dogaru. Acelaşi autor reia cazul, cu noi mărturii obținute de la Toader Țepeş din Bicaz „preot hirotonit" de Dogaru, în casa căruia s-a ținut o slujbă a „clericilor" Bisericii Ortodoxe Secrete. Dan Sofronia, în *Evenimentul Zilei* (13 iulie 2005), consideră că Biserica Ortodoxă Secretă este „o aberație care face prozeliți". Revista parohială *„Pridvorul de sus"* a parohiei „Sf. Gheorghe" din Piteşti, sub semnătura preotului Lucian Grigore demască inepțiile doctrinare din scrierile lui Constantin Dogaru şi condamnă manifestările eretice ale acestuia.

Sfântul Sinod, în şedința de lucru din 20-21 octombrie 2005 a luat în examinare adresa Mitropoliei Moldovei şi Bucovinei nr. 8610 din 19 octombrie 2005 precum şi studiul concentrat şi sistematic ale Episcopiei Dunării de Jos asupra acestei secte iar în urma discuțiilor care au avut loc în plen, a completărilor aduse şi la propunerea Comisiei Teologice şi Liturgice, a hotărât:

- Ia act de materialul prezentat Sfântului Sinod de Mitropolia Moldovei şi Bucovinei în legătură cu mişcarea sau fenomenul „Biserica Ortodoxă Secretă" şi, apreciind caracterul anarhic, disident, sincretist şi fără temei dogmatic al acesteia, aprobă că toate eparhiile din cuprinsul Patriarhiei Române să procedeze la studierea urgentă şi responsabilă a acestuia.

- Aprobă ca materialul documentar ce se va elabora de către fiecare eparhie să fie trimis Cancelariei Sfântului Sinod, urmând ca pe baza acestora să se elaboreze un referat sinteză care va fi prezentat Sfântului Sinod.

- Aprobă ca studiul depus de Episcopia Dunării de Jos la biroulSfântului Sinod să fie pus la dispoziția fiecărui centru eparhial pentru informare.

III.3.7. Concluzii

Învățăturile promovate de C-tin. Dogaru şi de adepții acestuia sunt în afara învățăturii Sfintei Scripturi, fiind străine de Tradiția şi viața Bisericii, de cultul şi spiritualitatea ortodoxe. Pentru adepții mişcării cuvintele Sfintei Scripturi ne avertizează: „Feriți-vă de proorocii mincinoşi" (Mateit 7,15); „Vedeți să nu vă amăgească cineva. Căci mulți vor veni în numele Meu zicând: Eu sunt Hristos şi pe mulți vor amăgi." (Matei 24,4-5); „Vă îndemn, fraților, să vă păziți de cei ce fac dezbinări şi sminteli împotriva învățăturii pe care ați primit-o. Depărtați-vă de ei." (Romani 16,17)

Pentru că mişcarea se manifestă în spațiul creştin ortodox amintim acestor rătăciți şi de Sfintele Canoane ale Bisericii Ecumenice a primului mileniu creştin: can. 19 Sardica; can. 4 Sinodul I Ecumenic; can. 4 Sinodul II Ecumenic; can. 6 Gangra; can. 1 al Sf. Vasile cel Mare; can. 46 al lui Nichifor Mărturisitorul; can. 60 Apostolic etc.

Doctrina sectei, numirile de ierarhii cereşti sunt o dovadă evidentă a frustrărilor spirituale, culturale, profesionale ale liderilor, expresia unui suprarealism teologic ce aminteşte de dadaism. Dogaru, nefiind satisfăcut de jocul rațional infinit, de combinațiile numerice din matematică, care poate nu prea aduceau profit material, s-a gândit să extrapoleze jocul în plan ontologic, în ordinea spirituală unde Revelația şi Tradiția, ca viață spirituală a creştinilor în energiile divine necreate ce dau cunoştința îndumnezeitoare, sunt suverane. Ceea ce oferă celor creduli, elucubrațiile unei minți tulburi, este o blasfemie la adresa învățăturii Bisericii lui Hristos, a experienței sfințeniei, a etosului creştin ortodox.

PARTEA A PATRA

IV. NOI MIŞCĂRI CU FUNDAMENT RELIGIOS EXTREM-ORIENTAL

Lumea este astăzi un sat mai mare iar oamenii, ideile, bunurile materiale circulă cu uşurinţă. Persoane nemulţumite de etosul cultural, de religia din propriul spaţiu de viaţă şi activitate caută experienţe din alte arii religioase sau culturale. Astfel, în Occidentul în mare parte secularizat există „o seducţie a Orientului"[438] ale cărui doctrine şi practici spirituale, de altfel, caracterizează noua religiozitate occidentală. Şi limbajul occidental, la rândul său, este impregnat cu termeni ai spaţiului religios oriental precum Buda, Krishna, Nirvana, Satori, Yoga, Karma.

Tendinţele de a interpreta această situaţie se pot sintetiza în câteva registre care conturează în acelaşi timp şi simptomele unei părţi a Occidentului creştin. O atracţie deosebită se manifestă în unele cercuri faţă de budism şi hinduism dar şi faţă de islamism. Aceste cercuri însă ignoră total modelul, specificul religiei creştine în care Dumnezeu existenţă de sine, personală, infinită se revelează omului pentru ca acesta să cunoască şi să fiinţeze în adevăr. Religiile asiatice sunt în primul rând religii precreştine[439], deci religii esenţial opuse creştinismului prin faptul că identificând descoperirea de sine a omului, cu descoperirea lui Dumnezeu, anulează alteritatea

---

[438] Jean Vernette, *op. cit.*, p. 100.

[439] Hans Waldenfels, *Manuel de théologie fundamentale*, p. 523.

divinului, transcendența acestuia. Eul uman se identifică în realizarea sa ultimă, cu divinul, ceea ce duce, după categoriile gnoseologice occidentale, creştine la panteism. În creştinism credinciosul experiază relația personală cu Dumnezeu, Altul decât sine, în comuniune pe când, de exemplu, în budism relația personală este exclusă, sinele este anulat, este o iluzie şi totul participă la natura lui Buda.[440] Această relație personală în actul credinței, al iubirii este posibilă pentru că Însuşi Dumnezeu S-a revelat, şi această revelație este deplină în Hristos. Deci ea are un caracter obiectiv şi istoric, pentru omul din istoria reală cu Dumnezeu în Hristos, Calea, Adevărul, Viața (Ioan 14,6).

În ceea ce priveşte *budismul* şi pe Buda, acesta a ajuns la starea de „trezire", de „iluminare" printr-un exercițiu ascetic şi mental personal. Nu divinitatea i-a revelat ceva lui Buda, ci acesta a descoperit „adevărurile" (cele patru nobile adevăruri - durerea, originea durerii, înlăturarea durerii şi calea cu cele opt ramificații: vederea corectă, reprezentarea corectă, vorbirea corectă, activitatea corectă, modul de viață corect, studiul corect, prezența de spirit corectă şi concentrarea corectă)[441]. Fără a elimina total viziunile despre existență, ce dominau India timpului său, fără a pretinde aureola divinității, fiind de altfel singurul întemeietor de religii care s-a considerat pur şi simplu o ființă umană cum arată W.

---

[440] *Les spiritualites au carrefour du monde moderne. Traditions, transitions, transmissions*, sous la direction d'Ise Tardau Masquelierp, Centurion, Paris, 1994, p. 73.

[441] Jean Delumeau, *Religiile lumii*, p. 436-438; cf. Mircea Eliade, *Istoria credințelor şi a ideilor religioase*, II, *De la Gautama Buddha până la triumful creştinismului*, traducere de Cezar Baltag, Editura Ştiințifică şi Enciclopedică, Bucureşti, 1986, p. 93-95; Pr.Conf.dr. Alexandru Stan, Prof. dr. Remus Rus, *Istoria Religiilor*, Bucureşti, 1991, p. 243-244.

Rahula[442], Buda accentuează în doctrina sa situația omului şi responsabilitatea sa individuală. Esențial pentru om este de a vedea lucrul şi a-l înțelege[443]. Ordinea divină din lume şi divinul, concepte abstracte, intră mai puțin sub incidența budismului pentru că în eliberarea de sine şi în iluminare omul este singur, o entitate concretă, ce în realizarea de sine absolută, stingerea, în vidul non-determinat al Nirvanei, nu are nevoie de Dumnezeu.

Există mai curând în budism „o tăcere" despre Dumnezeu şi de aceea se vorbeşte de acesta ca o „religie nonteistă"[444] în care nu se spune nimic despre Dumnezeu. În logica budistă, Dumnezeu există şi nu există, dar nu după criteriile apofatismului creştin ce implică întotdeauna relația personală eu-Tu, şi copleşirea omului de prezența luminoasă a lui Dumnezeu, ci într-o tăcere în fața misterului absolutului, ce, marchează autenticitatea căutării spirituale[445]. Nu există o Cale oferită de revelația unui Dumnezeu personal, ci fiecare află calea sa, independent de căile celorlalți şi fără raportare la ei. Doctrina bodhisattva îndulceşte oarecum acest individualism extrem al religiozității budiste ce are ca scop „trezirea", „vederea" înțelegerea" adică „o privire lucidă, un discernământ total şi o conştientizare totală a jocului de cauze şi condiții care provoacă existența cât şi a mijloacelor prin care i se pune capăt" spre a ajunge la starea de eliberare perfectă, *bodhi*[446].

---

[442] Walpola Rahula, *L'enseignement du Buddha*, Seuil, Paris, 1961, p. 19.

[443] *Ibidem*, p. 25.

[444] Jean Delumeau, *Religiile lumii*, traducere din limba franceză de Angela Pagu, Carol Litman, Rodica Buburuzan, Editura Humanitas, Bucureşti, 1996, p. 441; J. Martin Velasco, *Introducere în fenomenologia religiei*, traducere de Cristian Bădiliță, Editura Polirom, Iaşi, 1997, p. 177-188.

[445] *Les spiritualites au carrefour*, p. 63.

[446] Jean Delumean, *op. cit.*, p. 434.

Budismul este o cale spirituală a regăsirii unui sine ce paradoxal trebuie anulat dar nu într-o comuniune personală cu Dumnezeu ce împlineşte umanul, ci într-o inserţie în ritmul unui Absolut nedeterminat despre care există o tăcere totală. În individualismul său, omul societăţii seculare marcat şi doritor de a afla un sens al existenţei crede că poate găsi liniştea spirituală într-o experienţă a sinelui, o experienţă personală care să fie „ultimul criteriu al adevărului, adevăr verificat prin experienţa trăită"[447]. Omul nu are nevoie deci ca să fie călăuzit de cineva, el îşi este autosuficient. Pentru o autentică experienţă interioară iluminatorie el nu are nevoie de criterii obiective, comunitare şi instituţionale care să-i confirme autenticitatea experienţei sale. Aceasta explică o anumită atracţie spre budism a unora dintre occidentali. El nu are nevoie de Hristos şi de Biserică, spaţiul existenţei spirituale, al mântuirii în perspectivă creştină. Din punct de vedere creştin aceasta este inacceptabil pentru că experienţa spirituală autentică este una pnevmatologică şi sacramentală, prin harul Sfântului Duh care este deofiinţă cu Tatăl şi cu Fiul, al Treimii prezente în Biserică.

Dacă budismul implică o realizare de sine, după un început de exerciţii fizice, Yoga, sub conducerea unui iniţiat, *hinduismul* prin diferiţi „guru" ce peregrinează în lumea occidentală proclamă că „oferă şansa întâlnirii adevăratului „Unu fără definiţie şi fără formă"[448]. Unul absolut se identifică însă cu aceste personaje exotice ce părăsind India contrastelor, a unui lux la care au acces foarte puţini şi a unei sărăcii generalizate, se proclamă pe ei înşişi ca întrupări ale divinului şi, dincolo de experienţa spirituală, vizează, manipulând spirite naive şi docile, opulenţa cu totul materială a Occidentului. Aceşti maeştri spirituali ai Orientului trădează sensurile originare ale conceptelor religioase specifice

---

[447] *Les spiritualites au carrefour*, p. 62.

[448] *Ibidem*, p. 75.

spațiului cultural propriu, „vulgarizând" şi nivelând într-un mod sincretist atât învățăturile lor cât şi pe cele creştine „eludând şi escamotând diferențele şi contrastele interreligioase"[449]. Concepte de Karma sau reîncarnare nu mai au caracterul primitiv specific spațiului extrem oriental ci pentru occidentalul avid de a-şi prelungi existența spre a se bucura de deliciile acesteia nelimitat, acestea sunt ca o binecuvântare. Ele nu sunt concepute în mod pesimist ca în Orientul extrem, ci optimist[450]. Reîncarnarea ar fi o deplină realizare de sine şi oferă „o conduită liniştitoare"[451] în perspectiva morții, anulând sentimentul responsabilității. Conştiința personală şi identitatea de sine sunt înlocuite cu un ciclu al unei deveniri într-un ritm cosmico-antropologic identic cu divinul.

Pe de altă parte, convertirea la alte religii înseamnă o adeziune ființială la divinitățile panteonului respectivei religii. Cum logic şi ontologic nu există decât un singur Dumnezeu, în perspectivă creştină al Revelației depline în Hristos, este evident că divinitățile oricărui panteon sunt plăsmuiri, proiecții imaginare iar persistența lor în conştientul colectiv, mai mult, invocarea lor reprezintă o dimensiune a erorii, a rătăcirii spirituale de care eliberează Hristos, Logosul Întrupat, singurul Cuvânt în persoană despre Dumnezeu.

Chiar dacă „concepția hindusă despre divinitate este cea mai bogată din afara creştinismului"[452], propunând eliberarea

---

[449] J.A. Cuttat, *Experience chretienne et spiritualite orientale*, Desclée de Brouwer, Paris, 1967, p. 73-74.

[450] Jean Vernette, *Reincarnation, Resurrection. Communiquer avec l'au-dela. Les mysteres de la Vie après* Salvator, Mulhouse, 1988, p. 69; cf. Denis Müller, *Reincarnation et foi chretienne*, Labor et Fides, Geneve, 1986, p. 23, 85, 116; Pascal Thomas, *Rennaissance, Reincarnation, Res-surection*, Droguet-Ardant, Paris, 1991.

[451] *Ibidem*, p. 13.

[452] Francisc Audian, *L'Inde des religions*, Karthala, Paris, 1988, p. 42; Nicolae Achimescu, *India. Filosofie şi religie*, Editura Tehnopres, Iaşi, 2001.

omului pe calea faptelor, a acțiunii în plan comunitar - *Karmamarga* -, a cunoașterii - *Jnanamarga* - și a iubirii, a devoțiunii - *Bhaktimarga* - deci o eliberare în mai multe situații existențiale, trebuie avut în vedere că și în aceste căi de eliberare „taina numelui", invocarea numelui unei divinități în cazul de față al uneia din panteonul hindus prin formule sacre - mantre -, încredințate novicelui de maestrul spiritual este o realitate. După cum arată K.K. Klostermaier, importanța numelui lui Dumnezeu, „a lua Numele" este poate cel mai important pas în procesul de a deveni *bhakta - eliberat*[453]. Silaba sacră - cea mai importantă fiind AUM sau OM[454] - și celelalte mantre monosilabice constituie invocații și devoțiuni către zei și sunt, de fapt, din perspectiva creștină o cădere din universul răscumpărat în Hristos în cel întunecat, prehristic, stăpânit de forțe demonice. Pentru creștin această „convertire" la practici religioase altele decât cele ale Bisericii este apostazie, lepădare de Hristos, Alfa și Omega și o tendință de a trece de la harul lui Hristos și iubirea lui dumnezeiască într-un spațiu tenebros și periculos spiritual (Galateni 1, 6-9). În locul rugăciunii consacrate, sau în cel mai înalt grad al rugăciunii inimii, acesta ajunge să invoce realități negative, demonice din zone necreștine.

Tehnicile de eliberare orientale inoculează omului ideea de a fi, el însuși, absolutul și că oamenii de fapt, în fenomenalitatea lumii lor, trebuie să-și înțeleagă esența ca identitate cu ființa pură, transcendentă, nediferențiată ce „posedă întreaga

---

[453] Klaus K. Klostermaier, *A Survey of Hinduism*, State University of New-York Press, 1989, p. 223.

[454] *Ibidem*, p. 71: „Mantra AUM sau OM este o mantră primordială Ur-mantra, iar sunetul ei este echivalentul unei realități și în același timp mediul prin care se ajunge la realitatea transcendentă... nu este concept a ceva, ci Sabda-Brahman, ființa supremă în forma sunetului... este revelația - sruti -, e lumea întreagă, trecutul, prezentul și viitorul, e totul".

energie şi înglobează orice existenţă"[455], perspectivă ce exprimă deficienţa metafizico-religioasă a Orientului, ce n-a realizat sinteza interiorităţii omului şi a transcendenţei[456], dată de conceptul şi realitatea persoanei ca mod de a fi al lui Dumnezeu şi al omului, într-un dialog al libertăţii şi al iubirii, al relaţiei intersubiective specifice creştinismului.

După cum arată Jean Vernette sau R. Bergeron grupările, sectele cu fundament religios oriental, se caracterizează prin câteva trăsături esenţiale, sintetizate după cum urmează:

a) aceste secte se dezvoltă în jurul unui maestru ce „posedă" o cunoaştere eliberatoare şi o experienţă spirituală care prin tehnicile mistico-meditative propuse contribuie la regăsirea sinei individuale, a identităţii ei ireductibile şi eterne.

b) Experienţa de sine la hindus, a vidului la budist, experienţa zen a iluminării - *satori* -, experienţe prin care în concepţia religioasă extrem orientală se realizează „unitatea întregii fiinţe, identitatea eului cu Totul"[457], reprezintă nu „regresiuni în zone tenebroase" ci autentice ascensiuni spre originea, spre principiul fiinţei[458], situaţii de natură existenţială ce sunt dificil sau imposibil de definit raţional, conceptual. Astfel, aceste secte „oferă" „experienţa directă a Realităţii ultime" într-un mod nemediat de vreo instituţie[459], ceea ce pentru sensibilitatea unora dintre contemporanii noştri egoişti şi individualişti este binevenit, în căutarea unui sens de viaţă în afara lui Hristos şi a Bisericii care ar oferi doar soluţii prea

---

[455] Jean Filliozat, *Filosofiile Indiei*, traducere de Sorin Mărculescu, Humanitas, Bucureşti, 1993, p. 129; cf. Heinrich Zimmer, *Filosofiile Indiei*, traducere din engleză de Sorin Mărculescu, Humanitas, Bucureşti, 1997.

[456] J.A. Cuttat, *op. cit.*, p. 101.

[457] H.M. Lassale S.J., *Le Zen, chemin de l'illumination*, Desclée de Brouwer, Paris, 1965, p. 41.

[458] R. Bergeron, *op. cit.*, p. 98.

[459] Jean Vernette, *op. cit.*, p. 102.

dogmatice, moralizatoare, raționaliste, activiste la căutările și problemele spirituale profunde ale omului[460].

d) Sectele orientale aduc în lumea secularizată un sens sacru prin cult, prin rit, chiar prin imaginile zeilor, prin ofrandele de tămâie și prin gesturile hieratice pompoase ale conducătorilor lor, printr-o recuperare a simbolurilor religioase care în mare parte în Occident au fost abandonate. Prin toate acestea se creează o atmosferă religioasă de care omul se simte atras atunci când a pierdut sensul rugăciunii către Hristos, al prezenței la Liturghie și nu mai este interesat, în alienarea sa religioasă și culturală, de valorile sacre ale spiritualității, ale arhitecturii occidentale, exprimate în biserici, catedrale, artă religioasă în general.

e) Sectele orientale pentru a putea penetra spații tradițional creștine în care să-și facă adepți, se caracterizează prin toleranța lor, compatibilă de altfel cu un spirit ecumenic secular, cu tendința de reconciliere a unor poziții doctrinare divergente într-o atitudine inclusivistă, promovată de unele cercuri interesate în relativizarea adevărurilor de credință creștine fundamentale.

„Dogmele divizează", susțin unele voci, „și toate religiile își au valoarea lor. Trebuie să fii sincer și aceasta este suficient". Iisus poate să stea foarte bine alături de Buda sau Krishna, oricare dintre aceștia fiind, susțin unii, „aceeași persoană ce utilizează în manifestările ei istorice mijloace diferite pentru a atinge același scop"[461]. Această concepție sincretistă este ilogică și inadmisibilă teologic așa cum ilogic este de a conferi demnitatea de tată și mamă altor persoane decât cele care efectiv sunt tată și mamă în ordinea umană. Mai mult, aceste secte consideră că sunt doar o cale spre eliberare, au o valoare etică. Ele nu oferă cunoașterea lui Dumnezeu, cel incognoscibil și inabordabil intelectual și

[460] *Les spiritualites au carrefour*, p. 105.

[461] Jean Vernette, *op. cit.*, p. 102.

experiențial, o teză ce exprimă afinitatea cu pozitivismul logic al vremii noastre, în contradicție însă cu adevărurile de credință creştine, întemeiate pe Revelația lui Dumnezeu care au valoare cognitivă şi sunt exprimate în propoziții adevărate cu caracter permanent dat de autoritatea divină şi eclesială şi care în acelaşi timp implică participarea la viața lui Dumnezeu în har, în iubire şi comuniune personală cu El[462]. O tăcere despre Dumnezeu înseamnă paradoxal şi concomitent o rostire despre El şi Slava Sa ce se manifestă în ordinea cosmică şi umană, o mărturisire a mânturii şi a vieții ca daruri şi posibilități de existență în orizontul oferit de iubirea Sa veşnică în ordinea eclesială, în Biserica lui Hristos Dumnezeu adevărat şi om adevărat.

IV.1. Mişcarea de integrare spirituală în absolut - M.I.S.A.

După 1990 şi în România au apărut numeroase mişcări aşa-zis spirituale, cu totul străine etosului românesc, tradiției creştine, învățăturii Bisericii, spiritualității ei, mişcări care nu fac decât să slăbească conştiința ortodoxă românească, coeziunea culturală şi națională a românilor. Paradoxal, în spațiul nostru creştin au apărut persoane care invită pe cei botezați în Biserica lui Hristos, pe cei care trebuie să mărturisească şi să experieze adevărurile credinței creştine, la aşa-zise practici spirituale străine, antiumane şi depersonalizante. O astfel de mişcare este şi aceea a lui Gregorian Bivolaru întemeietorul „Mişcării de integrare spirituală în absolut".

---

[462] Avery Dulles S.J., *Models of Revelation*, p. 268-269; cf. Paul Ricoeur, *Toward a Hermeneutic of the Idea of Revelation*, în „Harvard Theological Review" vol. 70, 1-2/1977, p. 8: Revelația este Alianță, deci relație adevărată a omului cu Dumnezeu ca Persoană.

IV.1.1. Istoric

M.I.S.A., grupare sectară cu caracter religios oriental, apare în România după anul 1990, liderul şi întemeietorul ei fiind Gregorian Bivolaru. Gregorian Bivolaru este născut în 13 martie 1952, în localitatea Tărtăşeşti, din judeţul Dâmboviţa, unde s-a eliberat un prim certificat de naştere, pe numele de Grigorian Hanumol, după numele mamei (Floarea Hanumol), act în care tatăl figurează ca „necunoscut". Trei ani mai târziu, prin sentinţa civilă nr. 2877/23 iulie 1955, Gregorian a fost recunoscut ca fiu de către Constantin Bivolaru, cu domiciliul în strada Popa Tatu, nr. 22, Bucureşti. În baza acestei decizii, la 17 aprilie 1971 i s-a eliberat lui un nou certificat de naştere, având pe verso menţiunea referitoare la sentinţa civilă prin care este recunoscut drept fiu de către Constantin Bivolaru[463]. Bivolaru s-a autoiniţiat în doctrinele mai multor grupări din spaţiul indian: vedismul, budismul, hinduismul şi în mod special şivaismul, pe care le-a amalgamat într-un stil personal, obţinând actuala doctrină a mişcării al cărei autodeclarat *guru*[464] este. Primele cunoştinţe despre Yoga le-a căpătat ataşându-se prin anii „70 unui grup de intelectuali practicanţi de Tantra Yoga de care mai apoi s-a desprins. Conform unor documente ale Poliţiei Române liderul spiritual al M.I.S.A., a avut de-a face, de-a lungul anilor, cu justiţia. Sub aşa-zisa mască de „iluminat", se ascunde de fapt, un psihopat, un adept al pornografiei. Chiar de la primele apariţii în presă, numele grupării şi cel al mentorului ei, Bivolaru - în lipsa

---

[463] Andreea Tudorică, *Guru se dă victimă a maşinaţiunilor politice,* material electronic, sursa *Libertatea Online,* motor de căutare Google, termen *MISA.*

[464] *Guru* este denumirea religioasă atribuită în hinduism unui maestru spiritual, preceptor religios la brahmani, conducătorul unei secte hinduse pe care o şi întemeiază; cf. Diac. Prof.univ.Dr. Emilian Vasilescu, *Istoria religiilor,* ediţia a III-a, Editura Didactică şi Pedagogică, Bucureşti, 1998, p. 250.

acestuia prin fuga din țară președinte M.I.S.A. în exercițiu fiind un obscur profesor, Nicolae Catrina - au fost asociate cu scandalul, cu sexul în grup și băutul urinei. Legenda creată de discipoli spune că, încă din copilăria sa, petrecută în comuna Tărtășești, Dâmbovița, Grig - cum îi spun apropiații -, ar fi avut câteva experiențe mistice, sub forma unor vise, pe care le-a interpretat ca fiind de inspirație divină și care l-au făcut să se autodefinească „guru suprem". A visat că va ajunge un yoghin tibetan, cu un înalt nivel de spiritualitate, a cărui misiune era împăcarea lumii. Până să-și împlinească visurile, racolând oameni prea naivi sau cu probleme psihice, a fost muncitor necalificat pe la diverse întreprinderi, neplăcându-i școala, chiar dacă acum se recomandă a fi mare „profesor", „dascăl", „specialist", într-un cuvânt un *guru*. Bivolaru a fost condamnat, în 1977, la un an de închisoare pentru multiplicare și răspândire de materiale pornografice, de ocultism și magie neagră. Din stufosul său dosar, nr. 68/1977, în declarațiile inculpatului sunt menționați și câțiva clienți, majoritatea persoane publice ale acelor vremuri. El a scăpat, totuși de pușcărie. Sentința a fost pronunțată în preajma zilei de naștere a lui Ceaușescu, care, printr-un decret prezidențial, a dispus grațierea în masă a infractorilor mărunți"[465]. O a doua condamnare a lui Bivolaru a avut loc în 1984, pentru un an și jumătate, fiindcă evadase din sediul Securității de la București, unde fusese arestat pentru desfășurarea fără autorizație a activității de profesor de Yoga.

Anul 1989, i-a adus pretinsului guru o nouă arestare, pentru răspândire de materiale cu conținut pornografic. Cu această ocazie, anchetatorii au stabilit că inculpatul nu are discernământ, dispunând scoaterea de sub urmărirea penală și internarea lui într-o clinică psihiatrică, până la însănătoșire.

---

[465] Gheorghe Istodor, *M.I.S.A. și yoga în lumina Ortodoxiei*, Editura Arhiepiscopiei Tomisului, Constanța, 2005, p. 16-25.

Gregorian Bivolaru are un certificat medico-legal din care rezultă că nu are discernământ, pentru că este bolnav de schizofrenie.

După anul 1989, Gregorian Bivolaru începe susținerea unor serii de conferințe despre „teoria și practica Yoga", organizate pe un ciclu de șapte ani, care se adresează oamenilor din diferite categorii socio-profesionale și religioase, țintind spre „perfecționarea spirituală a omului"[466]. Reușește să determine integrarea în grupare a unui mare număr de noi membri, cu precădere tineri, chiar minori, iar în anul 1990, declarând un număr de 22 de membri, obține statut juridic de funcționare ca urmare a înscrierii grupării la Secretariatul de Stat pentru Culte, sub numele de „Asociația religioasă *Mișcarea de Integrare Spirituală în Absolut*", cu sediul în București, având ca obiect de activitate, studierea și practicarea doctrinelor Yoga. A format un grup de instructori care promovează doctrina mișcării și în Occident, în peste 20 de țări ca: Germania, Italia, Franța, Elveția, Polonia, și mai nou în Danemarca, sau pe continentul nord american în Statele Unite ale Americii și Canada, ori chiar în Israel. Conferințele sunt gratuite pentru neinițiați, dar ulterior, prin aderarea la grupare, noii membri suportă financiar susținerea acestora. Cele susținute în afara țării sunt plătite de către participanți.

M.I.S.A. deține numeroase proprietăți în principalele orașe ale țării, unele amenajate ca locuri pentru practicarea doctrinelor sale, altele ca hoteluri pentru conducătorii grupării sau ca amenajări locative de conviețuire comună. Astfel de proprietăți poartă denumirea de *ashramuri* și aparțin juridic fie unor adepți, fie chiar mișcării. Liderii M.I.S.A. au mai multe proprietăți în Costinești, două hoteluri, gen cămine studențești, și un mini-hotel gen vilă, „pentru șefii noștri". Cel mai mare hotel este așezat vizavi de Catedrala Ortodoxă.

---

[466] Constantin Cuciuc, *Religii noi în România*, Editura Gnosis, București, 1996, p. 109.

„Guru" Gregorian Bivolaru şi-a ales locaţiile în Costineşti în apropierea aşezămintelor Bisericii Ortodoxe.

Mişcarea este în prezent destul de activă, având aproximativ 35.000 de membri, cu instructori reprezentanţi în multe oraşe din România, din categoria intelectualilor,, chiar oameni cu prosperitate materială apreciabilă. Taberele de vară de pe litoralul Mării Negre şi cele din staţiunile montane atrag anual mii de participanţi care îşi plătesc participarea. Recentele dezvăluiri făcute de presa scrisă şi audio-vizuală[467] avertizează societatea românească despre pericolul pe care această grupare, aproape paramilitară, extinsă tentacular în ţara noastră, îl reprezintă. Intelectuali din multe domenii activează în M.I.S.A., unii chiar în ciuda incompatibilităţii cu profesia lor[468]. Sub umbrela libertăţii religioase, şi în coroborare cu implicarea tardivă sau chiar deloc a societăţii, se ascund indivizi care atentează la morală şi la bunul simţ, provocând grave crize societăţii civile şi religioase.

IV.1.2. Doctrină

După 1989 Gregorian Bivolaru a început să ţină conferinţe despre teoria şi practica Yoga în diferite oraşe ale ţării la care participau persoane aparţinând diferitelor categorii socio-profesionale şi mulţi tineri. Aceste conferinţe cuprind un ciclu de 7 ani, ce începe cu informaţii şi practici comune din

---

[467] În sediile M.I.S.A. au fost descoperite cantităţi impresionante de casete video având conţinut obscen, precum şi plante extrem de toxice destinate consumului de către membrii grupării, cf. Cotidianul de informaţie, *Evenimentul zilei,* Editura S. c. Expres S.R.L., Bucureşti, colecţia 2004.

[468] Vezi cazul judecătoarei Simona Lungu în casa căreia s-au desfăşurat şedinţe M.I.S.A., expus în emisiunea *Observator* a postului de televiziune *Antena* 1, pe 27 Oct 2004, de la ora 19,00.

domeniul spiritualității indiene, cu accent pe yoga. Cunoştinţele sunt aprofundate o dată cu anii de practică şi vizează aşazisa perfecţionare spirituală a omului, aceasta prin practici yoga ce realizează echilibrul fizic, mental, psihic. Astfel, treptat omul ajunge la fuzionarea cu întreaga natură, cu universul şi cu Dumnezeu.

Aceste aserţiuni vădesc caracterul panteist al doctrinei sectei, diferit de categoriile şi realităţile creştine, occidentale, întemeiate pe relaţie, dialog, diferenţă. Astfel, M.I.S.A. are o doctrină distinctă, care propune adepţilor eliberarea de influenţele negative ale societăţii moderne, în perspectivă creştină „mântuirea", prezentând ca ultimă ţintă integrarea spirituală în Absolut, acel „Absolut care în spiritualitatea brahmană defineşte divinitatea, concepută ca „un suflet universal" ce susţine totul şi care subsumează sufletul uman emanat din el[469]. Toate problemele umane sunt cauzate de despărţirea de Absolut, după care, în subconştientul său, omul aspiră. Supunându-se unor tehnici de meditaţie precis stabilite în doctrina M.I.S.A., dar şi unor exerciţii fizice împreună cu o dietă vegetariană, adeptul grupării devine conştient, „iluminat", de caracterul himeric al lumii şi inutilitatea demersurilor existenţiale. Din acest moment adeptul poate fi numit un iniţiat. Următoarea etapă este încercarea de a se integra în Absolut, prin renunţarea la sine şi detaşarea de valorile lumii, pe care o consideră depozitară a energiilor negative ce îi pot pune în pericol „mântuirea" adusă de *guru*, respectiv Gregorian Bivolaru, a cărui ascultare este necondiţionată.

Acesta doreşte să impună lumii doctrina sa ca unică alternativă spirituală, uzând de tehnicile şi mijloacele specifice, prezentată într-un limbaj cu noţiuni din spiritualitatea hindusă, cu precădere din şivaism, atipice pentru religia creştină şi cultura occidentală.

---

[469] Diac. Prof.univ.Dr. Emilian Vasilescu, *op. cit.*, p. 208.

Învățăturile „mântuitoare" răspândite de Gregorian Bivolaru își revendică originea cea mai veche posibilă de calculat, anume din doctrinele *shivaism*-ului caşmirian, religie ancestrală descoperită a fi practicată de dravidieni, aspect confirmat prin descoperirile arheologice de la Mohenjo Daro şi Harappa, în India. În concepția mişcării, Shiva reprezintă acea ipostază a lui Dumnezeu care se manifestă ca Mare Inițiator sau Mare Mântuitor al ființelor limitate şi ignorante. Orice aspirație sinceră, frenetică către starea de eliberare spirituală este adresată, de fapt, acestei ipostaze mâtuitoare a divinității, putând numele de Shiva-Cel bun şi blând. Principalele izvoare din care Bivolaru şi-a extras învățăturil sunt vechile scripturi caracteristice spațiului hindus, dar în special ale şivaismului caşmirian, considerat calea spirituală cea mai pură şi mai elevată. Una dintre aceste lucrări, considerată de primă mărime este *Agama Şastra* - considerată o revelație directă de la Shiva, ce conține lucrările: *Şiva Sutra*, „o culegere de aforisme, lapidare şi complet ermetice pentru neinițiat, care prezintă cele trei căi cardinale către eliberarea spirituală: Calea lui Shiva (*Shambhavopaya*), Calea lui Shatki sau Calea Energiei (*Shaktopaya*) şi Calea ființei limitate (*Anavopaya*)"[470], autorul ei fiind Vasugupta, considerat primul inițiat al acestei căi spirituale, care a trăit între sfârşitul sec. al VIII-lea şi începutl sec. al IX-lea d.C. Acesta afirmă că nu el a scris *Shiva-Sutra*, ci a găsit-o scrisă pe o stâncă care s-a ridicat din apă şi care s-a scufundat din nou sub ape, după ce a citi şi memorat ceea ce era scris pe ea[471]. *Malinivijaya Tantra, Vijnana Bhairava Tantra, Spanda Şastra-* expun doctrinele sistemului. Principală aici fiind opera lui Vasugupta - *Spanda Karika. Pratyabhijna Şastra* - include învățături de ordin metafizic, la un înalt nivel spiritual, fiind şi cea mai puțin accesibilă. Alte lucrări importante sunt: *Ishvara Pratyabhijna* a lui Upaladeva şi

---

[470] *Ibidem.*

[471] *Ibidem.*

Pratyabhijna Vimarşini, un cometariu al celei dintâi.

Doctrinele lui Bivolaru reprezintă o vulgarizare a vechilor idei shivaiste, combinate cu elemente din creştinism, singura noutate fiind introducerea pentru prima oară a conceptului de rezonanţă în yoga[472], toate expuse într-o manieră adaptată spaţiului european. Preceptele M.I.S.A., încadrându-se exact modului hinduist de a prezenta divinitatea, nu aduc nici o lămurire asupra originilor cosmice, pornind în prezentarea divinităţii doar de la simpla afirmare a existenţei acesteia. În nici un caz Divinitatea nu este concepută ca o persoană în sensul învăţăturii creştine despre Dumnezeul treimic. Însuşi zeul Shiva nu este decât o manifestare a prezenţei divinităţii, de altfel entitatea spirituală care deţine toate calităţile la modul absolut. Atributele şi calităţile zeului suprem sunt prezintate astfel: „Shiva marele zeu, este, cu diferitele sale simboluri şi nume, în transcedenţa şi imanenţa sa, inima shivaismului. Shiva este zeul care reuneşte toate contrariile, *coincidentia oppositorum*. El este marele creator şi distrugător, marele ascet şi yoghin şi simultan iubitul divin ce este strâns unit cu energia sa (*Shakti*), energie ce este identificată în particular cu zeiţele Parvati sau Uma. El este cel mai neatins, Transcedentul - numit *anuttara* în *Trika*[473] -,

---

[472] Bivolaru înţelegând că nu toţi adepţii săi reuşesc atingerea stării de integrare spirituală în Absolut a inventat o nouă teorie, cea a intrării în rezonanţă spirituală cu Absolutul. O explicare a unor eşecuri în practicarea Yoga.

[473] Sistem spiritual shivaist ce cuprinde mai multe şcoli doctrinare Cuvântul „trika" înseamnă în limba sanscrită „trinitate" sau „treime", sugerând ideea esenţială că absolut totul are o natură triplă. Putem exprima această trinitate prin: *Shiva* (Dumnezeu), *Shakti* (energia creatoare fundamentală) şi *Anu* (individul, proiecţia limitată a dumnezeirii) *Trika* cuprinde mai multe şcoli spirituale:

Krama - în sanscrită „proces", „ordonare", „succesiune ordonată"

fiind simultan cel ce pătrunde cu ființa sa întreg cosmosul, Imanentul (*vişvamaya*). El stă neclintit sub forma unui Yoghin pe vârfurile Himalayei sau dansează într-un ritm sălbatic dansul cosmic ce ține toate lucrurile într-o mişcare ritmică (*Nataraja*). El este deci idealul yoghinilor şi modelul dansatorilor. Frumusețea sa depăşeşte orice frumusețe pământeană şi, totuşi, el este reprezentat ca plin şi de cenuşă, purtând un şirag de cranii, rătăcind prin locurile de cremație (*Kapalin*). El este Preamilostivul, Cel Blând *(Shiva, Shankara, Shambhu)* dar şi cel teribil şi înspăimântător *(Rudra, Bhairava).* El este stăpânul sufletelor, „bunul păstor" *(Paşupati)* şi maestrul, *Guru,* ce prin simpla lui tăcere îi învață şi îi ilumineză pe cei înțelepți *(Dakşinamurti).* El este zeul plin de forță creatoare masculină şi el reuneşte în sine în mod desăvârşit masculinul şi femininul *(Ardhanarişvara,* aspectul androginal), prin transcenderea acestor diferențe. El aduce pe pământ apa vie a lui Ganga (miticul fluviu Gange) (*Gangadhara*) şi tot el distruge la sfârşitul unei ere lumea cu focul său *(Tripurantaka).* El este moartea, marele timp *(Mahakala)* dar şi învingătorul morții *(Mrityunjaya).* El are trei ochi *(Trilocana, Virupakşa),* al treilea ochi din frunte fiind ochiul Înțelepciunii, prin intermediul căruia se transcende orice dualitate şi cu care îşi priveşte plin de compasiune adoratorii. Şi totuşi el arde, ca un ochi de foc, lăcomia, transformându-l în cenuşă pe *Kamadeva* (zeul erosului) care îl deranja în timpul meditației cu săgețile sale. Numărul trei are o importanță fundamentală în simbolistica lui Shiva căci simbolul său este tridentul (trişula), simbol la

---

Kaula (Kula) - în sanscrită „comunitate", „familie", „totalitate"

Spanda - termen care denumeşte Suprema Vibrație Divină Creatoare

Pratyabhijna - termen care se referă la recunoaşterea directă a Esenței Divine.

care se fac referiri sub diferite forme[474].

Omul este o emanație a Spiritului Absolut, mitul creației neexistând în shivaism. Omul este plasat pe pământ în urma uneia din acțiunile lui Shiva (*pancakritya*): menținerea, disoluția, ocultarea şi grația (*sthiti, saïhara, tirodhana, anugraha)*, îndeplinite „ca din joacă"[475]. Şcoala Trika îl concepe pe Shiva ca Stăpânul Suprem *(Parameşvara),* fiind Supremul Absolut (anuttara) şi scopul ultim al căii mistice. Kshemaraja[476] în *Parapraveşka* afirmă următoarele: „În realitate, Stăpânul Suprem este pură lumină spirituală (prakasha) si această lumină este în esență pură conştiință *(vimarşa),* fiind o strălucire a Eu-lui Absolut şi liber ce îşi asumă simultan formele Universului, îl menține şi îl animă iar apoi îl resoarbe din nou. Dacă nu ar exista pura conştiință, nu ar putea fi Dumnezeu care, astfel, ar fi doar un obiect lipsit de viață. Această conştiință luminoasă este desemnată de tradiție cu următoarele cuvinte: spirit pur *(cit),* conştiință absolută *(caitanya),* cuvânt transcendent, libertate deplină necreată, supremă fericire a Sinelui universal, liberă acțiune a Creatorului, strălucire, esență, inimă, vibrație, (spanda). Iar această pură lumină, Eu-l suprem necreat, Stăpânul Suprem, este cel care îşi asumă diferite calități, luminează şi se manifestă în univers cu ajutorul supremei sale energii, de la tattva[477] lui Shiva şi până la pamânt"[478]. Lumea provine, printr-o vibrație, tocmai din această Energie, şi anume sub forma unei transformări reale, nu iluzorii, întrucât ea reprezintă o conştientizare existențială din partea Ființei

---

[474] Material electronic, site-ul MISA, *www.misa.ro,* termen *Shiva.*

[475] În terminologia şivaită sintagma, „ca din joacă" încearcă să exprime ideea de uşurință în a crea a zeului Shiva, dar şi că tot ce se întâmplă în univers ar fi un joc supervizat de zeul Şiva.

[476] Autor de literatură şivaistă.

[477] Manifestarea prezenței zeului.

[478] Material electronic, site-ul www .misa.ro.

Supreme şi întrucât tot ceea ce ţine de aceasta este real, ci nu iluzoriu[479]. Omul în perspectivă M.I.S.A. este o persoană al cărei trup iluzoriu[480] adăposteşte spiritul emanat din Absolut, propriul spirit divin, Sinele Suprem *(Atman),* fiind de natură necreată *(Dharma -Kaya).* Apariţia sa pe pământ este rezultatul voinţei lui Shiva, aceasta producându-se dintr-odată, fără explicarea modalităţii şi a momentului apariţiei sau a scopului pentru care a apărut. Spiritul Nemuritor - *Atman,* comun tuturor fiinţelor umane, este inseparabil de Spiritul Etern Infinit *(Paratman),* Spiritul universal al lui Dumnezeu. Toate percepţiile umane sunt iluzorii, efect produs de efemeritatea lumii, toate fiinţele şi lucrurile obiective sunt nişte imagini de vis sau care sunt produse printr-un act de magie (*Maya*). Nimic nu există cu adevărat decât Spiritul Etern Infinit, Absolutul. În această complicată ecuaţie creaţionistă, omul, de fapt spiritul său (*purusha*), monada vitală fără formă şi conţinut, fără însuşiri sau particularităţi[481], despărţit de Creatorul său, este într-o permanentă suferinţă. Pe acest fond singura explicaţie admisă este reîncarnarea, pentru care şi M.I.S.A. aduce diferite argumente[482]. Rezolvarea acestei

---

[479] Nicolae Achimescu, *India Religie şi Filozofie,* p. 172.

[480] Cf. doctrinei M.I.S.A., atât trupul cât şi mintea, fiind compuse din cele cinci elemente fundamentale (respectiv :pământul – Prithivi Tattva; apa – Apas Tattva; foc – Tejas Tattva; aer – Vayu Tattva: eter – Akasha Tattva), care sunt efemere, la rândul lor, sunt tranzitorii.

[481] Nicolae Achimescu, *India. Religie şi Filozofie,* p. 128.

[482] Doctrina M.I.S.A. susţine următoarele: „Reîncarnarea nu este o credinţă, o teorie sau un subterfugiu psihologic în faţa finalităţii sinistre care este moartea Ea este un fenomen guvernat de legi precise care ne permit o mai bună înţelegere a drumului pe care îl parcurgem în vieţile noastre succesive. Înţelepţii Orientului afirmă că pentru cunoaşterea adevărului ce se ascunde în noi este necesară asimilarea a trei discipline care nu sunt foarte accesibile Occidentului: concentrarea, contemplaţia şi meditaţia. Numai aşa ne-am putea aminti cine suntem noi cu adevărat şi, într-una dintre

suferințe este integrarea în Absolut, redescoperirea dimensiunii divine a omului cu. Împlinirea acestui deziderat se atinge prin studierea în primă fază a doctrinelor M.I.S.A, urmată de hotărârea practicării Yoga spre atingerea Absolutului.

---

etapele acestui demers inițiatic, ne-am putea aminti viețile noastre anterioare. Veți spune că în urma unor astfel de experiențe ați putea deveni o persoană care reunește mai multe identități, mai multe personalități. Dar oare nu este așa? Nu simțim de nenumărate ori acele multiple euri din noi care deseori ne produc contradicții în propria ființă? Avantajul ar fi însă că ne-am aminti toate aptitudinile trecute și toate experiențele pe care le-am avut într-o altă viață și am putea avea, astfel, acces la o memorie colosală care ne-ar putea transforma în supraoameni. În plus, am avea șansa imensă să intuim că dincolo de toate aceste personalități care se schimbă de la o viață la alta, ceva din noi rămâne întotdeauna neschimbat, acea scânteie luminoasă, Sinele divin care este, de fapt, adevăratul nostru Eu. Ca în orice demers științific, și în cazul reîncarnării există o serie de argumente care pot susține această teorie milenară. Iată părerea noastră: O ordine cu adevărat morală presupune în mod necesar ideea unei vieți anterioare vieții actuale. Altfel, nu este posibil de explicat inegalitatea șanselor, diversitatea tulburătoare a situațiilor morale și a destinelor individuale. Trebuie admis că faptele bune sau rele dintr-o viață anterioară sunt cauza destinului actual al omului. Altfel, aceasta s-ar datora fie întâmplării, fie unui Dumnezeu nedrept. Reîncarnarea este, deci, necesară pentru a da omului o explicație satisfăcătoare despre el însuși și despre viața pe care o trăiește. De multe ori, oamenii se întreabă „de ce mi se întâmplă tocmai mie"? Puțini știu însă că nimic nu este întâmplător, totul este o necesitate care are la bază legea universală a karmei. O ordine cu adevărat morală a lumii presupune în mod necesar ideea unei vieți după această viață. Dacă n-ar fi așa, atunci cum va veni acea recompensă liniștitoare, pe care atâția oameni o așteaptă în mod îndreptățit? Cum se poate ajunge la dezvoltarea perfecțiunii morale a omului, dacă posibilitatea unei alte vieți nu-i este acordată? Această doctrină îi permite deci omului să oprească tulburarea ordinii mondiale și, în cele din urmă, să scape de eternul ciclu de renașteri", cf. Material electronic, site-ul www.misa.ro.

Odată ce a luat hotărârea de a se integra în mişcare, adeptul va începe iniţierea, după ce a depus cele trei *tapas-uri:* al sărăciei, al castităţii - care implică fie abstinenţa activă, fie continenţa sexuală perfectă - şi al dăruirii întregii sale existenţe numai lui Dumnezeu[483]. Un aşa zis botez care să marcheze intrarea în grupare lipseşte cu desăvârşire, ceea ce contează este hotărârea luată, socotită a fi imbold divin, începutul iluminării spirituale, adeptul intrând în rezonanţă cu energia Spiritului Suprem.

IV.1.3. Practici religioase, organizare

M.I.S.A. propune adepţilor săi, ca mijloc de integrare spirituală în Absolut, Yoga integrală, care cuprinde toate sistemele yoghine cunoscute, după cum urmează:

Hatha yoga - cea mai cunoscută formă de yoga din Occident, fiind bazată pe echilibrarea polarităţilor fundamentale ale fiinţei, a energiilor solară - *ha* şi lunară - *tha*, având ca scop stăpânirea cât mai perfectă a corpului fizic, redobândirea sau menţinerea sănătăţii, controlul cât mai deplin al energiilor vitale.

Karma-Yoga are ca scop armonizarea la unison cu Supremul Absolut prin activitate, în care rezultatul sau fructele acţiunii sunt consacrate în totalitate Divinului. *Bhakti-Yoga,* realizarea iubirii universale, a abnegaţiei şi dăruirii necondiţionate faţă de Dumnezeu.

Raja - Yoga are ca scop fuziunea cu mentalul cosmic, vizând amplificarea puterii minţii, controlul turbioanelor mentale, trezirea celui de-al treilea ochi (Ajna chakra).

Jnana - Yoga a fuziunii depline cu anumite sfere de forţă infinite ale Universului.

Mantra - Yoga a punerii în rezonanţă, prin intermediul anumitor sunete imitative, cu diferite energii subtile ale Universului.

---

[483] *Ibidem.*

Tantra - Yoga care vizează expansiunea extremă a câmpului conştiinţei, integrând o gamă complexă de procedee şi tehnici, integrând printre altele activitatea sexuală în scopul accelerarii evoluţiei spirituale prin transmutarea şi sublimarea potenţialului creator sexual, atât la bărbat cât şi la femeie.

Kundalini - Yoga a trezirii şi orientării ascendente a puterii colosale (energia fundamentală a fiinţei umane) ce există în stare latentă la baza coloanei vertebrale în *Muladhara chakra - Kundalini Shakti.*

Yantra - Yoga a fuziunii telepatice cu anumite energii sau sfere de forţă ale universului prin intermediul anumitor desene geometrice special concepute şi revelate pentru aceasta.

Laya Yoga vizează distrugerea identităţii individuale şi realizează fuziunea, cu cosmosul, o identificare a microcosmosului cu macrocosmosul[484].

Practicarea Yoga va produce unica revelaţie reală şi valabilă, *Samdadhi,* starea de extaz divin, ruperea oricărui contact conştient cu lumea înconjurătoare, realizarea stării de conştiinţă supremă că omul este parte a Spiritului Universal, Absolutul, şi că tot ce i se întâmplă pe pământ este rezultatul karmei sale[485], dar pe care o poate influenţa[486], corectându-o ca să oprească roata reîncarnărilor succesive. Adeptul M.I.S.A. poate conform acestei concepţii să intervină în legea naturală nescrisă *(dharma),* fapt posibil dacă admitem că din această perspectivă omul este o părticicică de divinitate. El se întoarce

---

[484] Gheorghe Istodor, *op. cit.,* p. 46-61.

[485] Legea cauzei şi a efectului, altfel spus ceea ce ni se întâmplă în această viaţă este urmarea felului în care am trăit în viata sau vietile anterioare.

[486] Doctrina mişcării susţine că „toate efectele acţiunilor noastre trecute (*Karma*), din care se naşte durerea, suferinţa şi mizeria sunt inevitabile şi proporţionale". Aceste efecte dureroase pot fi „arse" şi anihilate de yoghini perseverenţi printr-o adecvată focalizare la nivelul centrului secret de forţă *(Ajna chakra*).

în timpul existențelor sale anterioare şi corectează în bine faptele negative prin energia pozitivă acumulată în această viață, sau poate influența existențele viitoare dacă nu a reuşit să se integreze deplin în Absolut, oprind astfel lanțul reîncarnărilor. Practicarea Yoga se face etapizat, în funcție de performanțele spirituale individuale.

Etapele sunt:

A) *Asana* (postura) - Există două tipuri de posturi - *asana*:

a) dinamice care sunt foarte diferite şi comportă deseori anumite grade de dificultate în abordare. Scopul lor este sănătatea corpului fizic şi echilibrarea energiilor ființei.

b) statice, numite şi posturi meditative, multe dintre ele fiind utilizate în practica meditației şi având ca scop captarea energiilor cosmice prin intermediul centrilor de forță şi revigorarea ființei, în principal la nivel fizic şi eteric.

B) *Dharana* sau concentrarea mentală, o stare de concentrare mentală perfectă, care implică focalizarea întregului potențial al atenției asupra obiectului ales, o perioadă determinată de timp, fără a forța sau a lăsa să apară o stare de tensiune mentală.

C) *Dhyana* - meditația.

D) *Samadhi* sau starea de supra conştiință care reprezintă starea glorioasă şi stadiul final al căii spirituale M.I.S.A., asemănată de adepți cu *sathori* în practica zen, *nirvana* în budism sau starea de îndumnezeire în creştinism.

Tot în practica Yoga se recomandă exercițiul sexual care este două tipuri: abstinența totală sau continența sexuală, pentru a se atinge sublimarea spiritului. Aici trebuie spus că orgiile sexuale în grup se motivează prin renunțarea la sinele fizic şi demonstrarea capacității de fuzionare spirituală cu grupul, urmărindu-se atingerea extazului prin forța de a respinge sexul ca necesitate.

Adepții mişcării consideră că urina umană înmagazinează

trei elemente *(dasha)* necesare dezvoltării spirituale[487]. De aceea, adepții mișcării sunt sfătuiți să-și bea propria urină. De asemenea, din considerente morale evită consumul de carne, fiind vegetarieni.

Starea de desăvârșire în practicile M.I.S.A. culminează cu capacitatea de retragere totală din modul de viață al lumii, prin însingurare și viețuire în stare vegetativă.

Spiralele *yang*, denumite de unii cercetători, liturghia M.I.S.A., sunt un exercițiu spiritual în care adepții se înlănțuiesc ținându-se de mâini, încercând să intre în rezonanță cu Absolutul, pentru a transmite energii benefice, menite să înlăture sau să amâne posibilele cataclisme planetare, și să întârzie sfârșitul lumii, considerat ca iminent. Desfășurarea lor se petrece în natură, la munte sau la mare, primăvara și toamna, fiind o acțiune obligatorie pentru toți membrii.

O altă practică este izolarea temporară de societate, cel puțin o dată pe an, în locuri propice meditației și practicării sexului în grup, în deja celebrele *ashram-uri*. Tot ca o practică specifică este și abandonarea relațiilor cu oameni care pot pune în pericol, prin energiile lor negative, progresul spiritual, chiar dacă ar fi membri ai familiei. De aici decurg grave implicații familiale, morale și sociale.

Pentru mediul teologic ortodox, manifestările grupării au reprezentat o nouă și repetată provocare la reflecție spre găsirea de metode și mijloace în a contracara efectele nocive

---

[487] *www.misa.ro*: „apa corporală" sau forța vitală responsabilă de structurarea elementelor în corp, Pitta - „focul sau căldura corporală", respectiv forța vitală care guvernează metabolismul, iar Vata -"aerul corporal", respectiv forța vitală care guvernează orice mișcare din corp Funcțiile celor trei dosha *Kapha, Pitta, Vata*: stabilitate, căldura corporală, mișcare, lubrefiere, digestie, respirație, pulsațiile inimii, rezistența corpului, foame și sete, funcții motorii și senzoriale, iertare, inteligență, adaptabilitate.

spiritual ce se pot răsfrânge asupra credincioşilor ortodocşi, a fiilor Bisericii lui Hristos. Coruperea minorilor, îndepărtarea acestora de familii, orgiile sexuale în grup, consumarea de substanţe dăunătoare sănătăţii, promovarea de materiale video având caracter obscen, substituirea specialiştilor medicali, tulburarea ordinii şi liniştii publice, sunt doar câteva din acţiunile imorale şi antisociale săvârşite de adepţii M.IS.A.

Este neîndoios că trebuie să încercăm descoperirea cauzelor generatoare ale unor astfel de conflicte în chiar interiorul grupării. Observarea dinăuntrul mişcării este obstrucţionată de caracterul sectar al relaţiilor cu ne-membrii, de disciplina arcană existentă între adepţi, dar putem avea o percepţie destul de obiectivă asupra cauzelor, analizând noua mişcare religioasă prin prisma studierii elementelor caracteristice structural grupării, rezultate din observarea faptelor. Pentru ca o persoană interesată de această mişcare să poată participa la şedinţele M.I.S.A. trebuie, mai întâi, să parcurgă un ciclu de instruire de un an, fiind prezentă la conferinţele de iniţiere şi plătind taxele.

Ca mai toate grupările neoreligoase, M.I.S.A. deţine structuri organizatorice care îi conferă identitate, desigur fără ca acestea să fie prea originale. Şi doctrina şi practicile M.I.S.A. sunt de fapt o reluare în registru propriu, destul de alambicată, a unor precepte religioase din spaţiul hindus, îmbinate cu metode medicale neconvenţionale din arealul tibetan.

M.I.S.A. nu stabileşte vreo ierarhie în exercitarea cultului, dar propune pentru desăvârşirea membrilor alegerea unui *guru* dintre practicanţii ajunşi pe o treaptă spirituală avansată, în acest sens având structurat un profil al maestrului. Convinşi că timp de milenii shivaismul caşmirian, pe care de fapt gruparea îl promovează, a fost transmis de la maestru la discipol, consideră această metodă ca fiind cea mai sigură şi de succes, pornind şi de la ideea că singur guru poate să conducă pe ucenic spre atingerea Absolutului, după metoda

care este cea mai potrivită. Alegerea unui maestru spiritual este considerată obligatorie şi presupune ascultare necondiţionată motivată astfel: „Datorită faptului că fiecare ghid spiritual sau *guru (gu-întuneric, ru-lumină n.p.)* îşi conduce personal discipolul la realizarea *Sinelui suprem divin*, pe o cale proprie care se potriveşte cel mai bine persoanei în cauză, discipolul trebuie să îşi găsească propriul maestru şi apoi, odată recunoscut, să se dedice lui până la capăt. Nu este vorba de fanatism sau de vreo formă de prozelitism, aşa cum ar avea tendinţa să creadă unii, ci doar de o tradiţie străveche autentică, verificată în timp şi care a dat rezultate. Maestrul spiritual *-guru-* fiind unicul nostru ghid pe Calea care duce la eliberarea spirituală, despărţirea noastră de el înainte de a fi atins cu adevărat iluminarea divină, ar fi o cauză de regret.

După ce şi-a ales maestrul spiritual *-guru-*, el trebuie, (adeptul M.I.S.A., n.p.), pe cât posibil, să renunţe în totalitate la ego-ul său şi, apoi, trebuie să urmeze cu multă conştiinciozitate învăţătura tainică ce îi este oferită de maestrul său spiritual *-guru"*[488].

Chiar pe Iisus Hristos adepţii grupării îl consideră un „iluminat", „un mare iniţiat", un *guru,* care ar fi cunoscut shivaismul în India, conform unui presupus document aflat la mânăstirea lamaistă Himis din Tibet. Exerciţiile spirituale sunt efectuate sub supravegherea unui conducător, ales de către şefii grupării, de obicei un membru cu state vechi la mişcare, destul de avansat în cunoaşterea doctrinelor şi practicilor specifice.

---

[488] *Ibidem.* Şi la acest punct există motivaţii destul de puerile şi contradictorii: „Străinul întreabă care este drumul pe cel care ştie acest drum. Învăţat de cel care cunoaşte, el nu se rătăceşte. Într-adevăr, aceasta este binecuvântarea înţelepciunii; el găseşte calea care duce drept înainte" *Rig Veda, X. 32,7.* Pe de o parte se recomandă propriul parcurs spiritual, iar pe de alta se propune dependenţa de un maestru.

Instructorii pentru inițiere sunt membri aleşi cu precădere dintre adepții cu studii superioare, foarte buni cunoscători ai întregului ansamblu doctrinar, vorbitori de limbi străine şi cu posibilități financiare considerabile.

Administrativ, M.I.S.A. este condusă de un preşedinte, are un director economic şi diferiți administratori, în fond comportându-se ca orice asociație fără scop lucrativ. Cunoscutele *ashram-uri,* clădiri în care se efectuează exercițiile spirituale, aparțin în general unor membri ai grupării care le administrează şi le pun la dispoziția celorlalți adepți. Nu putem vorbi despre o arhitectură specifică, poate doar de numeroasele afişe uriaşe din interior care prezintă scene sexuale.

IV.1.4. Impactul asupra societății contemporane

Încă de la primele contacte ale mişcării cu societatea românească, aceasta a fost percepută ca o nouă mişcare religioasă cu pronunțat caracter negativ. Membrii acesteia pătrunzând în conştiința publică drept băutori de urină, practicanți ai depravării, instigatori la dezordine, atentatori la bunul simț, corupători de minori, într-un cuvânt oameni cu un comportament deviant. Redăm în continuare câteva dintre reacțiile societății româneşti:

a) urinoterapie şi sex cosmic; Gregorian Bivolaru susține că aplică metode de Tantra Yoga, cu care a câştigat adeziunile a mii de români de diverse vârste, profesii şi categorii sociale. El a fost de nenumărate ori acuzat, printre altele, de corupere sexuală şi de faptul că îşi obliga adepții să practice urinoterapia, sexul în toate modurile, inclusiv în grup, şi perversiuni sexuale. Unul din marile scandaluri în care a fost implicat aşa-numitul guru, „Grig" sau „domnul profesor", aşa cum i se adresează discipolii, este acela că le-a cerut adepților

ca în fiecare dimineață să-şi bea urina pentru a se purifica, practica urinoterapiei degradantă uman, moral, cu efecte grave asupra sănătății psihice şi corporale.

Un alt scandal în care a fost implicată mişcarea s-a petrecut în 1999, când, la Sala Palatului - Bucureşti, sub patronajul lui Bivolaru, yoghinii au realizat un spectacol de strip-tease si orgii sexuale - denumite de ei „sex cosmic" care a declanşat protestele studenților creştin-ortodocşi şi, în general, ale românilor de bună-credință, cu o viață umană normală, agresată evident şi în spațiul public de mulți perverşi şi deviați moral şi social.

b) Liderul sectei, după 1990 odată cu schimbarea regimului politic şi a noilor aşteptări, uzurpând speranța eshatologică creştină în Mântuitorul Hristos, se autointitulează „Dumnezeu pe pământ" sau „noul Mântuitor", lucru de care adepții săi sunt absolut convinşi. Însă prin dezertările unor adepți care au făcut publice practicile scandaloase din mişcare, „Grig" a reuşit să dobândească o notorietate „neagră", de fapt fața sa adevărată, degradantă biologic, imorală, antictreştină prin tratamentul cu urină, sexul în nenumărate feluri şi în grup, propovăduirea iubirii libere, a incestului, fără ami ține seamă de porunca Decalogului - „Să nu fii desfrânat" - a părăsirii familiilor şi a vieții sociale şi profesionale etc., motivația inoculată lor fiind „integrarea" în absolut. M.I.S.A. a produs tragedii familiilor părăsite de membrii mişcării, mulți dintre ei intelectuali, mai ales femei, în general studente sau absolvente de Filosofie, Psihologie sau Medicină, şi tragedii lor personale, fiind notorii cazurile de îmbolnăviri psihice irecuperabile sau nenumăratele sinucideri datorate acestor „învățături".

În martie 2002, la aniversarea a 50 de ani ai lui Bivolaru s-a organizat „spectacolul" de la Sala Polivalentă ce a inclus demonstrații „live" de sex colectiv făcute de membrii M.I.S.A., atrăgând atenția autorităților de resort urmate apoi de arestarea liderului, percheziții le la proprietățile sectei, fuga lui

Bivolaru din România.

Situația financiară a mișcării a evoluat surprinzător. Începând cu 1996, Bivolaru a cumpărat în Ferentari – București - aproximativ 30 de proprietăți pe care a început să construiască ashram-uri care îi adăpostesc pe discipolii veniți din toată țara. Imperiul imobiliar al sectei M.I.S.A. este însă mult mai întins, cuprinzând clădiri în București și în țară, chiar blocuri întregi în unele zone.

c) Mișcarea inoculează mesaje subliminale prin care se declanșează psihoză colectivă. „Mai sunt două luni până la un cutremur de proporții" – acesta era anunțul cu care mai multi yoghini ai lui Bivolaru au terorizat capitala în toamna anului 1997. Poliția a depistat atunci patru băutori de urină care au împrăștiat astfel de manifeste în tot orașul, creând panică în rândul oamenilor. Unii dintre cei care au citit îngroziti aceste prevestiri ale unui cutremur de amploare au sesizat Poliția și i-au reclamat pe tinerii care făceau propagandă. După ce polițiștii au descins la sediul M.I.S.A., ofițerii de la Secția 25 au realizat că nu știu la ce articol din Codul Penal se încadrează fapta, acesta fiind motivul invocat pentru care au eliberat pe cei reținuți, cerându-i doar lui Bivolaru să își ia angajamentul că nu va mai răspândi astfel de zvonuri.

d) Mișcarea numește pe Fiul lui Dumnezeu, „Hristos Yoghin", coborând pe Dumnezeu-Omul, singurul Mântuitor la nivelul diferiților yoghini, un sincretism relativizant, un aspect al doctrinei sectei inacceptabil din perspectivă creștină. Un fost adept, Silviu A.declară în acest sens: „Într-o zi instructorul ne aduce în sală un număr de fotografii tip poster cu cei mai renumiți maeștri yoghini fiecare cu titlul său, dar printre ei Hristos!!! Hristos yoghin!? Eu știam că Hristos e Dumnezeu! Aud pe acolo, pe la instructor, ca ar fi o reîncamare a lui Rama-Krishna, unul dintre cei mai îndrăgiți maeștri indieni care a ajuns la desăvârșire pe calea Tantra Yoga, un stil de yoga prin care se ajunge la desăvârșire prin contact sexual! Nedumerire totală. De asemenea, și experiențele în grup. Erau

foarte mulți care în timpul exercițiilor scoteau niște zgomote urâte și cădeau leșinați. Instructorul ne spunea că sunt neelevați, adică sunt necurați la anumite centre de forță, care reprezintă anumite niveluri de elevare spirituală, după părerea lor, și că nu trebuie să ne tulburăm. Aceste exerciții le învățăm și practicăm acolo în grup și fiecare singur acasă. Aveam ședințe de meditație la ore fixe, pe care trebuia să le facă fiecare acasă, fiind controlate telepatic de la distanță de instructor sau chiar de la București de Bivolaru, din câte am înțeles".

e) Manipularea psihică, mentală a adepților este de fapt obiectivul liderilor, aceasta în vederea anihilării personalității membrilor, a deposedării de bunuri materiale pentru îmbogățirea mai marilor mișcării, „un fel de vrajă" cum declara o adeptă, Maria C.: „În afara cursurilor apăreau și reviste de yoga. E suficient să citești și să știi ce fel de yoga se face la noi: Tantra Yoga. Sigur, se învață și asana - posturi care fac parte din Hatha Yoga, si Laya Yoga, dar ceea ce se face mai mult e Tantra Yoga. Bogat ilustrată cu fotografii ale basoreliefurilor de pe templele tantrice, cu tot felul de fotografii care ar putea apărea cu succes într-o revistă pornografică. Este și un interviu cu Bivolaru care are și o concluzie desenată; este schițat un diavol așezat cu spatele, care privește satisfăcut și superior spre o femeie care este în fața lui întinsă pe jos, sfârșită de puteri, având pe față o urmă de extaz. Deosebit de sugestiv, desenul este pus, așa cum spuneam, în loc de concluzie și ca un argument hotărâtor. Am vorbit cu mai multe persoane care au practicat yoga și nici acum nu pot să-mi explic un lucru...: e un fel de vrajă sau poate altceva, care te face să nu vezi, la început, decât lucrurile care-ți plac, urmând ca încetul cu încetul să le accepți și pe celelalte, pe care atunci nu le-ai văzut sau nu le-ai înțeles, sau ai spus că nu sunt importante. Târziu mi-am dat seama, după aproape trei ani, cu ajutorul unor prieteni, că Dumnezeu este unic și că cel mai frumos și adevarat lucru poate fi găsit în Ortodoxie".

IV.1.5. Concluzii

M.I.S.A. este o structură neopăgână de neconceput pentru creştinul de astăzi, ce propune o doctrină idololatră despre un Absolut iluzoriu în contradicție totală cu Treimea Creatoarea şi mântuitoarea oamenilor şi a lumii, întoarcerea la sclavia sexuală în loc de eliberarea de patimile care înrobesc şi deschid spre posedarea demonică, depersonalizând umanul şi destructurând familie, structuri sociale şi profesionale, un atentat la valorile creştine şi sociale consacrate. Este de inexplicabil religios, cultural impactul pe care doctrinele şi practicile grupării îl au asupra intelectualilor tineri, mai ales că majoritatea lor provin din familii de creştini, ceea ce necesită un misionarism ortodox intens, structurat doctrinar, experiență a rugăciunii şi participare la ritmul şi la viața liturgică a Bisericii în comunitățile locale.

Propunerea M.I.S.A. de a rezolva problemele existențiale ale omului se reduce la propunerea şi complacerea în hedonismul frumos aparent dar fals total în conținutul ideatic şi practicile scabroase ce degradează până la limite inimaginabile persoana umană. Totul se reduce la dimensiunea imanentă a vieții, „aici şi acum" preferat de omul post-modern, fără rădăcini, animat de o încredere oarbă în propriile forțe de a descoperi divinitatea printr-un parcurs riscant, improvizat cu practici şi experiențe pseudoreligioase, nu prin parcursul cu Cel ce este Calea, Adevărul şi Viața, Hristos, Dumnezeu-Omul.

Rezultatul este ataşarea cu uşurință de uzurpatori ai autenticei religii, şarlatani fără scrupule şi perverşi ce incită prin patimile de care sunt cuprinşi la socializarea de practici şi învățături anticreştine, antiumane şi antisociale, la care aderă din nefericire şi persoane cu statut intelectual şi cultural, profesional şi social.

Fără a fi absolut deloc original, Bivolaru, fascinat de practicile sexuale propuse de metodele Tantra Yoga şi Laya

Yoga, propagă într-o Românie sociologic cu o populație majoritar ortodoxă, 87%, dar cu participare la cult şi la viața reală a Bisericii cu mult mai reduse, vechiul şivaism caşmirian, ale cărui doctrine le expune într-o formă accesibilă felului de a gândi european şi creştin. De departe o credință păgână, şivaismul promovat de Grigorian Bivolaru, se adresează în special celor dornici de nou, de senzațional, de o proprie experiere religioasă care se dovedeşte falsă şi nefastă, care este apostazie de la Hristos-Lumina lumii şi Biserica Sa, autoexcludere din orizontul harului şi iubirii divine, cădere radicală în întuneric spiritual, pesesiune demonică, o cale anticreştină.

Tragismul demersului său rezidă în dramele familiale şi sociale pe care le provoacă, instigând fățiş la înstrăinarea de familii, la despărțirea de structurile actuale ale societății. Organizată ca o instituție paramilitară, mişcarea a provocat destule neplăceri societății româneşti. Practicarea Yoga este o interfață adoptată pentru a beneficia de libertățile religioase prevăzute de legile moderne ale statului român. Ultimele scandaluri provocate de grupare, au scos la ivelă multe acțiuni din sfera penală. Reacția autorităților a fost destul de tardivă, iar societatea a reacționat insuficient, în vederea combaterii şi stopării acestui fenomen.

Biserica Ortodoxă îndeamnă şi avertizează pe credincioşii săi, cu privire la fenomenul distructiv propagat de această mişcare neoreligioasă, străină total de etosul creştin şi român.

SUMAR

Cuvânt înainte 5

PARTEA ÎNTÂI
I. FENOMENUL PROZELITIST SECTAR 9
I.1. Prozelitismul 19
I.2. Sectarismul modern 23
I.3. Ideologie sectară 31
I.4. „Religii Noi"? „Nouă religiozitate"? 45
I.5. Psihologia sectei şi tipologii sectare 54
I.6. Sociologia sectei 71
I.7. Strategii prozelitiste sectare 82

PARTEA A DOUA
II. SECTE NEOPROTESTANTE ÎN ROMÂNIA 92
II.1. Baptismul 99
II.1.1. Istoric 104
II.1.2. Baptismul în România 106
II.1.3. Doctrina 109
II.1.4. Organizare şi cult 119
II.1.5. Concluzii 124
II.2. Evangheliştii sau „Creştinii după Evanghelie" ..125
II.2.1. Istoric 126
II.2.2. Evanghelismul în România 133
II.2.3. Doctrina 137
II.2.4. Concluzii 142
II.3. Adventiştii de ziua a 7-a 142
II.3.1. Istoric 143
II.3.2. Adventismul în România 144
II.3.3. Doctrină 145
II.3.4. Cult şi organizare 164
II.3.5. Concluzii 165

II.4. Penticostalii 165
II.4.1. Istoric 166
II.4.2. Penticostalismul în România 172
II.4.3. Doctrina 173
II.4.4. Cultul 191
II.4.5. Concluzii 192
II.5. Martorii lui Iehova 194
II.5.1. Istoric 194
II.5.2. Iehovismul în România 200
II.5.3. Doctrina 201
II.5.4. Organizare şi cult 209
II.5.5. Concluzii 210
II.6. Mormonii. Biserica lui Iisus Hristos a sfinţilor zilelor de pe urmă 211
II.6.1. Istoric 211
II.6.2. Doctrina 217
II.6.3. Cultul 228
II.6.4. Organizare 230
II.6.5. Concluzii 232

PARTEA A TREIA
III. NOI MIŞCĂRI RELIGIOASE CU FUNDAMENT ESOTERICO-OCULTIST ÎN ROMÂNIA 233
III.1. Inochentiştii şi sectele mistice din Rusia 238
III.1.1. Inochentiştii 239
III.1.2. Hlâştii 241
III.1.3. Scapeţii 242
III.1.4. Duhoborţii 243
III.1.5. Molocanii 244
III.1.6. Stundiştii 245
III.2. Turma Sfântului Ilie 247
III.2.1. Istoric 247
III.2.2. Doctrină 249
III.2.3. Concluzii 264

III.3. Biserica Secretă 264
III.3.1. Istoric 265
III.3.2. Doctrina 267
III.3.3. Cultul 285
III.3.4. Literatura 289
III.3.5. Abateri de la învățătura Bisericii Ortodoxe 290
III.3.6. Poziția oficială a Bisericii Ortodoxe Române față „Biserica Secretă" 291
III.3.7. Concluzii 293

PARTEA A PATRA
IV. NOI MIŞCĂRI CU FUNDAMENT RELIGIOS EXTREM-ORIENTAL 294
IV.1. Mişcarea de integrare spirituală în absolut - M.I.S.A. 302
IV.1.1. Istoric 303
IV.1.2. Doctrină 306
IV.1.3. Practici religioase, organizare 314
IV.1.4. Impactul asupra societății contemporane 320
IV.1.5. Concluzii 324